

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 20 Ιουνίου 2021 • Έτος 13^ο • Αρ. φύλλου 667

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΜΠΟΜΠ ΜΕΝΕΝΤΕΖ

Καμία παραχώρηση στον Ερντογάν από τις ΗΠΑ

Καμία παραχώρηση να μη γίνει στον Ερντογάν εάν δεν υπάρξει προηγούμενως σημαντική αλλαγή της στάσης του στην Ανατολική Μεσόγειο, σημειώνει μεταξύ άλλων σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Δημοκρατικός γερουσιαστής Μπομπ Μενέντεζ, επικεφαλής της Επιτροπής Εξωτερικών Σχέσεων της Αμερικανικής Γερουσίας. **Σελ. 17**

Το διπλωματικό βεληνεκές των drones

Πώς τα τουρκικά μη επανδρωμένα αεροσκάφη και το Λευκόνοικο μπαίνουν στην εξίσωση του Κυπριακού

Πολλαπλές κρίνονται οι προκλήσεις για την Κυπριακή Δημοκρατία από την αναβάθμιση της βάσης στο Λευκόνοικο. Η ανάπτυξη, η παραγωγή και η επιτυχής χρήση οπλισμένων drones από την Τουρκία καταδεικνύει πως η όποια δυναμική ξεφεύγει από το καθαρά

στρατιωτικό κομμάτι και εντάσσεται εν πολλοίς στη σύγχρονη εξωτερική πολιτική της Άγκυρας. Η χώρα κινείται σε συγκεκριμένους στρατηγικούς άξονες που μεταξύ των οποίων να προβάλλει με αυτά ισχύ σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο. Αυτά τα

μηνύματα σίγουρα δεν είναι ενθαρρυντικά για το Κυπριακό, καθώς η στρατηγική αναβάθμιση της βάσης στο κατεχόμενο Λευκόνοικο μπορεί να μην αποτελεί το κατ'εξοχήν εργαλείο για επιχειρησιακή δράση των τουρκικών drones στην περιοχή της

Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής, αλλά εντάσσει τον κυπριακό χώρο ως αναπόσπαστο μέρος μιας νέας στρατηγικής προσέγγισης από την Τουρκία –της οποίας τα drones αποτελούν το ποιοτικό στοιχείο. **Σελ. 6**

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΣΙΤΣΙΠΑ

Η ενέργεια του κοινού γεμίζει την ψυχή μου

Η αγάπη του κόσμου, η δύναμη που αντλά όταν αγωνιζόμαι ξέροντας ότι οι Έλληνες «ποντάρουν» σ' εμένα έκαναν το όνειρό μου χειροπιαστό. Ο Στέφανος των θαυμαστών σερβίς μιλάει στην «Κ» για τη στοχοπροσήλωση, το πείσμα, τα χνάρια των τριών σύγχρονων ιερών τεράτων του τένις, που ακολούθησε, και τη χρόνια «παρεξήγηση» που λύθηκε μέσω Ρολάν Γκαρός, για το άθλημα που μπορεί να γίνει κτήμα των πολλών. **Σελ. 20**

REMEDOL FC
Παρακεταμόλη

Άμεση
Αναλγητική &
Αντιπυρετική Δράση
Ανακουφίζει από
τον Πόνο & τον Πυρετό!

- Συμβουλευτείτε τον γιατρό ή τον φαρμακοποιό σας
- Δεν είναι απαραίτητη η συνταγή γιατρού.
- Για περισσότερες πληροφορίες, παρακαλώ ανατρέξτε στο φύλλο Οδηγιών Χρήσης του προϊόντος.

www.remedica.eu

Remedica Ltd.
Ταχυδρομική Διεύθυνση, Τ.Κ. 51706, 3508 Λεμεσός, Κύπρος
Τηλ.: +357 25555000, Φαξ: +357 25550192,
Email: drugsafety@remedica.com.cy LF/0149/02.02.21

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Η πολιτική θέλει γερό στομάχι

Θέλω να κλείσει η πολιτική μου καριέρα με το κεφάλι ψηλά. Το πώς και το πότε δεν με ενδιαφέρει. Με ενδιαφέρει να μείνει ένα θετικό πρόσημο, λέει στο Ψυχογράφημα ο Κωνσταντίνος Πετρίδης. **Σελ. 16**

ΕΛΛΑΔΑ

Πρόσω ολοταχώς για μεταρρυθμίσεις

Επιδίωξη του Κυριάκου Μητσοτάκη και με όχημα τα χρήματα από το Ταμείο Ανάκαμψης, είναι το τελευταίο κομμάτι του 2021 και κυρίως το 2022 να αποτελέσουν περίοδο επανεκκίνησης της οικονομίας. **Σελ. 18**

Το 2022 θα φέξει για τον τουρισμό

Προωθούνται μεγάλα πακέτα

Η φετινή σεζόν φαίνεται να αποτελεί στοιχείο, το οποίο έχει ήδη χαθεί, για άφιξη τουριστών από τη Βρετανία. Καλύτερες επιδόσεις αναμένονται το 2022. Ήδη οι μεγάλοι διοργανωτές ταξιδιών έχουν ξεκινήσει την καμπάνια για τον επόμενο χρόνο και καταγράφεται έντονη κινητικότητα στις κρατήσεις Βρετανών. **Οικονομική, σελ. 3**

Γιατί απέτυχε η αντιπολίτευση

Η κάλπη ανέδειξε συγκεκριμένες παθογένειες σε ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ

Η συζήτηση μετά το άνοιγμα της κάλπης δεν είναι γιατί νίκησε ο ΔΗΣΥ, αλλά για ποιο λόγο η αντιπολίτευση παρουσιάζεται τόσο ανεπαρκής. Στο ΑΚΕΛ είναι η έλλειψη πρότασης διακυβέρνησης ένα μεγάλο πρόβλημα αλλά και το γεγονός ότι οι στενοί δεσμοί που είχε η βάση με το κόμμα, είτε λόγω σπουδών είτε λόγω εργοδότησης σε επιχείρηση προσκείμενη στο κόμμα,

χαλαρώνουν. Ερώτημα είναι αν η αλλαγή σκυτάλης θα ανατρέψει τη σμίκρυνση του κόμματος. Στο ΔΗΚΟ δεν τίθεται επί του παρόντος αμφισβήτηση της ηγεσίας, αλλά αλλοιώθηκε η ταυτότητα του κόμματος, ενώ η χρόνια απομάκρυνση από την εξουσία να αποτελεί πλέον λόγο δυσφορίας και αιτία να αρχίσουν διαρροές προς τη ΔΗΠΑ. **Σελ. 8**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Σώφρονες επιλογές

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης, ασκώντας τις εκ του συντάγματος αρμοδιότητές του, την εβδομάδα που μπαίνει θα προχωρήσει σε ανασχηματισμό, το μέγεθος του οποίου μένει να δούμε. Αυτό που ως πολίτες αναμένουμε από τον πρόεδρο είναι οι νέες επιλογές του να αποδειχθούν άξιοι υπηρέτες του συνόλου των οικούντων και παρεπιδημούντων στη Δημοκρατία. Αν αυτή είναι η τελευταία του θητεία στο Προεδρικό θα πρέπει να το συνυπολογίσει στις επιλογές του. Λανθασμένοι ή ατυχείς διορισμοί δεν μπορούν να γίνουν ανεκτοί και αυτό ως το σκεφθούν και οι εξ Απορρήτων που παροικούν τον Λόφο. Μανδάρινοι και Ρισελιέ όχι απλώς περιττεύουν, αλλά αποδεικνύονται βαρίδια.

ανταμοιβή

250+
επιχειρήσεις

800+
σημεία

Κέρδισε βαθμούς
για να πληρώνεις
λιγότερα ή καθόλου

antamivi.com.cy

Τράπεζα Κύπρου

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΘΕΑΤΡΟ

«Εσμέ» από τον ΘΟΚ

Η «Εσμέ» του Σπύρου Περεσιάδη, του συγγραφέα της περίφημης «Γκόλφως», ανεβαίνει από την Κεντρική Σκηνή του ΘΟΚ και στην «Κ» μίλησε το κεντρικό ζευγάρι της ιστορίας, η Χριστίνα Παπαδοπούλου (Εσμέ) και ο Προκόπης Αγαθοκλέους (Δρόσος). **Ζωή, σελ. 4**

ΠΡΟΣΩΠΟ

Η Κατερίνα Κοσκινά στην «Κ»

Με αφορμή την έκθεση στην Κίνα με τιμημένη χώρα την Ελλάδα και με τίτλο του ελληνικού περιπτέρου «Θέσις-Αντίθεσις-Σύνθεσις. Στην τροχιά των αλλαγών» όπου εκτίθενται τα έργα 34 Ελλήνων καλλιτεχνών, εκ των οποίων οι τρεις είναι Κύπριοι, ο Θεόδουλος, η Γιούλα Χατζηγεωργίου και ο Stellarc, μιλήσαμε με την επιμελήτρια του ελληνικού περιπτέρου Κατερίνα Κοσκινά. **Ζωή, σελ. 8**

ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΜΟΣ

Τα γραμματόσημα του Κάρμποττι

Οι δεκαετίες σηματοδοτούν μια υπενθύμιση μέσα μας για πολύτιμους ανθρώπους που πλούτισαν την Ελλάδα. Δέκα χρόνια μετά τον θάνατό του και 80 χρόνια από τη Μάχη της Κρήτης, έργα του Ελληνοβρετανού Φρειδερίκου («Φρέντι») Κάρμποττ, ζωγράφου και γραφίστα γίνονται γραμματόσημα. **Ζωή, σελ. 1**

ZENITH
THE FUTURE SINCE 1865

DEFY
INVENTOR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ξανθή αγαπημένη Παναγιά

«Όπου γάμος και χαρά η Βασίλω πρώτη» φιθύρισε η χήρα Ουίλσον, καθώς έμπαινε στην οικία της Ρενέ Κυπαρίσσι. Η είσοδός της, όπως ήταν αναμενόμενο, προκάλεσε αίσθηση. Φορούσε μια δημιουργία των Dolce&Gabbana, από την εμβληματική συλλογή του 2013 με τα βυζαντινά μοτίβα, την οποία συνδύασε με ένα χρυσό διάδημα από την οικογενειακή συλλογή κειμηλίων των Παλαιολόγων. «Για τη Βασίλω, που όλο ακούμε αλλά ποτέ δεν βλέπουμε, δεν γνωρίζω τίποτα» είπε η Ευγενία η Καλαμαρού. «Αλλά για τη Ρενέ γνωρίζω μετά βεβαιότητας ότι όπου πάρτι και χαρά είναι πρώτη», συμπλήρωσε και μαζί με την Ιουλία κατευθύνθηκαν προς τον κήπο.

Κάποτε, στη μικρή μας πόλη, τα βερνισάζ αποτελούσαν αποκλειστικό προνόμιο του προστάτη των τεχνών Δημήτρη Πιερίδη. «Από τότε όμως που ο αγαπητός μας Δημητράκης επέλεξε να κρατήσει αποστάσεις από την πολλή συνάφεια του κόσμου, καταλήξαμε στις γκροτέσκ διοργανώσεις της Ρενέ Κυπαρίσσι» σχολίασε η Ιουλία. «Μεταμοντέρνα έκθεση αγιογραφίας! Θα ρίξει φωτιά ο Θεός να μας κάψει».

Αν όχι ο Θεός, κάποιοι φιλότεχνος πάντως έπρεπε να ρίξει στην πυρά τα έργα του εικαστικού Γκόρναν, που με ενθουσιασμό φιλοξένησε στον κήπο της η Ρενέ Κυπαρίσσι. Πίνακες ζωγραφικής κυρίως, όπου απεικονίζονταν επιφανείς κυρίες, υπό τον τίτλο «Girl Power». Η αστική Λευκωσία είχε την ευκαιρία να θαυμάσει την Ειρήνη Χαραλαμπίδου καθώς α΄ ένα άσπρο άλογο να καρφώνει έναν κόκκινο δράκο («No mercy»), την Έριλυ Γιολίτη με Βαλμαϊν σακάκι που έσταξε αίμα («Χτύπα κι άλλο, θα τ΄ αντέξω»), τη Χριστιάνα Ερωτοκρίτου με φόντο το πριγκιπάτο της Στράκκας («Αγία Υπομονή») και τη Ροντίκα Καρογιάν

Η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον επέλεξε μια δημιουργία των Dolce&Gabbana, από τη συλλογή Φθινόπωρο 2013, για να επισκεφθεί τη μεταμοντέρνα έκθεση αγιογραφίας.

να ποζάρει υπέρλαμπρη στα μαρμαρένια αλώνια του παλαιού ΔΗΚΟ («Αγία Επιμονή»). Τίποτε, όμως, δεν μπορούσε να συγκριθεί με την «Ξανθή αγαπημένη Παναγιά».

«Ξέρει η Ρενέ να διοργανώνει πάρτι» παραδέχτηκε η Ιουλία, καθώς η οικοδέσποινα έκανε τα αποκαλυπτήρια του έργου και η Χωρωδία Οικιακών Βοηθών Αγίου Ανδρέα ερμίνευε υποδειγματικά το σουξέ του υπέρτατου Τόλν. Έλαμψε η «Ξανθή αγαπημένη Παναγιά» με τη μορφή της νέας προέδρου της Βουλής, ενώ το φιλότεχνο πλήθος χειροκροτούσε ξέφρενα τον καλλιτέ-

χνη. Οι εικαστικές συζητήσεις άναψαν στον κήπο της Ρενέ, με κυρίαρχο ερώτημα εάν το ξανθό του πίνακα είναι το γνωστό ΑΝΤένι, που ανάστησε δεκάδες τηλεπερσόνες, ή το διαχρονικό χρώμα της Αλικής που ανάστησε γενιές και γενιές. «Λύστε μας την απορία μετρ, μη μας κρατάτε άλλο σε αγωνία» είπε η Ιουλία. «Δεν έχει ανάγκη από δάνεια η Αννίτα. Το έργο, άλλωστε, υμνεί τον θρίαμβο του μεταφεμινισμού» απάντησε εκείνος. «Προσέξτε μόνο να μη φύγει κάνας πόντος από το καλσόν μετρ» είπε η Ιουλία και έστρεψε την πλάτη της επιδεικτικά.

Μέρες τώρα ήταν στην τσέπη η χήρα και όχι μόνο λόγω του φεμινιστικού παραληρημάτος μετά τους τακτικισμούς του Φούλη. «Ποια γυναικεία ισότητα, μάνα μου; Εδώ το Υπουργείο Παιδείας ήταν έτοιμο να παρευρεθεί στο διαβόητο Συνέδριο Γονιμότητας και λόγω αναβολής μόλις που το προλάβαμε το ρεζιλίκι». Όσοι ενδεχομένως δεν πήραν χαμπάρι τον κακό χαμό που έγινε στην Αθήνα αξίζει τον κόπο να αναζητήσουν το επίμαχο βίντεο του Συνεδρίου. Με πρωταγωνίστρια μια καπνισμένη άνω των 40, η οποία διαφήμιζε τη δυστυχία της, γιατί δεν πρόλαβε να γίνει μάνα. «Εσείς, αλήθεια,

δεν μετανιώσατε που στερνηθήκατε τη μπρόττα;» ρώτησε την Ιουλία μια χήρα δικαστού. «Εγώ, αγαπητή μου, δεν στερήθηκα τίποτα. Απλώς δεν έκανα παιδιά από επιλογή. Θα συνιστούσα, λοιπόν, αντί οι γυναίκες να ολοφυρόμαστε για τις ξανθές αγαπημένες Παναγιές να υπερασπιστούμε το αυτονόητο».

Ενώ στον κήπο της Ρενέ Κυπαρίσσι φούντωναν όλες αυτές οι μεταφεμινιστικές συζητήσεις, η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού παρέμενε πεισματικά σιωπηλή. «Γιατί μουγκάθηκε η κόκκινη χήρα;» την προκάλεσε η Ευγενία η

Καλαμαρού. «Η Κουλλίτσα κάνει αφωνία για να έχει στεντόρεια φωνή στο συνέδριο του ΑΚΕΛ» απάντησε αντ΄ αυτής η Ιουλία. «Συγγνώμη, σε κάλεσαν εσένα στο συνέδριο;». «Γιατί εν είμαι γεναίκα εγώ να έχω άποψη;». «Εδώ ο άλλος είναι έτοιμος να ξεκινήσει την επανάσταση των μπολσεβίκων από τα έδρανα της Βουλής και δεν θα έχει η Κουλλίτσα λόγο για το μέλλον της Αριστεράς;» παρενέβη η Ιουλία. «Με όσα ζούμε, όλα λογικά μου φαίνονται πια» συμπλήρωσε, αλλά προτού προλάβει να τελειώσει τη φράση της ένα σούσουρο στην άκρη του κήπου τράβηξε την προσοχή των κυριών.

Οι κοπέλες της Χωρωδίας Οικιακών Βοηθών είχαν παραταχθεί μπροστά από τον φράκτι. Το αρχικό σούσουρο διαδέχτηκε μια ανήσυχη σιωπή... «Τι απδίες είναι αυτές;» φώναξε η Ρενέ Κυπαρίσσι, όμως καμιά τους δεν απάντησε. Όσπου η Σβεtlάνα Αλεξάντροβα έκανε ένα βήμα μπροστά και είπε: «Εμείς έτσι κι αλλιώς δεν υπάρχουμε». «Εμείς έτσι κι αλλιώς είμαστε αόρατες» συμπλήρωσε μια Γκαλίνα από τη Βουλγαρία και τα υπόλοιπα κορίτσια έκαναν ένα βήμα μπροστά.

Κάποιοι είπαν ότι η σιωπηλή διαμαρτυρία διήρκεσε μόλις ένα λεπτό. Άλλοι πως έμοιαζε με αιωνιότητα. Η διάθεση πάντως είχε χαλάσει ανεπιστρεπτι, αυτό είναι το μόνο βέβαιο. Καμιά από τις κυρίες δεν ήθελε πια να στέκεται ανάμεσα σε κείνα τα πορτραίτα με το ξεθυμασμένο Girl Power. Οι σκιές της Μαίρη Ρόουζ, της Αριάν Παλάνας, της Μαρικά Βαλτέζ και των άλλων δολοφονημένων κοριτσιών πλανιόνταν στην ατμόσφαιρα. «Χάλασε το πάρτι» ψέλλισε απελπισμένη η Ρενέ Κυπαρίσσι, όμως πλέον ήταν αργά. Το καρέ βάδιζε βιαστικά προς την έξοδο.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
20.6.1931

ΠΕΝΤΑΕΤΕΣ [...]
Κανείς δεν μπορεί να έχη αντιρρήσεις εις την προσπάθειαν της Ρωσσίας όπως ακολουθήση την οδόν της προόδου. Εκείνο όμως το οποίον δεν είναι δυνατόν να τύχη της εγκρίσεως του ευρωπαϊκού κό-

σμου είναι η απανθρωπία με την οποίαν εφαρμόζεται το σχέδιον αυτό, η ανωφελής αθλιότης την οποίαν προκαλεί εις εκατομμύρια λαού, και ο κίνδυνος ο οποίος ενυπάρχει εις την πραγματοποίησίν του διά τας άλλας χώρας του κόσμου. Διότι σχέδιον των Σοβιέτ αποκάλυπτον είναι να μεταχειρισθούν το σχέδιον αυτό διά να προκαλέσουν μίαν παγκόσμιον επανάστασιν. Συμφωνία προς το πενταετές σχέδιον, η Ρωσσία εντός μιας πενταετίας πρόκειται να μεταμορφωθή από μίαν καθυστερημένην γεωργικήν χώραν εις ένα έθνος με λίαν αναπτυγμένην βιομηχανικήν οργάνωσιν. [...] Η αναρχική και ακανόνιστος παραγωγή θα αντικατασταθῇ από την οργανωμένην τελείως και ολοκληρωτικώς παραγωγήν.

ΠΑΡΚΑ: Δεν έχομεν αντιληφθῇ ακόμη ότι αι Αθήναι, πόλις ημίσεος εκατομμυρίου κατοίκων, δεν έχουν ούτε ένα πάρκον. Δεν υπάρχει ούτε μία έκτασις με ολίγηn πρασινάδαν εις την οποίαν να ημπορή να κάμη το βράδυ τώρα με την ζέσπην ένα στοιχειώδη περίπατον ο δυστυχής Αθηναίος [...].

ΣΥΝΕΝΝΟΗΣΗ: Σόφια. – Η εφημερίς «Τράκια» [...] αναγνωρίζει ότι η Βαλκανική προσέγγισις δεν είναι μία χιμαίρική ιδέα, αλλ' επιτακτική ανάγκη διά τους Βαλκανικούς λαούς. Παρά ταύτα, φρονεί ότι αι προσπάθειαι διά την σύμμηξιν Βαλκανικής ενώσεως είναι προωρισμένοι να αποτύχουν, εφ' όσον δεν παραχωρούνται εις την Βουλγαρίαν τα παράλια του Αιγαίου, δεν επιτρέπεται υπό των Τούρκων η παλιννόσπισις εις την Θράκην των Βουλγάρων μεταναστών και δεν δίδονται δικαιώματα και ελευθερία εις τας μειονότητας.

Ανάγινωσε τον κολιό...

Είδατε, η κα Γιολίτη. Εμ, σιγά που θα άφηνε περιθώρια ακόμα και στον πρόεδρο της Δημοκρατίας να την αποπέμψει. Δεν με θέλετε μία, κύριε πρόεδρε, δεν σας θέλω χιλίες και επειδή έχω και ευχέρεια, γεια χαρά σας και έχω και ένα Dior να παρακολουθήσω, θα σκέφτηκε. Αλλά, όπως και να το κάνουμε, κυρία Γιολίτη, δεν σας μάλωσε και κανείς, αφήστε που η υπουργική καρέκλα δεν είναι στασιδί σε συντεχνιακό ναό, όποτε θέλω φεύγω. Τα υπουργεία τα μοιράζει ο πρόεδρος, και εκείνος, όταν κρίνει, τα παίρνει πίσω. Καταλαβαίνω ότι δεν είστε πολιτικός, και ότι δεν έχετε την απαιτούμενη σκευή, αλλά δεν τα ξέρατε αυτά πριν συμφωνήσετε με τον κ. Αναστασιάδη. Συμπεριφερθήκατε αλαζονικά μέχρι και την τελευταία στιγμή. Πάντως και ο πρόεδρος δεν ήξερε ποια διόριζε; Πάει και η φιλία με τις θυγατέρες, μέχρι και unfollow υπήρξαν!

Επιτροπή θέτε; Επιτροπή σας κάνουμε
Η δημοκρατία λέει τους θέλει όλους στο πλευρό της, τη δημοκρατία όμως τη θέλουν όλοι κοντά τους και τριγύρω τους; Ιδού το ερώτημα. Πάντως, η πολύ δημοκρατική μας Βουλή τους αγκαλιάζει όλους ας είναι και φρουροί του αρχηγού της φασιστικής και εγκληματικής και καταδικασθέντα και φυλακισμένου του Μιχαολιάκου. Εμείς εδώ στο ΕΛΑΜ χατίρια δεν χαλάμε, μια επιτροπή για όλα τα μικρά κόμματα, και εκεί που μας τελείωσαν οι Επιτροπές οι κανονικές, φτιάχνουμε μια ad hoc, επί τούττω, μην κακοφα-

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

«Καλύτερα να σ΄ έλεγαν Μαρία και να ΄σουν ράφτρα μες στην Κοκκινιά κι όχι να ζεις μ΄ αυτή την κομπανία και να μην ξέρεις τ΄ άστρο του φονιά», Μάνος Ελευθερίου.

νιστούν τα μωρά με τα μαύρα, μόνο που δεν φέρνουμε μνήμματα για μια αγάπη που ΄χα, αλλά φασιστικές και δυστοπικές ιδέες. Και οι φωστήρες στη Βουλή έφτιαξαν την επί τούττω επιτροπή για το Μεταναστευτικό και τα ζητήματα πολυτέκνων. Βάλανε τον λύκο με προβιά προβάτου, να αλωνίζει. Σύγχρονο Κυλώνειον Άγος, μέσα στον ναό της Δημοκρατίας.

Μόνη Πανάξια Μάνα
Η Ανδριάνα Νικολάου πάλεψε με το τέρας της γραφειοκρατίας, με την απαξίωση, με τη διαφθορά, με

την αναληγοσία για να βρει την αλήθεια για τον αδικοκαμένο γιο της και μετά από δεκατρία χρόνια κάπως αγαλλίασε η ψυχή της. Αυτό το κράτος που ήθελε τη δολοφονία, κατά πως δείχνουν τα πράγματα, να είναι αυτοκτονία. Τώρα θα πρέπει όλοι να της ζητήσουν συγγνώμη, όλοι με πρώτο τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, εκ μέρους του κράτους, έπειτα ο αρχηγός της Εθνικής Φρουράς, ο ιατροδικαστής, ο αρχηγός της Αστυνομίας. Όλοι. Δεν ξέρω πώς απαλύνεται ο πόνος μιας μάνας και ενός πατέρα που έχασαν το παιδί τους, αλλά κα-

ταλαβαίνω πόσο χειρότερο τον κάνει η αναληγοσία, και η α λα καρτ απονομή δικαιοσύνης. Μια συγγνώμη και μια υπόσχεση από καρδιάς σε αυτή τη μάνα που αφέθηκε μόνη να παλεύει με τα τέρατα της γραφειοκρατίας και ευνοιοκρατίας.

Ανεπάρκεια και Βλακεία, αρετές ανίκαντες

Μία ακόμη νομική νίκη του γενικού εισαγγελέα, ο οποίος αποφάσισε τη μη ποινική δίωξη μελών της Αστυνομίας σε σχέση για μη εκτέλεση καθηκόντων κατά τη διερεύνηση της εξαφάνισης γυναικών και παιδιών στην υπόθεση Νίκου Μεταξά. Τώρα και σας παρακαλώ μην το παραβλέπετε, ο φάκελος στάλθηκε στην Ανεξάρτητη Αρχή Διερεύνησης Ισχυρισμών και Παράπονων εναντίον της Αστυνομίας, για να αποφασίσει για την ενδεχόμενη πειθαρχική δίωξη μελών της δύναμης. Δεν είχαν ένοχη διάνοια, ΑΠΛΩΣ δεν έκαναν καλά τη δουλειά τους, τώρα πείτε, από βλακεία, από χαζομάρα, δεν έκαναν τη δουλειά τους, πώς κάνετε κι εσείς έτσι. Άλλωστε, το λέει και το άρθρο 134 του Ποινικού Κώδικα“λάθος, έστω και σοβαρό, αβλεψία, βλακεία, ανεπάρκεια ή ανικανότητα”, δεν ικανοποιούν το επίπεδο της αλογιστης πράξης που απαιτείται για στοιχειοθέτη του αδικήματος της Παραμέλησης Υπηρεσιακού Καθήκοντος». Επτά λάθη έγιναν. Επτά ζωές, πέντε γυναικών και δύο κοριτσιών, επτά ξένες, επτά από τούτες χάθηκαν!

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ, ΣΗΤΑΚΙ ΜΟΥ

Σπίτι σου είναι εκεί όπου μπορείς να φανταστείς το μέλλον σου.
Για αυτό, συνεχίζουμε να **στηρίζουμε την αγορά και ανέγερση πρώτης κατοικίας**,
συμμετέχοντας στο **Σχέδιο Επιδότησης Επιτοκίων για νέα Στεγαστικά Δάνεια**,
με επιδότηση μέρους του επιτοκίου για **4 χρόνια** από την Κυβέρνηση.

Περισσότερες πληροφορίες στο www.hellenicbank.com/stegastiko
ή σε οποιοδήποτε κατάστημα της Ελληνικής Τράπεζας.

Προειδοποίηση: Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας.
Προειδοποίηση: Υπάρχουν χρεώσεις αν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό σας.
Προειδοποίηση: Το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

Η Λευκωσία ζητάει ριζικό λίφτινγκ

Προσχέδιο Συμπερασμάτων για Τουρκία χωρίς διασύνδεση με Κυπριακό -Αμ/ στο

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Ριζικό λίφτινγκ του προσχεδίου Συμπερασμάτων για την Τουρκία, διεκδικεί η Κύπρος, υπό το φως των τεράστιων κενών και παραλείψεων που παρουσιάζει το κείμενο που έβαλε στο τραπέζι ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Το προσχέδιο του Σαρλ Μισέλ δρομολογεί παραχώρηση «θετικής ατζέντας» προς τον Ταγίπ Ερντογάν, απαλλαγμένους από κάθε υποχρέωση στο Κυπριακό και στο ζήτημα της περίκλειστης Αμμοχώστου, θέτοντας μάλιστα εν αμφιβόλω και το δικαίωμα των κρατών-μελών να ασκήσουν βέτο...

Όπως πληροφορείται η «Κ», στην πρώτη συζήτηση που πραγματοποιήθηκε στην Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων COREPER, η Λευκωσία διατύπωσε εντονότερες επιφυλάξεις αναφορικά με το προσχέδιο που υπέβαλε ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ, ζητώντας όπως διασφαλιστούν τα ζωτικά της συμφέροντα. Τόσο στο επίπεδο του Κυπριακού, όσο και αναφορικά με τη δυνατότητα άσκησης βέτο, όπως αυτή αντανακλάται και μέσα από τη Δήλωση των ηγετών των 27 κρατών-μελών, τον περασμένο Μάρτιο. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι στήριξη στην Κύπρο διατύπωσαν η Γαλλία, η Αυστρία και η Ελλάδα, ζητώντας ουσιαστική τροποποίηση του κειμένου. Ωστόσο, όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, η Γερμανία παρείχε πλήρη κάλυψη στον Σαρλ Μισέλ, χαρακτηρίζοντας ως «ισορροπημένο» το προσχέδιο Συμπερασμάτων που υπέβαλε, αν και παρέχει λευκή επιταγή προς τον Ερντογάν για εξασφάλιση των δώρων της «θετικής ατζέντας», απαλλάσσοντάς τον από τα «βάρη» του Κυπριακού και των Βαρωσίων, ενώ παράλληλα «καταπίνει» το δικαίωμα αρνησικυρίας των κρατών-μελών. Περισσότερο υποστηρικτικοί και από αυτή τη Γερμανία, εμφανίστηκαν όπως πληροφορούμαστε η Ρουμανία και η Βουλγαρία, ενώ ανάλογες θέσεις είχαν διατυπώσει τις τελευταίες εβδομάδες η Ιταλία και η Πολωνία.

Με βάση τα δεδομένα που προκάλεσε το επεικώς ανεπαρκές και προβληματικό προσχέδιο Συμπε-

ρασμάτων του Σαρλ Μισέλ, η Λευκωσία έστειλε στις Βρυξέλλες γραπτές παρατηρήσεις, οι οποίες επιδίδουν να διασφαλίσουν ζωτικά συμφέροντα της Κυπριακής Δημοκρατίας, σε τέσσερα επίπεδα: 1) Για διασύνδεση της παραχώρησης της «θετικής ατζέντας» και δη της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, με την υποχρέωση της χώρας για επίλυση του Κυπριακού, κατά συγκεκριμένο τρόπο και με άμεσα αποτελέσματα. Επί του παρόντος το προσχέδιο αρκείται να εκφράσει «απογοήτευση» για το ναυάγιο της Γενεύης, αφήνοντας την τουρκική πλευρά στο απυρόβλητο, παρά την υποβολή γραπτών προτάσεων για λύση δύο κρατών. Παραπέμπει απλώς σε λύση με βάση τα σχετικά ψηφίσματα του ΟΗΕ. 2) Για διασύνδεση των δώρων που επιχειρείται να παραχωρηθούν προς τον Ερντογάν και με την απόδοση της περίκλειστης Αμμοχώστου στα Ηνωμένα Έθνη, υπό το φως του ανοίγματος μέρους των Βαρωσίων και των σχεδιασμών εποικισμού της Άγκυρας. Το προσχέδιο Συμπερασμάτων του Σαρλ Μισέλ δεν λέει λέξη για την περίκλειστη Αμμοχώστο, δημιουργώντας την εντύπωση ότι ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δεν μπήκε καν στον κόπο να διαβάσει τους όρους εντολής που του έδωσαν ομόφωνα τα κράτη-μέλη, τον περασμένο Μάρτιο. 3) Παράλληλα, η Κυπριακή Δημοκρατία επιδιώκει τη διασφάλιση της ακεραιότητας, όπως άλλωστε αυτή αντανακλάται στην ομόφωνη Δήλωση των 27 ηγετών, στις 25 Μαρτίου και η οποία καθιστά σαφές ότι η οποιαδήποτε ενδεχόμενη απόφαση για αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, «τελεί υπό την επιφύλαξη πρόσθετης καθοδήγησης από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο», κάτι που παρέχει σε όλα τα κράτη-μέλη, τη δυνατότητα άσκησης βέτο. Σημειώνεται ότι το προσχέδιο Συμπερασμάτων του Σαρλ Μισέλ δεν κάνει καμία αναφορά στο ζήτημα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Αντίθετα, το προσχέδιο υποστηρίζει ότι έχει αρχίσει η «εργασία» προς την κατεύθυνση αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης, κάτι όμως που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Άλλωστε, η έναρξη

Στην πρώτη συζήτηση που πραγματοποιήθηκε στην Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων Coreper, η Λευκωσία διατύπωσε εντονότερες επιφυλάξεις αναφορικά με το προσχέδιο, ζητώντας όπως διασφαλιστούν τα ζωτικά της συμφέροντα.

Γερμανία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Ιταλία, Πολωνία στηρίζουν εν λευκό τη «θετική ατζέντα».

των εργασιών προϋποθέτει παραχώρηση όρων εντολής ομόφωνα από τα 27 κράτη-μέλη προς την Κομισιόν. Και τέτοια απόφαση δεν έχει ληφθεί. Στην πραγματικότητα, έχει γίνει μια «συζήτηση» σε τεχνικό επίπεδο, η οποία βεβαίως δεν μπορεί να εκληφθεί ως «έναρξη εργασιών» για αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης. 4) Αναφορικά με τη μετανάστευση, η Λευκωσία επιδιώκει όπως στο πλαίσιο της θετικής ατζέντας, διασφαλιστεί ο τερματισμός της διοχέτευσης ροών από την Τουρκία προς την Κυπριακή Δημοκρατία, μέσω των κατενομένων και της γραμμής αντιπαράταξης ή/και απευθείας.

Με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αναμένεται να υποβάλει επικαιροποιημένο προσχέδιο Συμπερασμάτων, προκειμένου να τεθεί και πάλι ενώπιον Επιτροπής Μο-

νίμων Αντιπροσώπων COREPER, στα μέσα της επόμενης βδομάδας.

Οχι σε «εργαλειοποίηση»

Κύκλοι στην έδρα της Ε.Ε., οι οποίοι επικειρούν να ικανοποιήσουν «τα θέλω» του Ταγίπ Ερντογάν, παραχωρώντας τη «θετική ατζέντα» απαλλαγμένη από κυρογενείς υποχρεώσεις, δεν διστάζουν να προβούν και σε υποδείξεις προς τη Λευκωσία. Όπως πληροφορούμαστε, στο επίκεντρο της επικειρηματολογίας που αναπτύσσουν, βρίσκεται η θέση ότι «δεν πρέπει να εργαλειοποιηθεί» η «θετική ατζέντα» και ότι συνεπώς δεν πρέπει να επιδιώκεται η εξασφάλιση ανταλλαγμάτων από την Κυπριακή Δημοκρατία, είτε στο Κυπριακό, είτε στο ζήτημα της περίκλειστης Αμμοχώστου, όπως και στις λοιπές ανεπιλήρωτες κυρογενείς υποχρεώσεις της Άγκυρας. Με άλλα λόγια, οι ίδιοι κύκλοι, που ακολουθούν γραμμή Βερολίνου, θεωρούν ότι η Λευκωσία θα πρέπει να συναινέσει στην παραχώρηση των ευρωπαϊκών δώρων προς τον Ερντογάν, χωρίς κανένα αντάλλαγμα (πλην φραστικών), εν γνώσει της μάλιστα ότι θα μείνει αγκαλιά με το Κυπριακό χωρίς να διαδίδει πλέον κανένα μοχλό πίεσης. Όπως επανειλημμένα έχουμε δημοσιεύσει,

η αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας εκτιμάται ότι θα δώσει το φιλί της ζωής στην τουρκική οικονομία, καθώς θα υπερδιπλασιάσει τον όγκο ευρωτουρκικών εμπορικών συναλλαγών από 140 δισεκατομμύρια, σε 320 δισεκατομμύρια ευρώ, ετησίως. Σε περίπτωση θετικής απόφασης της Ε.Ε., προς όφελος της Τουρκίας, η διαδικασία αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης δεν θα ολοκληρωθεί πριν περάσουν δύο χρόνια. Εκτιμάται πάντως ότι μια τέτοια ενδεχόμενη θετική εξέλιξη για τον Ερντογάν θα επιφέρει άμεσες επιπτώσεις στην τουρκική οικονομία, καθώς «θα εισπραχθεί εξίσου θετικά από τις διεθνείς αγορές», εκτίμηση που μετέφερε και ο Τσαβούσογλου προς τον Γιοσέπ Μπορέλ.

Γκρίζα σύννεφα για τα 5 δισ.

Η Ε.Ε. προσδοκά να ανακοινώσει στην επικείμενη Σύνοδο Κορυφής την έγκριση ενός νέου πακέτου ενίσχυσης της Τουρκίας για το προσφυγικό, ύψους 5 περίπου δισεκατομμυρίων ευρώ, ως πρώτο απόδορο προς το καθεστώς Ερντογάν. Όπως πληροφορούμαστε όμως, οι προτάσεις της Κομισιόν επί του προκειμένου καθυστέρησαν να υποβληθούν, με αποτέλεσμα τρία

Η Άγκυρα θέλει και τα ρέστα

Παράπονα για το προσχέδιο Συμπερασμάτων της Ε.Ε. διατύπωσε σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» η Άγκυρα προς τις Βρυξέλλες. Ο Ιμπραήμ Καλίν, στενός συνεργάτης του προέδρου Ερντογάν, εξέφρασε τη δυσφορία της Άγκυρας για το προσχέδιο Συμπερασμάτων, ζητώντας να διασφαλιστεί η περιήληψη δύο στοιχείων. Αφενός, η τουρκική κυβέρνηση αξίωσε όπως βρεθεί άμεση λύση στο ζήτημα της χρηματοδότησης της Τουρκίας για τους Σύρους πρόσφυγες που φιλοξενούνται σε τουρκικό έδαφος, κάτι που όπως αναφέρουμε σε άλλο σημείο, φαίνεται να περιπλέκεται δευτερευόντως της καθυστέρησης υποβολής των σχετικών προτάσεων της Κομισιόν. Αφετέρου, ο κ. Καλίν ζήτησε όπως τα Συμπεράσματα της Ε.Ε. περιλάβουν απόφαση για άμεση δρομολόγηση της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας. Οι παρεμβάσεις της Άγκυρας προς τις Βρυξέλλες, δημιουργούν την εντύπωση ότι συμμετέχει στη λήψη αποφάσεων της Ε.Ε. ή έστω ότι είναι σε θέση να τις καθορίζει, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την αξιοπιστία της Ένωσης...

κράτη-μέλη να αδυνατούν για πρακτικούς λόγους να τις εγκρίνουν πλέον, στο εναπομείναν χρονικό διάστημα μέχρι τη Σύνοδο Κορυφής, στις 24-25 Ιουνίου. Οι ίδιες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι πρόκειται για τη Φινλανδία, τη Σουηδία και την Ολλανδία. Αν και κανένα από τα εν λόγω τρία κράτη-μέλη δεν διαφωνεί με τη νέα οικονομική στήριξη της Ε.Ε. προς την Τουρκία για τους Σύρους πρόσφυγες, εντούτοις είναι εξαιρετικά αμφίβολο εάν ο χρόνος που απομένει μέχρι την προσεχή βδομάδα, παρέχει στη Σουηδία, τη Φινλανδία και την Ολλανδία, τη δυνατότητα να ολοκληρώσουν τις εσωτερικές τους διαδικασίες. Κι αυτό γιατί τα εν λόγω τρία κράτη-μέλη ακολουθούν εθνικές κοινοβουλευτικές διαδικασίες έγκρισης των αποφάσεων που λαμβάνονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και δη σε ζητήματα παραχώρησης κονδυλίων. Ως αποτέλεσμα, η Κομισιόν και το Βερολίνο που καίγεται για την παραχώρηση της «θετικής ατζέντας» στον Ερντογάν προσπαθούν να βρουν λύσεις... Σημειώνεται ότι δεδομένου του προβλήματος που προέκυψε, το προσχέδιο Συμπερασμάτων του Σαρλ Μισέλ διατηρεί την εν λόγω παράγραφο σε αγκύλες.

ΑΡΘΡΟ / Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ

Προτάσεις στρατηγικού χαρακτήρα για την Αμμόχωστο

Η πρόσκληση-πρόκληση ήρθε ξαφνικά, να γράψω σε 750 λέξεις (το πολύ 800) πώς βλέπω το θέμα της Αμμοχώστου εν όψει των νέων ενεργειών της Τουρκίας να μεταβάλει ένα μέρος της παραλίας σε τουριστική πλαζ και τον κήπο μπροστά από το άλλοτε περιφανές Ελληνικό Γυμνάσιο της σε τείποτειο. Μπορώ ασφαλώς να μιλήσω για την Αμμόχωστο ανά πάσα στιγμή —άλλωστε εκεί έχω τη μόνιμη κατοικία της ψυχής μου— αλλά, παρακαλώ, χωρίς μεζούρα λέξεων και νάρθηκα χρόνου. Μου είναι πάντα δύσκολο να πω κάτι ουσιαστικό που να μην έχει περιποιημένο και τον λόγο, αφού το ουσιαστικό είναι συμβεβλημένο με την ποιότητα του λόγου, αδιαίρετα συνυφασμένου με την αυστηρότητα και την εγκράτεια της μορφής. Από την άλλη, το βλέπω, οι καιροί ου μενετοί, και ο καθένας οφείλει να κάνει το χρέος του όπως μπορεί, για να αποστείσει το προαίωνων επικείμενο κακό.

Ήδη με τον πρόλογό μου κατέλυσα περίπου εκατόν πενήντα λέ-

ξεις. Μου μένουν άλλες εξακόσιες για να εξηγήσω αγωνίες και αισθήματα. Η αγωνία εκφράζεται καλύτερα υπό γωνία, εννοώ οπτικά, όπως το καράβι του Γιώργου Σεφέρη που έχει στην πλώρη του με κεφαλαία γραμμένο το όνομά του ως εξής: Α-ΓΩΝΙΑ. Θα πρέπει να το προσέξουμε και να το παραδεχτούμε: οι λέξεις έχουν, πέρα από τον δικό τους ήχο (με τα κουνουνάκια του και τα κορδόνια του), μια αισθητική αυτονομία που ωστόσο υπάγεται στην προσωπική του καθενός εξέλιξη. Προφανώς εδώ τα πράγματα μπερδεύονται, από αδυναμία να μιλήσω απλά. Η απλότητα είναι απαύγασμα σοφίας, και η σοφία, εάν δεν έχει αυθεντική λαϊκή καταγωγή, κερδίζεται με την αγρύπνια και την αγωνία του πάσχοντος πνεύματος. Ως προς αυτό, θα συμφωνήσουμε όλοι, ότι το πνευματικό στοιχείο είναι το αναγκαίο ζητούμενο για να στοχαζόμαστε τι είναι πατρίδα και πώς να την αγαπάμε σωστά. Αν επιμένω σ' αυτό, είναι γιατί τα αυτονόητα κινδυνεύουν συχνά από τα ακα-

τανόητα των πράξεών μας. Μπορεί οι πράξεις μας να είναι αγνές ως προς την πρόθεση, αλλά να νοθεύονται από την ιδεοληπτική τους σύνοψη και τη νομική υποτέλεια στην ηθική αταξία. Οι νόμοι, όταν δεν ορίζονται από Θεού, αλλά καθορίζονται από τις ανθρώπινες προσαρμογές, συστήνουν το μέγεθος της αδικοπραγίας.

Έτυχε τις προάλλες να συζητώ με ένα φίλο ως προς τις προεδρίες των επιμέρους επιτροπών της Βουλής. Συγκεκριμένα, ρωτούσα μην άκουσε στις ειδήσεις για τη σχετική κατάληξη των κομμάτων. Ο φίλος χαμογέλασε πικρά: «Εδώ η Κύπρος χάθηκε κι εμείς συζητάμε για την κατονομή εξουσίας». Τότε συνήλθα, γιατί είχα όντως λησμονήσει πως η Κύπρος έχει χαθεί. Το κατάλαβα, και πιο πολύ το ένιωσα βαθιά σαν μαχαίρι στην καρδιά, όταν αργότερα είδα τα σχετικά ρεπορτάζ από τη σύνοδο του ΝΑΤΟ. Όταν δηλαδή αντικρυσά το καταβεβλημένο βλέμμα του Ερντογάν και τρόμαξα με την υποκριτική ικανότητά του να γλυκαίνει τη φωνή του για να ξε-

γελάσει την Κοκκινόσκουφίτσα. Ρώτησα την ψυχή μου να μου πει αν άκουσε τίποτα για την αλλοτινή Αμμόχωστο —γνωστότερη και σαν Βαρώσια— και αν οι σύμμαχοι ννοιόστηκαν έστω με κάποια αναφορά σ' αυτήν. Το «ήσυχο καλοκαίρι» στο Αιγαίο δεν αποτελεί εγγύηση για αντίστοιχη ησυχία στα νερά της Κύπρου. Αυτό οι παθόντες το γνωρίζουμε, αλλά οι Ευρωπαίοι δικάζονται μετρώοντας κέρδη και ζημιές. Κυρίως οι Γερμανοί και οι Άγγλοι, που ο κακός μας δαίμονας τους όρισε ενορκηστρωτές στην προσχεδιασμένη από χρόνια «λύση» του κυπριακού προβλήματος. Αλλά τι τα θες; Μας αξίζει άραγε να είμαστε ελεύθεροι, όταν συγκαίρουμε το αδίστακτο ανδρείκελο της Τουρκίας στα κατεχόμενα για την εκλογή του, ή όταν αποκαλούμε την κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας μας ως «κυβέρνηση στο Νότο»; Πόσον αγώνα δρόμου διανύσαμε για να καταλήξουμε σε αυτή την υποτέλεια; Πόσο υποταγμένοι αισθανόμαστε, όταν θεωρούμε ότι ο στοιχειώδης αμυντικός εξοπλισμός

είναι ακრειαστος, μολονότι διασφαλίζει και τις δύο κοινοτικές οντότητες, που έχουν κιόλας αλωθεί από το ίδιο θηρίο; Γιατί απανειρώσαμε την περηφάνια για την καταγωγή μας, τη διαχρονία του πολιτισμού μας, τους εθνικούς μας αγώνες, αμβλύνοντας το σθένος να υπαράξουμε ως Έλληνες σε αυτό το νησί; Σε τι εμποδίζει, έχοντας συναισθητό καταγωγής και πατριωτικής ταυτότητας, να συναπαντάμε τους συνοίκους μας Τουρκοκύπριους σε επίπεδο αλληλεξάρτησης, συνεννόησης, δικαιοσύνης, ειρήνης και οικουμενικού ανθρωπισμού; Τι εμποδίζει και αυτούς να αποδιώξουν το τέρας της Τουρκίας και τους αδιότακτους εγκάθετους της, έτσι ώστε, διατηρώντας τη δική τους ταυτότητα, να συναπαντούν με τους Ελληνοκύπριους συνοίκους τους σε επίπεδο αλληλοεξάρτησης; Ο διαμοιρασμός της εξουσίας δεν θα έπρεπε να είναι διαμερισμός ιματίων της σταυρωμένης Κύπρου, αλλά χαρά και ενότητα, μακριά από τους μελανοχίτωνες των δύο σπαραγμένων κομ-

ματιών. Είμαστε όλοι συνέταιροι και διαχειριστές της κοινής τραγωδίας μας. «Δεν υπάρχει άλλη ιστορία παρά η ιστορία της ψυχής», το έγραψε στους «Δείκτες πορείας» του ο γενικός γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών. Δεν αναφέρομαι, αλίμονο, στον ευθυνόφοβο σημερινό, παράστον σοφό και δίκαιο και ανδρείο Νταγκ Χάμμερσκελντ. Εκείνον που δόθηκε ολόψυχα στον αγώνα του για τον κόσμο, με υψηλή αίσθηση ευθύνης και θυσία για τον άνθρωπο, στεφανωμένος με τα συσώδη στοιχεία του αληθινού οικουμενισμού. «Το δυσκολότερο απ' όλα», όπως έλεγε, «είναι να πεθάνεις σωστά». Έτσι σφράγισε το ήθος και την αξία του, έτσι και το κύμα και η αύρα της Αμμοχώστου θα μετρήσουν αύριο και θα κρίνουν όσους θα σπεύδουν να πιούνε το τσίτσι τους, τον τουρκικό καφέ τους και τον ναργίλε τους μπροστά από το αέτωμα του Ελληνικού Γυμνασίου Αμμοχώστου.

Ο κ. Κυριάκος Χαραλαμπίδης είναι ποιητής.

Συνωμοσία η «καλπονοθεία», λέει ο Τατάρ

Νέα τουρκοκυπριακή έκθεση κατονομάζει τη ΜΙΤ για τις παρεμβάσεις που έγιναν στις «προεδρικές» του 2020 στα Κατεχόμενα

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Η Έκθεση με τίτλο «Παρέμβαση (της Τουρκίας) στις Εκλογές», συντάχθηκε υπό την εποπτεία του πρώην «δικαστή» Τατζάν Ρεϊνάρ (στη συγγραφή της έκθεσης συμμετείχε ομάδα Τ/κ ακτιβιστών και μελετητών), ο οποίος την περίοδο της Υπόθεσης Αφρική, αντιδρώντας στην επίθεση που δέχθηκε η τ/κ εφημερίδα και τα όσα ακολούθησαν, παραιτήθηκε από το αξίωμα του «δικαστή» και ανέλαβε την υπεράσπιση του Σενέρ Λεβέντ και των συντρόφων του. Μιλώντας στους συγγραφείς της νέας έκθεσης, ο κ. Ακιντζί εστιάζει σε τρία κρίσιμης σημασίας ζητήματα, ρίχνει φως στην αλλαγή στάσης της Άγκυρας μετά το Κραν Μοντάνα και μοιράζεται τον προβληματισμό του για τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζει πλέον ο πρόεδρος της Τουρκίας την τ/κ κοινότητα. Ως προς το πρώτο ζήτημα, ο κ. Ακιντζί θεωρεί ότι μετά τη Διάσκεψη του Κραν Μοντάνα η Τουρκία προχώρησε σε αλλαγή στρατηγικής στο Κυπριακό. Τότε, η Τουρκία απομακρύνθηκε από τη δικοινοτική, διζωνική ομοσπονδιακή λύση (ΔΔΟ). Στην πορεία, η τουρκική διπλωματία υιοθέτησε τη λογική των δύο κρατών, με τον κ. Ακιντζί από το 2017 και μετά να επιμένει στη σημασία της ΔΔΟ.

Το δεύτερο ζήτημα που θίγει ο κ. Ακιντζί αφορά τον αυταρχικό χαρακτήρα διακυβέρνησης Ερντογάν. Λίγο μετά τη δημοσίευση της έκθεσης, μιλώντας στο τουρκικό αντιπολιτευόμενο μέσο «T24», ο κ. Ακιντζί σημείωσε ότι ο κ. Ερντογάν επιδιώκει να «διοικήσει» τους Τ/κ με τον ίδιο, αυταρχικό τρόπο που κυβερνά στο εσωτερικό της Τουρκίας. Τέλος, ο κ. Ακιντζί προβάλλει την άποψη ότι, στο πλαίσιο των

προαναφερόμενων, μετά το Κραν Μοντάνα, η Άγκυρα αποφάσισε να ανοίξει τον δρόμο για την αντικατάσταση του Τ/κ ηγέτη. Σύμφωνα με τον κ. Ακιντζί, η Άγκυρα, κατά την «προεκλογική» περίοδο, ξεκαθάρισε στον ίδιο ότι ακόμη και σε περίπτωση που έβγαине νικητής από την «εκλογική» διαδικασία δεν επρόκειτο να παραμείνει για μεγάλο χρονικό διάστημα στο τιμόνι της τ/κ κοινότητας.

Στο πλαίσιο της παραπάνω καταγγελίας, ο κ. Ακιντζί αναφέρεται στη συνάντηση των εκπροσώπων της τουρκικής κυβέρνησης με «βουλευτές» της τ/κ Δεξιάς, στην Κερύνεια, λίγες εβδομάδες πριν από τις «προεδρικές εκλογές», στην οποία

Αναλύοντας την «καλπονοθεία» στις «προεδρικές» ο Μουσταφά Ακιντζί εστιάζει στην αλλαγή στάσης της Αγκυρας μετά το Κραν Μοντάνα και στον αυταρχισμό του Τούρκου Προέδρου.

έλαβαν μέρος ο «πρέσβης» της Τουρκίας, υψηλόβαθμο στέλεχος του τουρκικού στρατού και ένας εκπρόσωπος των Τουρκικών Μυστικών Υπηρεσιών (ΜΙΤ). Η τουρκική πλευρά ξεκαθάρισε ότι για την Άγκυρα η αλλαγή σκυτάλης στην τ/κ ηγεσία ήταν ένα ύψιστης σημασίας γεγονός. Μετά τη συνάντηση της Κερύνειας, ο κ. Ακιντζί ζήτησε από τον «Πρέσβη» επεξηγήσεις για την ωμή παρέμβαση της Άγκυρας στη διαδικασία ανάδειξης του νέου τ/κ ηγέτη και επιχείρησε να θέσει τον

Σύμφωνα με τον κ. Ακιντζί, η Άγκυρα, κατά την «προεκλογική» περίοδο, ξεκαθάρισε στον ίδιο ότι ακόμη και σε περίπτωση που έβγαине νικητής από την «εκλογική» διαδικασία δεν επρόκειτο να παραμείνει για μεγάλο χρονικό διάστημα στο τιμόνι της τ/κ κοινότητας.

προβληματισμό του και με γραπτή επιστολή στην Άγκυρα, την οποία δεν έκανε δεκτή η «Πρεσβεία».

Στην κρίσιμη συνάντηση του «Προεδρικού», τα όσα επεσήμανε ο «Πρέσβης» στον κ. Ακιντζί μιλούν από μόνα τους. Κατά την άποψη του Τούρκου διπλωμάτη, σε αντίθεση με την Άγκυρα, ο κ. Ακιντζί επέμενε στην ομοσπονδιακή φόρμουλα. Ακόμη, επιχειρούσε να οικοδομήσει μια ξεχωριστή τ/κ ταυτότητα. Για αυτούς τους λόγους, η Τουρκία με όλα τα μέσα που είχε

στη διάθεσή της, πίεζε για την αντικατάσταση του τ/κ ηγέτη.

Ο κ. Ακιντζί σημειώνει και τις απειλές που δέχθηκε καθώς και ο συνεργάτης του. Σημαντική, επίσης, είναι η αναφορά του στα μεγάλα χρηματικά ποσά που διοχέτευσε η Άγκυρα προς την τ/κ πλευρά λίγο πριν από τις «προεδρικές» και στην παρενόχληση των Τ/κ «ψηφοφόρων» με συνεχιζόμενες δημοσκοπήσεις, έρευνες και επανωτά τηλεφωνήματα που ενορχήστρωσε η Άγκυρα.

Ο κ. Ακιντζί επισημαίνει, επίσης, ότι οι παρεμβάσεις της Άγκυρας δεν τερματίστηκαν με την «εκλογή» του Ερσίν Τατάρ. Μετά τις «προεδρικές εκλογές», η Άγκυρα εξακολούθησε να παρεμβαίνει στα εσωτερικά της τ/κ Δεξιάς, στο συνέδριο του Κόμματος Εθνικής Ενότητας (ΚΕΕ) και στη διαδικασία ανάδειξης νέου «πρωθυπουργού» και νέας «κυβέρνησης». Σύμφωνα με τον κ. Ακιντζί και τον στενό συνεργάτη του, Τζενκ Γκιούρτσαγ, σε όλες αυτές τις «παρεμβάσεις» πρωταγωνίστησε η ΜΙΤ. Μάλιστα, ο κ. Γκιούρτσαγ διηγείται την δική του εμπειρία στην «Έκθεση Παρέμβασης (της Τουρκίας) στις Εκλογές», ο ο τέως ηγέτης του τ/κ Δημοκρατικού Κόμματος (ΔΚ), Σερντάρ Ντενκτάς, αναφέρεται σε συνάντηση που είχε με στελέχη της ΜΙΤ, λίγο πριν από τις «προεδρικές εκλογές». Σε αυτήν τη συνάντηση, ο κ. Ντενκτάς δέχθηκε πιέσεις από την τουρκική πλευρά για να αποσύρει την υποψηφιότητά του στις «προεδρικές εκλογές». Σε περίπτωση που ο κ. Ντενκτάς αποσυρόταν από την εκλογική διαδικασία, η Άγκυρα ήταν πρόθυμη να διευκολύνει τον διάλογο του με το τουρκικό Προεδρικό. Ο κ. Ντενκτάς αναφέρει, επίσης, ότι οι πιέσεις της Άγκυρας συνεχίστηκαν και μετά τη συνάντηση με τους εκπροσώπους της

Τρικυμία καταγγελιών

Τις καταγγελίες του κ. Ακιντζί και του στενού συνεργάτη του επιβεβαιώνουν με δικές τους, ξεχωριστές καταθέσεις και άλλοι Τ/κ πολιτικοί. Καταθέτοντας την δική του εμπειρία στην «Έκθεση Παρέμβασης (της Τουρκίας) στις Εκλογές», ο ο τέως ηγέτης του τ/κ Δημοκρατικού Κόμματος (ΔΚ), Σερντάρ Ντενκτάς, αναφέρεται σε συνάντηση που είχε με στελέχη της ΜΙΤ, λίγο πριν από τις «προεδρικές εκλογές». Σε αυτήν τη συνάντηση, ο κ. Ντενκτάς δέχθηκε πιέσεις από την τουρκική πλευρά για να αποσύρει την υποψηφιότητά του στις «προεδρικές εκλογές». Σε περίπτωση που ο κ. Ντενκτάς αποσυρόταν από την εκλογική διαδικασία, η Άγκυρα ήταν πρόθυμη να διευκολύνει τον διάλογο του με το τουρκικό Προεδρικό. Ο κ. Ντενκτάς αναφέρει, επίσης, ότι οι πιέσεις της Άγκυρας συνεχίστηκαν και μετά τη συνάντηση με τους εκπροσώπους της

ΜΙΤ. Μάλιστα, η τουρκική πλευρά έφτασε στο σημείο να παρακολουθεί τα τηλεφωνήματα και τις κινήσεις του κ. Ντενκτάς.

Ένας άλλος τ/κ πολιτικός αρχηγός, ο ηγέτης του Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος (ΡΤΚ), Τουφάν Έρχιουρμαν, μοιράστηκε με την τ/κ κοινή γνώμη την δική του άποψη για την παρέμβαση της Άγκυρας στις «προεδρικές εκλογές» του 2020. Ο κ. Έρχιουρμαν αναφέρθηκε στο έργο της μεταφοράς νερού από την Ανατολία στην Κύπρο, στο άνοιγμα των Βαρωσιών και στη φόρμουλα λύσης των δύο κρατών ως τρία μέσα άσκησης πίεσης της Άγκυρας στους Τ/κ ψηφοφόρους. Επίσης, ο κ. Έρχιουρμαν επιβεβαίωσε την πληροφορία ότι η Άγκυρα, λίγο πριν από την ώρα της «κάλψης», διοχέτευσε μεγάλα χρηματικά ποσά στην τ/κ κοινότητα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η ηγεσία του κ. Τατάρ «απάντησε» στις καταγγελίες περί «καλπονοθείας» στις «προεδρικές εκλογές» με γραπτή τοποθέτηση. Στην τοποθέτηση ξεχωρίζουν δύο σημεία. Πρώτον, όλες οι προαναφερόμενες καταγγελίες χαρακτηρίζονται ως «ανυπόστατοι, ψευδείς ισχυρισμοί». Δεύτερον, ακολουθώντας την συνωμοσιολογική λογική που συνηθίζει να επιστρατεύει η κυβέρνηση Ερντογάν σε σειρά ζητημάτων, η ηγεσία Τατάρ ισχυρίζεται ότι βρίσκεται αντιμέτωπη με μια καλά συντονισμένη επίθεση των κύκλων που δεν αποδέχονται την «εκλογική» νίκη και ηγεσία του κ. Τατάρ. Σύμφωνα πάντα με την ιδιόρρυθμη αντίληψη της ηγεσίας Τατάρ, η τ/κ αντιπολίτευση συνεργάζεται με «ξένες δυνάμεις» και τους κύκλους της Οργάνωσης Γκιουλέν, οι οποίοι εξυπηρετούν τα συμφέροντα του «διδύμου Ελλάδας-Ε/κ».

CYON

CYPRUS ON ΚΙΝΟΥΜΕ ΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Εξελισσόμαστε και πρωτοπορούμε στην προσπάθεια για ψηφιακή μετεξέλιξη της χώρας.

ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ

BoC Wallet
Apple Pay
Garmin Pay
Fitbit Pay
QuickPay

ΨΗΦΙΑΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Internet Banking
Mobile Banking App
Ηλεκτρονική Υπογραφή
eLoans
e-Notice
e-Fixed Deposit

bankofcyprus.com.cy/cyon
800 00 800

Τράπεζα Κύπρου

Τα τουρκικά drones ήρθαν για να μείνουν

Οι πολλαπλές προκλήσεις για την Κυπριακή Δημοκρατία από την αναβάθμιση της βάσης στο κατεχόμενο Λευκόνοικο

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η δημόσια συζήτηση για τα τουρκικά drones και τη μόνιμη εγκατάστασή τους στην Κύπρο γίνεται συχνά υπό το βάρος υπερβολών, υπεραπλουστεύσεων ή, ακόμη χειρότερα, ενός συνδυασμού τους. Από το 1995, 26 χρόνια πριν, και την παρθενική στρατιωτική χρήση μη επανδρωμένου στρατιωτικού αεροσκάφους (UCAV) από τις τουρκικές ένοπλες δυνάμεις μέχρι την παρθενική πτήση του τουρκικού σχεδιασμού και κατασκευής TB2 «Bayraktar» το 2014, η Τουρκία προχώρησε με αλματώδεις ρυθμούς ως προς την ανάπτυξη, την επιχειρησιακή ενσωμάτωση (και την επιτυχή χρήση) και την εμπορική αξιοποίηση των drones. Μια δυναμική που συνεχίζεται ταυτίζοντας το «όπλο» με την τουρκική αναθεωρητική εξωτερική πολιτική και τις επιμέρους επιτυχίες της Άγκυρας στη στρατιωτική της εμπλοκή σε περιφερειακές συγκρούσεις, από τον Καύκασο μέχρι το Βόρειο Ιράκ και από τη Λιβύη μέχρι τη Συρία. Η συζήτηση για τα drones συχνά συνοδεύεται από μια θεωρητική συζή-

Η παραγωγή και χρήση οπλισμένων drones αποτελεί μια δυναμική, η οποία ξεφεύγει από το αμιγώς στρατιωτικό κομμάτι, αποκτώντας χαρακτηριστικά συμβίωσης με τη σύγχρονη τουρκική εξωτερική πολιτική.

τηση για το αν έχουν αλλάξει το πεδίο των σύγχρονων μαχών και για το αν μελλοντικά θα καταστούν εργαλείο υπεροχής στα χέρια των κρατών που τα έχουν εντάξει επιτυχώς στο οπλοστάσιό τους έναντι κρατών που δεν ακολούθησαν την ίδια τάση. Στην περίπτωση της Τουρκίας, ωστόσο, η ανάπτυξη, η παραγωγή και η επιτυχής χρήση οπλισμένων drones δείχνει να αποτελεί μια δυναμική, η οποία ξεφεύγει από το αμιγώς στρατιωτικό κομμάτι, αποκτώντας χαρακτηριστικά ένταξης στη σύγχρονη εξωτερική της πολιτική.

Εξυπνη στρατηγική

Τα drones στην περίπτωση της Τουρκίας καταδεικνύουν, ιδίως μετά το 2010, μια οργανωμένη προσπάθεια της χώρας προκειμένου να κινηθεί σε τρεις στρατηγικούς άξονες: α) να αναπτύξει καινοτόμο στρατιωτική τεχνολογία στη λογική των ιδίων μέσων, β) να τα εντάξει οργανικά σε συμβατικού και μη συμβατικού τύπου στρατιωτικές επιχειρήσεις και γ) να προβάλλει με αυτά ισχύ σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο.

Η στρατηγική αυτή προσέγγιση πήρε σάρκα κι οστά μετά την περίοδο 2013-2014 με τις τουρκικές ένοπλες δυνάμεις να εντάσσουν τα δύο drones, τύπου ΤΑΙ «Anka» και TB2 «Bayraktar», στο οπλοστάσιό τους. Η χρήση τους, σε επιχειρησιακό επίπεδο, δοκιμάστηκε σταδιακά στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης πολιτικής εθνικής ασφάλειας αλλά και σε περιφερειακές συγκρούσεις. Τουρκικά drones εξουδετέρωσαν αντάρτες του PKK, αντιμετώπισαν αποτελεσματικά συμ-

βατικές ένοπλες δυνάμεις, όπως ο Συριακός Αραβικός Στρατός (SAA) και στα περιφερειακά θέατρα συγκρούσεων όπως ο εμφύλιος πόλεμος στην Λιβύη (2019-2020) και η πρόσφατη σύγκρουση στον Νότιο Καύκασο (πόλεμος Αρμενίας-Αζερμπαϊτζάν στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ), εξασφάλισαν πολλαπλά οφέλη για την κυβέρνηση του GNA στην Τρίπολη και τις ένοπλες δυνάμεις του Αζερμπαϊτζάν. Μια σταδιακή –κι επί του πεδίου της πολεμικής σύγκρουσης– διαδικασία Έρευνας και Ανάπτυξης (R&D) στην οποία η Τουρκία –και η τοπική της βιομηχανία– επένδυσε πόρους, ανθρώπινο δυναμικό, καινοτομία και μια καλά σχεδιασμένη και εκτελεσμένη στρατηγική από την οποία μείωσε τη διαδρομή κόστους-ωφέλειας, ανέδειξε τη σύγχρονη επιχειρησιακή και τακτική χρησιμότητα των drones και απέστειλε μηνύματα υπεροχής των τουρκικών drones έναντι ακριβότερων και πολυπλοκότερων οπλικών συστημάτων (π.χ. τα συστήματα ρωσικής αεράμυνας). Δεν είναι τυχαίο ότι κάθε τεχνική και ακαδημαϊκή συζήτηση για τα drones σε διεθνές επίπεδο περιτρέφεται γύρω από τα «Bayraktar» –και τα διδάγματα από τη χρήση τους σε Συρία, Ιράκ, Λιβύη και Καύκασο.

Drones στο Λευκόνοικο

Η μεταφορά τουρκικών drones στην αεροπορική βάση στο κατεχόμενο Λευκόνοικο συνδέθηκε άρρηκτα, μετά τα τέλη του 2018, με τις έκνομες γεωτρήσεις της ΤΡΑΟ στην θαλάσσια περιοχή πέριξ της Κύπρου. Τουρκικά drones επέβλεψαν τις γεωτρητικές δραστηριότητες των «Fatih» και «Γιαβούζ», συλλέγοντας πληροφορίες ως προς τη ναυτική δραστηριότητα και τις κινήσεις ξένων πολεμικών στόλων εγγύς των παράνομων γεωτρήσεων. Ωστόσο, η αναβάθμιση της αεροπορικής βάσης στο Λευκόνοικο και η μόνιμη στάθμευση στάνταρντ αριθμού τουρκικών drones (σ.σ. κι ενόπλων) επί κυπριακού εδάφους –εξέλιξη που εκτός απρόοπτου θα ανακοινώσει ο ίδιος ο Ερντογάν κατά την επίσκεψή του στα Κατεχόμενα στις 20 Ιουλίου– δείχνει να εξυπηρετεί ακόμη δύο στρατηγικούς άξονες: 1) μια συλλογική στρατηγική αντίληψη της Τουρκίας για πλήρη ένταξη του γεωγραφικού χώρου της Κύπρου στα πλαίσια του forward-basing posture (δόγμα προωθημένων βάσεων), το οποίο θα εξυπηρετεί την συλλογική άμυνα της Τουρκίας, την πτυχή των εγγυήσεων στο Κυπριακό, την επίδειξη ισχύος και το πολιτικό signalling και 2) την πρακτική εξισορρόπηση των αποτρεπτικών δυνατοτήτων της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μια μελλοντική μόνημ εγκατάσταση ενός αριθμού 5-10 drones στο Λευκόνοικο θα μπορούσε να καταστεί «game-changer» για τις ισορροπίες ισχύος στην Κύπρο δεδομένης και της πάγιας πολιτικής της Τουρκίας να εργαλειοποιεί τα drones ως στρατηγικό πλεονέκτημα στο πλαίσιο μιας νατοϊκής αντίληψης –ελέω Συρίας– λόγω και της ισχυρής αεροναυτικής παρουσίας των Ρώσων στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου. Η αντίληψη αυτή οδήγησε χώρες-κλειδιά του ΝΑΤΟ, όπως η Πολωνία, να αγοράσουν τουρκικά drones ενώ και χώρες όπως η Ουκρανία και ορισμένα κράτη της Βαλτικής απέκτησαν ή βρίσκονται στην τροχιά απόκτησης τουρκικών drones.

Τουρκικό drone τύπου TB2 «Bayraktar» εκτίθεται προς το κοινό, στην αεροπορική βάση στο κατεχόμενο Λευκόνοικο.

Η αεροπορική βάση στο Λευκόνοικο, όπως φαίνεται από δορυφορική λήψη στην εφαρμογή Google Earth. Διακρίνονται η πίστα απογείωσης/προσγείωσης και οι εγκαταστάσεις φύλαξης των τουρκικών drones.

Αντίμετρα, Εθνική Φρουρά και κουλτούρα

Στην περίπτωση της Κυπριακής Δημοκρατίας η πρόκληση της αντιμετώπισης της απειλής που απορρέει από τα τουρκικά drones οφείλει να απασχολήσει τους σχεδιαστές της πολιτικής όχι μόνον σε τεχνολογικό και αμυντικό επίπεδο, αλλά και ως προς τις στρατηγικές προσλήψεις της σύγχρονης αποτροπής, τις τεχνογνωσιακές πτυχές και την ανάπτυξη μιας σύγχρονης στρατηγικής κουλτούρας/τρόπου σκέψης. Οι νέες τεχνολογίες απαιτούν μια αντίληψη «έξυπνης άμυνας» (smart defence) στο πλαίσιο της οποίας θα γίνουν κατανοητά τα drones όχι μόνον ως απειλή αλλά και ως έννοια, στο πλαίσιο της ομαλής ένταξής τους στο κυπριακό οπλοστάσιο ή της ενεργητικής τους αντιμετώπισης μέσω αντιμετρώων ή ποιοτικής αναβάθμισης της κυπριακής αεράμυνας και των δυνατοτήτων ηλεκτρονικού πολέμου (EW). Η Κύπρος ενέταξε από το 2019 drones ισραηλινής παραγωγής (τύπου Aerostar TUAS της Aeronautics) για σκοπούς επιτήρησης της Αποκλειστικής

Η πρόκληση της αντιμετώπισης της απειλής που απορρέει από τα τουρκικά drones οφείλει να απασχολήσει τους σχεδιαστές της πολιτικής όχι μόνον σε τεχνολογικό και αμυντικό επίπεδο, αλλά και ως προς τις στρατηγικές προσλήψεις της σύγχρονης αποτροπής.

Οικονομικής Ζώνης και των χωρικών υδάτων (S&R, συλλογή πληροφοριών, καταγραφή των ροών της παράτυπης μετανάστευσης), ωστόσο δεν προχώρησε με την ανάπτυξη συμβατικών, επιχειρησιακών, δυνατοτήτων όπως η υποστήριξη επιχειρήσεων Παρακολούθησης και Αναγνώρισης Πληροφοριών (“Intelligence Surveil-

lance and Reconnaissance”, ISR), π.χ., για το Πυροβολικό ή τις δυνάμεις Πεζικού της Ε.Φ. Η ουσιαστική αντιμετώπιση των εν δυνάμει απειλών από τα τουρκικά drones πρέπει να ειδοωθεί με ανοικτό πνεύμα, χωρίς υπερβολές αλλά και χωρίς υποτίμηση του αποτελεσματικού τους ρόλου –πράγμα που διαφάνηκε στα θέατρα των συγκρούσεων όπου η Τουρκία ενεπλάκη μετά το 2016, διδάγματα που πρέπει να τύχουν εξειδικευμένης επεξεργασίας. Παράλληλα, θα μπορούσε να σταθεί και η αφορμή για την ουσιαστική, ποιοτική, αναβάθμιση της Εθνικής Φρουράς μιας και η ανάπτυξη κυπριακών drones ή αντιμετρώων θα έδινε ώθηση για αμιγώς κυπριακές πρωτοβουλίες έρευνας κι ανάπτυξης. Ως προς το τελευταίο, όσο φιλόδοξο κι αν ακούγεται, η Κύπρος θα μπορούσε να αξιοποιήσει επί της ουσίας : α) την συμμετοχή της στη Μόνιμη Διαρθρωμένη Συνεργασία της Ε.Ε. (PE-SCO) προκειμένου να αναπτύξει ουσιαστικές σχέσεις συνεργείας με ευρωπαϊκά κράτη που έχουν

εντάξει, εδώ και χρόνια, τα drones στις ένοπλες δυνάμεις τους β) την περαιτέρω εμπλοκή της στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Βιομηχανικής Ανάπτυξης στον τομέα της Άμυνας (EDIDP) προκειμένου να αντλήσει πόρους και τεχνογνωσία και γ) μια ολοκληρωμένη πολιτική αξιοποίησης του έμφυχου δυναμικού της ΕΦ αλλά και τεκνοκρατών πολιτών εκτός αυτής για σκοπούς έρευνας κι ανάπτυξης (R&D) αντιμετρώων καθώς και την δημιουργία μιας ολιστικής στρατηγικής αντιμετώπισης του τουρκικού “drones warfare”. Η μη ανάπτυξη δυνατοτήτων αποτελεσματικής αντιμετώπισης των τουρκικών drones από την Ε.Φ. τα επόμενα χρόνια όχι μόνον θα μεγάλωνε το χάσμα μεταξύ των στρατιωτικών ισορροπιών δυνάμεων στην Κύπρο, αλλά θα εμπέδωνε και την λογική εκείνη που συχνά υπαγορεύει πως η Ε.Φ. παραμένει προσκολλημένη σε μια «εξοπλιστική λογική» έναντι μιας αντίστοιχης που κάνει conceptualize τις σύγχρονες προκλήσεις επί του πεδίου.

Νέα στρατηγική προσέγγιση

Τα μηνύματα που αποστέλλει η Τουρκία στο Κυπριακό δεν είναι ενθαρρυντικά για την συνέχεια. Και, φυσικά, εκτείνονται πέραν του πολιτικού συγκείμενου των δύο κρατών και στο επίπεδο του στρατιωτικού αποτυπώματος. Η στρατηγική αναβάθμιση της βάσης στο κατεχόμενο Λευκόνοικο μπορεί να μην αποτελεί το κατεξοχίον εφελτήριο για επιχειρησιακή δράση των τουρκικών drones στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής (η Λιβύη και το Κατάρ ήδη εξυπηρετούν αντίστοιχους σκοπούς) αλλά εντάσσει αναπόφευκτα τον κυπριακό χώρο ως αναπόσπαστο μέρος μιας νέας στρατηγικής προσέγγισης από την Τουρκία, της οποίας τα drones αποτελούν το ποιοτικό στοιχείο. Ως στρατιωτικό μέσο με θεαματικά αποτελέσματα επί του πεδίου, ως εξαγώνιμο προϊόν υψηλής τεχνολογίας κι ως στοιχείο με πολλαπλές ψυχολογικές προεκτάσεις. Στην περίπτωση τόσο της Λιβύης όσο και του Ναγκόρνο-Καραμπάχ, τα αντίστοιχα πυροβόλα... «δεν έκαναν στάχτη» τις αντίστοιχες, του Λευκόνοικου, βάσεις εξόρμησης.

45 ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

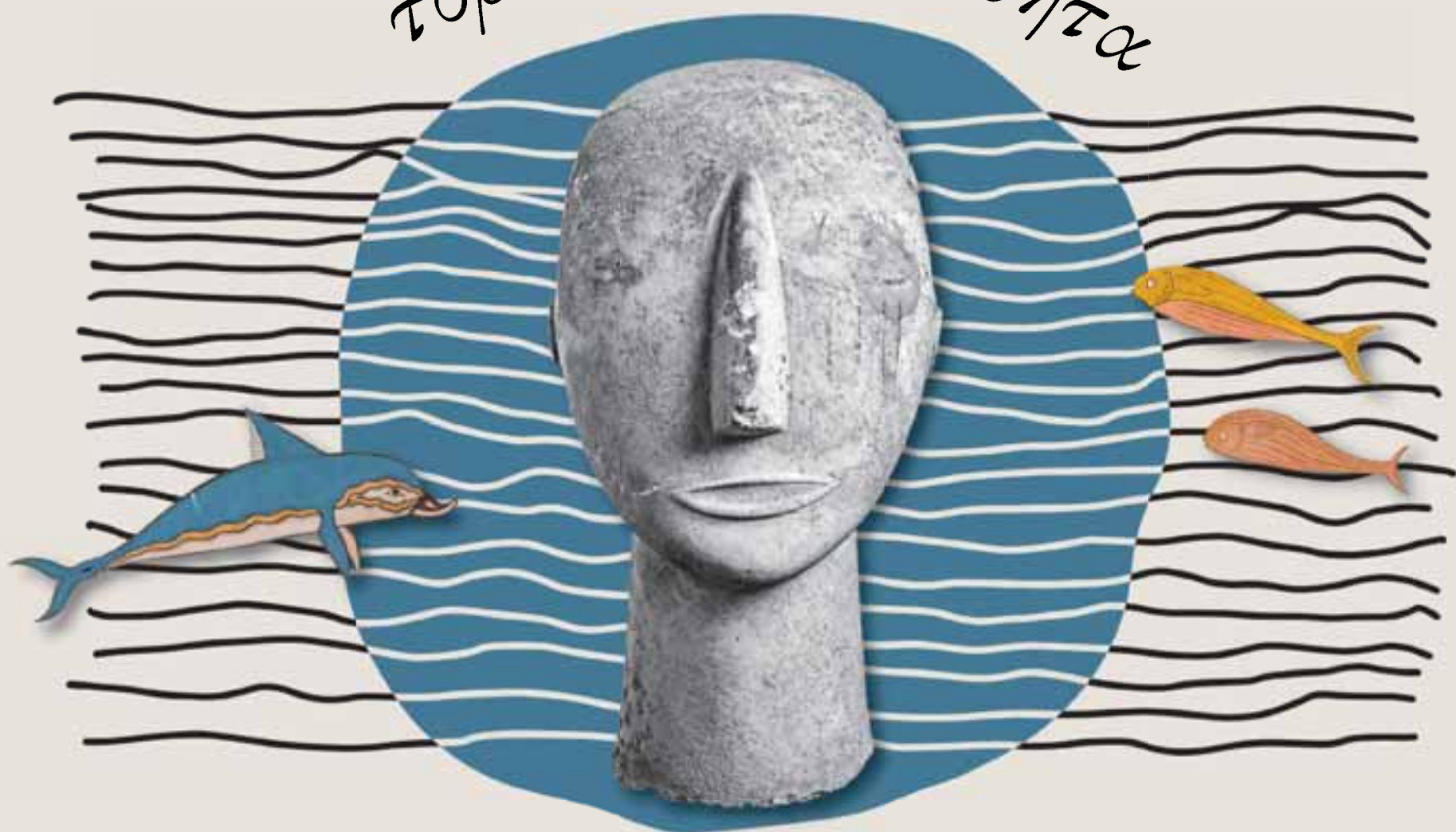
Παροχή ποιοτικής και οικονομικά προσιτής φαρμακευτικής αγωγής σε όλους τους ανθρώπους του πλανήτη, με γνώμονα την αειφόρο ανάπτυξη

Π.C MEDOCHEMIE

ΑΙΓΑΙΟ

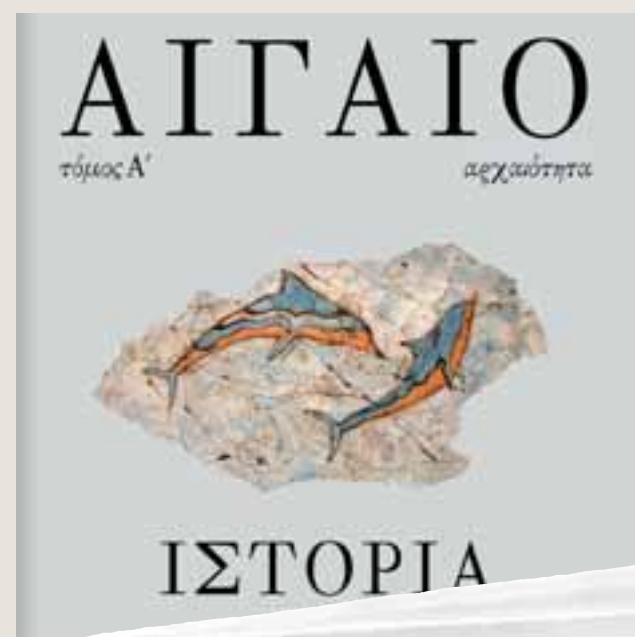
Ένα συναρπαστικό ταξίδι στον χρόνο

τόμος Α' αρχαιότητα

ΚΥΡΙΑΚΗ
27/6

ΜΕ ΤΗΝ «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εμπειρία

Γιατί βρίσκεται σε αποσύνθεση η αντιπολίτευση

Η μακροχρόνια απόσταση από την εξουσία, οι φυγόκεντρες δυνάμεις και η αμφισβήτηση της ηγεσίας

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την περασμένη Πέμπτη γινόταν viral η επιστολή-βόμβα παραίτησης της Έμιλυς Γιολτίτς προς τον πρόεδρο, οι συνεργάτες του στον Λόφο, περίμεναν ανήσυχoi τον κ. Αναστασιάδη να ξυπνήσει από τη μεσημβρινή του σιέστα, να δει την επιστολή και στη συνέχεια να λάβει αποφάσεις για το πώς θα χειριστούν τη νέα κρίση. Κάθισαν, λοιπόν, στο Προεδρικό, αποφεύγοντας για ώρες να απαντήσουν γιατί η τώως υπουργός κατήγγειλε ευσχήμως την κυβέρνηση για διαφθορά και αποκά-

λυπτε όσα λέχθηκαν στην υψηλών τόνων συνδιάλεξη τους διά του τηλεφώνου. Σε οποιοδήποτε άλλο ευρωπαϊκό κράτος, αυτή η εικόνα από μόνη της θα σήμαινε και αποσύνθεση της κυβέρνησης, την οποία θα αξιοποιούσε πλήρως η οποιαδήποτε αντιπολίτευση. Για την αντιπολίτευση, όμως, η Πέμπτη ήταν μία συννηθισμένη μέρα, όπου κανείς δεν αντέδρασε και κανείς δεν αντιλήφθηκε το μέγεθος της κυβερνητικής ζημιάς. «Όταν καείς με τον κυλό φωςάς και το γιαούρτι», λέει η λαϊκή ρήση και αυτό φαίνεται να ισχύει με την αντιπολίτευση. Τα

όσα τους καταλογίστηκαν περί μνημονισμού, τοξικότητας και στείρας αντιπολίτευσης φαίνεται να επηρέασαν τον τρόπο λειτουργίας ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ και να τους έκανε να εξάγουν το συμπέρασμα –βάσει και των ποσοστών που έλαβαν– πως ο κόσμος δεν θέλει σκληρή αντιπολίτευση. Είναι όμως μόνο οι υψηλοί αντιπολιτευτικοί τόνοι της προεκλογικής που ζημίωσαν τα δύο μεγάλα κόμματα του χώρου; Υπάρχουν παθογένειες κάτω από το καλί, λανθασμένοι χειρισμοί και παράγοντες που ώθησαν τα δύο κόμματα στην υπαναχώρηση ποσοστών.

Στο μετέωρο βήμα του ΑΚΕΛ

Αν κάποιος προσθέσει το ποσοστό που έλαβαν μαζί ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ είναι το ίδιο περίπου με το ποσοστό που έλαβε το ΑΚΕΛ το ένδοξο 2006, έλεγαν ανήσυχα ΑΚΕΛικά στελέχη στα πηγαδάκια, λίγο μετά τις εκλογές, διαπιστώνοντας πως οι μέρες που έρχονται είναι δύσκολες για την Αριστερά. Οι λόγοι ποικίλλουν βεβαίως για όλο αυτό

- Η έλλειψη συγκεκριμένων προτάσεων διακυβέρνησης που θα διάλυσει το κυβερνητικό αφήγημα ότι δεν μπορούν να κυβερνήσουν.
- Η σταδιακή οικονομική ιδεολογική και επικοινωνιακή αποσύνδεσή τους από τη βάση.
- Η προσκόλλησή τους σε ένα ιδεολογικό προϊόν που δεν συνάδει με τις απαιτήσεις της σημερινής κοινωνίας-αποξένωση από το Κέντρο.
- Θέμα ηγεσίας.

Κράτος εν κράτει

Το ΑΚΕΛ μέχρι πρόσφατα, ήταν κράτος εν κράτει. Μία κοινωνία εντός της κοινωνίας, με τις δικές της επιχειρήσεις, που διαφύλασσε τα εργασιακά δικαιώματα μέσω της ισχυρής συντεχνίας της και έστελνε για σπουδές δωρεάν εκατοντάδες πρόσωπα. Για παράδειγμα οι ΔΕΛΤΑ, ΕΞΕΛ, Printco, Λαϊκό και σε σημαντικό βαθμό ο Συνεργατισμός, ήταν οι οικονομικές διασυνδέσεις του ΑΚΕΛ που καταδείκνυαν πως δεν είναι ένα καθαρά κομμουνιστικό κόμμα που αποτάσσει το κεφάλαιο. Έδειχνε παράλληλα πως όλοι αυτοί οι άνθρωποι που απασχολούνταν σε αυτές τις επιχειρήσεις ήθελαν το κόμμα να είναι ισχυρό, καθώς το συνδέαν με τη δική τους καλή επιβίωση. Κάποιοι ένιωθαν συναισθηματικά δεμένοι και υποκροημένοι να βοηθήσουν ώστε να πάει καλά το κόμμα που τους σπούδασε, σπούδασε τα παιδιά και τους γονείς τους αλλά παράλληλα να πάει καλά και η δουλειά τους που τους έφερνε ψωμί στο τραπέζι. Πλέον όλη αυτή η σύνδεση χαλαρώνει και σε αυτό ρόλο παίζουν πολλά. Είναι η σημαντική αποδυνάμωση της ΠΓΕΟ, που άλλοτε ήταν ο λόγος που μία μεγάλη μερίδα της κοινωνίας –ακόμα και από την Δεξιά– ψήφιζε ΑΚΕΛ. Είναι όμως και η κατάρρευση κάποιων από αυτόν των επιχειρήσεων που οδήγησε στην απόλυση ΑΚΕΛικών. Έτσι από στρατιώτες του κόμματος πολλοί ΑΚΕΛικοί μετατράπηκαν σε παραπονούμενους που έχασαν την δουλειά τους. Σε αυτό το πλαίσιο και σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση που ξεκίνησε επί διακυβέρνησης Χριστόφια, δικαίως η αδικώς, πέρασε στις συνεδρίες μεγάλης μερίδας ακόμα και ΑΚΕΛικών πως το ΑΚΕΛ δεν έχει πρόγραμμα διακυβέρνησης, ούτε μπορεί να προστατεύσει οικονομικά τη βάση της.

Το αντιπερίγραμμα βεβαίως είναι πως η Αριστερά υπαναχωρεί σήμερα παντού. Από τον ΣΥΡΙΖΑ, μέχρι και τους ΠΟΔΕΜΟΣ, η αριστερή

Οι επιχειρήσεις που αποδυναμώθηκαν, οι Νέες Δυνάμεις και η νέα γενιά.

προσέγγιση φθίνει μέρα με τη μέρα. Για ποιο λόγο λοιπόν να μην επηρεαστεί και το ΑΚΕΛ από όλο αυτό; Ίσως επειδή το ΑΚΕΛ την ώρα που τα κομμουνιστικά κόμματα αλλού κατέρρεαν μαζί με τη Σοβιετική Ένωση, εκείνο στάθηκε γερά στα πόδια του και έγινε κόμμα εξουσίας. Κάποιος μπορεί να πει πως σήμερα υπαναχωρεί μετά την οικονομική κρίση, καθώς φάνηκε η αδυναμία του κόμματος στον τομέα της οικονομίας. Όμως η οικονομική κρίση έχει διακλαδώσεις. «Τα λαϊκά στρώματα δεν συμμετέχουν στην πολιτική διαδικασία, επειδή νιώθουν ότι δεν τους αφορά. Όταν έχουν ζήτημα επιβίωσης το να συζητούν θεωρητικά για κάτι που μπορεί να εφαρμοστεί μακροπρόθεσμα, απλά δεν τους συγκινεί» λένε κομματικοί κύκλοι. Επιβεβαιώθηκε βεβαίως από το γεγονός ότι μία μεγάλη μερίδα Αριστερών και το 2016 αλλά και σήμερα, γύρισαν την πλάτη στην κάλπη.

Φυγόκεντρες δυνάμεις...

Όμως για να μπορέσει στο παρελθόν το ΑΚΕΛ να ορθοποδήσει, είχε ανοίξει προς το Κέντρο, με την ιδέα του Δημήτρη Χριστόφια να δημιουργήσει τον θεσμό των Νέων Δυνάμεων. Πλέον ο θεσμός φθίνει, αλλά και η σύνδεση των προσώπων που προέρχονται από τις Νέες Δυνάμεις με το ΑΚΕΛ. Ίσως το ενδεκτικότερο παράδειγμα να είναι ο Αδάμος Αδάμου, ο οποίος μετά από τρεις θητείες στη Βουλή και μία στο ευρωκοινοβούλιο, είναι έτοιμος να διοριστεί στην κυβέρνηση Αναστασιάδη, αγνοώντας τις ενστάσεις της ηγεσίας και το μήνυμα που στέλνει ο διορισμός του. Υπάρχει βεβαίως και η άποψη που θέλει το ΑΚΕΛ να κρατά μακριά τα στελέχη που προέρχονται από τις Νέες Δυνάμεις. Φάνηκε και με την Ειρήνη Χαραλαμπίδου, όταν στην κατάταξη του ψηφοδελτίου από την επарχιακή επιτροπή (τον σκληρό πυρήνα του κόμματος) ήρθε τελευταία. Η περίπτωση Χαραλαμπίδου θεωρείται πως δεν θα κλείσει αναίμακτα. Ήδη η πρώτη σε σταυρούς προτίμησης παγκύπρια βουλευτρια θέτει ζητήματα για μία σειρά χειρισμών, όπως την εκλογή του προέδρου της Βουλής με την περιβόητη επιστολή που αποκάλυψε η «Κ». Είναι όμως όπως λέγεται και θέμα ηγεσίας. Στις κομματικές ομάδες βάσης πολλοί ήταν εκείνοι που έθεσαν θέμα για τον γενικό γραμματέα Άντρο Κυπριανού, αλλά και ευρύτερα για τα μέλη της Γραμματείας. Θέμα θέτουν και για την ηγεσία της ΠΓΕΟ ότι είναι παντελώς απύουσα από τα εργασιακά και αυτό φάνηκε από το 2011 όταν ο Πάμπης Κυρί-

τσος δεν κατάφερε να εκλεγεί και έκτοτε δεν επαναδιεκδίκασε. Βεβαίως τι θα προτιμούσαν ως ηγεσία είναι ένα ζήτημα, το άλλο είναι τι κόμμα θέλουν. Κάποιοι θέλουν το κόμμα να μείνει ως έχει, άλλοι το θέλουν να θυμηθεί τις κομμουνιστικές του ρίζες. Κάποιοι θέλουν το κόμμα να προχωρήσει σε συμβαλίες, άλλοι αποτάσσουν τη σύμπλευση με το ΔΗΚΟ και τον κεντρικό χώρο, στέλνοντας το μήνυμα μετά και την προεδρία της Βουλής πως το ΑΚΕΛ δεν έχει συμβαλίες. Κανείς δεν θέτει θέμα αλλαγής νοτορπίας ούτως ώστε να προσεγγίσει τις σημερινές απαιτήσεις της κοινωνίας. Και αυτό από μόνο του αποτελεί παθογένεια.

Και η σφήνα Χριστόφια

Το ερώτημα είναι τώρα τι γίνεται και αν υπάρχει ελπίδα αλλαγής. Ήδη το εκλογικό συνέδριο του κόμματος, προετοιμάζει για αλλαγές στα ανώτατα δώματα. Δεδομένη θεωρείται η υποψηφιότητα των Στέφανου Στεφάνου και Γιώργου Λουκαΐδη. Δύο πρόσωπα που μπορεί να μην έχουν διαφορετική σχολή σκέψης όπως είχαν Χριστόφιας-Δίγκλς, Κυπριανού-Κατσουρίδης, αλλά θεωρείται πως έχουν διαφορετική προσέγγιση. Ο Στέφανος Στεφάνου με δεδομένο ότι ήρθε δεύτερος σε σταυρούς προτίμησης, θεωρείται για πολλούς ευρύτερης αποδοχής, ενώ ο Γιώργος Λουκαΐδης, ο οποίος ήρθε πρώτος σε σταυρούς προτίμησης στο εκλογικό συνέδριο του 2015, θεωρείται πιο αποδεκτός στον σκληρό πυρήνα. Ο πρώτος θεωρείται πιο διαλλακτικός σε συνεργασίες με το Κέντρο, ενώ ο δεύτερος δεν έχει και τις καλύτερες των σχέσεων με το ΔΗΚΟ. Βεβαίως υπάρχει μέρος της βάσης που οποίο υποστηρίζει πως η αλλαγή θα πρέπει να προέρχεται από νεότερη γενιά. Στο κώδρο βρίσκονται Δαμιανού, Χριστοφίδης, ωστόσο, υπάρχει ενδιαφέρον και από νεότερους. Όπως σημειώνεται ο Χρίστος Χριστόφιας φέρεται να προετοιμάζει το έδαφος για ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Δεν το απέκλεισε, όταν ρωτήθηκε από ΜΜΕ, άλλωστε. Ο Χρίστος Χριστόφιας, βεβαίως, αποτελεί πρόσωπο που πιστεύει στις πιο καθαρές επιλογές για το κόμμα που να προσομοιάζουν με το ΚΚΕ παρά με ένα κόμμα με ευρύτερο χαρακτήρα, όπως ήταν τόσο χρόνια το ΑΚΕΛ. Δεν πέρασαν καθόλου απαρατήρητες και οι δηλώσεις του στην επομένη των εκλογών για τον αγώνες της εργατιάς, αλλά και τα μαρξιστικά-λενινιστικά τσιτάτα που απαξιώνουν το αστικό κοινοβούλιο. Πάντως, αν και οι τοποθετήσεις του προκαλούν πονοκέφαλο σε διάφορα στελέχη, υπάρχουν και οι κύκλοι του νεότερων γενεών κυρίως αποφοίτων ελλαδικών πανετηρια για τα μέλη της Γραμματείας. Θέμα θέτουν και για την ηγεσία της ΠΓΕΟ ότι είναι παντελώς απύουσα από τα εργασιακά και αυτό φάνηκε από το 2011 όταν ο Πάμπης Κυρί-

Μπορεί η κυβέρνηση να στέλνει μηνύματα αποσύνθεσης, ωστόσο, η αίσθηση που αποτυπώνεται είναι πως η αντιπολίτευση ούτε μπορεί να αποκρούσει την κυβέρνηση, αλλά ούτε και να κυβερνήσει στη θέση της.

Αναζητώντας τη ΔΗΚΟϊκή ταυτότητα

Όταν το 2014 το Δημοκρατικό Κόμμα αποχωρούσε από τη συγκυβέρνηση, η τότε εκπρόσωπος Τύπου του κόμματος και νυν αναπληρώτρια πρόεδρος Χριστιάννα Ερωτοκρίτου υποστήριζε πως η εξουσία δεν αποτελεί δέλεαρ για τη νέα ηγεσία του ΔΗΚΟ. Χαλήθεια είναι πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος ήθελε με κάθε τρόπο να αποτινάξει τη σκιά ότι το κόμμα του Κέντρου έχει ως μοναδικό στόχο να αγκι-στρώνεται στην εξουσία είτε με τη Δεξιά είτε με την Αριστερά. Επτά χρόνια αργότερα διαφαίνεται

–εκ του αποτελέσματος– πως αυτή η στροφή δεν ωφέλησε για συγκεκριμένους λόγους: •Το ΔΗΚΟϊκό ακροατήριο επιθυμεί γέφυρες με την εκάστοτε εξουσία. •Η ταυτότητα του κόμματος προνοεί συνεννόηση και όχι καμένη γη, όπως διαφάνηκε μέσω των προϋπολογισμών. •Οικονομική πολιτική που να ευνοεί τα οικονομικά συμφέροντα που ανέκαθεν στήριζαν το ΔΗΚΟ.

Βεβαίως, στόχος του Νικόλα Παπαδόπουλου ήταν η εξουσία όπως άλλωστε είδαμε με την υποψηφιότητά του στις προεδρικές του 2018, αλλά με άλλους όρους: χωρίς τα δεκανίκια της Δεξιάς και Αριστεράς που χρησιμοποιούσε ανέκαθεν το κόμμα του Κέντρου. Η μετωπική σύγκρουση με τα δύο άκρα οδήγησε στην πρώτη αποτυχία του ΔΗΚΟ, το 2018, με αποκορύφωμα την επιλογή του «κα νένα» στον β΄ γύρο. Αυτή η αποτυχία και η αποξένωση του κόμματος από τα κέντρα λήψης αποφάσεων προκάλεσε έντονη ανησυχία στην ΔΗΚΟϊκή βάση που είχε συννηθεί να βρίσκεται κοντά με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο. Ακολούθησαν βεβαίως και οι μαζικές διαγραφές πρωτοκλασάτων στελεχών και η έλευση στελεχών

Επτά χρόνια είναι πολλά για να βρίσκεται εκτός εξουσίας το Κόμμα του Κέντρου.

από τη Συμμαχία Πολιτών όπως ο Παύλος Μυλωνάς που αλλοίωσαν εν μέρει την ταυτότητα του κόμματος. Τα ποσοστά του κόμματος διασώθηκαν στις ευρωεκλογές του 2019, δεδομένου ότι σε αυτό το ψηφοδέλτιο συμπεριλήφθηκε και η Ελένη Θεοχάρους. Με αυτό τον τρόπο η ηγεσία δυσκολεύτηκε να διαπιστώσει από νωρίς ότι υπάρχει πρόβλημα.

Με την αποχώρηση τριών βουλευτών (Προκοπίου, Μουσιούττα και Βότση) το κόμμα του Κέντρου θέλησε να περάσει το μήνυμα πως πλέον ξεκινά τη σκληρή αντιπολίτευση. Καθόλου τυχαία η κίνησή του να καταψηφίσει για πρώτη φορά τον προϋπολογισμό. Κίνηση που ταρακούνησε και τα οικονομικά συμφέροντα που βρίσκονται κοντά στο κόμμα αλλά και μία μεγάλη μερίδα της βάσης που επιπράζεται άμεσα από το ενδεχόμενο μη πληρωμής στο τέλος του μήνα. Όλη αυτή η συζήτηση περί πάταξης της διαπλοκής και σύνδεσης με τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη, ηκούησε ως αφτιά πολλών αλλά δεν σήμαινε απαραίτητα και ψήφο εμπιστοσύνης στο ΔΗΚΟ.

Το κόμμα του Κέντρου έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στο να πολεμήσει την κυβέρνηση και αγνόησε πλήρως τον κίνδυνο που ονομάζεται Δημοκρατική Παράταξη. Λαμβάνοντας υπόψη το ότι δεν παρουσιάζονταν καν στίς δημοσκοπήσεις, το ΔΗΚΟ δεν φρόντισε να δουλέψει οργανωτικά και να κρατήσει κοντά όλους εκείνους τους ΔΗΚΟϊκούς που είχαν ισχυ-

ρούς δεσμούς με τους αποχωρήσαντες βουλευτές και με τον Μάριο Καρογιάν. Δεν μίλησαν, λοιπόν, στον κομματικό τους πατριωτισμό ούτε ήρθαν σε ευθεία αντιπαράθεση με τον μεγαλύτερο αντίπαλό τους που ήταν τελικά η ΔΗΠΑ, για να συσπειρώσουν τελικά το κόμμα. Επτά χρόνια στο ΔΗΚΟ είναι πολλά για να βρίσκεται απέναντι από την εξουσία και το αντιλαμβάνεται ήδη η ηγεσία, η οποία έχει ξεκινήσει να λειάνει τις γωνιές της, ιδιαίτερα μετά και την ήττα της εκλογής προέδρου της Βουλής. Σε σημείο που κάποιοι λένε πως μετά την ήττα με το ΑΚΕΛ ίσως το ΔΗΚΟ να πρέπει να βρει διόδους συνεννόησης με τον ΔΗΖΥ το επόμενο διάστημα.

Πάντως, η μία ήττα που διαδέχεται την άλλη έχει προκαλέσει ήδη γκρίνια εντός του κόμματος. Πρόσωπο που θα αμφισβητήσει τον Νικόλα Παπαδόπουλο δεν υπάρχει ακόμα, ασχέτως αν το όνομα του ευρωβουλευτή Κώστα Μαυρίδη ακούγεται για την προεδρία του κόμματος. Υπάρχει όμως δυσφορία που εκτονώνεται στον στενό περίγυρο του προέδρου. Έχει παράλληλα ξεκινήσει μία γκρίνια που προέρχεται από βουλευτές, όπως ο Παύλος Μυλωνάς, όταν έχασε τη θέση του κοινοβουλευτικού εκπροσώπου αλλά και δυσφορία από τον Πανίκο Λεωνίδου για διάφορα ζητήματα και δεν αποκλείουν νέες φουρτούνες εντός της κοινοβουλευτικής ομάδας. Εντάσεις βεβαίως που δεν έχουν να κάνουν με την ουσία αλλά με το γεγονός ότι η μακροχρόνια απομάκρυνση από τα κέντρα λήψης αποφάσεων πλήττει το κόμμα του Κέντρου και στέλνει το μήνυμα πως το ΔΗΚΟ τελικά έχει μετακινηθεί στην Διγενή Ακρίτα, εκεί δηλαδή που στεγάζεται το γραφείο του Μάριου Καρογιάν.

Βραχυκύκλωσε η μεταρρύθμιση στη Δικαιοσύνη

Οι πολύχρονες προσπάθειες και τα χρονίζοντα εμπόδια στον δρόμο εκσυγχρονισμού του δικαστικού συστήματος

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Πίσω από τη σημαντική καθυστέρηση που παρατηρείται στη μεταρρύθμιση της δικαιοσύνης, αποκαλύπτονται οι σοβαρές ενστάσεις που διατυπώνονται από πλευράς του Ανώτατου Δικαστηρίου και μερίδας μεγαλοδικηγόρων, αλλά και η πολιτική θέση των κομμάτων της αντιπολίτευσης, τα οποία επικαλούνται τις διαφορίες που υπάρχουν εντός του δικαστικού συστήματος. Αποτέλεσμα της κωλυσιεργίας κατά την κυβέρνηση είναι ότι η Κύπρος βρίσκεται διαρκώς στο στόχαστρο διεθνών οργανισμών, όπως η επιτροπή GRECO του Συμβουλίου της Ευρώπης, με δυσμενείς αναφορές στις ετήσιες αξιολογήσεις. Συνάμα τα νομοσχέδια που σήμερα εκκρεμούν ενώπιον της Βουλής για τη μεταρρύθμιση των ανώτατων βαθμίδων της δικαιοσύνης, φιλοδοξούν να επιφέρουν σημαντικές τομές προκειμένου το δικαστικό σύστημα να γίνει περισσότερο λειτουργικό, παραγωγικό και αποτελεσματικό. Αυτό το παραδέχονται όλα τα πολιτικά κόμματα και οι φορείς, παρά τη στάση που τηρούν. Η συνεχιζόμενη καθυστέρηση της μεταρρύθμισης εκ των πραγμάτων δημιουργεί υποψίες για παρασκηνιακές προσπάθειες ακύρωσής της.

Τα νομοσχέδια

Από το συνολικό πακέτο των κυβερνητικών εξαγγελιών και μεταρρυθμίσεων, κατά γενική ομολογία, αυτή που αφορά την δικαιοσύνη βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο από το 2019 (επί Ιωνά Νικολάου). Το ιστορικό του έργου που έχει επιτελεσθεί για ετοιμασία των έξι κυβερνητικών νομοσχεδίων συνάδει με τις απόψεις που εκφράζονται ότι δηλαδή πίσω από την εκκρεμότητα που καταγράφεται κρύβονται και συμφέρονται που για διάφορους λόγους αντιστρατεύονται τις αλλα-

γές που θα γίνουν. Τα νομοσχέδια που έχουν κατατεθεί στη Βουλή προβλέπουν τον διαχωρισμό του Ανωτάτου Δικαστηρίου, τη λειτουργία Συνταγματικού Δικαστηρίου, τη διεύρυνση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, τη δημιουργία Δευτεροβάθμιου Δικαστικού Συμβουλίου που θα ασκεί ακυρωτικό έλεγχο επί των αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, τη δημιουργία νέου Εφετείου και τη δημιουργία Γνωμοδοτικού Δι-

Τα κόμματα της αντιπολίτευσης προκρίνουν μερική αποδοχή της μεταρρύθμισης. Η θέση τους είναι να συνεχιστεί η συζήτηση στα θέματα που εκφράζονται διαφορίες και αυτά για τα οποία συμφωνούν να προωθηθούν στην Ολομέλεια.

καστικού Συμβουλίου. Στα νομοσχέδια που βρίσκονται στην Βουλή πρέπει να προστεθούν και άλλα δυο, που ετοιμάσθηκαν και αφορούν τη σύσταση Εμπορικού Δικαστηρίου και Ναυτοδικείου. Η ψήφιση των συγκεκριμένων νομοσχεδίων εκκρεμεί εδώ και δύο χρόνια.

Οι διαφορίες

Τα κυβερνητικά νομοσχέδια κατέλξαν στη Βουλή με περιπετειώδη τρόπο. Η πρώτη προσπάθεια έγινε από τον Ιωνά Νικολάου, τον Μάιο του 2019 και εφόσον είχε υποβάλει την παραιτήσή του. Προτού παραδώσει το Υπουργείο Δικαιοσύνης στον Γιώργο Σαββίδη, παρουσίασε το πακέτο της μεταρρύθμισης στην

Επιτροπή Νομικών της Βουλής. Η συζήτηση εκεί συνεχίστηκε για ένα χρόνο και με υπουργό το νυν γενικό εισαγγελέα της Δημοκρατίας. Στις 24 Ιουλίου 2020 και αφού είχε ολοκληρωθεί η μελέτη και η συζήτηση των νομοσχεδίων στην Επιτροπή Νομικών, όλα τα κόμματα με επιστολή τους επέστρεψαν τα νομοσχέδια στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και στην Έμιλυ Γιολίτη, αυτή τη φορά, που είχε διαδεχθεί τον Γιώργο Σαββίδη. Η νέα, τότε, υπουργός ξεκίνησε τα προκαταρκτικά κατάθεσης των νομοσχεδίων στη Βουλή από την αρχή. Στα μέσα του περασμένου Μαρτίου το νομοθετικό πακέτο πήγε για δεύτερη φορά στην Βουλή, χωρίς ωστόσο και αυτή την φορά να πάει στην Ολομέλεια για ψήφιση. Ως λόγος προβάλλονται οι διαφορίες από πλευράς Ανωτάτου Δικαστηρίου. Η πλειοψηφία των δικαστών διαφωνούν με τον διαχωρισμό του σημερινού Ανωτάτου Δικαστηρίου και την ταυτόχρονη λειτουργία ξεχωριστού Συνταγματικού και Ανωτάτου Δικαστηρίου, ως επίσης και με τη διεύρυνση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου. Το σώμα αυτό θα είναι αρμόδιο για την πρόσληψη και προαγωγή των δικαστών, με μέλη πέραν των δικαστών. Τα θέματα αυτά είναι θεμελιώδους σημασίας για τη μεταρρύθμιση και συζητήθηκαν εις βάθος στα πλαίσια της ad hoc Επιτροπής που συστάθηκε, η οποία προέκρινε τον διαχωρισμό του Ανωτάτου Δικαστηρίου και τη διεύρυνση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου. Επίσης η ad hoc Επιτροπή προέκρινε και τη δημιουργία Δευτεροβάθμιου Δικαστικού Συμβουλίου, που θα ασκεί ακυρωτικό έλεγχο επί των αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου.

Τα κόμματα

Με το κυβερνητικό στρατόπεδο να επιρρίπτει ευθύνες στα κόμματα

Η Έμιλυ Γιολίτη πριν υποβάλει την παραιτήσή της στον πρόεδρο της Δημοκρατίας την περασμένη Πέμπτη, με δηλώσεις της στην «Κ» κάλεσε τη Βουλή να προχωρήσει σε άμεση ψήφιση των νομοσχεδίων.

Εμιλυ Γιολίτη: Οχι άλλη καθυστέρηση

Μερικές ώρες πριν υποβάλει την παραιτήσή της στον πρόεδρο της Δημοκρατίας, η Έμιλυ Γιολίτη τοποθετήθηκε στην «Κ» για τα επόμενα βήματα της μεταρρύθμισης στην Βουλή. Η παραιτηθείσα υπουργός Δικαιοσύνης είπε πως οι προτεινόμενες στα νομοσχέδια εισηγήσεις μεταξύ άλλων θα επιφέρουν:

- Ταχύτερη εκδίκαση των εφέσεων, από έξι περίπου χρόνια σε δύο περίπου χρόνια.
- Έλεγχο στις προσλήψεις και προαγωγές των δικαστών.
- Αλληλοέλεγχο των δικαστών στις ανώτατες βαθμίδες της δικαιοσύνης, που θα ενισχύσει τη διαφάνεια.
- «Η γυναίκα του Καίσαρα δεν πρέ-

πει μόνο να είναι τίμια, αλλά και να φαίνεται τίμια. Να θυμίσω πως και η Ε.Ε. αναμένει από εμάς τη μεταρρύθμιση της Δικαιοσύνης και ειδικά τη διευρυμένη σύνθεση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, τη θεσμοθέτηση του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου, και τον αλληλοέλεγχο στις ανώτατες βαθμίδες».

της αντιπολίτευσης για τη μη ψήφιση των 6 νομοσχεδίων από την προηγούμενη Βουλή, τα ζητούμενα είναι ο χρόνος που τα νομοσχέδια θα πάνε στην Ολομέλεια. Το κυβερνών κόμμα υποστηρίζει πως έχει ολοκληρωθεί το κοινοβουλευτικό έργο, κάτι που δεν ασπάζονται τα κόμματα της αντιπολίτευσης που έχουν κοινή θέση επί του ζη-

τήματος. Με βάση το ρεπορτάζ της «Κ» και την αλλαγή ηγεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, θεωρείται απίθανο, λόγω χρονικών ορίων, τα νομοσχέδια να πάνε στην Ολομέλεια πριν η Βουλή κλείσει για τις καλοκαιρινές διακοπές. Το ισχυρότερο σενάριο είναι η μεταρρύθμιση να απασχολήσει τη Βουλή από τη νέα περίοδο. Τα κόμματα συγκλίνουν

όπως συνεχιστεί η συζήτηση στα θέματα που καταγράφονται διαφωνίες και τα υπόλοιπα, στα οποία έχει επέλθει συμφωνία, να προωθηθούν προς ψήφιση. Επίσης, κάποια κόμματα, όπως το ΑΚΕΛ, θέτουν και άλλα ζητήματα που δεν προβλέπονται στη μεταρρύθμιση, όπως το ζήτημα των πρωτόδικων δικαστηρίων.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΡΙΣΤΟΥ Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ

Αλλο το αίσθημα δικαίου και άλλο μια νομική απόφαση

Ο γενικός εισαγγελέας της Δημοκρατίας έχει, με βάση το άρθρο 113(2) του Συντάγματος, απόλυτη εξουσία να αποφασίζει ποιος θα διωχθεί ποινικά και ποιος η ποινική δίωξη θα διακοπεί. Είναι μία εξουσία η οποία δεν υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο. Αυτό έχει εγερθεί ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου και επιβεβαιωθεί. Ενδεχομένως, αυτό είναι θέμα που θα πρέπει να μελετήσει η Βουλή των Αντιπροσώπων. Αν πρέπει δηλαδή να τροποποιηθεί το άρθρο αυτό του Συντάγματος ούτως ώστε το δεύτερο σκέλος της εξουσίας αυτής του γενικού εισαγγελέα, η διακοπή μιας ποινικής δίωξης, να υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο. Το θέμα δεν είναι της παρούσης και δεν είναι ούτε νομικά απλό. Χρειάζεται συζήτηση και μελέτη. Ερχόμενος στο προκείμενο ζήτημα της μη ποινικής δίωξης των αστυνομικών που ερευνήσαν τις υποθέσεις των πέντε γυναικών και δύο παιδιών που δολοφονήθηκαν από τον Ορέστη – ο οποίος καταδικάστηκε σε επτά φορές ισόβια φυλάκιση – είναι φυσικό η σχετική απόφαση του γενικού εισαγγελέα να προκάλεσε αίσθηση και να «αναστάσει» την κοινή γνώμη. Το αίσθημα δικαίου, όπως το αισθάνεται και αντιλαμβάνεται ο πολίτης χωρίς νομικές γνώσεις, δεν συνάδει με την από-

φαση αυτή. Ταυτόχρονα, όμως, είναι φυσικό να μην μπορεί η απόφαση του γενικού εισαγγελέα να κριθεί νομικά ως ορθή ή λανθασμένη χωρίς να γνωρίζει ο νομικός που καλείται να την κρίνει όλο το μαρτυρικό υλικό που ο γενικός εισαγγελέας είχε ενώπιόν του, όταν αποφάσισε τη μη ποινική δίωξη των αστυνομικών. Οποιαδήποτε άλλη προσέγγιση θα ήταν επιστημονικά ατεκμηρίωτη και δεδομένου ότι η άποψή μου στο πλαίσιο του άρθρου αυτού είναι εκείνη του νομικού και όχι του πολίτη, δεν δύναμαι να εκφέρω τεκμηριωμένη νομική άποψη. Σε γενικές γραμμές εκείνο το οποίο μπορεί να αναφερθεί είναι ότι για την ύπαρξη ενός ποινικού αδικήματος απαιτείται να συντρέχουν ταυτόχρονα δύο στοιχεία. Το πρώτο είναι η διάπραξη της πράξης ή της παράλειψης και δεύτερον η ένοχη διάνοια εκείνου που ενεργεί ή παραλείπει να ενεργήσει. Θα πρέπει δηλαδή εκείνος ο οποίος προβαίνει σε μία ενέργεια ή παράλειψη να έχει κατά νου και να σκοπεύει σε μία συγκεκριμένη κατάληξη, η οποία κατάληξη να συνιστά ποινικό αδίκημα. Μόνο τότε εκείνος ο οποίος ενεργεί ή παραλείπει να ενεργήσει γνωρίζοντας το αποτέλεσμα της ενέργειας ή παράλειψής του μπορεί να κριθεί ένοχος της διάπραξης ποινικού

αδικήματος. Στην προκειμένη περίπτωση είναι ακριβώς αυτό το οποίο αποφάσισε ο γενικός εισαγγελέας. Ότι δηλαδή να μην ενδεχόμενα υπήρχε αμέλεια στο πλαίσιο της διερεύνησης από πλευράς των αστυνομικών της εξαφάνισης αυτών των ανθρώπων, αλλά στη συγκεκριμένη δεδομένη στιγμή οι ενέργειες και παραλείψεις τους δεν συνδεύονταν από την πρόθεση να έχουν τη συγκεκριμένο αποτέλεσμα, δηλαδή τη δολοφονία των ανθρώπων αυτών. Με μία λέξη θα μπορούσε κάποιος να πει ότι δεν ενήργησαν ή παρέλειψαν να ενεργήσουν εσκεμμένα για να προκαλέσουν τον θάνατο αυτών των ανθρώπων. Αυτό ήταν το σκεπτικό όπως εξήγησε ο ίδιος, του γενικού εισαγγελέα όταν αποφάσισε να μη διώξει ποινικά τους αστυνομικούς αυτούς αλλά επαλαμβάνω για να μπορώ να κρίνω το ορθό ή μη αυτής του της απόφασης θα πρέπει να γνωρίζω όλο το υλικό το οποίο είχε ενώπιόν του κάτι το οποίο δεν συμβαίνει.Τελείωνω λέγοντας ότι εάν ο γενικός εισαγγελέας έκρινε ότι δικαιολογούνται πειθαρχικής φύσεως διώξεις, αυτές οφείλουν να λάβουν χώρα το συντομότερο δυνατό.

Ο κ. Χρίστος Μ. Τριανταφυλλίδης είναι δικηγόρος.

ΑΡΘΡΟ / Του δρος ΒΑΣΙΛΗ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Κράτος χωρίς «ένοχη συνείδηση»...

Η απόφαση του γενικού και του βοηθού γενικού εισαγγελέα, εν ολίγοις, για την υπόθεση των φόνων του Μεταξά μας λέει ότι «από τη νομολογία προκύπτει ότι λάθος, έστω και σοβαρό, αβλεψία, βλακεία, ανεπάρκεια ή ανικανότητα, δεν ικανοποιούν το επίπεδο της αλόγιστης πράξης που απαιτείται για στοιχειοθέτηση του αδικήματος της παραμείλησης υπηρεσιακού καθήκοντος» και ότι «φαίνεται ότι πρόθεσή τους δεν ήταν η μη εκτέλεση του καθήκοντός τους στον απαιτούμενο βαθμό ούτε εθελουφλούσαν» και επί σκοπού (deliberate) παραμείληση εκτέλεσης καθήκοντος». Εάν δεν με απατά η μνήμη μου δεν είναι μόνο στην αστυνομία που έγιναν καταγγελίες για την εξαφάνιση, τουλάχιστον μιας από τα θύματα του Μεταξά και του ανάληπτου κράτους μας, αλλά και στην εισαγγελία. Επ’ αυτού καμία αναφορά και καμία έρευνα. Ή μήπως και στην εισαγγελία «αβλεψία, βλακεία ή ανικανότητα» που κοστίζει ζωές... αποενοχοποιούνται; Τα πιο πάνω καταδεικνύουν ότι ανεπάρκεια, ανικανότητα και παραμείληση καθήκοντος δεν αφορούν αποκλειστικά την αστυνομία. Είναι σοβαρό πρόβλημα που αφορά γενικότερα το κράτος μας που διαχρονικά αναδεικνύεται ανεπαρκές και ανίκανο να συμπεριληφθεί στα σύγχρονα και ευνοούμενα

κράτη. Είμαστε το κράτος του οποίου οι «άριστοι» δημόσιοι λειτουργοί του αντιμετωπίζουν με εκθρόνιση τον πολίτη και με περισσή «κατονόηση» τους λεγόμενους επωνύμους και τους έχοντας... πλάτες. Οι νόμοι εφαρμόζονται επιλεκτικά, κάτι που δημιουργεί τεράστιο πρόβλημα στην επιτέλεση του καθήκοντος στις φωτεινές εξαιρέσεις όσων θέλουν να τιμούν τη θέση την οποία κατέχουν. Άλλη τραγική υπόθεση που επανέρχεται στη επικαιρότητα, είναι το έγκλημα, ως φαίνεται διά στραγγαλισμού του Θανάση Νικολάου. Η μητέρα του Θανάση από την πρώτη στιγμή ζητούσε τα αυτονόητα αλλά φώναζε εις ώτα μη ακούντων. Το κράτος μας, έτσι για να φρεσκάρουμε λίγο τη μνήμη μας, καταδικάστηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ο κύριος Λουκάς Λουκαΐδης δικηγόρος της οικογένειας δηλώνει ότι το έγκλημα «πρέπει να έγινε από άτομο με επιρροή» και ζητάει από τη Νομική Υπηρεσία να ανοίξει ξανά ο φάκελος. Ακόμα και τώρα τα πράγματα κινούνται με ρυθμό χελώνας. Άλλη υπόθεση που μας ρεζίλιψε, με την καταδίκη που πήραμε από το ΕΔΑΔ, είναι η υπόθεση του θανάτου της Οξάνα Ράντσεβα. Η 20χρονη Οξάνα ήρθε στην Κύπρο ως χορεύτρια και βρέθηκε στα δίκτυα ανθρώπων εμπορίας γυναικών. Το ΕΔΑΔ καταδίκασε τη χώρα μας για παραβιάσεις στο δικαίωμα της ζωής, στο δικαίωμα στην ελευθερία και ασφάλεια, καθώς και για παραβιάσεις που σχετίζονται με τη μη διεξαγωγή αποτελεσματικής

έρευνας. Μας καταδίκασε επίσης, μαζί με τη Ρωσία, για παραβιάσεις σχετικά με την απαγόρευση της δουλείας και της καταναγκαστικής εργασίας. Για την ιστορία επίσης θυμίζω: 1. Τις υποθέσεις του ΧΑΚ όπου επιτήδειοι πουλούσαν φύκια για μεταξωτές κορδέλες, κλέβοντας, κυριολεκτικά με τσιλιαδόρο το κράτος, τους κόπους ανίδεων επενδυτών. 2. Οι τραπεζίτες πουλούσαν και αγοράζαν, να υποθέσω χωρίς ιδίων όφελος, τράπεζες και έδιναν χωρίς εξασφαλίσεις δάνεια, για να καλύπτουν τα υψηλά επιτόκια που έδιναν στους Ρώσους καταθέτες, διαλύοντας την οικονομία κάτι που μας οδήγησε στο κούρεμα. Εάν όλοι αυτοί, δεν είχαν «ένοχη διάνοια», για αυτό και κανείς δεν καταδικάστηκε, το κράτος μας διερωτώμαι, πώς έχει ακόμα ήσυχη τη συνείδησή του; Ή μήπως ζητώ πολλά από ένα κράτος που για να πλουτίσουν μερικοί, εδώ ταιριάζει, το «γνωστοί, άγνωστοι», μας ρεζίλιψε και πάλι διεθνώς βγάζοντας στο σφυρί την ιθαγένειά του. Για όσο αυτός που κλέβει ένα ψωμί και δύο χαλούμια, για να ξεγελάσει την πείνα του, έχει «ένοχη διάνοια» και καταδικάζεται, οι δε δημόσιοι λειτουργοί που συμπεριφέρονται, ως το κράτος να είναι υπόκοσμος, δεν έχουν «ένοχη διάνοια» και μένουν στο απυρόβλυτο, δυστυχώς δεν έχουμε καμία, μα καμία σωτηρία! Δεν είναι σε «ένοχη διάνοια» που υπολείπομεθα, σαν κράτος, αλλά σε σκέπη διάνοια!

Ο δρ Βασίλης Χριστοδούλου είναι κλινικός ψυχολόγος, σωματικός ψυχοθεραπευτής.

Στοίχημα για την Κύπρο η αξιοπιστία

Το μέγεθος της διαφθοράς βρίσκεται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής συζήτησης για το κράτος δικαίου

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Με τη διαφθορά να αποτελεί πλέον ανοικτά κεντρικό ζήτημα στην κυπριακή πολιτική, και με έρευνα κοινής γνώμης της διεθνούς ΜΚΟ Διεθνής Διαφάνεια (Transparency International) να υπογραμμίζει για ακόμη μία φορά για ένα παγκόσμιο κοινό την κατάσταση στη χώρα μας, το ζήτημα έρχεται όλο και πιο ψηλά στην ειδησεογραφική ατζέντα και στις Βρυξέλλες, όπου τα προβλήματα δεν κρύβονται τόσο εύκολα. Όπως προκύπτει από το ρεπορτάζ και τα όσα συζητούνται σε Βρυξέλλες και Λευκωσία, θα ήταν υπερβολή να θεωρήσουμε πως η Κύπρος έχει μπει στο κλαμπ των «μαύρων προβάτων» της Ε.Ε. μαζί με χώρες όπως η Πολωνία και η Ουγγαρία όσον αφορά το κράτος δικαίου. Με αφορμή, ωστόσο, τα ευρήματα της Διεθνούς Διαφάνειας είναι χρήσιμο να επικειρήσουμε να διαγνώσουμε τη θέση της Κύπρου στη συζήτηση που βρίσκεται σε εξέλιξη στις Βρυξέλλες σε σχέση με το κράτος δικαίου πανευρωπαϊκά.

Η αίσθηση που κυριαρχεί στην ευρωπαϊκή κοινή γνώμη αλλά και στις απόψεις όσων ασκούν την ευρωπαϊκή πολιτική στις Βρυξέλλες για το ότι η Κύπρος είναι χώρα που ρέπει στη διαφθορά επιβεβαιώνει τη διαπραγματευτική, πολιτική μας θέση σε πολλαπλά ζητήματα. Που ξεκινούν από ενδεχομένως λογικές θέσεις μας όσον αφορά τους σχεδιασμούς για ελάχιστο εταιρικό φόρο, μέχρι τις διεκδικήσεις μας σε σχέση με το Κυπριακό και την αντιμετώπιση της Τουρκίας. Η εικόνα για τη θέση της Κύπρου στη συζήτηση για το κράτος δικαίου είναι σύνθετη, καθώς δεν θεωρούμαστε επικίνδυνος σταθμός όσον αφορά ενδεχομένη κατάχρηση κοινοτικών κονδυλίων, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση της Τσεχίας και της φερόμενης εμπλοκής του πρωθυπουργού Αντρέι Μπάμπις σε υπόθεση απάτης, όμως βρισκόμαστε ως γνωστόν στο στόχαστρο για τη δημιουργία και την κατάχρηση του προγράμματος παραχώρησης υπηκοότητας έναντι επενδύσεων. Η αυξημένη εποπτεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω μιας σειράς μηχανισμών στο ευρύτερο κράτος δικαίου, μεταξύ άλλων στη

Σε σχέση με τα κονδύλια του Ταμείου Ανάκαμψης, οι αρμόδιοι αξιωματούχοι βρίσκονται αυτή την περίοδο σε συνεχή επικοινωνία με την κυβέρνηση για τη διαμόρφωση των προτεραιοτήτων και δεν φαίνεται να προκύπτει κάποιο πρόβλημα διαχείρισης σε σχέση με την Κύπρο προς το παρόν.

Εκκρεμεί η δημιουργία βασικής νομοθεσίας για την πρόληψη της διαφθοράς και διατάξεις όπως και η ανάγκη διαφάνειας στην ιδιοκτησία των ΜΜΕ.

δικαιοσύνη και τη διαχείριση κονδυλίων, μάλλον θετικό αντίκτυπο θα έχουν στην Κύπρο, φέρνοντας στην επιφάνεια υποθέσεις που μπορούν και πρέπει να διορθωθούν, όπως η υπόθεση των ΧΥΤΑ. Επίσης, ήδη η Κύπρος έχει απασχολήσει την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) σύμφωνα με δημοσιεύματα στον κυπριακό Τύπο.

Κράτος δικαίου

Τα ζητήματα κράτους δικαίου και διαφθοράς καλύπτονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω μιας

σειράς μηχανισμών: των τακτικών πλέον εκθέσεων για θέματα κράτους δικαίου ως προληπτικού εργαλείου, μέσω του γνωστού μηχανισμού των διαδικασιών επί παραβάσει, και του ελέγχου των σχεδίων για τα κονδύλια του Ταμείου Ανάκαμψης ώστε να διασφαλιστεί η προστασία τους από τυχόν καταχρήσεις. Σε αυτές προστίθενται και οι προϋποθέσεις που τίθενται ούτως ώστε να αποδεδμευτούν κονδύλια, που σχετίζονται με τις εξωτερικές μεταρρυθμίσεις που δρομολογεί η κάθε χώρα, οι οποίες φυσικά δεν αφορούν μόνο ζητήματα κράτους δικαίου αλλά ευρύτερες ανάγκες. Στην πρώτη έκθεση για το κράτος δικαίου που αφορά την Κύπρο καταγράφονται ζητήματα που αφορούν τη μεταρρύθμιση της κυπριακής δικαιοσύνης και την επίτευξη των χρονοβόρων διαδικασιών, ενώ σημειώνεται και η πρόοδος που έχει γίνει τα τελευταία χρόνια σε σχέση με την αντιμετώπιση και διερεύνηση υποθέσεων διαφθοράς. Σημειώνεται όμως

πως εκκρεμεί η δημιουργία βασικής νομοθεσίας για την πρόληψη της διαφθοράς και διατάξεις όπως και η ανάγκη διαφάνειας στην ιδιοκτησία των ΜΜΕ. Όσον αφορά τις διαδικασίες επί παραβάσει, εκτός από τη γνωστή υπόθεση των χρυσών διαβατηρίων, την Κομισιόν έχουν απασχολήσει και απασχολούν υποθέσεις που αφορούν περιβαλλοντικά ζητήματα, όπως η προστασία των περιοχών Natura, αλλά και τα γνωστά ζητήματα που αφορούν τη διαχείριση των αποβλήτων.

Σε σχέση με τα κονδύλια του Ταμείου Ανάκαμψης, οι αρμόδιοι αξιωματούχοι βρίσκονται αυτή την περίοδο σε συνεχή επικοινωνία με την κυβέρνηση για τη διαμόρφωση των προτεραιοτήτων και δεν φαίνεται να προκύπτει κάποιο πρόβλημα διαχείρισης σε σχέση με την Κύπρο προς το παρόν.

Ο γύρος της Ούρσουλα

Στη σημερινή συγκυρία, η Κομισιόν της Ούρσουλα φον ντερ

Λάιεν βρίσκεται υπό πίεση λόγω των πρότερων υποσχέσεών της, λόγω της συμπεριφοράς χωρών όπως η Πολωνία και η Ουγγαρία σε μια σειρά ζητημάτων, αλλά και λόγω της κριτικής που έχει δεχθεί σε άλλους τομείς όπως η διαχείριση της αγοράς των εμβολίων και η εξωτερική πολιτική, να δείξει σκληρό πρόσωπο σε σχέση με το κράτος δικαίου. Καθώς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απαιτεί, με ψήφισμα την περασμένη εβδομάδα, από την Κομισιόν να τηρήσει τις υποχρεώσεις της για προστασία του κοινοτικού προϋπολογισμού, απειλώντας με μίνυση ενώπιον του Δικαστηρίου της Ε.Ε. σε αντίθετη περίπτωση. Εν μέσω των επικρίσεων, η κ. Φον ντερ Λάιεν έχει ξεκινήσει τις επισκέψεις στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες για να δώσει συμβολικά και επίσημα το πράσινο φως για την εκταμίευση των πρώτων κονδυλίων, ξεκινώντας με την Ελλάδα, την Πορτογαλία και την Ισπανία, και έχοντας πρόθεση να επισκεφθεί και την Κύπρο.

Διεφθαρμένους θεωρούν οι πολίτες Βουλής και πρόεδρο

Η είδηση ότι σύμφωνα με τη δημοσκόπηση της ΔΔ το 65% των Κύπριων πολιτών θεωρεί ότι η διαφθορά έχει αυξηθεί στη χώρα μας επισκίαστηκε στην ειδησεογραφία της εβδομάδας από τις εσωτερικές κόντρες για τις προεδρίες των επιτροπών της Βουλής και τα σεναρία για τον επικείμενο ανασχηματισμό. Το «βαρόμετρο διαφθοράς» της ΔΔ για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που πραγματοποιήθηκε μεταξύ Οκτωβρίου και Δεκεμβρίου του 2020, αντανάκλα βεβαίως τις απόψεις που κυριαρχούν μεταξύ των πολιτών. Και καταγράφει, μεταξύ άλλων, και την πεποίθηση 48% των πολιτών πως ο ίδιος ο πρόεδρος Αναστασιάδης εμπλέκεται σε υποθέσεις διαφθοράς, και ενός 51% πως και μέλη της Βουλής σχετίζονται με τη διαφθορά. Στις υπολοιπες κατηγορίες τις οποίες οι πολίτες θεωρούν πως υπάρχει διαφθορά, οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι λαμβάνουν 47%, οι επιχειρηματίες 38%, οι τοπικοί αξιωματούχοι 37%, η αστυνομία 32%, οι δικαστές 27% και οι ΜΚΟ 23%. Ενώ 65% των ερωτηθέντων απάντησαν πως η διαφθορά έχει αυξηθεί τους τελευταίους 12 μήνες (εντός δηλαδή του 2020), 28% απάντησε πως παρέμεινε στα ίδια επίπεδα, 5% πως έχει μειωθεί και 3% πως δεν γνωρίζουν ή πως δεν θέλουν να απαντήσουν. Τα αποτελέσματα δεν αφορούν όμως μόνο την εσωτερική πολιτική και τα σωστά ερωτήματα τι, πώς, αν και γιατί ψήφισαν οι Κύπριοι πολίτες στις πρόσφατες βουλευτικές εκλογές. Το βαρόμετρο της ΔΔ είναι μια μέτρηση της γενικευμένης αίσθησης της διαφθοράς στην Ευρώπη και αλλού από το 2003, και τα ευρήματα του λαμβάνονται σοβαρά υπόψη στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες και στις Βρυξέλλες. Το ενδιαφέρον στοιχείο είναι πάντως πως οι πολίτες δεν διαπιστώνουν φαινόμενα «χαμηλού επιπέδου» διαφθοράς, καθώς μόνο 4% ανέφεραν πως χρειάστηκε να δωροδοκήσουν κάποιον στη δημόσια υπηρεσία.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΜΑΡΙΝΟΥ ΜΟΥΣΙΟΥΤΤΑ**

Πολιτική και πολιτισμός - Εννοιολογικές διασαφηνίσεις

Ο όρος πολιτισμός είναι επιδεκτικός πολλών απόψεων, εκτιμήσεων και ερμηνειών, δεδομένων και των συνιστωσών που αφορούν το εννοιολογικό πλαίσιο του. Ο όρος προσδιορίζει το επίπεδο της αισθητικής και της τεχνολογίας του καθημερινού βίου μιας εποχής και μιας κοινωνίας, καθώς επίσης και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα γράμματα, τις τέχνες και την ιστορία. Τα ηθικά, καλλιτεχνικά και διανοητικά επιτεύγματα καθορίζουν κοινές αναφορές και βιώματα και παραπέμπουν σε μια κοινωνική και οικονομική ευημερία. Ο πολιτισμός επομένως συνδέεται άρρηκτα με τις έννοιες της παιδείας, της επικοινωνίας, της ψυχαγωγίας, της πνευματικής και ψυχικής αναβάθμισης, της αισθητικής έκφρασης

και της κοινωνικής συμμετοχής. Στο κοινωνιολογικό πλαίσιο ο πολιτισμός ερμηνεύεται και ως στοιχείο κοινωνικής συνοχής, αποτελώντας πεδίο αναφοράς της συλλογικής ταυτότητας, δηλαδή της πολιτιστικής ταυτότητας που περιλαμβάνει τις αξίες, τις ιδεολογίες, τα πρότυπα ατομικής και οικογενειακής συμπεριφοράς, κατέχει εξαιρετική σημασία και αποτελεί σημαντικό παράγοντα προσδιορισμού της διαλεκτικής σχέσης του λαού στην κοινότητα.

Ωστόσο, η νοσηματοδότηση του όρου πολιτισμός σήμερα επιδέχεται μια κριτική προσέγγιση και αξιολόγηση, καθώς σε διαφορετική περίπτωση δύναται να επικρατήσουν απόλυτες συγχύσεις εννοιών και πρακτικών. Θα γίνει επομένως λόγος για τις έννοιες πολιτισμός

και πολιτική. Επειδή η λέξη «πολιτισμός» προέρχεται από τη λέξη «πόλις», σαφώς σχετίζεται εννοιολογικά με αυτήν, καθώς η «πόλις» χαρακτηρίζει βεβαίως τον οικισμό και την κοινωνία που διέμενε σε αυτόν, αλλά εμπεριείχε και τη φιλοσοφική θεμελίωσή τους. Όπως επισημαίνει ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής Νικήτας Χιώτινης, η «πολιτική» ήταν η μέριμνα περί αυτής της «πόλεως», η προσπάθεια προώθησης των συλλογικών στόχων της, στους οποίους κύρια θέση καταλάμβανε η προώθηση της σημασίας του ανθρώπου και των κοινωνιών. Η δυτική νεωτερική πρόταση περί νοσηματοδοτήσεως του ανθρώπου και της ιστορίας δεν έλαβε υπόψη την αρχική μέριμνα του πολιτισμού για την προώθηση του φιλοσοφικού υποβάθρου των κοινωνιών,

αλλά υιοθέτησε τον όρο του πολιτισμού υπό την έννοια της πνευματικής υποστήριξης των πολιτών. Επομένως, ο αυθαιρέτως νοσηματοδοτημένος «πολιτισμός» περιλαμβάνει πνευματικές και καλλιτεχνικές πρακτικές, απομακρυσμένες από τους συλλογικούς στόχους των κοινωνιών. Η «πολιτική» έχει εκπέσει σε μια λογιστική διαχείριση των κοινωνιών που ενδιαφέρεται μόνο για τον τρόπο προώθησης του πολιτισμού και των εκφράσεών του, αγνοώντας ότι πολιτισμός είναι το υπαρξιακό πεδίο αναφοράς των κοινωνιών και η φιλοσοφική θεμελίωσή τους, από την οποία προκύπτουν οι συλλογικοί και οι ατομικοί στόχοι και οι προτεραιότητες της καθημερινής ζωής.

Επομένως, επισημαίνεται ένα έλλειμμα της πολιτικής σε μια χρονική περίοδο που τα ζητήματα του πολιτισμού αποτελούν σημαντικό πλαίσιο αναφοράς και πεδίο άσκησης της πολιτικής με δράσεις που αφορούν την αισθητική, την ιδεολογία, τα στερεότυπα, την αυτοσυνειδησία της κοινωνίας και τη σχέση της με την ιστορία. Πρόκειται για πολιτικές δράσεις που συνδέονται άμεσα με τις κοινωνικές σχέσεις. Όπως τονίζει ο καθηγητής της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Ευάγγελος Βενιζέλος, ο λόγος περί πολιτισμού είναι λόγος εξώκως πολιτικός και σε αντίθεση με τον προσωπικό, δοκιμακό και διεκδικητικό λόγο των επαγγελματιών του πολιτισμού, ο πολιτικός λόγος του κράτους υπα-

κούσει σε ιδιαίτερες και σαφώς πιο αυστηρές προδιαγραφές και συνιστά μια πολιτική πράξη που θα πρέπει να λάβει υπόψη τις σημαντικές συνιστώσες, στο πλαίσιο άσκησης της πολιτιστικής πολιτικής, όπως τα δημοσιονομικά όρια της κρατικής παρέμβασης, τη διαρκή δοκιμασία του πολιτιστικού φιλελευθερισμού και την απροθυμία φορέων του πολιτισμού να αποδεχθούν πολιτικές προσεγγίσεις. Επομένως, η κρατική παρέμβαση στο πλαίσιο του πολιτισμού οφείλει να διασφαλίζει τον αισθητικό πλουραλισμό και εμμέσως τις προδιαγραφές της αισθητικής ποιότητας.

Ο κ. Μαρίνος Μουσιούττας είναι βουλευτής ΔΗΠΑ - Συνεργασίας Δημοκρατικών Δυνάμεων.

GOOD YEAR
MADE TO FEEL GOOD.

NEO Eagle F1 Asymmetric 3

Ελαστικό υπερ υψηλών επιδόσεων
Με τη μικρότερη απόσταση φρεναρίσματος
σύμφωνα με δοκιμές του TÜV

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καϊμακλή,
1037 Λευκωσία - Κύπρος

Αρατε πύλας, η Εμιλυ δεν μένει πια εδώ

Τα ταξίδια και οι έρευνες

Η αλήθεια είναι πως αυτή η κυβέρνηση δεν θα μας κάνει να πλήξουμε ποτέ. Αφορμή το νέο επεισόδιο με την Έμιλυ Γιολίτη. Διαζύγιο που έσεισε τις πλάκες της άρχουσας τάξης. Ο πρόεδρος εδώ και λίγο καιρό άρχισε να δυσφορεί με τον τρόπο που ενεργούσε η υπουργός Δικαιοσύνης. Ήταν οι δημοσκοπήσεις που την έδειχναν τελευταία στην κατάταξη δημοτικότητας από τους υπουργούς, ήταν όμως και το γεγονός ότι η Πινδάρου άφριζε εδώ και καιρό με την ζαμανφού προεκλογική της στάση. Το τελικό κτύπημα ήταν οι χλιδάτες διακοπές της στην Αθήνα, λίγο πριν από τις εκλογές που προκάλεσαν τη δυσφορία και του ίδιου του προέδρου. Όπως λέγεται εκείνος βρισκόταν πίσω από τη διαρροή που ήθελε η αποχώρηση Γιολίτη από το κυβερνητικό σχήμα να ήταν κοινή συναινέσει.

● ● ● ●

Μεσημβρινές κλήσεις

Βεβαίως κάθε άλλο από κοινή συναινέσει ήταν. Όλα όσα ακούγονταν περί αποχώρησής της, σε συνδυασμό με τα δημοσιεύματα που την παρουσίαζαν αδύναμο κρίκο, προκάλεσαν τη δυσφορία και της ίδιας αλλά και του γνωστού μιντιακού παράγοντα, ο οποίος την Πέμπτη που πέρασε έπαιρνε πιεστικά τηλέφωνα στο Προεδρικό για να μάθει τι έγινε. Η Έμιλυ βεβαίως ήταν λίγο πιο τολμηρή, καθώς αποφάσισε να ζητήσει εξηγήσεις από τον ίδιο τον πρόεδρο. Δεν βρέθηκε κάποιος να της πει πως στη μία το μεσημέρι δεν εννοχλείς τον πρόεδρο;

● ● ● ●

Περίμεναν να ξυπνήσει

Για την διαμάχη προέδρου-Έμιλυσ δεν ήταν βεβαίως ενήμεροι οι οίνοικοι του Προεδρικού, με αποτέλεσμα να διαβάζουν από τα ΜΜΕ την επιστολή παραίτησης Γιολίτη και τις αιχμές που άφηνε για διεφθαρμένη κυβέρνηση. Περίμεναν μάλιστα τον πρόεδρο να ξυπνήσει για να του την παραδώσουν και να δουν τι θα κάνουν. Αυτή είναι κυβέρνηση. Όχι αστεία.

● ● ● ●

Το δεσμείν και το λύειν

Όπως μαθαίνουμε, στο Προεδρικό οι υψηλοί τόνοι δίνουν και παίρνουν τε-

‘Αρατε πύλας, οι άρχοντες υμών και επάρητε πύλαι αιώνιοι και εισελεύεσαι η βασίλισσα της δόξης! Μαζί με την επιστολή παραίτησης, η Έμιλυ Γιολίτη διχάξτε Καλόγηρους και Άγιο Τύχωνα στα δύο.

λευταίως μεταξύ των συνεργατών του προέδρου. Ποιος όμως είναι ο συνεργάτης του προέδρου που αποτελεί το δεσμείν και το λύειν; Αποφασίζει, όπως λέγεται ποιοι κάνουν για τον ανασχηματισμό, ποιοι θα πρέπει να πάνε σπίτι τους και ενίοτε τους βάζει και τις φωνές. Αυτός όπως υποστηρίζουν οι κύκλοι που γνωρίζουν, παρά τις υποσχέσεις πίστης που δίνει στον πρόεδρο, ταυτόχρονα διατηρεί ένα πολύ καλό κανάλι επικοινωνίας και πλήρους πληροφόρησης με την Πινδάρου.

● ● ● ●

Επίσπευσε τον ανασχηματισμό

Πάντως, η όλη υπόθεση με την Γιολίτη επίσπευσε τον ανασχηματισμό. Για το υπουργείο Παιδείας ακούγεται η διευθύντρια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Αθηνά Μιχαηλίδου, αδερφή του Κύπρου Μιχαηλίδου, ενώ κλειδωμένη θεωρείται για πολλούς η θέση του κυβερνητικού εκπροσώπου για τον Μάριο Πελεκάνο. Ο Κυριάκος Κούσιος μετακινείται όπως

όλα δείχνουν στο υπουργείο Δικαιοσύνης και ανοικτό μένει το ποιοι θα πληρώσουν τις θέσεις του επιτρόπου Εθελοντισμού και το υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας.

● ● ● ●

Το σύνδρομο των σωτήρων

Κάποτε θα πρέπει να συζητηθεί στη δημόσια σφαίρα το σύνδρομο των σωτήρων. Των πολιτικών εκείνων που νιώθουν πως ήρθαν στη γη για να μας σώσουν και γι’ αυτόν ακριβώς τον λόγο δεν θέλουν να εγκαταλείψουν την καρέκλα τους καθώς πιστεύουν πως είναι αναντικατάστατοι. Το λέμε για μία σειρά πολιτικών που μπήκαν σε αυτό το τρυπάκι και φθάρηκαν, το λέμε όμως και για τον κατά τα άλλα συμπαθή Αδάμο Αδάμου, που αποφάσισε μετά την προεδρία της Βουλής να αναλάβει τη θέση του υπουργού Υγείας στο κυβερνητικό σχήμα Αναστασιάδη(!). Ο Άντρος Κυπριανού είπε το άκομφο πως ο κόσμος θα τον κρίνει. Η αλήθεια είναι πως όταν το κόμμα που σε

τίμησε να βρίσκεσαι στο ψηφοδέλιό του περνά τη χειρότερη στιγμή του, δεν του γυρίζει με αυτό τον τρόπο την πλάτη, όσο ευγενής και αν θεωρείς πως είναι ο στόχος σου. Ελπίζουμε να διαψευστούμε, αλλά αν νομίζει πως θα λειτουργεί αυτόνομα χωρίς να δίνει λογαριασμό στο Προεδρικό, τότε δεν ξέρει καθόλου τον Νίκο Αναστασιάδη. Στην αντίπερα όχθη όλων αυτών, βρίσκεται ο Ονούφριος Κουλλάς, ο οποίος κατά την ορκωμοσία του, δημοσιοποίησε την απόφασή του πως αυτή είναι η δεύτερη και τελευταία θητεία του. Ο κύριος Κουλλάς χαμηλών τόνων, εργατικός και μεθοδικός, έστειλε ίσως το σημαντικότερο μήνυμα και είναι προς τιμήν του. Πως στην πολιτική, όταν πράγματι μπαίνεις για να προσφέρεις, δύο θητείες είναι αρκετές για να κάνεις τη διαφορά χωρίς να φθείρεις και να φθαρείς.

● ● ● ●

Ο τυφώνας Ειρήνη

Η στήλη έχει πολλές φορές ψέξει τις

Η ΗΡΩΙΔΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Ανδριάνα Νικολάου

Η Ανδριάνα Νικολάου δεν αποτελεί απλώς ηρώιδα μόνα, αλλά μαχήτρια ζωής. Εδώ και δεκατρία χρόνια υποστηρίζει πως ο γιος της δεν αυτοκτόνησε αλλά δολοφονήθηκε. Όλο αυτό τον καιρό το κράτος της γύριζε την πλάτη. Για να δικαιωθεί θα πρέπει έστω και σήμερα το κράτος να επικεντρωθεί στο να εντοπιστούν και να τιμωρηθούν όσοι ευθύνονται.

συναισθηματικές εξάρσεις και τη ροπή προς την εγωπάθεια της βουλευτρίας του ΑΚΕΛ Ειρήνης Χαραλαμπίδου, όμως με την επιστολή που αποκάλυψε την περασμένη Δευτέρα η «Κ» αποδεικνύεται πως έχει πολύ περισσότερη τόλη από πολλούς άλλους στο ΑΚΕΛ. Έχει ήδη κερδίσει όπως μαθαίνουμε την εκτίμηση της ΑΚΕΛικής βάσης, που την έβλεπε μέχρι προχθές με δυσφορία να πανηγυρίζει τη νίκη, καθώς στην επιστολή της έγραψε τα προφανή, που θα έπρεπε πρώτη η ηγεσία του κόμματος να αντιληφθεί. Την επιστολή είδαν με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και στο Δημοκρατικό Κόμμα. ΔΗΚΟϊκά στελέχη μάλιστα που από αλλού ανέμεναν στήριξη και από αλλού τους ήρθε, μετά από αυτή της την κίνηση, συζητούσαν πως θα πρέπει να της δοθεί ακριβώς γι’ αυτό τον λόγο η Επιτροπή Ελέγχου την οποία διεκδίκησε έντονα. Πάντως, η στήλη μαθαίνει από το στενό περιβάλλον της Ειρήνης Χαραλαμπίδου, πως εδώ και καιρό έκρουε τον κώδωνα του κινδύνου εντός του κόμματος και πως είχε προειδοποιήσει για τα αποτελέσματα.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Η προεδρία της Βουλής, η ηγεσία του ΑΚΕΛ και ο Αβέρωφ

Εκπλήξεις μου λένε πως ετοιμάζει ο Αναστασιάδης στο νέο Υπουργικό που ετοιμάζει. Κάτι που αν δεν το δω δεν το πιστεύω. Γιατί δεν ξέρουμε πια και εμείς τι αποτελεί έκπληξη σε αυτό τον τόπο. Με τις διαστάσεις που έχει πάρει το θέμα του Αδάμου, ας πούμε, ποια θα είναι η έκπληξη; Να διοριστεί ή να μη διοριστεί στο υπουργείο Υγείας;

Μετά και την πικρή παραίτηση της Έμιλυ η υπόθεση ανασχηματισμός έχει λάβει άλλη δυναμική. Απ’ όσα μαθαίνω τα μηνύματα που φτάνουν στον Λόφο είναι πολλά ακόμα και από αυτό... προτεινόμενους για να βοηθήσουν και να καλύψουν τα κενά. Υπάρχει όμως και μια πολύ σοβαρή πτυχή που δεν φαίνεται να έχει αξιολογηθεί πολύ, τουλάχιστον από τους αρθρογράφους. Ποια; Ο Αβέρωφ. Ο οποίος δεν έχει πει την τελευταία του κουβέντα. Μπορεί ο άνθρωπος να χαμογελάει μέχρι τ’ αφτιά που έφυγε η Γιολίτη και μπορεί κάθε μέρα να βρίσκεται και σε άλλο χωριουδάκι της Κύπρου να μαζεύει κεράσια και να κάνει μαθήματα κεντητικής, αλλά δεν παύει να σκέφτεται το νέο Υπουργικό. Ούτε και το 2023...

Αληθεύει ότι την ημέρα που γινόταν η ψηφοφορία για εκλογή του νέου προέδρου της Βουλής, γύρω στις 1.30 ο Άντρος Κυπριανού που μέχρι εκείνη τη στιγμή θεωρούνταν σίγουρος πρόεδρος δέχθηκε δύο σημαντικά τηλεφωνικά συγχρητηρία; Όπως μου αποκάλυψε πηγή μου που γνωρίζει, το ένα τηλεφώνημα το δέχτηκε από τον πρόεδρο Αναστασιάδη και το άλλο από τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου. Φαίνεται πως και οι δύο ήταν ενήμεροι για τη συμφωνία στην πρόταση της ΔΗΠΑ για ανάληψη της προεδρίας από τον Άντρο με τη δυνατότητα εναλλαγής, αναλόγως με το ποιος θα εκλεγεί το 2023 νέος πρόεδρος της Δημοκρατίας. Η πηγή μου υποστηρίζει ότι ο Αβέρωφ ου-

Είτε στον Στατό πάω είτε στα Λεύκαρα, η σκέψη μου πάντα εδώ θα είναι.

σιαστικά αναγκάστηκε εκ των πραγμάτων να συμφωνήσει με την πρόταση της ΔΗΠΑ. Βεβαίως, την πρόταση αποδέχθηκε με ικανοποίηση και ο Άντρος Κυπριανού, ο οποίος όμως δεν υπολόγισε τις αντιδράσεις που θα συναντούσε εντός του ίδιου του κόμματός του.

Γιατί όντως κάποιοι στο ΑΚΕΛ δεν τον ήθελαν για πρόεδρο της Βουλής, σύμφωνα πάντα με την πηγή μου. Και επειδή υπήρξε έντονο παρασκήνιο στην ΑΚΕΛική ηγεσία ο Άντρος αναγκάστηκε γύρω στις 2.30 να πάρει και τη ΔΗΠΑ αλλά και τον Αβέρωφ,

όπως μαθαίνω, για να τους ανακοινώσει ότι η συμφωνία που είχε αποδεχτεί δεν ισχύει πια. Και το στήριξε στη δικαιολογία ότι η ΕΔΕΚ παρουσιάστηκε αρνητική απέναντι στην πρόταση της ΔΗΠΑ.

Το αποτέλεσμα το είδαμε όλοι. Πανηγυρική εκλογή της Αννίτας από τον δεύτερο γύρο ψηφοφορίας με τον Αβέρωφ να τριβεί τα χέρια του, τους συντρόφους να διερωνούνται κατάληκτοι τι πήγε λάθος και τον Νικόλα να μη χωνεύει το παιχνίδι που στήθηκε πίσω από την πλάτη του. Ακόμα και από το ΑΚΕΛ...

Μέχρι και η Ειρήνη Χαραλαμπίδου βγήκε να «στηρίξει» τον Νικόλα, ζητώντας από το κόμμα της εξηγήσεις αν υπήρξε όντως απόφαση του Πολιτικού Γραφείου να μη στηριχθεί η υποψηφιότητα του Νικόλα και αν υπήρχαν για δύο ημέρες διαβουλεύσεις με τον ΔΗΣΥ και άλλα κόμματα αποκλείοντας το ΔΗΚΟ.

Απάντηση στην επιστολή της Ειρήνης δεν δόθηκε, ούτε και αναμένεται να δοθεί. Η δικαιολογία που δίνεται προς τα έξω είναι πως πρόκειται για εσωκομματικό θέμα... Αποτάθηκαν στην αγαπημένη μου κυρία

Γιαννούλλα, η οποία ως γνωστόν ακούει όλα όσα ψηθυρίζονται στους διαδρόμους του ΑΚΕΛ και ακόμη περισσότερα, και τη ρώτησα τι πραγματικά συμβαίνει στο άλλοτε ανθρωπό κομμα. Η απάντησή της ήταν πως εντός του κόμματος έχουν δημιουργηθεί δύο ισχυρές τάσεις, οι Λενινιστές και οι εκουγχρονιστές. Οι Λενινιστές είναι η ομάδα των σκληροπυρηνικών που ζητούν εδώ και τώρα επιστροφή στις κομμουνιστικές αρχές και ρίζες του κόμματος. Κάποιοι, μάλιστα, δεν αποκλείουν και το ενδεχόμενο διάσπασης όπως έγινε στην Ελλάδα.

Από την άλλη οι εκουγχρονιστές πιστεύουν ότι μόνο ένα μέλλον έχει το ΑΚΕΛ, τη μετατροπή του σε ένα σύγχρονο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. «Δεν είναι καθόλου τυχαίες οι πρόσφατες δηλώσεις του Χρίστου Χριστόφια» μου ανέφερε, σημειώνοντας πως δύο νέοι βουλευτές, ο Χριστόφιας και ο Κουκουμάς δείχνουν να ηγούνται της μιας από τις δύο τάσεις. «Εύκολο να καταλάβετε ποιας», μου είπε. Και πρόσθεσε με απογοήτευση: «Δεν ξέρω πώς τα καταφέραμε και κάναμε τη Δεξιά να τριβεί τα χέρια της και να ανοίγει σαμπάνιες».

Εντός του κόμματος πάντως συζητήθηκε έντονα η απάντηση που έδωσε ο Χρίστος Χριστόφιας, όταν ρωτήθηκε εάν ο ίδιος θα διεκδικήσει την ηγεσία του κόμματος. Η απάντησή του ήταν ότι δεν αποκλείει κανένα ενδεχόμενο και παρέπεμψε στα συλλογικά όργανα του κόμματος...

ΚΟΥΙΖ: Μα δεν είναι ο Άντρος Κυπριανού που πήγε πριν από μερικούς μήνες στο Προεδρικό αποφασισμένος να ζητήσει την παραίτηση της Γιολίτη; Κάτι που κοινοποίηθηκε εκτεταμένα και στα ΜΜΕ του ΑΚΕΛ; Γιατί τώρα κάποιοι του κόμματος δείχνουν ως να μαράζωσαν που παραιτήθηκε η υπουργός;

Ποιος θα κρίνει ποιον

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Ο κόσμος θα τον κρίνει. Τάδε έφη ο κ. Κυπριανού, εκφράζοντας τη δυσaréσκεια του στο ενδεχόμενο αποδοχής του κ. Αδάμου της θέσης του υπουργού Υγείας. Και ενώ είναι αναμενόμενη η δυσaréσκεια, ο τρόπος διατύπωσής της προδίδει δυστυχώς πολύ περισσότερα από ένα απλό παράπονο. Προδίδει μια νοστροπία, η οποία είναι επεικής απaráδεκτη, ιδιαιτέρα προερχόμενη από ένα κόμμα το οποίο διαρρηγνύει τα ιμάτιά του περί ήθους και αξιοπρέπειας και πλήρως ενδεικτική μιας στενομυαλιάς από την οποία η κυπριακή αριστερά αρνείται προφανώς να απεγκλωβιστεί. Ο κ. Αδάμου απέδειξε στην ιατρική του πορεία και αυτό είναι γνωστό τοis πάσι πως πρόκειται για ένα επιστήμονα, που έχει πάνω από όλα και πρώτα απ΄ όλα, τον άνθρωπο. Ο ίδιος, σε μια πρόσφατη συνέντευξη που μου έδωσε, το υπογράμμισε εμφαντικά ότι και σαν γιατρός αλλά και σαν πολιτικός εκείνο που ήθελε ήταν να βοηθήσει τον απλό άνθρωπο. Και είναι από τους λίγους πολιτικούς που αυθεντικά το εννοούν. Άρα, αυτό το «θα τον κρίνει ο κόσμος» πώς και σε ποιους ελπίζει ο κ. Κυπριανού ότι θα βρει αντίκρισμα; Και κυρίως βάσει ποιου σκεπτικού προτρέπει τον κόσμο να κρίνει τον κ. Αδάμου; Της «προδοσίας» του στο κόμμα; Και σε ό,τι αφορά τον απλό πολίτη που ελπίζει σε ένα σωστό σύστημα υγείας το οποίο να τον προσφέρει επιτέλους αξιοπρέπεια, αυτόν – κατά τον κ. Κυπριανού–οφείλει ο κ. Αδάμου να τον γράψει στα παλαιότερα των υποδημάτων του, προκειμένου να μην «προδώσει» το κόμμα; Και δη σε μια περίοδο ρωμαχτικής πανδημίας, η οποία ήρθε και μας υπενθύμισε με τον πιο τραγικό τρόπο την αξία ενός κρατικού συστήματος υγείας; Ή μήπως ο απλός κόσμος –κατά τον κ. Κυπριανού και τους υπόλοιπους Ακελικούς που ήδη λιοιδορούν τον κ. Αδάμου στο διαδίκτυο– οφείλει να περιμένει να κυβερνήσει το ΑΚΕΛ για να τύχει μιας τέτοιας πολιτικής προσωπικότητας που να γνωρίζει καλά τον τομέα της υγείας και να έχει ως προτεραιότητα τον άνθρωπο; Και στο ενδιάμεσο είναι οκ να αρνείται της προσφοράς του ένας τέτοιος πολιτικός που θα μπορούσε να προσφέρει τα μέγιστα, έστω κι αν οι άνθρωποι συνεχίζουν να αρρωσταίνουν και να πεθαίνουν; Για να καταλάβω και εγώ η αδαής, προκειμένου να τιμωρηθεί μια διεφθαρμένη κυβέρνηση, ο κ. Αδάμου πρέπει να αρνηθεί την προσφορά του στον κόσμο και στον τόπο; Να αρνηθεί την ίδια του την ιδεολογία η οποία είναι πάνω από όλα ο άνθρωπος; Να απαρνηθεί το ήθος του; Να γίνει ο ίδιος λιγότερο άνθρωπος; Και όλα αυτά διότι πρωτίστως «οφείλει» να ικανοποιήσει το περί δικαίου Ακελικό αίτημα; Και η εκτόξευση φοβέρων σε ένα πολιτικό που ουσιαστικά γνοιάζεται για το καλό του πολίτη, πώς γίνεται να λογαριάζεται ως λιγότερο ανήθικα από την όποια ανηθικότητα «πολεμάει» το ΑΚΕΛ; Ο κ. Αδάμου δήλωσε πως ο μόνος λόγος που θα αποδεχόταν την υπουργοποίησή του είναι για να προσφέρει σε έναν τομέα που γνωρίζει καλά με στόχο να συμβάλει στην διάσωση των δημόσιων νοσπλευτηρίων. Και αυτός, κατά τον κ. Κυπριανού, δεν είναι λόγος να κάνει ένας πολιτικός την υπέρβασή του, θέτοντας πάνω από την «υγεία» του κόμματος, την υγεία του κόσμου; Και ένα κόμμα που δεν αναγνωρίσει πως έχει καθήκον να κάνει αυτές τις υπεrbάσεις, και δη όταν πρόκειται για την δημόσια υγεία ή το εθνικό μας θέμα, ποια ηθική είναι τελικά που υπεραστίζεται και ποιο καθήκον είναι που προασπίζει; Είναι με αυτά τα μυαλά που προσδοκά να πάρει την χώρα μπροστά η κυπριακή αριστερά; Ο κ. Αδάμου πιστεύει προφανώς αυτό που είπε κάποτε ο Χρόνης Μισσιος. «Αγωνίζομαι να μείνω άνθρωπος. Κι αυτό είναι η κορυφαία πολιτική μάχη». Ο κ. Κυπριανού και οι λοιποί Ακελικοί, όταν θεωρούν ότι κ. Αδάμου πρέπει να τεθεί υπό την κρίση του λαού και να τιμωρηθεί αναλόγως, για ποιο πράγμα ακριβώς αγωνίζονται;

elenixenou11@gmail.com

Τις τελευταίες ημέρες στη Ρώμη η θερμοκρασία έχει αρχίσει και ανεβαίνει πολύ, έτσι ολόένα και περισσότερος κόσμος αναζητεί λίγη δροσιά στα σιντριβάνια και τις δημόσιες βρύσες της ιταλικής πρωτεύουσας.

ΕΡΑ. GUEZPELAMI

Τρία κλικ συντηρητικά

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την περασμένη Πέμπτη, η Έμιλυ Γιολίτη ζητούσε από τον Πρόεδρο εξηγήσεις για τα όσα διέρρεαν στον Τύπο περί παραιτησής της από το υπουργικό σχήμα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της ανταπαντούσε σε αυστηρό τόνο-ένεκα και της περασμένης ώρας- πως η αντικατάστασή της ισχύει. Οι λόγοι δεν ήταν πολιτικοί. Δεν είχαν να κάνουν με τον αυταρχισμό που επέδειξε κατά τη σύντομη παρουσία της στο υπουργείο ή για την κακή της συμπεριφορά. Δεν ήταν γιατί η υπουργός, δεν άντεχε την κριτική και ενεργοποίησε για μια αστική υπόθεση την αστυνομία. Ούτε για το ότι παρακολουθούσε αμέριμνη την αστυνομία να μπουκάρει στο σπίτι πολίτη που υποψιαζόταν ότι συνδέεται με το περιβόητο parody account της. Δεν της ζήτησε να παραιτηθεί ούτε για την άκρατη βία που επέδειξε η Αστυνομία απέναντι στους διαδηλωτές του «Ως Δαμέ». Για όλα αυτά, έθετε προεδρική ασπίδα γύρω της κλείνοντας συνοπτικά τη συζήτηση γύρω από το όνομά της. Μόνο όταν ήρθαν στα χέρια του οι δημοσκοπήσεις των υπουργών και η κυρία Γιολίτη φηγουράριζε στις τελευταίες θέσεις, ο Πρόεδρος σκέφτηκε πως έπρεπε να την αντικαταστήσει, καθώς η παρουσία της έπληττε την δική του εικόνα. Πλήρωνε πολιτικό κόστος όπως τις εξηγούσε από την σχέση της με τον στενό οικογενειακό περίγυρό του και των όσων δημοσιεύτηκαν στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσής.

Μία κυβέρνηση που περιορίζεται στο φαίνεσθαι και όχι στο είναι. Έτσι λοιπόν, λίγες μέρες πριν το επεισοδιακό διαζύγιο, ο Πρόεδρος του κυβερνώντος κόμματος γυρόφερνε με καμάρι την υποψηφιότητα της Αννίτας Δημητρίου ως η απόδειξη ισότητας των δύο φύλων.

Μόνο που πέντε χρόνια προηγουμένως την καλούσε να αποσυρθεί από το ψηφοδέλτιο γιατί την θεωρούσε υποσημείωση. Σήμερα, μια χαρά τον εξυπηρετούσε.

Και τον εξυπηρετούσε για να προσβάλει τη νομιμότητά της. Η συμπαιnés Αννίτα Δημητρίου θα κριθεί αυτή την πενταετία για το πολιτικό της έργο. Με καθαρά πολιτικούς όρους που δεν θα έχουν να κάνουν με τη θυματοποίησή της ή τη μυθοποίησή της. Θα φανεί αν είναι μια καλή μαθήτρια που πειθαρχεί τις διαταγές Προεδρικού και Πινδάρου ή αν είναι έτοιμη ναβάλει το δικό της πολιτικό στίγμα στον χώρο. Μέχρι όμως να διαπιστωθεί τι στόφας είναι, θα μείνω μακριά από τους πανηγυρισμούς

ότι εμείς οι γυναίκες μαζί με την εκλογή της σπάσαμε την οροφή. Όσοι είμαστε στον χώρο αντιλαμβάνομαστε πλήρως τις δυσκολίες που έχουν οι γυναίκες να ανελιχθούν στην πολιτική, στην ανώτατη οροφή των επαγγελματών τους, ή ακόμα για να συντηρήσουν μόνο την οικογένειά τους. Ξέρουμε τη δυσκολία να ισορροπήσουν τις οικογενειακές υποχρεώσεις τους με την καριέρα τους. Να αντιμετωπίζονται ως ίσες και όχι σαν διακοσμητικά είδη για να πλασαρίζονται πρόωπα και κόμματα ως προοδευτικά. Για την βελτίωση αυτών των θεσμών πρέπει να παλέψουμε. Γι΄ αυτά όλα οφείλε να παλέψει ο Δημοκρατικός Συναγερμός όλο αυτό το διάστημα. Και όχι να περιφέρει την Αννίτα Δημητρίου ως ένα βολικά επικοινωνιακό τρόπο.

Μία πολιτική λοιπόν της εικόνας και του φαίνεσθαι. Που αν σκάψεις βαθιά και βρεις το «είναι» της πολιτικής τους θα αποκαρδιωθείς από τον συντηρητισμό που όζει και το τι σημαίνει όλο αυτό για την κοινωνία. Το είχαμε καταγράψει πριν τις εκλογές πως η κυβέρνηση και το κυβερνών κόμμα, κανονικοποιεί σιγά σιγά τον φασισμό. Από την κάλπη μέχρι σήμερα, αυτή η κανονικοποίηση εδραιώνεται. Από το νεύμα του Αβέρωφ Νεοφύτου προς το ΕΛΑΜ για να ψηφίσουν την Αννίτα Δημητρίου μέχρι την μετά χαράς αποδοχή αυτών των ψήφων από την νέα Πρόεδρο της Βουλής. Από την πρόσκληση του Προέδρου προς τον αρχηγό του κόμματος της Ακροδεξιάς να συμμετάσχει στην κυβέρνηση, στην παραχώρηση της προεδρίας της υποεπιτροπής για το Δημογραφικό –με τη συμφωνία όλων των κομμάτων πλην του ΑΚΕΛ- στο ΕΛΑΜ, μέχρι και τον όπως όλα δείχνουν κλειδωμένο διορισμό του Μάριου Πελεκάνου στο κυβερνητικό σχήμα. Ενός κατά τα άλλα νέου και άφθαρτου προσώπου, που προωθεί ό, τι πιο φοβικό και παλαικό.

Μία κυβέρνηση της εικόνας που ρέπει σε ό, τι πιο συντηρητικό. Έστω και τώρα λοιπόν, προτού ανακοινωθεί ο ανασχηματισμός, ο Πρόεδρος έχει τον χρόνο να αποδείξει πως είναι έτοιμος για μία πραγματική επανεκκίνηση και να αναθεωρήσει. Και προτού κάνει οποιαδήποτε εξαγγελία, ας ξεσκονίσει λίγο τα πτυχία, τις περγαμνές και το ποιόν όσων βρίσκονται ή θα βρίσκονται γύρω του. Γιατί αυτοί θα αποτελούν και την αντανάκλασή του μέχρι το τέλος της δευτέρης και τελευταίας όπως διατείνεται θέτηας του.

economidoum@kathimerini.com.cy

Η ιδεολογία του θράσους

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Ποιο είναι το διά ταύτα των 544 λέξεων της επιστολής παραίτησης Γιολίτη; Οι εξής οκτώ: Με τον παρά μου και τον τσαμπουκά μου! Προτού δε αρχίσουν κάποιοι να ολοφύρονται ότι υποβιβάζουμε το πολιτικό επίπεδο, προτείνω να ξαναδιαβάσουμε το επίμαχο απόσπασμα:

«Δεν είμαι εγώ, αγαπητέ Πρόεδρε, που πλήττω την εικόνα σας. Εγώ ήρθα στην πολιτική χωρίς βαρίδια, με καθαρά χέρια και με δηλωμένη οικονομική ευχέρεια ώστε να μην αφήνονται σκιές βολέματος ή και διαφθοράς αλλά μόνο προσφοράς. Μάλλον εγώ υπέστη κόστος, και βαρύ μάλιστα, με την αποδοχή συμμετοχής μου σε μια κυβέρνηση η οποία γνωρίζετε καλά πως δεν έχαιρε των καλύτερων εντυπώσεων από την κοινωνία των πολιτών στα ζητήματα διαφθοράς και διαφάνειας».

Η κυρία, αν μη τι άλλο, είναι ειλικρινής. Πριν την επιλέξει ο Νίκος Αναστασιάδης για να αναλάβει το χαρτοφυλάκιο του Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, δεν ήταν παρά μια κοσμική περσόνα, με αξιοσημείωτη ινσταγκραμική παρουσία, η οποία δεν έχανε ευκαιρία να επιδεικνύει τα λεφτά της. Και επιτυχημένη δικηγόρος, με εξαιρετικά ακαδημαϊκά προσόντα; Βεβαίως, αλλά επιτρέψτε μου να πιστεύω ότι η όποια επαγγελματική επιτυχία δεν ισοφαρίζει την αλαζονεία και τον νεοπλουτισμό. Στα κυπριακά υπάρχει μια λέξη που αποδίδει με ακρίβεια το προφίλ της υπουργού με τις όψιμες ευαισθησίες: το «άππωμα». Χαρακτηριστικό που την οδήγησε στην απόφαση να κυνηγήει ακόμα και ένα parody account για να προστατεύσει το εύθραυστο εγώ της. Μια τέτοια περίπτωση υπουργού δεν εκπλήσσει κανέναν γιατί εξέδωσε αυτού του είδους την επιστολή παραιτήσης. Η έπαρσή της είναι τόσο μεγάλη που δεν μπορούσε να διανοηθεί καν ότι ο πολιτικός της προϊστάμενος έχει κάθε δικαίωμα να την αξιολογήσει αρνητικά ή να την παύσει.

Το θέμα μας, όμως, αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς, δεν είναι η Γιολίτη. Γιατί η πληθωρική Έμιλυ σύντομα θα επιστρέψει στο φυσικό της χώρο, τις σελίδες των κοσμικών και του κλιδάτου life style. Στη δε πολιτική ιστορία θα καταγραφεί μονάχα ως υποσημείωση για μια παραιτηση κρότου λάμψης. Το σοβαρό θέμα είναι η ιδεολογία του θράσους που διαπνέει τη διακυβέρνηση Αναστασιάδη. Η οποία, πέρα από τους πολιτικούς ακροβατισμούς με πρόσωπα του οικογενειακού περίγυρου του προέδρου, εκφράζεται κατά τον πλέον επικίνδυνο τρόπο με το αποκάλυπτο ξέπλυμα της ακροδεξιάς.

Η εικόνα του πνευματικού τέκνου του εγκληματία Μιχαηλάκου απέναντι από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας να συζητά τη συμμετοχή του ΕΛΑΜ σε οικουμενική κυβέρνηση ήταν ντροπιαστική. Ο Αναστασιάδης παίζει με τη φωτιά, ενώ πίσω του οι συναγερμικοί σφυρίζουν αδιάφορα λες και δεν αντιλαμβάνονται ότι το ΕΛΑΜ έλακε την καταγωγή του από τους νεοναζί της Χρυσής Αυγής. Άκουγα τον κυβερνητικό εκπρόσωπο να επιχειρηματολογεί για τη δημοκρατική νομιμοποίηση και δεν πίστευα στα αφτιά μου. Κάπως έτσι δόθηκε στο ΕΛΑΜ η Επιτροπή για το Δημογραφικό, όταν υπάρχει καταγεγραμμένη η ρατσιστική του θέση για μη ενσωμάτωση των μεταναστών, επειδή θα οδηγήσει τους «Έλληνες της Κύπρου σε πλήρη αφανισμό».

Ας το εξηγήσουμε, λοιπόν, ακόμη μία φορά: Το ΕΛΑΜ έχει τη δημοκρατική νομιμοποίηση της κάλπης, αλλά βρίσκεται εκτός του δημοκρατικού τόξου. Εκεί όπου βρίσκóταν και η ομογάλακτή του Χρυσή Αυγή, εξ ου και απομονώθηκε από τα κόμματα του ελληνικού κοινοβουλίου. Δεν θα επικαλεστώ παραδείγματα από την Αριστερά. Οι του ΗΣΥ όμως οφείλουν να γνωρίζουν ότι ο Σταύρος Δήμας, επιφανής πολιτικός της Δεξιάς, αρνήθηκε τη στήριξη της Χρυσής Αυγής για να εκλεγεί Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας. Ή θα έπρεπε να θυμούνται τη σύγκρουση του νυν υπουργού Εξωτερικών Νίκου Δένδια με τους Χρυσασυγίτες, οι οποίοι απείλησαν να τον λιντοσύρουν.

Ο Νίκος Αναστασιάδης σε συνεργασία με τον Αβέρωφ Νεοφύτου κινήθηκαν ακριβώς στον αντίποδα των πιο πάνω. Καταδέχτηκαν να εκλέξουν πρόεδρο της Βουλής με τις ψήφους του ΕΛΑΜ και στη συνέχεια τους κατέστησαν ισότιμους συνομιλητές. Μια τακτική «κανονικοποιήσης» που μοιραία θα μας οδηγήσει σε περιπέτειες. Η κυβέρνηση Αναστασιάδη σπέρνει ανέμους και δεν θα αργήσει να θερίσει θύελλες. Και τότε, πολύ φοβάμαι ότι μπροστά στην τοξικότητα του ΕΛΑΜ το θράσος της επιστολής παραίτησης Γιολίτη θα μοιάζει απλώς με πταίσμα.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο Σαρλ Μισέλ και ο σύγχρονος Πινόκιο

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Από την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας, τον Οκτώβριο του 2005, έχω διαβάσει πολλές δεκάδες προσχέδια Συμπερασμάτων. Ως επί το πλείστον επικριτικά για την Άγκυρα, αν και βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα ήταν η προσπάθεια να διατηρηθεί η πόρτα ανοικτή, ακόμη και στις χειρότερες περιόδους για την ενταξιακή διαδικασία της υποψήφιας χώρας. Στο πλαίσιο αυτό, σε πάμπλλες περιπτώσεις, τα προσχέδια ήταν προβληματικά ή/και «ισχνά» σε σχέση με τις κυπρογενείς υποχρεώσεις της Τουρκίας και ως αποτέλεσμα, εδώ και 16 χρόνια, η εκάστοτε κυπριακή κυβέρνηση επιχειρεί να διασφαλίσει στο χαρτί τα συμφέροντα της Κύπρου.

Ωστόσο, το προσχέδιο που έπεσε στα χέρια μου πριν από μερικές μέρες, ενόψει της Συνόδου Κορυφής στις 24-25 Ιουνίου, έχει ένα στοιχείο που δεν θυμάμαι να έχω ξανασυναντήσει, σε τόσο μεγάλο βαθμό: Επιχειρεί αποκάλυπτα να παρακάμψει το δικαίωμα άσκησης βέτο της Κυπριακής Δημοκρατίας,

στο μείζον ζήτημα της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, που αποτελεί ουσιαστικά, τον μοναδικό πλέον μοχλό πίεσης που διαθέτει η Λευκωσία έναντι του Ταγίπ Ερντογάν. Εκτελεστής του σχεδιασμού αυτού είναι ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ, ο οποίος επιχειρεί να καταργήσει τους όρους εντολής που του έδωσαν ομόφωνα οι ηγέτες των κρατών-μελών, στις 25 Μαρτίου.

Τι ακριβώς έκανε ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου; 1) Απομόνωσε ένα μέρος της Δήλωσης των «27», της 25ης Μαρτίου 2021, στην οποία οικοδόμησε το προσχέδιο Συμπερασμάτων που υπέβαλε πριν από μερικές μέρες, επισημαίνοντας ότι «λαμβάνει σμπείωση της έναρξης των εργασιών σε τεχνικό επίπεδο προς την κατεύθυνση του εκμοντερνισμού (ο.σ. αναβάθμισης) της Τελωνειακής Ένωσης...». Η αλήθεια είναι ότι συζήτηση έχει αρχίσει σε τεχνικό επίπεδο, «εργασίες» όμως για αναβάθμιση δεν άρχισαν, ελλείψει ομόφωνης απόφασης των «27». 2) Παράλληλα, ο κ. Μισέλ εξαφάνισε την αναφορά-διασφάλιση της Κυπριακής Δημοκρατίας, σύμφωνα με

την οποία η ενδεχόμενη έγκριση της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, «τελεί υπό την επιφύλαξη πρόσθετης καθοδήγησης απο το Ευρωπαϊκο Συμβούλιο» (subject to additional guidance by the European Council), στο οποίο όλα τα κράτ-μέλη έχουν δικαίωμα άσκησης βέτο.

Συνεπώς, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, με το προσχέδιο Συμπερασμάτων του, δημιουργεί την εντύπωση ότι έχει ήδη ξεκινήσει η διαδικασία αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας και ότι η πορεία αυτή είναι χωρίς επιστροφή, καθώς «η αιρεσιμότητα» και η δυνατότητα άσκησης βέτο που απορρέει μέσα από την «επιφύλαξη πρόσθετης καθοδήγησης από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο», δεν υπάρχουν πλέον πουθενά. Εξαφανίστηκαν. Και μαζί βεβαίως και η έξωθεν καλή μαρτυρία του Σαρλ Μισέλ, ο οποίος όφειλε και οφείλει να λειτουργεί στη βάση των όρων εντολής του, οι οποίοι απορρέουν από τις ομόφωνες θέσεις των κρατών-μελών.

Τι έπαθε όμως ο Σαρλ Μισέλ και γιατί συμπεριφέρεται με τον τρόπο αυτό; Είναι ευρέως

γνωστό ότι ο Βέλγος πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τελεί «υπό την υψηλή εποπτεία της Άγκελα Μέρκελ», η οποία ενόψει εκλογών στη Γερμανία (26 Σεπτεμβρίου), λειτουργεί υπογείως για μια ήπια διευθέτηση με τον Ερντογάν στο μεταναστευτικό, προκειμένου να μην υπάρξουν παταράγouδα εντός καλοκαιριού και παράλληλα να μην επιχειρηθεί, από την Άγκυρα, χειραγώγηση των ψήφων που διαθέτουν εκατομμύρια Γερμανοί τουρκικής εθνικότητας. Και στο πλαίσιο αυτό, η Γερμανίδα καγκελάριος επιδιώκει να ικανοποιήσει τα θέλω του Ερντογάν, ανατρέποντας το όποιο βέτο και αδιαφορώντας για ζωτικά συμφέροντα μικρών κρατών-μελών.

Είναι, λοιπόν, προφανές, ότι ο εκλογικός προγραμματισμός της Άγκελα Μέρκελ ζυγίζει περισσότερο στη ζυγαριά του Σαρλ Μισέλ από τα ζωτικά συμφέροντα της Κυπριακής Δημοκρατίας και της ηγεσίας της που πασχίζει ναβάλει στο κάδρο της παραχώρησης οποιωνδήποτε νέων δώρων στην Τουρκία, την άμεση επίλυση του Κυπριακού κατά συγκεκριμένο τρόπο και την απόδοση των Βαρω-

σίων στα Ηνωμένα Έθνη. Και είναι έτοιμος ο κ. Μισέλ, όπως προκύπτει από το πρώτο προσχέδιο Συμπερασμάτων, που τοποθέτησε στο τραπέζι των «27», να δρομολογήσει την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, η οποία συνεπάγεται υπερδιπλασιασμό του όγκου των ευρωτουρκικών εμπορικών συναλλαγών από 140 δισεκατομμύρια ευρώ, σε 320 δισεκατομμύρια ευρώ, ετησίως. Χωρίς καμιά εξασφάλιση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Οι «μουσικές καρέκλες» που «έπαιξε» ο Σαρλ Μισέλ με τον Ταγίπ Ερντογάν, πριν από μερικούς μήνες, αφήνοντας όρθια την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, απλώς επιβεβαίωσαν ότι ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου είναι πολιτικά ανυπόληπτος. Από την πολιτική αποπληψία όμως, μέχρι τη διαστρέβλωση αποφάσεων και ομόφωνων θέσεων των κρατών-μελών, υπάρχει τεράστια απόσταση. Την οποία ούτε η υπερμεγέθης μύτη ενός σύγχρονου Πινόκιο θα μπορούσε να καλύψει.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Οι «κληρονόμοι» των Αρχαίων

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Μας ενοχλεί ότι το Princeton καταργεί την υποχρεωτική διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών, ακόμη και για όσους θα ασχοληθούν με τις κλασικές σπουδές. Και θα έπρεπε να μας ενοχλεί. Ταυτόχρονα, για άλλη μια φορά οι οπαδοί της εφημερης πολιτικής ορθότητας στις ΗΠΑ προσπαθούν με μανία να πείσουν ότι είναι λάθος να συμπεριλαμβάνεται ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός στους βασικούς πυλώνες της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Έχει ξανασυμβεί στην εποχή της «Μαύρης Αθηνάς», το εκκρεμές πάει και έρχεται συνήθως σε αυτά τα θέματα. Αυτή τη φορά η δυναμική είναι μεγαλύτερη καθώς απλώνεται η μόδα του γκερμίσματος πάσης φύσεως αγαλμάτων και προτύπων.

Και γιατί να μας νοιάζει εμάς εδώ στην Ελλάδα αυτό που συμβαίνει στα αμερικανικά πανεπιστήμια; Δεν είναι απλά θέμα υπερφάνειας για την κληρονομία μας. Η Ελλάδα κέρδισε φίλους και συμμάχους τα τελευταία 200 χρόνια, καθώς σημαντικοί άνθρωποι που ανήκαν σε μια δυτική «ελίτ» ταύτιζαν στο μυαλό τους τη σύγχρονη Ελλάδα με όσα μάθαιναν στα σχολεία και στα πανεπιστήμιά τους. Ήταν και είναι κομμάτι του «brand» μας, η φλόγα που κράτησε τον φιλελληνισμό ζωντανό σε δύσκολες περιόδους.

Πολλές φορές έχω αισθανθεί το δέος που προκαλεί σε σημαντικούς ξένους αυτό που εμείς θεωρούμε ως δεδομένο δικό μας κτήμα. Εβλεπα έναν σπουδαίο ξένο διανοητή ή επιχειρηματία να δακρύζει καθώς απήγγελλε τον «Επτάφυιο» του Περικλή. Μου προκαλούσε κι εμένα συγκίνηση το βίντεο όπου ο Ρόμπερτ Κέννεντυ απήγγειλε Αισχύλο μόλις έμαθε τη δολοφονία του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ. Θεώρησα πολύ σημαντικό ότι ο Ομπάμα ήθελε

να κάνει την τελευταία μεγάλη του ομιλία ως πρόεδρος στην Πνύκα. Όλοι αυτοί και άλλοι πολλοί έμαθαν για τον Αισχύλο, τον Περικλή, τον Μαραθώνα στα μεγάλα πανεπιστήμια της Βρετανίας, της Γερμανίας και των ΗΠΑ.

Ενώσα βέβαια, από την άλλη, αμύχανα την ημέρα που περπατούσα στον Ναό του Ποσειδώνα στο Σούνιο και άκουγα δύο παιδιά που είχαν έλθει εκεί με το σχολείο να μιλούν στο τηλέφωνο και να λένε «έχουμε έλθει εδώ, έχει κάτι κολόνες, ξέρω εγώ τι είναι;...». Σκεπτόμουν ότι όσα απίστευτα στοιχεία πολιτισμού είναι γύρω μας και πίσω μας τα νιώθουμε μεν «δικά μας», δεν κάνουμε όμως ιδιαίτερη προσπάθεια να τα μελετήσουμε και να τα ενσωματώσουμε στο σύγχρονο νεοελληνικό DNA. Ακόμη χειρότερα, ασχολούμαστε μαζί τους για να καβγαδίσουμε, είτε για την Ακρόπολη είτε για τις αρχαιοτήτες της Θεσσαλονίκης. Με τρόπο ρηκό και πάθος αχαλίνωτο.

Μία φίλη που μένει στο ιστορικό κέντρο μου έλεγε πρόσφατα πόσο τυχερή νιώθει γιατί βγάζει το παιδί της βόλτα και εκείνο αποκατά παραστάσεις που κανένα παιδί δεν μπορεί να αποκτήσει σε κάποια άλλη πόλη, με εξαίρεση ίσως τη Ρώμη. Ναι, είμαστε τυχεροί, αλλά δεν θα έπρεπε να μείνουμε σε αυτό μόνο, στην τύχη. Εχουμε ευθύνη ως «κληρονόμοι». Πώς το έλεγε ο Σεφέρης στην ομιλία του για το Νομπέλ του; «Ανήκω σέ μία χώρα μικρή. Ένα πέτρινο ακρωτήρι στη Μεσόγειο, πού δεν έχει άλλο αγαθό παρά τὸν ἀγώνα τοῦ λαοῦ, τὴ θάλασσα, καὶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Εἶναι μικρὸς ὁ τόπος μας, ἀλλὰ ἡ παράδοσή του εἶναι τεράστια καὶ τὸ πράγμα πού τὴ χαρακτηρίζει εἶναι ὅτι μᾶς παραδόθηκε χωρὶς διακοπή. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν ἔπαυε ποτέ της νὰ μιλιέται. Δέχτηκε τίς ἀλλοιώσεις πού δέχεται καθετὶ ζωντανό, ἀλλὰ δὲν παρουσιάζει κανένα χάσμα».

Πικρή αλήθεια

Του **ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΤΑΓΚΟΥ**

Τα αποτελέσματα της συνάντησης Μπτισοτάκη - Ερντογάν στο περιθώριο του ΝΑΤΟ τα γνωρίζουμε λίγο-πολύ. Συμφώνησαν να διατηρήσουν τον διάλογο που διεξάγεται (ο Τούρκος αποστρέφεται τη διεθνοποίηση των ελληνοτουρκικών και το δηλώνει), να ανοίξουν ένα δίαυλο επικοινωνίας μεταξύ τους και να είναι ήρεμο το καλοκαίρι· μέχρι εκεί. Δεν θα μπορούσε βεβαίως να προκύψει κάτι περισσότερο και εντάσσονται στη σφαίρα της αντιπολίτευσης «ό,τι να 'ναι» οι μεγαλοστομίες Τσίπρα και Κατρούγκαλου ότι η κυβέρνηση θα μπορούσε να αποσπάσει κάτι ουσιαστικότερο επειδή η Τουρκία νιώθει... πεισμένη.

Το καθεστώς Ερντογάν προφανώς αισθάνεται έντονη πολιτική και οικονομική πίεση από την πλευρά της Δύσης. Γι' αυτό και φρόντισε να αλλάξει τακτική, όχι στρατηγική, για να αντιμετωγίσει στη δύσκολη συγκυρία. Η Αθήνα, όμως, αναγκάστηκε να καταφύγει στη μελέτη των γραφών –στον ταλμουδισμό δηλαδή–, των φυσιογνωμιών και της στάσης του σώματος για να ανακαλύψει ενδείξεις απομόνωσης ή καταδίκης του Τούρκου ηγέτη και των προκλητικών ενεργειών του από τη Δύση στο πλαίσιο των συνόδων κορυφής του ΝΑΤΟ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ψύχραιμη εκτίμηση όσων προέκυψαν από τις δύο πολύ σημαντικές για τον δυτικό κόσμο συνόδους συμπεραίνει ότι ο Ερντογάν δεν απομονώθηκε, ούτε φάνηκε να προσφέρει «γη και ύδωρ» για να είναι αποδεκτός. Η πικρή αλήθεια είναι ότι βρισκόταν στο επίκεντρο της συνόδου του ΝΑΤΟ, όπως αποδείχθηκε από τις διαδοχικές συναν-

τήσεις του με Μπάιντεν, Μακρόν, Μέρκελ, Τζόνσον, διανοημένες μάλιστα με χαμόγελα. Εγινε πάλι σαφές ότι ΗΠΑ και Ευρώπη μπορεί να μην συμπαθούν τον Ερντογάν ως πρόσωπο, να αμφισβητούν τη δημοκρατικότητά του και να προτιμούν κάποιον άλλο στη θέση του, αλλά μπορούν να ξεκαθούν πολύ εύκολα ακόμη και τα προσβλητικά λόγια που έχει ξεστομίσει για κάποιους ηγέτες προκειμένου να κρατήσουν την Τουρκία στο δυτικό στρατόπεδο.

Αγνωστο τι επώθηκε ακριβώς στις συναντήσεις του Ερντογάν, κυρίως με Μπάιντεν και Μακρόν (Μέρκελ και Τζόνσον είναι μάλλον δεδομένοι για την Αγκυρα), πίσω από τις κλειστές πόρτες. Κάποια πράγματα μένει να διαπιστωθούν, όπως η τύχη των S-400, η προσαρμογή της Τουρκίας στη πραγματικότητα που δημιουργεί η «επιστροφή» των ΗΠΑ, ο σεβασμός στις αρχές της δημοκρατίας. Η Αγκυρα όμως γνωρίζει πώς να χειρίζεται τη Δύση, με τη μεγάλη γεωπολιτική αξία του οικοπέδου της, το μέγεθος του πληθυσμού και των ενόπλων δυνάμεών της, τη δυνατότητά της να απορροφά στρατιωτικές απώλειες και να προσφέρεται για «επικίνδυνες» αποστολές (περιφρούρηση αεροδρομίου Καμπούλ), να «παίζει» με τη Ρωσία, αλλά και εναντίον της στέλνοντας drones στην Ουκρανία, να κρατάει σε «ομπρία» συμμάχους όπως η Γερμανία, μεταξύ άλλων.

Με λίγα λόγια, ο Ερντογάν δεν πτοήθηκε ιδιαίτερα από την επίσκεψη Μπάιντεν στην Ευρώπη. Φάνηκε και από τη μεγάλη οικονομική συναλλαγή που έσπευσε να κάνει με την Κίνα την παραμονή της συνόδου του ΝΑΤΟ...

Η έντονη διπλωματική δραστηριότητα της περασμένης εβδομάδας έδειξε ότι υπάρχει διάθεση για αποκλιμάκωση της έντασης μεταξύ της Τουρκίας και των Ηνωμένων Πολιτειών. Συνεπώς, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της ερχόμενης εβδομάδας δεν επιφυλάσσει εκπλήξεις. Οι Ευρωπαίοι, υπό την αρχηγία της Γερμανίας, θέλουν τόσο πολύ να κρατήσουν ανοιχτούς δι-αύλους με την Τουρκία που μόνο μια ξαφνική υπερβολή του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν θα μπορούσε να αποκλείσει μια απόφαση που θα χαιρετίζει τη συνεχόμενη αποκλιμάκωση στην Ανατολική Μεσόγειο και θα επαναλαμβάνει την επιθυμία για στενότερες σχέσεις, βάσει σειρά γνωστών προϋποθέσεων. Επειδή αυτές οι προϋποθέσεις δεν θα εκπληρωθούν στο ορατό μέλλον, το πιθανότερο είναι οι σχέσεις της Τουρκίας με την Ελλάδα και την Ε.Ε. να συνεχίσουν όπως έχουν –μεταξύ έντασης και αποκλιμάκωσης, χωρίς ουσιαστική πρόοδο, χωρίς ουσιαστική ρήξη.

Σε αυτό το πλαίσιο, ίσως αστάθμητος παράγοντας να είναι η Κύπρος, όπου η Αγκυρα φαίνεται αποφασισμένη να προωθήσει την πολιτική (που εκφράζει ο επίλεκτος της ηγέτης των Τουρκοκυπρίων)

Το υπερόπλο της Ε.Ε. στην άκρη

Του **ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ**

υπέρ της διχοτόμησης. Επιπλέον, σύμφωνα με την πάγια τακτική του, ο Ερντογάν αναμένεται να προκαλέσει ένταση στην κυπριακή ΑΟΖ όποτε αντιμετωπίσει οποιοδήποτε πρόβλημα σε ένα από τα πολλά μέτωπα που έχει ανοίξει σε εσωτερικό και εξωτερικό. Μένει να δούμε εάν ο Κύπριος πρόεδρος θα είναι ικανοποιημένος με τη δήλωση του Συμβουλίου ότι συνεχίζει να υποστηρίζει αναζήτηση λύσεως του Κυπριακού με βάση τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, και ότι «λupaτά» που η πρόσφατη άτυπη συνάντηση στη Γενεύη υπό την αιγίδα του ΟΗΕ δεν οδήγησε στην επανέναρξη των συνομιλιών για λύση. Ο κίνδυνος είναι ότι η στασιμότητα πολλών ετών λειτουργεί υπέρ της τουρκικής πλευράς, καθώς αυτή είναι που πάντα δημιουργεί νέα κεκτημένα, γνωρίζοντας ότι ουσιαστική αντίδραση από τη διεθνή κοινότητα δεν θα υπάρξει επειδή αυτή θα ήταν, εκ των πραγμάτων, τόσο σοβαρή, που ουδείς θα ήθελε να τη διακινδυνεύσει για τις «μικρές» κατακτήσεις της Τουρκίας.

Αυτό είναι το σκηνικό και στο ζήτημα των ανθρώπινων δικαιωμάτων, που ίσως συγκινεί περισσότερο τη διεθνή κοινότητα απ' ό,τι το Κυπριακό. Η Kati Peri, εισηγήτρια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την Τουρκία, θέτει το θέμα ευθέως. «Υπάρχει ο κίνδυνος, η επι-

κείμενη σύνοδος να στηρίξει τη θέση του Τούρκου προέδρου. Οι Βρυξέλλες έχουν δείξει ότι δεν επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν την οικονομική τους ισχύ για να αναγκάσουν τον Ερντογάν να αλλάξει τη συμπεριφορά του. Αντιθέτως, αυτός θα συμπεράνει ότι η κλιμάκωση της καταπίεσης εναντίον της αντιπολίτευσης δεν εμποδίζει τη βελτίωση των σχέσεων με τις Βρυξέλλες. Είναι και χαστούκι στους φυλακισμένους δημοσιογράφους και στους υπό κράτηση πολιτικούς. Το προτεινόμενο άνοιγμα δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από κάποια θετικά βήματα που ο Ερντογάν έχει κάνει στο εσωτερικό –επειδή δεν υπήρξε κανένα», έγραψε η Peri σε άρθρο στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τις Διεθνείς Σχέσεις (ECFR) την Πέμπτη. Ετσι, σε πολλά μέτωπα ταυτόχρονα, η Αγκυρα καταγράφει κέρδη, επειδή το καθένα χωριστά δεν δικαιολογεί ρήξη. Εάν, όμως, τα βλέπει κάποιος σαν συνολική συμπεριφορά, είναι σαφέστατη η ανάγκη για κόκκινες γραμμές. Η επιθετικότητα της Τουρκίας εναντίον σχεδόν όλων των γειτόνων της, η κατάργηση της ανεξάρτητης δικαιοσύνης (και, συνεπώς, της αρχής του νόμου εντός και εκτός συνόρων), η συστηματική καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι προγραφές αντιπάλων, ο εναγκαλισμός της πολιτικής με τον υπό-

κοσμο κ.ά. απαιτούν δυναμική αντιμετώπιση. Για όσους Ευρωπαίους και Αμερικανούς επιδιίδονται σε έναν νέο «οριενταλισμό», ανεχόμενοι τη συμπεριφορά του καθεστώτος Ερντογάν εκεί που δεν θα το επέτρεπαν σε άλλους, σημαντικό είναι να θυμούνται ότι οι άνθρωποι που είναι υπό διωγμόν σήμερα είναι αυτοί που θα κληθούν να βγάλουν τη χώρα από το τέλμα όταν λήξει η βασιλεία του Rals (του αφεντικού). Αυτοί έχουν ανάγκη από στήριξη.

Χωρίς εκπτώσεις επιμονή στις αρχές του ευρωπαϊκού κεκτημένου ίσως να μην έχει άμεσο αποτέλεσμα, επειδή ο Ερντογάν γνωρίζει ότι στην περίπτωση του η απώλεια της εξουσίας οδηγεί σε οδυνηρή λογοδοσία. Όμως, εάν είναι σαφές ότι οι Βρυξέλλες δεν θα κάνουν πίσω σε θέματα αρχής, και ακριβώς επειδή ο Ερντογάν διαθέτει ισχυρό ένοπλο επιβίωσης, αυτός ίσως αναγκαστεί να αποφύγει το επικίνδυνο αδιέξοδο, να επιδιώσει αποκλιμάκωση στο εσωτερικό και στις σχέσεις του με την Ε.Ε. Η ομαλοποίηση των σχέσεων της Τουρκίας με τον υπόλοιπο κόσμο ξεκινά εντός συνόρων. Όσο και αν απειλεί ο Ερντογάν ότι θα συμπράξει με τη Ρωσία ή την Κίνα, η μεγάλη πλειοψηφία του λαού του είναι υπέρ της δυτικής πορείας της χώρας. Αυτό είναι το υπερόπλο των Ευρωπαίων. Και δεν ξέρουν τι να το κάνουν.

Η «συγγνώμη» στην πολιτική

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

ταύτισης» που ανέλυσε ο Φρόιντ.

Η απόδορα της πολιτικής από την εξυπρέτηση των κοινωνικών αναγκών και στοχεύσεων συντελέστηκε «ανειασισθίως» – ακριβώς όπως ο Καβάφης το ορίζει. «Μεγάλα και υψηλά τείχη» χωρίζουν την πολιτική από την κοινωνία (από τον κόσμο τον έξω). Δεν ακούσαμε «κρότον κτιστών ή ήχον», το διαζύγιο πολιτικής και κοινωνίας δεν ενοχλεί κανέναν. Ακόμα και το μικρονομικό φασαριστικό ΚΚΕ, άψογα συντεταγμένο σε ετοιματζήδικα συλλαλητήρια, «μάχεται» με κονσερβαρισμένη συνθηματολογία, για την αυτοσυντήρησή του (φυσικά) – όχι για την απάτη και αυθαίρεση της πολιτικής. Αντίστοιχα αδιάφορος για την κοινωνία είναι και εκείνος ο «πατριωτισμός», που όσους βουλευτές κι αν βγάλει, κηραλοιφές θα πουλάει και κομπογιαννίτικα μαντζούνια – ως εκεί μπορεί. Βέβαια, η υπονόμευση της άλλου εμπειρίας «κάνω πολιτική – γράφω Ιστορία», έστω και ανειπνητή η αθέλητη, φτωχαίνει το κοινωνικό πεδίο, νομοτελειακά. Τα παραδείγματα τέτοιας πτώσεως ή και ευτελισμού της πολιτικής είναι πάμπολλα, Θουρωδώς επιρμένη είναι η περίπτωση του σημερινού δημάρχου της Αθήνας. «Δενδρφυτεύου» ο θλιβερός με φοίνικες σε γλάστρες (!! ύψιστο Θεέ) την κεντρικότερη λεωφόρο της κυκλοφοριακής κόλασης των Αθηνών – σαν ήρθεν «πεζόδρομο» για να ρομαντίζουν οι (προφανώς ανεγκέφαλοι)

εντόποι ή οι μαζοχιστές τουρίστες, σε ακροβασία «περιπάτου» καταμεσής στον εφιάλη των επιθετικών οχημάτων. Ανάλογη «πολιτική» με αυτή του «εκουγχρονιστή» δημάρχου προσπαθούν να επαγγελθούν όλα τα κόμματα του κοινοβουλίου μας – δεν υπάρχει κόμμα που να ασκεί ή να υπόσχεται πολιτική μαχητικής άρνησης του παιχνιδιού των εντυπώσεων, πολιτική που φιλοδοξεί «να γράψει Ιστορία». Ακόμα και το ΠΑΣΟΚ, με όποια παρονομασία κι αν καμουφλάρει τις πομπές του, δεν διανοείται την αυτοκριτική και τον αυτοέλεγχο, μιαν ελάχιστη, έστω, αίτηση συγγνώμης για τα ανήκεστα και φρικώδη ιστορικά του εγκλήματα: τη μονοτονική γραφή, το σημιτικό «γκρίζο Αιγαίο», την κατάλυση κάθε αξιοκρατίας, λειτουργικής ιεραρχίας και κριτικού ελέγχου στον δημόσιο τομέα, τον λαϊκισμό ως μονόδρομο προς την εξουσία.

Ούτε η καταθλιπτική εξ ορισμού «Νέα Δημοκρατία» διανοήθηκε ποτέ να αντιτάξει άρνηση και προγραμματική διαφοροποίηση από την αδιάντροπη ανηθικότητα του ΠΑΣΟΚ, να ζητήσει έλεος και συγγνώμη που αυτή να αντισταθεί, εξομοιώθηκε εξευτελιστικά με το ΠΑΣΟΚ και πιθανίζει τις «επιτυχίες» του. Να ζητήσει τον οίκτο της Ιστορίας για εγκλήματα της πολιτικής της αυτουργίας, όπως η ολοκληρωτική πολεοδομική καταστροφή της χώρας, η αμνήστευση του ΚΚΕ για τη

ζαχαριαδική κακουργία, η προγραμματική εξαφάνιση του ελληνικού χωριού, της αυτοδιαχειριζόμενης κοινότητας.

Η αίτηση συγγνώμης στην πολιτική δεν είναι επιταγή κάποιου κώδικα συμπεριφοράς (savoir vivre), είναι μέτρο και ένδειξη ετοιμότητας για επανόρθωση των σφαλμάτων. Δηλαδή, «σημείο» ρεαλιστικής ελπίδας. Τέτοια ελπίδα δεν ξεμυτίζει στον ελλαδικό πολιτικό ορίζοντα. Είχαμε μιαν επιπλέον ευκαιρία να προκληθεί η σωτηρία αυτοσυνειδησία, η αυτοκριτική που γεννιέει ελπίδες: τα διακόσια χρόνια από την «εθνεγερσία» – τάχα και γιορτή που ξεγύμνωσε την κοινωνική αφασία, τη συντελεσμένη ιστορική μας εξαφάνιση. Κάποιοι, απλώς τσέπωσαν κι άλλο ευκαιριακό δημόσιο χρήμα ή αυξημένη δόση ευτελισμένων δημοσιότητας. Η γονιμότητα της ευκαιρίας βεβαιώθηκε μηδενική και μόνο με την επιλογή του γενικού συντονιστή. Επιλογή που βεβαίωσε, το τι μπορούμε να περιμένουμε στο πεδίο της πολιτικής από τον σημερινό πρωθυπουργό.

Ενα «λογικό» ερώτημα είναι: Γιατί την οικονομική χρεοκοπία δεν ανεχθήκαμε να υποστήκαμε εξευτελιστικές συνέπειες, ενώ την πολιτική χρεοκοπία αρνούμαστε, με τυφλό πείσμα, να την παραδεχτούμε; Ψευτοδίδαγμα: Και στις δύο περιπτώσεις η επιπολαιότητα απέκλεισε τις ρεαλιστικές πιστοποιήσεις.

Ρακέτες και μπερδεμένες ταυτότητες

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Στην Κύπρο το ζήτημα της ταυτότητας δημιουργεί την αρχή και το τέλος μιας δημόσιας συζήτησης, η οποία μπορεί να μετατρέψει οποιοδήποτε ζήτημα σε μια σύγκρουση «ελληνικότητας» και «κυπροκεντρισμού». Αφορμή το τένις, ένα δημοφιλές άθλημα τα τελευταία χρόνια στην Κύπρο λόγω των τεράστιων επιτυχιών του Μάρκου Παγδατί τα περασμένα χρόνια. Η πρόσφατη επιτυχία του Στέφανου Τσιτσιπά, που έφτασε μέχρι τα τελικά του Roland Garros, σφράγισε η αφορμή για ένα debate στη δημόσια σφαίρα των κυπριακών ΜΚΔ για το αν είναι ο πρώτος Έλληνας που φτάνει τόσο ψηλά στο τένις. Ορισμένοι Κύπριοι αποκρίθηκαν πως ο Μάρκος Παγδατίς είναι ο «πρώτος Έλληνας» που καταξιώθηκε στο τένις και όχι ο Τσιτσιπάς. Και κάπου εκεί, μεταξύ σοβαρού και τρολαρίσματος, ξεκίνησε ο γνωστός πόλεμος των ταυτοτήτων. Το αστέι είναι πως τόσο ο Τσιτσιπάς όσο και ο Παγδατίς δεν έχουν, ακριβώς, 100% ελληνική εθνική καταγωγή. Η μητέρα του Τσιτσιπά καταγόταν από τη Ρωσία, ενώ ο πατέρας του Παγδατί κατάγεται από τον Λίβανο. Ως καταξιωμένοι αθλητές αμφοτέρω, αγωνίστηκαν για την Ελλάδα και την Κύπρο, αντίστοιχα.

Η αλήθεια είναι πως ζούμε σε μια εποχή με πολλαπλές ταυτότητες. Αναπόφευκτα, η εθνική καταγωγή είναι μια εξ αυτών. Και στην περίπτωση της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι πολύ διακριτό πως οι πολίτες αυτού του κράτους –από καταβολής του, δεν είναι όλοι πολίτες ελληνικής εθνικής καταγωγής. Υπάρχουν Κύπριοι που η εθνική τους καταγωγή είναι μη ελληνική. Στην σύγχρονη ταραμένη, πολιτικά, ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας το εθνολογικό υπόβαθρο αποτέλεσε εκ των βασικών λόγων για τον οποίο οι δύο, κυρίαρχες, κοινότητες των Ελλανοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων συγκρούστηκαν βίαια, εισάγοντας τον εθνικισμό και τον σφονδιισμό των μπήτρων-πατρίδων, της Ελλάδας και της Τουρκίας. Το αποτέλεσμα αυτής της ιστορικής δυναμικής διαδικασίας που ξεκίνησε στα μέσα της δεκαετίας του '50 για να ολοκληρωθεί με τον τραγικό επίλογο της τουρκικής εισβολής το 1974 αποτέλεσε και τον βασικό λόγο που ακόμη το ζήτημα της εθνικής ταυτότητας διχάζει την κυπριακή κοινωνία, τόσο εντός των κόλπων της ελλανοκυπριακής όσο και της τουρκοκυπριακής κοινότητας.

Ο αθλητισμός, από το λαοφιλές ποδόσφαιρο μέχρι το πιο «ελτιστικό» τένις, αποτέλεσε διαχρονικά το πεδίο της εκδήλωσης επιμέρους κρίσεων ως προς τις εθνικές ταυτότητες. Είναι εξάλλου ένα πεδίο στο οποίο εκδηλώνεται πάθος, τρέλα, οπαδισμός και συναισθήματα τέτοια που επικρατεί το συναίσθημα έναντι της λογικής και ο παρορμητισμός έναντι της αυτοσυγκράτησης. Στην Κύπρο μάλιστα που το ποδόσφαιρο αποτελεί, παραδοσιακά, ένα κατ' εξοχήν πολιτικο-

ποιημένο αντικείμενο, με τις ομάδες να εκλύουν την ιστορική και ιδεολογική τους καταβολή σε πολύ συγκεκριμένες ιστορικές πραγματικότητες. Αν στην Κύπρο ακολουθείς πιστά μια ομάδα, κατ' επέκταση ανήκεις σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ιδεολογικά κάπου. Στην Κύπρο, επίσης, όσοι παθιάζουν με το διπολό «ελληνικότητας» και «κυπροκεντρισμού» συνήθως συγκρούονται και σε πολιτικό και υπαρκτικό επίπεδο, με απαξιωτικούς χαρακτηρισμούς ο ένας για τον άλλο. Την ίδια στιγμή, για συγκεκριμένους λόγους τόσο ιστορικά όσο και στο σύγχρονο επίπεδο, η έννοια της πολιτότητας δείχνει να περνάει σε δεύτερη μοίρα. Ο φανατικός «Κυπραίος» ή «Έλληνας της Κύπρου» προτιμάει σαφώς να αισθάνεται πιο άνετα περιχαράκωμένος εντός της εθνικής του ταυτότητας, παρά να είναι ένας συνεπής πολίτης-υπάκοος του κράτους στο οποίο ανήκει –με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του. Η ιστορία θυμίζει λίγο το ιστορικό ανέκδοτο, στην Κύπρο των αρχών του 20ού αιώνα, όπου τόσο ο παπάς όσο και ο μουφτίς του χωριού που συλλαμβάνουν το πουλάκι που αφοδεύει, εναλλάξ στο καμπαναριό και στον μινιάρé ενός μικτού χωριού, αναρωτιούνται αν στο τέλος της ημέρας «εν Κύπριος, αντί για Έλληνας ή Τούρκος».

Καθώς το Κυπριακό οδεύει, αναπόφευκτα, προς μια πορεία περαιτέρω εμπέδωσης τετελεσμένων αποτελεί ενδιαφέρουσα δυναμική, για να παρακολουθήσει κανείς πώς ο μέσος Ελλανοκύπριος (αλλά και ο Τουρκοκύπριος) θα αντιδράσουν σε σχέση με την εθνική τους καταγωγή, την ταυτότητα και την πολιτότητά τους. Για την ελλανοκυπριακή κοινότητα μια στροφή προς την «ελλανικότητα» έρχεται εξ ορισμού σε αντίφαση με τον αγώνα για τη διασφάλιση της Κυπριακής Δημοκρατίας –της μοναδικής de jure ενότητας στο νησί που πρέπει να διασφαλιστεί για λόγους επιβίωσης. Για τους Τουρκοκύπριους μια μελλοντική αναγνώριση της λεγόμενης «ΤΔΒΚ» τους φέρνει ενώπιον μιας άλλης μάχης επιβίωσης: της μη συντριβής υπό το βάρος της τουρκικής πολιτικής, οικονομικής και θρησκευτικής επιρροής.

Στην Κύπρο τσακωνόμαστε για το ποδόσφαιρο, το τένις και τις ταυτότητές μας. Την ίδια στιγμή ωστόσο δεν έχουμε καμιά επιτυχία στα δημοφιλή ομαδικά σπορ με την Εθνική Κύπρου την στιγμή που η Ελλάδα και η Τουρκία τόσο σε επίπεδο εθνικών συγκροτημάτων όσο και επιμέρους αθλητικών σωματείων βρίσκονται σε πολύ υψηλό επίπεδο της τελευταίας δεκαετίας. Αν, ως Ελλανοκύπριοι, αισθανθούμε υπερήφανοι για την ελληνική μας καταγωγή και ταυτόχρονα συνεπείς ως προς την ιδιότητά μας ως πολιτών σε ένα κράτος που από τη γέννησή του έχει και πολίτες μη ελληνικής καταγωγής, ίσως τα καταφέρουμε καλύτερα. Ας μην το συνευθυμώσουμε, μετά τη διχοτόμηση.

ioannoug@kathimerini.com.cy

Ιρανοί εκλογείς σε εκλογικό κέντρο της Τεχεράνης, κατά τη διάρκεια των προεδρικών εκλογών της χώρας, μετά από οκτώ χρόνια προεδρίας του Χασάν Ρουχανί.

Πρώτα τα σταυρόλεξα, ύστερα οι λύσεις...

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Οι Βρυξέλλες στις δόξες τους! Η μία συνάντηση διαδεχόταν την άλλη και έτσι έγιναν το επίκεντρο του διεθνούς ενδιαφέροντος. ΗΠΑ και Ε.Ε. βρίσκουν τρόπους συνεννόησης. Από τον κύκλο των συναντήσεων επιλέγω τα εξής σημεία ως τα αξιολογικά σημαντικότερα.

Ο Τζο Μπάιντεν στις Βρυξέλλες: «ΗΑμερική επέστρεψε», άλλαξε το κλίμα σε πολλές πρωτεύουσες ίσως με εξαίρεση το Λονδίνο, και βέβαια αφήνει πίσω του τη χαοτική πολιτική Τραμπ. Μήνυμα Μπάιντεν: «Απομονωτισμός τέλος» και έτσι προέκυψε και η συνάντηση (η πρώτη μετά το 2017) με τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ και την πρόεδρο της Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Καθίσταται ολοένα και πιο σαφές πως η νέα προσέγγιση Μπάιντεν αφορά, πρώτο την επίλυση των εμπορικών διενέξεων ανάμεσα σε ΗΠΑ-Ε.Ε. και, δεύτερο, τη συμπύκνωση των δύο πάνων στη γραμμή του περιορισμού του εμπορικού επεκτατισμού της Κίνας. Στο πρώτο σημειώθηκε πρόοδος, στο δεύτερο τα πράγματα είναι ιδιαίτερα πολύπλοκα και απαιτείται χρόνος. Συνάντηση Μπάιντεν-Πούτιν: Ο Μπάιντεν εξήγησε το σημαντικότερο: «Δεν είναι προς το συμφέρον κανενός ένας νέος Ψυχρός Πόλεμος». Ο Β. Πούτιν χαρακτήρισε τις συνομιλίες «εντατικές και εποικοδομητικές», ενώ όπως είπε «δεν υπήρξε ένταση στη διάρκειά τους». Μια δύσκολη και πολύπλοκη σχέση που θα διατηρήσει, κατά περίόδους, τις υψηλές της εντάσεις: Ουκρανία, Συρία, κυβερνοασφάλεια, Αξέξι Ναβάλνι, ανθρώπινα δικαιώματα, παγκόσμιος ανταγωνισμός, εξοπλισμοί.

Συνάντηση Μπρισόλν-Ερντογάν: Άμεση, απευθείας επικοινωνία ανάμεσα στους δύο. Τέθηκε μια καλύτερη βάση συνεννόησης, καθώς υποβαθμίζεται μερικώς ο διαλυτικός ρόλος Δένδια. Ενίσχυση των διαύλων διάλογου όπως είναι οι Διερευνητικές Επαφές για το Αιγαίο, οι επαφές μεταξύ υπουργών, παραγόντων της οικονομίας κ.λπ. Τα ζητήματα «καμψής πολιτικής» (τουρισμός, εμπόριο, παν-

δημία) έρχονται σε πρώτο πλάνο, καθώς τα κυρίαρχα θέματα δεν έχουν βρει κάποια κατεύθυνση - οι δύο προτίμησαν να δώσουν έμφαση στα «μικρά» στα οποία συγκλίνουν και τα άλλα τα άφησαν για επόμενο χρονικό στάδιο. Οι δηλώσεις Κυρ. Μπισοτάκη δείχνουν ότι δυσκολεύεται ιδιαίτερα να αξιοποιήσει τη φράση «από κοινού προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για τις διαφορές στο Αιγαίο», όπως συστηματικά έλεγε ο πατέρας του ή ο ιδρυτής του κόμματός του. Ο Τ. Ερντογάν επιχειρεί μια (σχεδόν) εφ' όλης της ύλης προσπάθεια να διορθώσει παλαιότερα λάθη και να βελτιώσει τις σχέσεις του με τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Αίγυπτο και την Σ. Αραβία. Έτσι, αυξάνει το διπλωματικό κεφάλαιο της χώρας του. Η συνάντηση Μακρόν-Ερντογάν έχει την ειδική της βαρύτητα. Οι διπλωματικές υπηρεσίες των δύο χωρών διόρθωσαν πράγματα και έφεραν τους δύο προέδρους για πρώτη φορά σε συνάντηση με πραγματική ατζέντα –Λιβύη, Συρία, πώληση στρατιωτικού υλικού στην Τουρκία, εμπορικές συναλλαγές. Συνάντηση Μπάιντεν-Ερντογάν: Ο Τ. Μπάιντεν δήλωσε ότι «ήταν θετική και παραγωγική» και οι δύο επαναβεβαίωσαν τη στρατηγική τύπου συνεργασία ανάμεσα στις δύο χώρες-πυλώνες στο ΝΑΤΟ. Επίσης, Συρία, Αφγανιστάν (ευθύνη στην Τουρκία για την διοίκηση του αεροδρομίου στην Καμπούλ), Καύκασος, τρομοκρατία κ.λπ. Προβλήθηκε η θετική ατζέντα στη σχέση τους (εταίροι, συνεργείες, εμπόριο) και έδωσαν έμφαση στη συνεργασία και στις ευκαιρίες. Είδαν τη μεγάλη εικόνα και μέσα από αυτήν είδαν και τις προβληματικές περιοχές των σχέσεών τους. Τις τελευταίες τις έστειλαν για επεξεργασία και επίλυση στο κατώτερο επίπεδο. Ο Τ. Ερντογάν δήλωσε ότι «δεν υπάρχει θέμα που δεν μπορεί να επιλυθεί στις αμερικανο-τουρκικές σχέσεις», προσθέτοντας ότι «οι περιοχές συνεργασίας είναι πλατύτερες και πλουσιότερες από τις προβληματικές». Ο δε Τ. Μπάιντεν ανέφερε «ότι οι ομάδες μας θα εργαστούν τώρα για να καταγράψουν τις λε-

πτομέρειες όσων συμφωνήθηκαν κατά τη συνάντηση. Είμαι βέβαιος ότι θα σημειώσουμε πραγματική πρόοδο». Για τις προβληματικές περιοχές αναζητήσαν «ρυθμίσεις» για τους S-400 και τα F35. Αναγνωρίζουν προφανώς ως μη επιλύσιμη τη διαφορά σε σχέση με τη στήριξη των ΗΠΑ σε ΥΠΓ στην Συρία, οργάνωση που η Τουρκία θεωρεί παρακλάδι του ΕΚΚ. Παραμένει δε, η απόρριψη του τουρκικού αιτήματος για έκδοση του Φ. Γκιουλέν, (προφανώς ο φάκελος είναι αδύναμος για το δικαστικό σύστημα των ΗΠΑ, θέμα που δεν αφορά τη διοίκηση).

Η απόσυρση του Κυπριακού: Για όσους διερατώνται αν υπάρχει πουθενά «Κυπριακό», η απάντηση βρίσκεται στις επιλογές Αναστασιάδη –όλες οι εξελίξεις γίνονται ερήμην της ουσίας του. Όταν η διπλωματία παράγει πρόοδο, αναδεικνύει ευκαιρίες και αναζητεί νέες περιοχές συνεργασίας ανάμεσα σε μεγάλα και μικρά κράτη. Ίσως για τον ανάποδο λόγο, ο Ν. Αναστασιάδης διάλεξε την ημέρα για να εμφανίσει «το νέο εθνικό σχέδιο «Κύπρος - Το Αύριο», ζητώντας δημόσια «να χτίσουμε γέφυρες ευθύνης, ώστε όλοι μαζί να αντιμετωπίσουμε τις νέες μεγάλες προκλήσεις». Βέβαια, όλες οι εξαγγελίες γίνονται ερήμην του Κυπριακού, η ουσία του δεν ήταν μέρος της συνάντησης Μπρισόλν-Ερντογάν, ούτε εκείνης μεταξύ Μπάιντεν-Ερντογάν. Το Κυπριακό απεισώθη από τη διεθνή ατζέντα και τώρα εκείνος που άλλαξε τη φορά των πραγμάτων, ζητά «γέφυρες» για την «καλύτερη» διαχείριση του ενός τμήματος της Κύπρου! Όταν παραμένεις ουραγός των εξελίξεων, όταν διαφορείς για την κατεχόμενη Κύπρο, ουδείς θα έρθει να μας «διασώσει» επειδή φτιάχνουμε επικοινωνιακού τύπου «γέφυρες». Το κατά Α. Νεοφύτου «τσουνάμι» αντικαθιστά κανονικά, αλλά ο Ν. Αναστασιάδης, ενεπνευσμένος της πολιτικής με την καταγγελία, επιχειρεί να πείσει μόνο το εσωτερικό ακροατήριο ότι δεν συμβαίνει οτιδήποτε...

www.larkoslarkou.org.cy

Ο Αργύρης, ο Μιχάλης και ο Κόκκινος

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Το ανέκδοτο με την πύλη εμβολιασμών, η οποία «ολιμερίσι τη χτίζανε και το βράδυ γκεριζόταν» όπως το γιοφύρι της Άρτας, λέει να δώσουμε τη «δουλειά» στον Foody, ο οποίος καταφέρει να ταΐζει όλη την Κύπρο, εδώ και χρόνια, χωρίς κανένα πρόβλημα, εγχείρημα φανταστικό για τον «κοιλόδουλο» Κύπριο. Το ανέκδοτο φαίνεται ότι έφτασε και στα αφτιά του «πονηρού Πάφου» Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος συνάντησε τους «εγκεφάλους» του Foody, τα δύο σαΐνια τον Αργύρη Αργυρού και τον Μιχάλη Οικονόμου, οι οποίοι φοριττές ακόμα ίδρυσαν την πρώτη ηλεκτρονική πλατφόρμα για παραγγελίες από εστιατόρια. Τα δύο παιδιά έκαναν νωρίς το όνειρό τους πραγματικότητα, αφού η εταιρεία πωλήθηκε «αδρά» στον όμιλο Delivery Hero, μια πολυεθνική εταιρεία στο Χρηματιστήριο της Γερμανίας.

Την ίδια μέρα, στο προεδρικό μέγαρο ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης και ο υφυπουργός Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής Κυριάκος Κόκκινος, παρουσίαζαν τους κυβερνητικούς σχεδιασμούς για τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Οστόσο, υπέδειξαν ότι στην Κύπρο έχουμε τεράστια έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού, επιστημονικού και τεχνικού, για να μπορέσουμε να αντλήσουμε τα 600 εκατ. ευρώ, τα οποία αφορούν τα συγκεκριμένα ευρωπαϊκά σχέδια, για την περίοδο μέχρι το 2026. Ανακοίνωσαν και την προγραμματισμένη υπογραφή Μνημονίου Συναντίληψης με την Εσθονία, για συνεργασία στον τομέα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών.

Άραγε τι φταίει και έχουμε έλλειψη ανθρώπων, οι οποίοι να μπορέσουν να φέρουν πλούτο και δουλειές στην Κύπρο; Κατά τα άλλα αυτές τις μέρες

ο «δαιμόνιος Πάφιος» Φαίδων Φαίδωνος υπέγραψε συμβάσεις με ιδιωτικές εταιρείες, για έργα τα οποία θα «κτίσουν» την έξυπνη ψηφιακή πόλη, όπως προγραμματίζει να μετατρέψει την Πάφο. Στην Κοφίνου, εδώ και σχεδόν δύο δεκαετίες, λειτουργεί το δορυφορικό κέντρο της Hellas Sat, στο οποίο εργάζονται δεκάδες σπουδαστές και επιστήμονες, οι οποίοι σε διαφορετική περίπτωση θα εργάζονταν σήμα σε κέντρα του εξωτερικού. Στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο εδώ και χρόνια λειτουργεί κέντρο της Microsoft. Στο Ινστιτούτο Κύπρου λειτουργεί ένας από τους μεγαλύτερους υπολογιστές του κόσμου. Σε κέντρα καινοτομίας, τα οποία συνεργάζονται με άλλα ευρωπαϊκά και ισραηλινά κέντρα, γίνονται θαύματα από πανέξπνους νέους, λένε κατά καιρούς διάφοροι ειδικοί. Ακόμη πολλοί Κύπριοι επιστήμονες στελεχώνουν ξακουστά ερευνητικά κέντρα σε όλο τον κόσμο.

Ομάδα βουλευτών, πριν από αρκετούς μήνες, βρέθηκε για ένα συνέδριο στη Σλοβενία. Ζήτησαν και είχαν συνάντηση με τον Διευθυντή του Φόρου Εισοδήματος της χώρας, η οποία έγινε σε μια καφετέρια, ενός δημόσιου κτηρίου. Έκπληκτοι είδαν ένα νεαρό να έχει μπροστά του, ένα φορητό υπολογιστή και να εργάζεται. Μετά τις συστάσεις, μοιραία η κουβέντα ξεκίνησε με την εργασία, «μα που είναι το γραφείο σας». Η απάντηση ξάφνιασε. «Δεν έχω γραφείο. Έχω ένα προσωπικό υπολογιστή και μπορώ να κάνω τα πάντα για τη δουλειά μου. Ανάλογες εικόνες συναντά κανείς σε μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες, με τα «δυνατά μυαλά» να εργάζονται σε καναπέδες, σε αουλές, σε ποίνες, δίπλα στη θάλασσα, ακόμη και σε σόουσες.

«Το σχολείο του χωρικότα μονό δεν φτάνει, αλλά διπλό φτάνει και περσιεύει», λέει η παροιμία, η οποία πιάει γάντι με την κυπριακή διαχρο-

νική «σορευαλιστική» κατάσταση με τον προγραμματισμό, τη στρατηγική, αλλά και την παιδεία αυτού του τόπου. Οι εκάστοτε ηγέτες μάς φλογώνουν με δεσμεύσεις, ότι θα καταστεί η Κύπρος κέντρο υψηλής τεχνολογίας, ιατρικό κέντρο, ότι θα ζούμε σε έξυπνες πόλεις και ένα σωρό άλλες «μπαρούφες» αλλά την κρίσιμη ώρα, παραδέχονται ότι δεν έχουμε «εξειδικευμένα κεφάλια». Καλά, γιατί ο φορολογούμενος πολίτης πληρώνει κάθε χρόνο εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ για τα δημόσια πανεπιστήμια, γιατί η κυπριακή Πολιτεία στηρίζει και δίνει προνόμια σε ένα σωρό κερδοσκοπικά ιδιωτικά πανεπιστήμια και γιατί πληρώνουμε ένα «κάρο» λεφτά σε επιστήμονες και ερευνητικά κέντρα; Γιατί τελικά χρυσοπληρώνουμε ένα σωρό αξιωματούχους και διευθυντές στο Δημόσιο;

Το πρόβλημα στην Κύπρο, δεν είναι η έλλειψη έξυπνων και εξειδι-

κευμένων ανθρώπων, αλλά η αναξιοκρατία και η κακή γραφειοκρατία. Εισέρχονται στο δημόσιο νέοι με όρεξη και «κοφτερό» μυαλό, αλλά από τον πρώτο χρόνο, εκπαιδεύονται πώς να δουλεύουν λίγο, πώς δεν θα χρησιμοποιούν τις ικανότητές τους, πώς δεν θα ενοχλήσουν τον «ατάραχο» προϊστάμενό τους, πώς θα προσεγγίσουν κόμματα και δομές εξουσίας, για να πάρουν προαγωγή και τελικά πώς θα «κλέβουν» τους φορολογούμενους πολίτες, οι οποίοι πληρώνουν για να εξυπηρετούνται και όχι για να ταλαιπωρούνται. Η πλάκα είναι ότι όλες αυτές τις διαπιστώσεις μπορεί να τις ακούσει κάποιος σε όλα τα δώματα της εξουσίας. Το μόνο το οποίο μπορεί να ελπίσει κανείς, είναι ότι θα βρεθεί ένας νέος Ηρακλής, ο οποίος θα καθαρίσει τους κυπριακούς σταβλους του Αυγεία.

kaparispan@yahoo.gr

Εκλογή Αννίτας Δημητρίου και Purple washing

Του ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ

Ορός purple washing διατυπώθηκε αρχικά από τη φεμινίστρια Brigitte Vasallo ως διαθεματική πλαισίωση των αντίστοιχων ορολογιών pinkwashing και green washing, ενώ σε μεταγενέστερο στάδιο η κοινωνιολόγος Sara R. Farris χρησιμοποίησε την ορολογία femonationalism (φεμινοεθνικισμός στα ελληνικά), καταδικάζοντας τη δογματική οικειοποίηση της φεμινιστικής θεωρίας από φορείς άσκησης κοινωνικού ελέγχου και συστημικούς μηχανισμούς μάρκετινγκ (femvertising). Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της φεμινιστικής θεωρίας, οι όροι αυτοί χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν μια διαστρέβλωση στη συζήτηση για το τι μπορεί να θεωρηθεί ως θεσμική ιδότητα. Η διαστρέβλωση που επιχειρείται συστηματικά στο πλαίσιο μιας πολυδιαφημιζόμενης δόξμευσης για ισότητα από νεοφιλελεύθερες στρατηγικές προώθησης χωρών, συνόλων, εταιρειών ή και άλλων οργανισμών, με κυριότερο όπλο την επίκληση στο συναίσθημα (affective publics), δεν έχει κάποιο άμεσο οικονομικό ή ψυχολογικό αντίκρισμα σε πραγματικό χρόνο. Η διαστρέβλωση αποτελεί ένα μηχανισμό πολιτικής εκνίπωσης (political infantilization) που θέτει σε λειτουργία η ηγεμονική μηχανή με την είσοδο γυναικών σε ανώτερα αξιώματα, γυναίκες οι οποίες στην ιδιοσηψία τους ασπάζονται τις ίδιες συντηρητικές απόψεις, μέσα στο πλαίσιο αυτοματοποιήσους ζητημάτων ισονομίας και ποσότητας και με την απαραίτητη υποσχέση ρεφορμισμού μόνο για να τις εργαλειοποιήσει στο τέλος ως εκτελεστικά όργανα καταπιεστικών πολιτικών. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος δε, όπως τονίζει η πολιτική επιστήμονας Χρύσα Μουσουλιώτη, είναι «να αποτυπωθεί η έμφυλη βία όχι ως τέτοια, αλλά ως επαγγελματική βία σε χώρους, ως παραβίαση εργασιακών δικαιωμάτων, ως ζήτημα αποκατάστασης πολιτισμένων σχέσεων, χωρίς να φωτίζονται και να καταργούνται τα βαθύτερα επίπεδα συγκρότησης της ηγεμονικής αρρενωπότητας». Στη μια άκρη του φάσματος έχουμε τις κραυγαλέες σεξιστικές, ρατσιστικές, και αποικιοκρατικές επιθέσεις κατά των θηλυκοτήτων. Στην άλλη άκρη του φάσματος έχουμε μία ανεπαίσθητη σχεδόν επίθεση μέσα από μια σειρά τεκνασμάτων της ηγεμονικής αρρενωπότητας, η οποία εμφανίζεται πλέον ως κουλτουραλικά διαφοροποιημένη ή και απειλούμενη. Επιπλέον, η διαθεματική ανάλυση μας έχει υποδείξει τα σχήματα εργαλειοποίησης του φεμινοεθνικισμού από τη γαλλική, ιταλική και ολλανδική ακροδεξιά που διατείνεται ότι υπερασπίζεται τις Ευρωπαίες, ακόμα

και τις γυναίκες μεταναστευτικής προέλευσης, κατά των μουσουλμάνων ανδρών και άλλων ανδρών μη ευρωπαϊκής προέλευσης. Σε μερικές περιπτώσεις, μια ανάλογη δυναμική έχει κάνει μερικά από τα ακροδεξιά κόμματα της βορειοδυτικής Ευρώπης να υιοθετήσουν ένα επίπεδο ομοεθνικισμού, υπερασπιζόμενα τους «δικούς τους» ομοφυλόφιλους, άντρες και γυναίκες, ενάντια σε μια υποτιθέμενη μουσουλμανική απειλή. Χρησιμοποιώντας αυτό το θεωρητικό πλαίσιο μπορούμε να αναλύσουμε και τις αντιδράσεις για την εκλογή Αννίτας Δημητρίου, όπου παρατηρείται σύγκλιση των αφηγημάτων. Εδώ χρησιμοποιώ τον όρο σύγκλιση καθώς θεωρώ ότι περιγράφει καλύτερα τη ρευστότητα του φαινομένου, δηλαδή το γεγονός ότι άνθρωποι και πολιτικές φιγούρες από πολύ διαφορετικές πολιτικές πλατφόρμες συγκλίνουν σε αυτό το έδαφος. Η μεγαλύτερη ίσως προσφορά των πολλαπλών θεωρητικών αναλύσεων είναι η διαπίστωση ότι η νομιμοποίηση των ανισοτήτων γίνεται μέσα από ρόλους, π.χ. η γυναίκα και μερικής απασχόλησης, ο άνδρας –διευθυντής, υπουργός, πρόεδρος. Το γεγονός, όμως, ότι μιλούμε και γράφουμε αναπτύσσοντας θεωρίες και ερμηνείες για τη γυναίκα, από μόνο του υποδηλώνει ένταξη της κάθε γυναίκας στο στερεοτυπικών συγκεκριμένων χαρακτηριστικών, που τη θέλει με μία και πανομοιότυπη προσωπικότητα, προσδιορισμένη από εξωτερικά χαρακτηριστικά και ρόλους, ιστορικά κα-

Ο κ. Χαράλαμπος Σωφρονίου είναι κάτοχος διδακτορικού τίτλου στις Σπουδές Φύλου και Πολιτισμική Θεωρία από το Πανεπιστήμιο του Νότινγκχαμ.

Η προεδρία της Βουλής σε γυναίκα και τι σηματοδοτεί

Της ΜΑΙΡΗΣ ΚΟΥΤΣΕΛΙΝΗ

Εκεί τεθεί το ερώτημα τι σηματοδοτεί για τις γυναίκες η εκλογή γυναικας στην προεδρία της Βουλής. Η απάντηση είναι «πολλά και τίποτε». Δεν σπάζουν τα στερεότυπα και δεν αλλάζουν τα μοντέλα σκέψης και πολιτικών που συντηρούν την ανισότητα, με μια εκλογή. Επιπρόσθετα, το γεγονός και μόνο ότι η πρόεδρος του Κοινοβουλίου θα «κρίνεται» υπό το πρίσμα της γυναικας/φύλου είναι από μόνο του προβληματικό και συνιστά σηματοδότηση που δίνει ήδη αρνητική μηνύματα. Πατι και πάλι στη συζήτηση και στον οποιοδήποτε ρόλο/θέση τίθεται το φύλο ως κυρίαρχη διάσταση και κριτήριο αξιολόγησης, ένα επιπλέον αρνητικό χαρακτηριστικό αδυναμίας ή τουλάχιστον άνησης μεταχείρισης και αξιολόγησης.

Οι διάφορες, σήμερα, φεμινιστικές θεωρίες και κινήματα (αριστερά, φιλελεύθερα, ριζοσπαστικά), εκφράζουν ποικίλες ερμηνείες για το πώς το φύλο προσδιόρισε τη γυναίκα και εσωτερικέυσε στην ίδια και στην κοινωνία συγκεκριμένους ρόλους. Η μεγαλύτερη ίσως προσφορά των πολλαπλών θεωρητικών αναλύσεων είναι η διαπίστωση ότι η νομιμοποίηση των ανισοτήτων γίνεται μέσα από ρόλους, π.χ. η γυναίκα και μερικής απασχόλησης, ο άνδρας –διευθυντής, υπουργός, πρόεδρος.

Το γεγονός, όμως, ότι μιλούμε και γράφουμε αναπτύσσοντας θεωρίες και ερμηνείες για τη γυναίκα, από μόνο του υποδηλώνει ένταξη της κάθε γυναίκας στο στερεοτυπικών συγκεκριμένων χαρακτηριστικών, που τη θέλει με μία και πανομοιότυπη προσωπικότητα, προσδιορισμένη από εξωτερικά χαρακτηριστικά και ρόλους, ιστορικά κα-

τασκευασμένους αλλά και διηνεκώς επαναλαμβανόμενους. Οι γυναίκες αποπροσωποποιούνται με την ένταξη σε ομάδα φύλου – η γυναίκα. Η ίδια η ρητορική περί φύλων και γυναικας διαιωνίζει τη στασιμότητα και αναπαράγει τον τρόπο σκέψης κατάταξης με βάση το φύλο, το οποίο σε τελευταία ανάλυση ως κριτήριο και χαρακτηριστικό είναι ταυτισμένο μόνο με τη γυναίκα.

Επομένως, η οποία κατάταξη/κατηγοριοποίηση των γυναικών ως υπάρεως και αυτόνομων οντοτήτων είναι από μόνη της διάκριση κατά των γυναικών, στις οποίες το φύλο από γενετικό χαρακτηριστικό ανάγεται σε κοινωνική κατασκευή αδυναμίας, υποτέλειας και εκμετάλλησης στον επαγγελματικό, οικογενειακό, οικονομικό, πολιτικό τομέα. Οι δίδθεν «εσωτερικευμένοι» ρόλοι, στις δυτικές κοινωνίες σήμερα, δεν εσωτερικεύονται διά ενέσεων αλλά με πολιτικές που δεν καταπολεμήσαμε, όπως η περιθωριοποίηση από όσους νέμονται την εξουσία- σε όλους τους τομείς- από έλλειψη διεκδικητικής στρατηγικής από τις ίδιες τις γυναίκες, το άλλο μισό του πληθυσμού, αλλά και από ατομία θέσεων μέτρων που δεν θα επιτρέπουν την εκμετάλλευση, από όσους ασκούν τις εξουσίες στα κράτη και στις ενώσεις. Ως αντιπαράδειγμα τέτοιων προδοκόμενων πολιτικών αναφέρεται η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση: Όταν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είχε υπερψηφίσει τις προσαρμένες ποσοστώσεις υπέρ των γυναικών, το αρμόδιο όργανο της τελικής απόφασης τις έστειλε στις καλές (The EU Strategy for equality between women and men post 2015, European Parliament resolution of

09 June 2015 on the EU Strategy for equality between women and men post 2015]2014/2152(INI)).

Των πιο πάνω λεχθέντων τίθεται το ερώτημα: Το γεγονός ότι σήμερα η Αννίτα Δημητρίου βρίσκεται στην προεδρία της Βουλής θα βελτίώσει τη θέση των γυναικών στην Κύπρο; Η απάντηση είναι ότι εξαρτάται από τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για αξιολόγηση της βελτίωσης. Το Ερευνητικό Κέντρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, EIGE, για παράδειγμα, θα προσμετρήσει τη θέση εξουσίας ως πρόεδρου της Βουλής, ως ενίσχυση της δύναμης που αποκτά η γυναίκα- το ίδιο προσμέτρηση και όταν γυναίκα τοποθετήθηκε ως διοικήτης της Κεντρικής Τράπεζας. Οι θέσεις λήψης αποφάσεων είναι σημαντικός δείκτης αναγνώρισης της ισότητας και η νομή της εξουσίας, σε όλους τους τομείς, ήταν σε όλες τις εποχές και παραμένει, μείζον θέμα: αύξηση της εξουσίας στις γυναίκες, με διορισμούς και ποσοστώσεις, σημαίνει μείωση της εξουσίας όσων την κατέχουν και ελέγχουν τις δομές χειραγώγησης και ανισοτήτων. Σήμερα οι θέσεις λήψης αποφάσεων ανδρικοποιούνται και η νομή τους καθορίζει και πάλι ρόλους. Άρα ρόλοι ηγεσίας σε γυναίκες-όχι μια και δύο-αλλά σε ποσοστό που δημιουργούν κρίσιμη μάζα, μπορεί να αλλάξει ανισότητες. Η ουσιαστική, όμως, βελτίωση της θέσης των γυναικών θα έρθει όταν η κοινωνία και οι διάφοροι παράγοντες διαμόρφωσης της κοινής γνώμης θα σταματήσουν να ερμνεύουν και να κρίνουν τις ενέργειες της γυναίκας, που βρίσκεται σε θέση εξουσίας, υπό τη διάσταση του φύλου. Και όταν η γυναίκα που βρίσκεται σε θέσεις εξουσίας μπορεί

να προωθήσει πολιτικές που θα απελευθερώσουν τις γυναίκες από τα χαρακτηριστικά του αδύνατου φύλου, για παράδειγμα, την οικονομική εξάρτηση και την περιθωριοποίηση, η Ε.Ε. κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για τη διαφορά 30-40% της σύνταξης των κορτισίων που φορούν σήμερα στο δημοτικό σχολείο σε σύγκριση με αυτή των συνομηλικών αγοριών, αν τα πράγματα παραμείνουν ως έχουν, τις άνησες ευκαιρίες εργασίας και απολαβών, τη μη συμφιλίωση οικογενείας και σταδιοδρομίας, οι στατιστικές δείχνουν ότι η καριέρα και ανέλιξη της γυναίκας κατά κανόνα εξασθενεί, ενώ του άντρα μεγιστοποιείται εντός γάμου, τις άνησες ευκαιρίες εκπαίδευσης και κυρίως μετεκπαίδευσης σε όλους τους τομείς του επιστητού, την έλλειψη πολιτικών παραδειγματικής τιμωρίας της βίας και εκμετάλλευσης, την άνηση παρουσία της γυναίκας σε θέσεις λήψης αποφάσεων και όχι μόνο. Βελτίωση, επομένως, θα επιέλθει όταν οι γυναίκες σε θέσεις εξουσίας και λήψης αποφάσεων, θα συμπεριφέρονται και ανισοτήτων. Σήμερα οι θέσεις λήψης αποφάσεων ανδρικοποιούνται και η νομή τους καθορίζει και πάλι ρόλους. Άρα ρόλοι ηγεσίας σε γυναίκες-όχι μια και δύο-αλλά σε ποσοστό που δημιουργούν κρίσιμη μάζα, μπορεί να αλλάξει ανισότητες. Η ουσιαστική, όμως, βελτίωση της θέσης των γυναικών θα έρθει όταν η κοινωνία και οι διάφοροι παράγοντες διαμόρφωσης της κοινής γνώμης θα σταματήσουν να ερμνεύουν και να κρίνουν τις ενέργειες της γυναίκας, που βρίσκεται σε θέση εξουσίας, υπό τη διάσταση του φύλου. Και όταν η γυναίκα που βρίσκεται σε θέσεις εξουσίας μπορεί

Η καθηγήτρια Μάιρη Κουτσελίνη είναι διευθύντρια της Έδρας UNESCO για την Ισότητα των Φύλων και την Ενδυνάμωση των Γυναικών, του Πανεπιστημίου Κύπρου.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ, apetroulakis@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Περί αρχαιογνωσίας. I. Ο Tocqueville στο Princeton

Οι σπουδαστές κλασικών σπουδών στο πανεπιστήμιο Princeton δεν θα είναι πλέον υποχρεωμένοι να μαθαίνουν ελληνικά ή λατινικά. Με την αλλαγή αυτή η σχολή του επιφανούς αμερικανικού ιδρύματος επιχειρεί να δώσει σε περισσότερους φοιτητές το κίνητρο να σπουδάσουν το εν λόγω γνωστικό αντικείμενο. Η σχολή έχει επιπλέον καταργήσει την «κλασική κατεύθυνση», η οποία απαιτούσε επάρκεια στα ελληνικά ή τα λατινικά για την εισαγωγή στο συγκεκριμένο πεδίο σπουδών. Ο διευθυντής των προπτυχιακών σπουδών και καθηγητής κλασικών σπουδών Josh Billings διευκρίνισε ότι το Τμήμα θα προσφέρει την ίδια ποικιλία μαθημάτων, ενώ θα συνεχίσει να ενθαρρύνει την παρακολούθηση των κλασικών γλωσσών, εφόσον αυτές συμβαδίζουν με τις ακαδημαϊκές επιδιώξεις των φοιτητών. Ταυτόχρονα επεσήμανε ότι οι αλλαγές αυτές θα παρέχουν στους φοιτητές μεγαλύτερη ελευθερία στην εκπαίδευσή τους. Το Τμήμα Κλασικών Σπουδών τόνισε εξάλλου

ότι η απόφαση να καταργηθούν οι γλώσσες ως προαπαιτούμενο προσόν εντάσσεται σε μια προσπάθεια να ενισχυθεί η δημοκρατική συμμετοχή και η ισότητα όλων στο πλαίσιο των προγραμμάτων. «Κάποτε η εκτίμηση της Ελλάδας και της Ρώμης ως υποδειγματικών πολιτισμών, τους οποίους μελετούσαμε μέσα στην εξαιρετική απομόνωσή τους, ήταν δεδομένα. Σήμερα, οι κλασικιστές μελετούν ένα ευρύτερο φάσμα συγχρονικών και διαχρονικών σχέσεων και δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στους [κοινωνικούς, φυλετικούς και άλλους] αποκλεισμούς», εξήγησε το διακεκριμένο Πανεπιστήμιο, προσθέτοντας ότι «όσον αφορά τις συγχρονικές σχέσεις, διερρευνούμε, για παράδειγμα, πώς κυκλοφορούσαν οι ιδέες και οι μορφές έκφρασης μεταξύ της Ελλάδας, της Αιγύπτου και της Εγγύς Ανατολής, σε ποιο βαθμό οι Ρωμαίοι και οι Βορειο-Αφρικανοί [Καρχηδόνη] εχθροί τους μοιράζονταν τα ίδια πολιτισμικά πρότυπα, πώς οι Αρχαίοι σχετίζονταν με το φυσικό και το κοινωνικό κατασκευασμένο περιβάλλον και πώς συγκρίνονται οι απαρχές της λογοτεχνίας στην Ελλάδα και τη Ρώμη

με αυτές στον υπόλοιπο κόσμο». Το Τμήμα ανέφερε πως έλαβε σοβαρά υπόψη τους τρόπους με τους οποίους οι ελληνικός και ο ρωμαϊκός πολιτισμός «εργαλειοποιήθηκαν και έγιναν συνένοχοι σε διάφορες μορφές αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων της δουλείας, των φυλετικών διακρίσεων, της υπεροχής των λευκών, του δόγματος του «προφανούς προορισμού» (manifest destiny) και της πολιτισμικής γενοκτονίας». Αυτό που προσάπτουν στην ουσία στις αρχαίες γλώσσες είναι το αίσθημα ανωτερότητας που αποκομίζει όποιος αισθάνεται απόγονος του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού. Με άλλα λόγια, ισχυρίζονται ότι ο πολιτισμός αυτός δεν αποτελεί παγκόσμια πολιτισμική κληρονομιά, αλλά «θνηκό» θησαυρό των εθνών της Δύσης. Η αίσθηση υπεροχής των λαών αυτών τους καθιστά υπερόπτες και μισολόδοξους.

Μολονότι η ιδεολογική ηγεσία του πανεπιστημίου του Princeton αυτές ως πρωτοποριακό επίτευγμα της δημοκρατικής ευαισθησίας μιας ελίτ στη μετά Trump εποχή, ωστόσο κάτι τέτοιο δεν είναι πρωτοφανές.

Κατά τον 19ο αιώνα, στη Γαλλία, διατυπώθηκαν εντονότερες κριτικές για τη διδασκαλία των λατινικών και των αρχαίων ελληνικών. Οι επικρίσεις αφορούσαν το περιεχόμενο της διδασκαλίας, δηλαδή τους κλασικούς συγγραφείς, οι οποίοι δέχονταν τα πυρά είτε των ακραίων καθολικών κύκλων, παπιστών (ultramontains), είτε των οικονομολόγων, υπέρμαχων του ελεύθερου εμπορίου. Σύμφωνα με τον αβά Jean Joseph Gaume (1802-1879), στο προπαγανδιστικό του φυλλάδιο «Το τραγικό σκουλήκι» (1851), ο παγανισμός στην εκπαίδευση, με όπλο τις κλασικές σπουδές, είχε διαφθείρει τα ήθη της νεολαίας από την Αναγέννηση και μετά. Παράλληλα, ο Frédéric Bastiat, σημείο αναφοράς των νεοφιλελεύθερων αγγλοσαξόνων στοχαστών, στο έργο του «Απολυτήριο και σοσιαλισμός» (1850) ασκούσε δριμεία κριτική στο κλασικό πρότυπα λαών όπως οι Ρωμαίοι, που λεηλατούσαν αντί να ασκούν το εμπόριο και είχαν σκλάβους. Το θέμα αυτό είχε σχολιάσει και ο Γάλλος πολιτικός φιλόσοφος Alexis de Tocqueville, σημείο αναφοράς της φιλελεύθερης

σκέψης, στον δεύτερο τόμο της «Δημοκρατίας στην Αμερική» (II, I, 15), του 1840, στο κεφάλαιο με τον χαρακτηριστικό τίτλο: «Γιατί η μελέτη της ελληνικής και λατινικής γραμματικής είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στις δημοκρατικές κοινωνίες». Ο Tocqueville δεν υπεραμύνεται απλά της αρχαιογνωσίας, αλλά προτείνει και την εισαγωγή της διδασκαλίας των κλασικών κειμένων σε μια νέα δημοκρατία, όπου το ατομικό συμφέρον και η ασφάλεια του κράτους επιτάσσονται η μαζική εκπαίδευση να είναι επιστημονική, εμπορική και βιομηχανική και όχι φιλολογική. Τα ελληνικά και τα λατινικά δεν πρέπει να διδάσκονται σε όλα τα σχολεία, αλλά είναι σημαντικό όσοι προορίζονται και είναι προικισμένοι στο να καλλιεργούν τα κλασικά γράμματα να μπορούν να απευθυνθούν σε κάποια άριστα πανεπιστήμια για τον σκοπό αυτό, έγραφε.

Ο Tocqueville δεν θεωρεί πως όλα όσα υποστήριζαν οι Αρχαίοι είναι ηθικά και πολιτικά άμεμπτα. Πιστεύει όμως ότι τα κλασικά κείμενα και συγγραφείς διαθέτουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που μπορούν να λειτουργήσουν ως αντιστάθμισμα

στα δικά μας ιδιαίτερα δημοκρατικά ελαττώματα. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά: «Μας σπντρίζουν καθώς γέρνουμε στο κείλος του γκρεμού». Γράφει ο Tocqueville: «Αρκεί να ρίξετε μια ματιά στα γραπτά που μας κληροδότησε η αρχαιότητα για να διαπιστώσετε ότι οι συγγραφείς της [...] επεδείκνυν πάντοτε θαυμαστή τέχνη και φροντίδα στις λεπτομέρειες. Τίποτα στα έργα τους δεν φαίνεται να γίνεται βιαστικά ή τυχαία. Όλα απευθύνονται σε γνώστες και είναι γραμμένα σε ανάλογο ύφος. Μόνη μέλημά τους αποτελεί η αναζήτηση του ιδανικού κάλλους». Είναι επομένως χρήσιμο μέσω των μεγάλων συγγραφέων της αρχαιότητας να μεταλαμπαδεύονται οι κλασικές αρετές στη νεότερη εποχή. Θα βοηθήσουν έτσι στην καλιναγωγή των πιο ακραίων από τα δημοκρατικά μας πάθη, δίνοντας βάθος και συνέχεια στο έργο των δημοκρατικών θεσμών.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Συζητήσεις περί πολιτικής, ηθικής, αισθητικής και άλλων... «δεινών»

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Θέλει γερό στομάχι η πολιτική

Οι ιδεολογίες όχι μόνο δεν είναι ξεπερασμένες, αλλά είναι απόλυτα συνυφασμένες με τον ορθολογισμό

Συνέντευξη στην **ΕΛΕΝΗ ΞΕΝΟΥ**

Δέκα το πρωί στο γραφείο του. Με υπογραμμισμένη στις σημειώσεις μου, μια δική του φράση: «Στη ζωή πρέπει να παίρνεις ρίσκα». Και με βασικό ερώτημα αν ήταν αυτή η πεποίθηση που τον οδήγησε σε μια τόσο συμπεκνωμένη σε εμπειρίες διαδρομή.

—Τι προϋποθέτει να είσαι άνθρωπος του ρίσκου;

—Είναι ένα μείγμα κουλτούρας, παιδείας και εσωτερικής διεργασίας. Μέσα από μια εσωτερική διεργασία προσπαθείς να βρεις ένα ισοζύγιο μεταξύ του ρίσκου και της σταθερότητας.

—Οι εσωτερικές διεργασίες προϋποθέτουν τόλημ.

—Στη ζωή πρέπει να έχουμε τόλημ για να πάμε μπροστά. Όταν αντιμετωπίμε διλήμματα προτιμούμε τον εύκολο δρόμο, τότε η ζωή καταντά ανιαρή και παγιδενόμαστε σε μια καταθλιπτική μονοτονία.

—Και εσείς επιλέγετε να βλέπετε τη ζωή σαν μια περιπέτεια;

—Μα είναι μια περιπέτεια η ζωή. Είναι ένα ταξίδι το τέλος του οποίου δεν το γνωρίζουμε και γι'αυτό πρέπει να το απολαμβάνουμε όσο μπορούμε, προσπαθώντας για το καλύτερο.

—Στο μεγάλωμά σας ή στις εμπειρίες που ζήσατε, οφείλετε αυτή την προσέγγιση;

—Και στα δύο. Προέρχομαι από μια οικογένεια, η οποία με ένα διακριτικό τρόπο προσπαθούσε να με κάνει να συνειδητοποιήσω τις δικές μου ευθύνες, αφήνοντας μου όλους τους δρόμους ανοιχτούς. Επίσης, τα πανεπιστήμια στα οποία φοίτησα εστίαζαν στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης. Και η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης σε ωθεί να θέλεις να γνωρίσεις τον κόσμο, να έχεις περισσότερες εμπειρίες και να μην εφησυχάζεις. Άρα η οικογένεια, η παιδεία και μια εσωτερική προδιά-

“

Πάντα είχα το ψώνιο της πολιτικής. Όταν παρουσιάστηκε η ευκαιρία είπα ότι θα έρθω για ένα-δύο χρόνια και μετά θα επιστρέψω πίσω στις Βρυξέλλες. Τελικά το λίγο χρονικό διάστημα έγινε πολύ, με αποτέλεσμα να είμαι ο πιο παλιός αυτή τη στιγμή στο Υπουργικό.

“

Αν ένας τεχνοκράτης αγνοήσει τις δυναμικές της κοινωνίας και περιοριστεί στα στεγνά μαθηματικά θα αποτύχει. Αν ένας πολιτικός επιχειρήσει πολιτικές που στερούνται ορθολογισμού απλώς για να ικανοποιήσει αυτό που νομίζει σωστό, και πάλι θα αποτύχει.

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗ: ΤΙΤΙΝΑ ΧΑΜΑΤΖΗ

«**Θέλω** να κλείσει η πολιτική μου καριέρα με το κεφάλι ψηλά. Το πώς και το πότε δεν με ενδιαφέρει. Με ενδιαφέρει να μείνει ένα θετικό πρόσημο και μια εν γένει εκτίμηση», λέει ο Κωνσταντίνος Πετρίδης.

θεση ήταν οι παράγοντες που συνέβαλαν.

—Συχνά λέτε πώς οι αρχές που σας έδωσαν οι γονείς σας είναι ο φόρος σας.

—Είναι η αλήθεια. Μεγάλωσα σε ένα αγνό περιβάλλον, με γονείς οραματιστές που μου εμφύτεψαν να στηρίζομαι στις δικές μου δυνατότητες και ό,τι κι αν καταφέρω να είναι με τη δική μου αξία. Και αυτό προσπαθώ να εμφυτεύσω και στην κόρη μου, παρόλο που είναι μόνο 4 χρονών. Θέλω από νωρίς να της δώσω τα εφόδια να έχει αυτοπεποίθηση.

—Ένας άνθρωπος του ρίσκου δεν είναι άνθρωπος των στεγανών, σωστά;

—Δεν μου αρέσει να αυτοπροσδιορίζομαι αλλά σίγουρα δεν θα έλεγα ότι είμαι ο πιο συμβατικός άνθρωπος. Κι αυτό καταδεικνύεται από το γεγονός ότι άλλαξα πολλές χώρες και καριέρες, άλλαξα τρία υπουργεία... δεν μπορείς να πεις ότι είναι στεγανά όλα αυτά.

—Τι σημαντικό σας έμαθε η μέχρι τώρα διαδρομή σας;

—Ότι τα πάντα μπορούν να ανατραπούν από τη μία στιγμή στην άλλη, ότι πρέπει να έχεις ψηλά το μέτωπο, να μάθεις να απολαμβάνεις τη ζωή και ότι το πιο σημαντικό είναι η υγεία και όλα τα άλλα είναι στο χέρι μας.

—Ζώντας χρόνια στο εξωτερικό μάθατε να διαβάζετε καλύτερα τους ανθρώπους;

—Θα έλεγα ότι είναι στην Κύπρο που έμαθα να διαβάζω καλύτερα τους ανθρώπους και συγκεκριμένα όταν ήμουν υπουργός Εσωτερικών, οπότε και είχα καθημερινές επαφές με κόσμο, με τα προβλήματά του, με τη νοοτροπία του. Ήταν ένα τεράστιο σχολείο η εμπλοκή μου στην πολιτική στο να μάθω πραγματικά τα καλά και τα κακά της κοινωνίας μας.

—Πείτε μου ένα από τα κακά που εντοπίσατε.

—Ο τρόπος με τον οποίο επιζη-

τείται το ρουσφέτι, το πώς απαιτείται από κάποιους να παρεκκλίνεις από τους κανονισμούς, επειδή θεωρούν ότι οι πολιτικοί εκλέγονται για να εξυπηρετούν τα δικά τους συμφέροντα.

—Πού οφείλεται κατά τη γνώμη σας;

—Τα αίτια που μας έκαναν να λειτουργούμε έτσι είναι πολλά. Ενδεχομένως να οφείλεται και στο ότι τα κόμματα στην προσπάθεια να αποκομίσουν πολιτικά οφέλη προωθούν αυτό το σύστημα δημιουργώντας κοινωνική αντίληψη. Και δυστυχώς αυτό το φαινόμενο δεν αντιμετωπίζεται μόνο με κανονισμούς. Αντιθέτως, χτίζοντας κανονισμούς το μόνο που καταφέρνεις είναι να περιπλέξεις το σύστημα και να το κάνεις πιο γραφειοκρατικό χωρίς να επιτυγχάνεις να αντιμετωπίσεις το ίδιο το πρόβλημα, το οποίο οφείλεται σε μια κουλτούρα.

—Ας πάμε τότε στα καλά μιας και αυτό δύσκολα λύνεται.

—Τα καλά ήταν ότι γνώρισα κόσμο, πραγματικά συγκινητικό. Κόσμος που χωρίς καν να είναι μορφωμένος προσπαθεί, χτίζει, δημιουργεί, σκέφτεται, καταλαβαίνει τις στρεβλώσεις της κοινωνίας και θέλει να τις διορθώσει. Αυτό το κομμάτι της κοινωνίας, πιστεύω πως είναι και η πλειοψηφία, αλλά μια σιωπηρή ωστόσο πλειοψηφία. Δυστυχώς, επικρατούν οι φωνασκίες...

—Οι οποίες συνήθως δεν είναι αποτέλεσμα κριτικής σκέψης;

—Η κριτική σκέψη περιέχει την αμφισβήτηση και τον ορθολογισμό. Και είναι πολύ σημαντικό για τον άνθρωπο να μην είναι δογματικός και να μην παίρνει τα πράγματα σαν δεδομένα, χωρίς όμως να είναι απλά αντιδραστικός. Το να αμφισβητείς τα πάντα απλά φανασκώντας και να μπαίνεις σε ένα δρόμο απόλυτου αρνησμού και λαϊκισμού, δεν οδηγεί τις κοινωνίες μπροστά.

Ανήκω στη σχολή του κλασικού φιλελευθερισμού

—Η δική σας κριτική σκέψη σε ποιο φιλοσοφικό υπόβαθρο στηρίζεται;

—Προσωπικά ανήκω στη σχολή του κλασικού φιλελευθερισμού. Αυτή είναι η δική μου φιλοσοφία. Οι ιδρυτικές του αρχές είναι ότι για να υπάρξει αλληλεγγύη πρέπει να υπάρξει υπευθυνότητα, αλλιώς το σύστημα δεν μπορεί να ισορροπήσει. Και άλλη αρχή του είναι οι προσωπικές ελευθερίες. Και πώς απειλούνται οι προσωπικές ελευθερίες; Μόνο όταν υπάρχει ένας κακός κρατισμός. Ο ρόλος του κράτους δεν πρέπει να είναι τέτοιος ώστε να δημιουργεί αντικίνητρα ως προς την προσωπική υπευθυνότητα. Πρέπει να συμπληρώνει την αλληλεγγύη εκεί όπου χρειάζεται. Είναι μεγάλη φιλοσοφική κουβέντα όμως αυτή...

—Όταν παίρνατε την απόφαση να αναμειχθείτε με την πολιτική πώς το είχατε στο μυαλό σας;

—Πάντα είχα το ψώνιο της πολιτικής. Όταν παρουσιάστηκε η ευκαιρία είπα ότι θα έρθω για ένα-δύο χρόνια και μετά θα επιστρέψω πίσω στις Βρυξέλλες. Τελικά το λίγο χρονικό διάστημα έγινε πολύ, με αποτέλεσμα να είμαι ο πιο παλιός αυτή την στιγμή στο Υπουργικό.

—Παραδεχθήκατε πως στην αρχή ήσασταν πιο αφελής για το πώς λειτουργεί η πολιτική.

—Πάντα είμαι πιο αφελής στην αρχή. Δίνεις περισσότερη πίστωση στο ότι το πολιτικό σύστημα δρα με πιο αγνά κριτήρια και λιγότερες μικροκομματικές σκοπιμότητες από ό,τι στην πραγματικότητα.

—Και στην πραγματικότητα πώς είναι;

—Η πραγματικότητα είναι ότι πολλές φορές λόγω ιδεολογικών στρεβλώσεων τα κόμματα θεωρούν

ότι πρέπει οπωσδήποτε να εναντιωθούν σε πολιτικές ακόμα και όταν αυτές είναι ωφέλιμες, απλά και μόνο επειδή προέρχονται από την κυβέρνηση. Υπάρχουν αυτά δυστυχώς και το πολιτικό μας σύστημα δεν βοηθά. Δεν μπορεί μια κυβέρνηση να μην μπορεί να κυβερνήσει επειδή τα πάντα περνούν από τη Βουλή. Αυτά είναι στρεβλώσεις του πολιτικού συστήματος, το οποίο μπορεί να επιτρέπει μεν τη σταθερότητα, αλλά την ώρα που χρειάζεται να γίνουν αλλαγές δεν είναι φιλικό προς αυτές.

—Αρα μπαίνοντας στην πολιτική θα λέγατε ότι εκπλαγθήκατε με τα όσα συνέβαιναν.

—Δεν εκπλάγηκα αλλά σίγουρα αυτά τα βιώματα των οκτώ χρόνων και μάλιστα στα βαθιά, ήταν απίστευτη εμπειρία. Μια ολόκληρη ζωή από μόνη της. Και ευγνωμονώ τον πρόεδρο που μου έδειξε επιπλοκή και μπόρεσα να ζω αυτό το φοβερό σχολείο. Όταν μπήκα στην πολιτική πολλοί έλεγαν «μα πού το βρήκε αυτό το κοπελλούδιν». Εκείνος όμως με εμπιστεύτηκε και του το αναγνώριζω.

—Τι λέτε να διέκρινε πάνω σας που τον έκανε να σας εμπιστευτεί;

—Νομίζω πως εκτίμησε την εργατικότητα μου, το θάρρος της άποψής μου και ότι πολλές φορές έφερα αποτέλεσμα.

—Υπάρχει κάποιο ιδιαίτερο ταλέντο που πρέπει να διαθέτει ένας πολιτικός;

—Δεν θα έλεγα ταλέντο. Εκείνο που χρειάζεται η πολιτική είναι ανθρώπους με ορθολογική σκέψη οι οποίοι πραγματικά να ενδιαφέρονται για τα κοινά και να έχουν και παραστάσεις και από άλλες χώρες.

Όποιος μπει στην πολιτική θα αναγκαστεί να κάνει συμβιβασμούς. Όταν είσαι έξω είναι εύκολο να πυροβολείς και να θέλεις το ιδεατό. Η πολιτική όμως και ειδικά οι καρέκλες των υπουργών είναι πολύ καυτές. Για να πετύχεις κάτι θετικό κάνεις καθημερινά συμβιβασμούς. Αυτή την ευελιξία οφείλει να τη διαθέτει ένας πολιτικός και ειδικά σε ένα σύστημα όπως το δικό μας. Διότι το θέμα είναι να προχωράς μπροστά και να έχεις θετικό πρόσημο.

—Χωρίς όμως, υποθέτω, να κάνεις εκπτώσεις στα πιστεύω σου;

—Σίγουρα αλλά και πάλι αν η δική σου έκπτωση είναι προς το συμφέρον της κοινωνίας θα το κάνεις.

—Δώστε μου ένα παράδειγμα.

—Προσωπικά δεν συμφωνούσα με το ΓεΣΥ, όπως έγινε. Αλλά όταν επιτεύχθηκε ο συμβιβασμός φυσικά και είπα ότι θα υποστηρίξουμε αυτό το είδος του ΓεΣΥ. Ήταν έκπτωση στο τι πίστευα; Ναι. Από την άλλη όμως ο πολιτικός συμβιβασμός που επιτεύχθηκε ήταν το εφικτό το οποίο όφειλα να υποστηρίξω.

—Αρα για να αντέχει κανείς την καυτή καρέκλα της πολιτικής τηρουπόθετεί;

—Πρέπει να έχεις στομάχι. Δεν είναι εύκολο να ξυπνάς και να παίρνεις την εφημερίδα και να βλέπεις κατηγορίες, ανυπόστατες, ή ειρωνείες, ή κάτι που μπορεί να αφορά την προσωπική σου ζωή. Θέλει στομάχι η πολιτική.

—Εσείς έχετε γερό στομάχι;

—Ναι, πίνω και χάπια για το στομάχι για να το συντηρώ.

—Για σας τότε τι είναι αυτό που αξίζει τον κόπο και το...στομάχι;

—Είμαι πολιτικό όν. Όταν είσαι πολιτικό όν δεν μπορείς να εξηγήσεις γιατί είσαι στην πολιτική. Σίγουρα δεν είμαι για προσωπικό μου συμφέρον ή για τα λεφτά της, γιατί είναι πολύ λιγότερα από άλλες ευκαιρίες που είχα. Όταν έχεις το στομάχι και πεις είμαι έτοιμος να εργαστώ γνωρίζοντας τις αντικειμενικές δυσκολίες, τότε όταν πετυχαίνεις κάποια πράγματα και τυγχάνεις κάποια αναγνώρισης, αισθάνεσαι ηθική ικανοποίηση.

—Υπήρξαν φορές που κλονιστήκατε και είπατε «μα τι γυρεύω εγώ εδώ»;

—Αρκετές. Αν αναλογιστείτε με τι βρέθηκα αντιμέτωπος από το '13 μέχρι σήμερα θα ήταν αφύσικο να μην είχα εσωτερικές αμφιταλαντεύσεις. Πέρασα δύσκολα, το ομολογώ. Έμεινα πολλές νύχτες άπνους.

—Τι σας άφησε άπνους;

—Μια άδικη κριτική ή το να προσπαθείς για πολύ χρόνο να κάνεις κάτι και να αποτυγχάνει ή οι πολλές συγκρούσεις. Είναι ψυχοφθόρο.

—Υπάρχει τελικά διαφορά μεταξύ ενός τεχνοκράτη και ενός πολιτικού;

—Είναι και οι δύο παρεξηγημένες έννοιες. Διότι και οι δύο δουλεύουν πάνω σε πολιτικές. Αν ένας τεχνοκράτης αγνοήσει τις δυναμικές της κοινωνίας και περιοριστεί στα στεγνά μαθηματικά θα αποτύχει. Αν ένας πολιτικός επιχειρήσει πολιτικές που στερούνται ορθολογισμού, απλώς για να ικανοποιήσει αυτό που νομίζει σωστό, και πάλι θα αποτύχει. Το θέμα είναι να βρεις τη χρυσή τομή μεταξύ μιας τεχνοκρατικής διαδικασίας που να λαμβάνει υπόψη τις πολιτικές πραγματικό-

τητες και την δυναμική της κοινωνίας.

—Εσείς τι αισθάνεστε περισσότερο, τεχνοκράτης ή πολιτικός;

—Είμαι πολιτικός μέχρι να σταματήσω να είμαι. Και προσπαθώ να βρίσκω τη χρυσή τομή που σας ανέφερα.

—Γιατί όμως αντί να πολιτικοποιούμε την οικονομία τελικά οικονομικοποιούμε την πολιτική;

—Η οικονομία είναι πολιτικοποιημένη ανάλογα με το ποια είναι η φιλοσοφία σου για την αντιμετώπιση κάποιων θεμάτων. Αυτό είναι το υγιές και σε μεγάλο βαθμό εκλείπει από την Κύπρο. Στην Κύπρο επειδή πάντα επικρατούσε το Κυπριακό, οι εθνικόφρονες και οι μη εθνικόφρονες, οι νεοκύπριοι και οι ελληνόφρονες, ο ΑΠΟΕΛ και η Ομόνοια, δεν έγινε ποτέ ώριμη πολιτική συζήτηση περί της πολιτικοποίησης της οικονομίας όπως σε άλλες χώρες. Και γι'αυτό έχει οικονομικοποιηθεί η πολιτική, λόγω της μικροπολιτικής που επικρατούσε.

—Είναι μία από τις σοβαρές μας παθογένειες;

—Ναι, διότι προσωπικά πιστεύω ότι οι ιδεολογίες όχι μόνο δεν είναι ξεπερασμένες αλλά απόλυτα συνυφασμένες με τον ορθολογισμό και γι'αυτό πρέπει να γίνεται ένα ιδεολογικό ντιμπέιτ. Μέσα στο σύγχρονο πολιτικό πλαίσιο να δεις ποιες ιδεολογίες επικρατούν και να θέσεις τη συζήτηση εκεί.

—Αρα οφείλουμε κάποια στιγμή να υπερβούμε τις «αγκυλώσεις» μας;

—Προσωπικά θεωρώ ότι ο ΔΗΣΥ έχει απελευθερωθεί από τα κοινωνικοϊδεολογικά πρότυπα του δεξιού και του αριστερού γι'αυτό ακολουθούσε και πολλές κεντροαριστερές

πολιτικές. Αυτοί που δεν απελευθερώθηκαν είναι η Αριστερά. Η σοσιαλδημοκρατία ευδοκίμησε στην Ευρώπη επειδή αρκετά αριστερά κόμματα μετεξελίχθηκαν σε πιο σοσιαλδημοκρατικά. Αυτό δεν έγινε στην Κύπρο. Η δεξιά φάνηκε πιο προσαρμοσμένη στα σημεία των καιρών.

—Δεν σας προβληματίζει το ότι αναγκάζουμε το χρήμα σε σύγχρονο «θέο»;

—Προσωπικά δεν δαιμονοποιώ το χρήμα. Γιατί να δαιμονοποιήσω κάποιον ο οποίος δοούλεψε, πήρε ρίσκα και απέκτησε χρήμα στην ζωή του; Και αυτό που διαχωρίζει τον κλασικό φιλελευθερισμό από κρατικό παρεμβατισμού ιδεολογίες είναι ακριβώς αυτή η ηθική. Οι κλασικοί φιλελεύθεροι θεωρούν ότι όμως μεγαλύτερες εξουσίες και κονδύλια έχει το κράτος τότε εξορισμού δημιουργείται μια εγγενής διαφθορά. Και ότι είναι πιο ηθικό τα λεφτά που δοούλεψες να τα έχεις στην τσέπη σου παρά να τα δίνεις στο κράτος για να τα κάνει αναδιανομή ανάλογα με το τι θέλει ή με το ποιες πιέσεις δέχεται.

—Αρα εξορισμού η πολιτική είναι συνυφασμένη με τη διαφθορά;

—Η πολιτική και η εξουσία δεν μπορεί παρά να συνυπάρχουν και με φαινόμενα διαφθοράς, είναι ανθρώπινο και οι πολιτικοί είναι άνθρωποι. Γι'αυτό και έχει σημασία ποιους εκλέγεις, τι εξουσίες τους παραχωρείς και ποιοι είναι οι έλεγχοι που θέτεις.

—Εσείς πώς θα θέλατε να κλείσει η πολιτική σας καριέρα;

—Με το κεφάλι ψηλά. Το πώς και το πότε δεν με ενδιαφέρει. Με ενδιαφέρει να μείνει ένα θετικό πρόσημο και μια εν γένει εκτίμηση.

Καμία παραχώρηση από ΗΠΑ στον Ερντογάν

Ο Μπομπ Μενέντεζ μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Να μη γίνουν παραχωρήσεις στον κ. Ερντογάν εάν δεν υπάρξει προηγούμενος μια σημαντική αλλαγή της στάσης του στην περιοχή υπογραμμίζει, με συνέντευξή του στην «Κ», ο Δημοκρατικός γερουσιαστής Μπομπ Μενέντεζ, επικεφαλής της πανίσχυρης Επιτροπής Εξωτερικών Σχέσεων της αμερικανικής Γερουσίας. Σημειώνει μάλιστα ότι οι συνεχιζόμενες προκλήσεις Ερντογάν αφορούν τις αποσταθεροποιητικές κινήσεις του στην Ανατολική Μεσόγειο, το θέμα των S-400, την υποστήριξη του αυταρχικού καθεστώτος του Αζερμπαϊτζάν, αλλά και την αντιδημοκρατική μεταχείριση του τουρκικού λαού.

«Η διμερής σχέση ΗΠΑ - Ελλάδας δεν ήταν ποτέ ισχυρότερη και η αμυντική συνεργασία αποτελεί βασικό πυλώνα», σημειώνει ο γερουσιαστής, ο οποίος έχει επανειλημμένως εκφραστεί υπέρ των δικαιωμάτων της Ελλάδας έναντι των προκλήσεων Ερντογάν στο Αιγαίο και διαδραμάτισε καταλυτικό ρόλο στην επίσημη αναγνώριση από τις ΗΠΑ της Γενοκτονίας των Αρμενίων από την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Ο κ. Μενέντεζ προσδοκά μάλιστα ότι ο πρόεδρος Μπάιντεν θα συνεχίσει να είναι αποφασιστικός με τον Ερντογάν, ενώ θεωρεί ότι η συνεργασία 3+1 μεταξύ Κύπρου, Ελλάδας, Ισραήλ και Ηνωμένων Πολιτειών μπορεί να δημιουργήσει πολύ σημαντικά οφέλη για την περιοχή.

— Κύριε γερουσιαστή, εξακολουθεί να υπάρχει μεγάλος ενθουσιασμός στην Ελλάδα και στη γύρω περιοχή όσον αφορά τον νόμο-ορόσημο για την εταιρική σχέση ασφαλείας και ενέργειας στην Ανατολική Μεσόγειο (East

“

Με τη συνεργασία 3+1 μεταξύ Κύπρου, Ελλάδας, Ισραήλ και ΗΠΑ, δεν υπάρχει όριο στις δυνατότητες αυτών των σχέσεων και της συνεργασίας μας στην περιοχή.

“

Προσδοκώ ότι ο πρόεδρος Μπάιντεν θα συνεχίσει να είναι αποφασιστικός με τον Ερντογάν και θα προωθήσει τα συμφέροντα εθνικής ασφαλείας των ΗΠΑ.

Med Act) και τις αλλαγές πολιτικής που ακολούθησαν. Ποιες εξελίξεις μετά τον νόμο East Med Act σάς οδήγησαν να καταλήξετε στον νόμο περί άμυνας και διακοινοβουλευτικής εταιρικής σχέσης ΗΠΑ - Ελλάδας;

— Ο στόχος αυτού του νέου νομοσχεδίου είναι να αξιοποιήσει τη σημαντική δυναμική στη σχέση μας στον τομέα της ασφάλειας, η οποία οφείλεται στο έργο του πρέ-

Ο Δημοκρατικός γερουσιαστής Μπομπ Μενέντεζ είναι επικεφαλής της πανίσχυρης Επιτροπής Εξωτερικών Σχέσεων της αμερικανικής Γερουσίας.

σβη Τζέφρεϊ Πάιατ και των διαδοχικών ελληνικών κυβερνήσεων. Η διμερής σχέση ΗΠΑ - Ελλάδας δεν ήταν ποτέ ισχυρότερη και η αμυντική συνεργασία αποτελεί βασικό πυλώνα. Σκεφτήκαμε ότι ήταν σημαντικό να υπάρξει μια συνεδριακή συνιστώσα σε όλη την καλή δουλειά που έχει γίνει μέχρι σήμερα και να τεθεί ένα όραμα για το μέλλον.

— Όταν ο πρωθυπουργός κ. Μητσοτάκης επισκέφθηκε την Ουάσινγκτον, εσείς, ο γερουσιαστής Μάρκο Ρούμπιο και ο γερουσιαστής Τζιμ Ρις τού δώσατε ένα υπογεγραμμένο και καθαρισμένο αντίγραφο του νόμου East Med Act. Και σε αυτόν τον νέο νόμο, κυρίαρχη έμφαση δίνεται και πάλι στην Ελλάδα. Γνωρίζουμε ότι οι ΗΠΑ έχουν επενδύσει σημαντικά στη διμερή σχέση με το Ισραήλ. Πιστεύετε ότι η διευρυνόμενη επένδυση της Ουάσινγκτον στις σχέσεις της με την Αθήνα αποτελεί «κλειδί» για μια νέα στρατηγική των ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο;

— Πιστεύω ότι η Αθήνα είναι το «κλειδί», λόγω μιας συρροής παραγόντων. Οι ΗΠΑ έχουν ισχυ-

ρούς εταίρους σε όλο το πολιτικό φάσμα στην Ελλάδα. Παρομοίως, η Ελλάδα συνεχίζει να έχει ισχυρούς εταίρους σε όλο το πολιτικό φάσμα των Ηνωμένων Πολιτειών. Πρέπει να εδραιώσουμε αυτά τα οφέλη, ώστε η σχέση να συνεχίσει να αναπτύσσεται στο μέλλον. Με τη συνεργασία 3+1 μεταξύ Κύπρου, Ελλάδας, Ισραήλ και Ηνωμένων Πολιτειών στον πυρήνα της, δεν υπάρχει όριο στις δυνατότητες αυτών των σχέσεων και της συνεργασίας μας στην περιοχή. Για παράδειγμα, η Ελλάδα πρωτοστατεί στην Ευρώπη στο θέμα του κλίματος και προωθεί τη συζήτηση για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Είμαι υπερήφανος για τον ρόλο που έχει επιτελέσει η κυβέρνηση Μπάιντεν στην προώθηση αυτών των πρωτοβουλιών και αναμένω να δούμε αυτή την πτυχή της σύμπραξης να επεκτείνεται περαιτέρω.

— Όταν ψηφίσατε τον νόμο East Med Act, φαινόταν να συμπαρασύρετε έναν μάλλον απρόθυμο πρόεδρο. Σήμερα, έχετε μια κυβέρνηση που είναι σίγουρα πιο ξεκάθαρη όσον αφορά την Τουρκία —όπως φάνηκε στην τελευ-

ταία δημόσια ανταλλαγή απόψεων με τον υπουργό Εξωτερικών Μπλίνκεν— και μια κυβέρνηση που έχει επαναδιατυπώσει τη δέσμευσή της στο 3+1 ξανά και ξανά. Πώς περιμένετε η κυβέρνηση Μπάιντεν να υποδεχθεί το νομοσχέδιό σας και να το αξιοποιήσει εάν περάσει;

— Αναμένω η κυβέρνηση να το εκλάβει ως τη λογική επέκταση των προσπαθειών —σχετικά με τις αμυντικές σχέσεις— του προέδρου Μπάιντεν από την ανάλυση των καθηκόντων του. Για να είμαι σαφής, δεν βλέπω αυτό το νομοσχέδιο ως νομοθετική πρόταση κατά της Τουρκίας — αφορά τη θετική και εποικοδομητική σχέση μας με την Ελλάδα και το πώς μπορούμε να αξιοποιήσουμε τη θετική δυναμική. Ένα βασικό στοιχείο αυτού του νομοσχεδίου είναι η σύσταση μιας διακοινοβουλευτικής ομάδας, που θα περιλαμβάνει εκλεγμένους αξιωματούχους από το κυπριακό, το ελληνικό, το ισραηλινό και το αμερικανικό νομοθετικό σώμα. Είναι ζωτικής σημασίας για εμάς να διαδραματίσουμε ενισχυμένο ρόλο στην προώθηση του 3+1 και να εκπροσωπήσουμε τις σπ-

μαντικές απόψεις των εκλογικών μας περιφερειών.

— Μιλώντας για τον πρόεδρο Μπάιντεν, πιστεύετε ότι αυτό το νομοσχέδιο του έδωσε έναν επιπλέον μοχλό πίεσης στη συνάντησή του την Τετάρτη με τον πρόεδρο Ερντογάν;

— Ο πρόεδρος Μπάιντεν δεν χρειάστηκε πρόσθετο μοχλό πίεσης κατά τη συνάντησή του με τον Ερντογάν αυτή την εβδομάδα. Έχουμε ήδη αρκετούς, αν θελήσουμε να τους χρησιμοποιήσουμε. Προσδοκώ ότι ο πρόεδρος Μπάιντεν θα συνεχίσει να είναι αποφασιστικός με τον Ερντογάν και θα προωθήσει τα συμφέροντα εθνικής ασφαλείας των ΗΠΑ όσον αφορά τις αγορές των S-400 από την Τουρκία, τις αποσταθεροποιητικές ενέργειές της στην Ανατολική Μεσόγειο, την υποστήριξη της προς το αυταρχικό καθεστώς του Αζερμπαϊτζάν και την αντιδημοκρατική μεταχείριση του τουρκικού λαού. Αυτή θα πρέπει να είναι η ατζέντα όλων των συναντήσεών μας με την Τουρκία και προτρέπει σθεναρά να μη γίνουν παραχωρήσεις στον κ. Ερντογάν χωρίς μια σοβαρή αλλαγή στάσης σε καθέναν από αυτούς τους τομείς.

ΑΠΟΨΗ

Γεωστρατηγική και γεωοικονομία των εξοπλισμών

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Α. ΣΤΕΦΑΝΟΥ***

Η στήριξη της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στο διεθνές δικαίο και στην ιδιότητα του κράτους-μέλους της Ε.Ε. ήταν μια διαχρονική επιλογή των ελληνικών κυβερνήσεων μετά τη μεταπολίτευση. Η επιδίωξη ισορροπίας στους εξοπλισμούς με τη γειτονική Τουρκία ήταν μια λιγότερο γνωστή αλλά εξίσου σημαντική παράμετρος της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, η οποία μεταφράστηκε με την επιδίωξη της αναλογίας 7 προς 10 στη μεταβίβαση οπλικών συστημάτων από τις ΗΠΑ προς τις δύο χώρες. Αντίστοιχη λογική εξισορρόπησης επικράτησε στη μεταφορά οπλικών συστημάτων από την Κεντρική στη ΝΑ Ευρώπη (Ελλάδα/Τουρκία), στο πλαίσιο της συμφωνίας για τις συμβατικές δυνάμεις στην Ευρώπη, που είχε ιδίως ως αποτέλεσμα να βρεθούν οι δύο χώρες με πολλαπλάσιο αρματικό δυναμικό από τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης. Όμως, στο πεδίο των αεροπορικών και των ναυτικών δυνάμεων οι δύο χώρες αποδύθηκαν σε εξοπλιστικό ανταγωνισμό που οδήγησε σε ανατροπή των αριθμητικών συσχετισμών. Στην ανατροπή αυτή έπαιξε καθοριστικό ρόλο η ανάπτυξη της τουρκικής αεροπορικής και ναυπηγικής βιομηχανίας.

Είναι φυσικό μια αναθεωρητική δύναμη όπως η Τουρκία να καταβάλλει μεγαλύτερη προσπάθεια στο πεδίο των εξοπλισμών από ό,τι μια χώρα που

επιδιώκει τη διατήρηση του status quo. Όμως οι εξελίξεις στο πεδίο του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας αναφορικά με τις θαλάσσιες ζώνες ήρθαν να διευρύνουν το πεδίο αντιπαράθεσης με την Τουρκία. Το πεδίο αυτό δεν περιορίζεται πλέον στο Αιγαίο, αλλά σε περιοχές της υφαλοκρηπί-

Θα ήταν θεμιτό ένα μέρος της παραγωγέλιας των φρεγατών να αφορά τις επιχειρησιακές ανάγκες στο Αιγαίο και ένα άλλο τις αντίστοιχες ανάγκες στην Αν. Μεσόγειο.

δας / ΑΟΖ που διεκδικούν οι δύο χώρες στην Ανατολική Μεσόγειο. Τα νέα γεωπολιτικά δεδομένα πρέπει συνεπώς να ληφθούν υπόψη στο πεδίο των εξοπλισμών. Σε μια πιο πρακτική απεικόνιση αυτό σημαίνει ότι τα ελληνικά πολεμικά πλοία που ενεργούν ή θα ενεργούν μελλοντικά κοντά σε ακτές ή σε κλειστό περιβάλλον, όπως το Αιγαίο, δεν αρκούν για να διασφαλίσουν τα στρατηγικά συμφέροντα της χώρας.

Η ανταπάρθεση των στόλων το καλοκαίρι του 2020 έδειξε ότι οι ελληνικές δυνάμεις είναι σε θέση να υπερασπίσουν την περιοχή του Αιγαίου, αλ-

Μια εύλογη προσδοκία από τις παραγγελίες των νέων μονάδων του στόλου —που τέθηκε μάλιστα ως όρος— είναι η συμμετοχή της ελληνικής ναυπηγικής βιομηχανίας στο κατασκευαστικό έργο.

λά βασίζονται σε συμμαχικές χώρες για τη σταθερότητα στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Μπορεί όμως η Ελλάδα να εναποθέτει τη διασφάλιση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της σε τρίτες χώρες —κατά κύριο λόγο στις ΗΠΑ και δευτερευόντως στη Γαλλία— όταν ιδίως υπάρχουν άλυτα ζητήματα με τη γειτόνα χώρα που δεν δικαιολογούν αναγκαστικά την ανάμειξη αυτών των χωρών; Σημειωτέον ότι η περιπέτεια των Ιμίων τον Ιανουάριο του 1996 έδειξε τα όρια της συμμαχικής αλληλεγγύης. Οι τουρκικές αξιώσεις και το λεγόμενο «γκρίζηρισμα του Αιγαίου» οδήγησαν άλλωστε στην

τελευταία μεγάλη εξοπλιστική προσπάθεια της χώρας, παράλληλα με την επιλογή της «εμπλαίσωσης» της Τουρκίας στην Ευρώπη και στους θεσμούς της.

Τα νέα γεωπολιτικά δεδομένα συνεπάγονται αντίστοιχες επιλογές στις παραγγελίες του Πολεμικού Ναυτικού. Το κατάλληλο μείγμα των πολεμικών πλοίων πρέπει να βασίζεται σε τεκμηριωμένες αναλύσεις των μελλοντικών προκλήσεων. Θα ήταν απολύτως θεμιτό ένα μέρος της παραγωγέλιας των φρεγατών να αφορά τις επιχειρησιακές ανάγκες στο Αιγαίο (π.χ. τέσσερις παράκτι-

ες αμερικανικές φρεγάτες) και ένα άλλο μέρος τις αντίστοιχες ανάγκες στην Ανατολική Μεσόγειο (π.χ. δύο γαλλικές φρεγάτες Belh@ttra). Σημειωτέον ότι οι ανάγκες στην περιοχή αυτή δεν περιορίζονται σε αποστολές προάσπισης των θαλασσίων ζωνών της Ελλάδας (και της Κύπρου), αλλά και σε ρόλους που ανατίθενται σε κράτη-μέλη από την Ε.Ε. και το ΝΑΤΟ.

Μια άλλη παράμετρος των εξοπλισμών μπορεί να χαρακτηριστεί «γεωοικονομική», υπό την έννοια ότι έχει σχέση με τις δημοσιονομικές αντοχές αλλά και τις αναπτυξιακές προοπτικές της χώρας. Προφανώς οι δημοσιονομικές αντοχές δεν είναι απεριόριστες —εξ ου και η οροφή των 4-5 δισ. ευρώ που τέθηκε αρχικά από την κυβέρνηση. Υποστηρίζεται άλλωστε ότι οι παλαιότερες παραγγελίες γονάτισαν την ελληνική οικονομία, δημιουργώντας και παράπλευρα προβλήματα στη στατιστική απεικόνιση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Μια άλλη μορφή αφορά τη διαφθορά που συνδέεται με τις μεγάλες παραγγελίες — η οποία δεν αφορά όμως παραγγελίες που γίνονται με διακρατικές συμφωνίες, όπως η σχεδιαζόμενη προμήθεια των φρεγατών. Τέλος, μια εύλογη προσδοκία από τις παραγγελίες —που τέθηκε μάλιστα ως όρος— είναι η συμμετοχή της ελληνικής ναυπηγικής βιομηχανίας στο κατασκευαστικό έργο αλλά και στο έργο εκσυγχρονισμού των παλαιό-

τερων πλοίων. Συναφής πρόκληση είναι ο εκσυγχρονισμός των ίδιων των ναυπηγείων που, παρά τις καθυστερήσεις, κατάφεραν να ναυπηγήσουν υποβρύχια και πυραυλακάτους. Εδώ έχει πρωταρχική σημασία η αξιοπιστία των επενδυτών που θα ενδιαφερθούν για την εξαγορά των ναυπηγείων αλλά και η στήριξή τους από ξένους κρατικούς φορείς παροχής δανείων και εγγυήσεων.

Η εξίσωση των ναυτικών εξοπλισμών περιλαμβάνει τέλος την πτυχή της λεγόμενης «ενδιάμεσης λύσης», δεδομένου του μακρού χρονικού ορίζοντα εκτέλεσης των νέων παραγγελιών. Το ζήτημα αυτό, όπως και το ζήτημα της επέκτασης του ναυστάθμου Κρήτης, δεν πρέπει να υποτιμηθούν, διότι είναι πολύ πιθανή μια νέα κλιμάκωση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις στο ορατό μέλλον. Τα προσφερόμενα μεταχειρισμένα αμερικανικά καταδρομικά υπερτερούν των λοιπών προσφερόμενων πλοίων για την ενίσχυση της ελληνικής παρουσίας στην Ανατολική Μεσόγειο —διαθέτουν πολλαπλάσια ακτίνα δράσης και δύναμη πυρός σε σχέση με τις φρεγάτες—, αλλά θα χρειαζόταν μια μεγάλη προσπάθεια για την αξιοποίησή τους μετά τη συρρίκνωση που έχει υποστεί το Πολεμικό Ναυτικό τα τελευταία χρόνια.

* Ο κ. Κωνσταντίνος Α. Στεφάνου είναι ομότιμος καθηγητής Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων του Παντείου Πανεπιστημίου.

«Γκάζι» για νέες μεταρρυθμίσεις και το παρασκήνιο με Ερντογάν

Αντίστροφη μέτρηση για να εισέλθουν στη Βουλή τα ν/σ για επικουρικές - Παιδεία

Του **Κ. Π. ΠΑΠΑΔΟΧΟΥ**

Δύο νέους μεγάλους κρίκους ετοιμάζεται να προσθέσει ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης στον κύκλο των μεταρρυθμίσεων για τις οποίες είχε δεσμευθεί προεκλογικά, καθώς την τρέχουσα εβδομάδα παίρνουν τον δρόμο προς έγκριση αρχικά από το υπουργικό συμβούλιο και στη συνέχεια από τη Βουλή τα νομοσχέδια για την επικουρική ασφάλιση και την αξιολόγηση σχολικών μονάδων και εκπαιδευτικών.

Ο κ. Μητσοτάκης αντιλαμβάνεται ότι τα ανωτέρω νομοσχέδια θα οδηγήσουν σε νέα μετωπική σύγκρουση μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης και σε έναν «καυτό» Ιούλιο στη Βουλή —μάλιστα το β' δεκαπενθήμερο δεν αποκλείεται να εισέλθουν προς κύρωση και τα μνημόνια της συμφωνίας των Πρεσπών—, καθώς υπογραμμίζουν τις διαχωριστικές γραμμές μεταξύ Ν.Δ. και ΣΥΡΙΖΑ. Θεωρεί, όμως, πως με την Κουμουνδούρου να αναλώνεται σε θέσεις που παραπέμπουν στην «ακινησία» και στο παρελθόν, ενισχύεται περαιτέρω η πολιτική του ηγεμονία, όπως αυτή καταγράφεται σε όλες τις τελευταίες δημοσκοπήσεις.

Πάντως, ο σχεδιασμός του πρωθυπουργού τα δύο νέα «δύσκολα» νομοσχέδια για την ασφάλιση και την Παιδεία να έλθουν στο προσκήνιο λίγες ημέρες μετά την ψήφιση —την περασμένη Τετάρτη— του νέου εργασιακού δεν έχει να κάνει μόνο με τη βούλησή του να ξαναπαίσει το μεταρρυθμιστικό νήμα, που εκ των πραγμάτων σε ένα βαθμό ανακόπηκε τον προηγούμενο χρόνο λόγω της πανδημίας. Οφείλεται και στη διάθεση να υπάρξει από το φθινόπωρο ένα «καθαρό» τοπίο στο εσωτερικό της χώρας, ώστε το τελευταίο κομμάτι του 2021 και κυρίως το 2022 να αποτελέσουν περίοδο επανεκκίνησης της οικονομίας, με όχημα τα χρήματα από το Ταμείο Ανάκαμψης, σειρά μεγάλων πρότζεκτ, όπως το Ελληνικό και ο Βοτανικός,

Επιδίωξη του πρωθυπουργού είναι το τελευταίο κομμάτι του 2021 και κυρίως το 2022 να αποτελέσουν περίοδο επανεκκίνησης της οικονομίας, με όχημα και τα χρήματα από το Ταμείο Ανάκαμψης (φωτ. από την παρουσίαση του σχεδίου «Ελλάδα 2.0» με την πρόεδρο της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν).

Παρά το δύσκολο ξεκίνημα της συνάντησης, οι «πάγον» άρχισαν να λιώνουν στις Βρυξέλλες — Τα επόμενα βήματα και το «αγκάθι» του Κυπριακού.

αλλά και επενδύσεων που βρίσκονται ήδη στα σκαριά.

Υπενθυμίζεται πως το ασφαλιστικό νομοσχέδιο που έχει προετοιμάσει ο Πάνος Τσακλόγλου προβλέπει αλλαγή του υφιστάμενου καθεστώτος, ώστε ο κάθε νέος ασφαλισμένος από την 1η Ιανουαρίου του 2020 να έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει έναν «ατομικό κουμπαρά» μέσω του οποίου θα μπορεί κατά τη διάρκεια του εργασιακού του βίου να οικοδομεί την προσωπική του επικουρική σύνταξη. Επίσης, με το νομοσχέδιο της υπουργού Παιδείας Νίκης Κεραμέως θα τεθούν οι βάσεις ώστε, πέραν της αξιολόγησης των

σχολικών μονάδων, να εξετάζονται και οι επιδόσεις των εκπαιδευτικών.

Τα ελληνoturκικά

Η περαιτέρω προώθηση των μεταρρυθμίσεων φαίνεται ότι θα συμπέσει με μια περίοδο «ήρεμων νερών» στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, μετά και τη συνάντηση του πρωθυπουργού με τον Τούρκο πρόεδρο Ταγίπ Ερντογάν, στο περιθώριο της Συνόδου Κορυφής του ΝΑΤΟ, στις Βρυξέλλες. Σύμφωνα με πληροφορίες, η συνάντηση ήταν ιδιαίτερα «δύσκολη» στο πρώτο μέρος της, καθώς οι μνήμες από τις διαδοχικές κρίσεις που προκάλεσε η Αγκυρα στον Εβρο και με το «Ορούτς Ρέις» είναι ακόμη σχετικά νωπές. Όμως, στη συνέχεια το κλίμα βελτιώθηκε, καθώς ο κ. Ερντογάν εμφανίσθηκε έτοιμος να αποφυγεί κινήσεις που θα προκαλέσουν νέες εντάσεις τους επόμενους μήνες. Εξάλλου και η Τουρκία φαίνεται πως επιθυμεί το «μορατόριουμ» λόγω τουριστικής περιόδου, αλλά και εξαιτίας της κρίσιμης καμπής την οποία διέρχονται οι σχέσεις της με την Ευρωπαϊκή

Ενωση, αλλά κυρίως με την Ουάσιγκτον. Πάντως, όπως αναφέρουν κυβερνητικές πηγές, δεν πρέπει να αναμένονται θεαματικές εξελίξεις στο μέτωπο των ελληνοτουρκικών σχέσεων το επόμενο διάστημα, ούτε κάποια νέα συνάντηση των κ. Μητσοτάκη και Ερντογάν στο άμεσο μέλλον, παρότι θεωρείται σημαντικό ότι συμφωνήθηκε να υπάρχει απευθείας επικοινωνία των δύο πλευρών μέσω των διπλωματικών συμβούλων τους, Ελένης Σουρανή και Ιμπραχίμ Καλίν, αντίστοιχα.

Επί της ουσίας, έμφαση θα δοθεί στη λεγόμενη «θετική ατζέντα» θεμάτων χαμηλής πολιτικής καθώς και στη συνέχιση των διερυντικών επαφών. Επίσης, δεν παραγνωρίζεται ότι νέα περιπλοκή μπορεί να αποτελέσουν τυχόν «επιθετικές» κινήσεις της Τουρκίας στο μέτωπο του Κυπριακού, οι οποίες όχι μόνο δεν αποκλείονται, αλλά αντιθέτως θεωρούνται πολύ πιθανές. Σημειώνεται ότι η στάση της Τουρκίας υπέρ της προοπτικής δύο κρατών στην Κύπρο είναι πλέον τόσο κάθεται και το κάσμα με την Αθήνα και τη Λευκωσία τόσο μεγάλο, που το θέμα ουσιαστικά δεν συζητήθηκε στο διάκριες 50 λεπτών τετ α τετ του πρωθυπουργού με τον κ. Ερντογάν.

Ιδιαίτερης σημασίας για τις ελληνικές θέσεις, τέλος, χαρακτηρίζεται από την Αθήνα μια γενικότερη αναφορά στη Δήλωση της πρόσφατης συνόδου ΗΠΑ - Ε.Ε. για τις θαλάσσιες ζώνες, με αφορμή την Κίνα. Ειδικότερα, στην παράγραφο 26 αναφέρεται πως «επαναβεβαιώνουμε την κρίσιμη σημασία του σεβασμού του διεθνούς δικαίου και ειδικότερα της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), σημειώνοντας τις διατάξεις της που αναφέρονται στη νόμιμη θαλάσσια δικαιοδοσία των κρατών, στη χάραξη θαλάσσιων ζωνών, στα κυριαρχικά δικαιώματα και στη δικαιοδοσία των κρατών, στην υποχρέωση να ρυθμίζουν τις διαφορές τους με ειρηνική μέσα, καθώς και για την ελευθερία της ναυσιπλοΐας, την ελευθερία των πτήσεων και άλλες νόμιμες χρήσεις των θαλάσσιων».

Συνέδριο ΣΥΡΙΖΑ, ποιοι το θέλουν, ποιοι το... σκέφτονται

Τι «ζυγίζει» ο Αλέξης Τσίπρας

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Το ΚΚΕ θα πραγματοποιήσει το συνέδριό του την εβδομάδα που έρχεται, το ΜΕΡΑ25 το έκανε, το ΚΙΝΑΛ το έχει ορίσει για τον Νοέμβριο και η Ν.Δ. για τον Δεκέμβριο. Ο ΣΥΡΙΖΑ τι θα κάνει; Έχουν ειπωθεί πολλά για τον μετασχηματισμό του κόμματος και πως η διεύρυνση και η προοδευτική συμμαχία θα αποτυπωθεί «με τη βούλα» μέσα από την κορυφαία κομματική διαδικασία. Η πανδημία πήγε πίσω τις συνεδριακές διαδικασίες και κατά γενική ομολογία αυτό δεν βοήθησε την αξιωματική αντιπολίτευση να κλείσει έναν κύκλο εσωστρέφειας.

Η «Κ» είχε δημοσιεύσει πως τα στελέχη της «Ομπρέλας» θα θέσουν με την πρώτη ευκαιρία το ζήτημα της διεξαγωγής συνεδρίου, επιθυμώντας να προσδιοριστεί τουλάχιστον ο μήνας από τον Αλέξη Τσίπρα. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», αυτό έγινε στην τελευταία συνεδρίαση του Πολιτικού Κέντρου ή αλλιώς του παλιού «πρωινού καφέ». Ο Πάνος Σκουρλέτης και ο Δημήτρης Βίτσας ήταν τα δύο στελέχη που ζήτησαν πιο επιτακτικά να ανακοινωθεί μια ημερομηνία μέσα στο φθινόπωρο, χωρίς να λάβουν θετική απάντηση. Ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ φέρεται να τόνισε πως πρέπει να ζυγίσουν κατ' αρχάς τα επιδημιολογικά δεδομένα που θα υπάρχουν στις αρχές Σεπτεμβρίου και κατά πόσον επιτρέπουν να πραγματοποιηθεί το συνέδριο με φυσική παρουσία.

Παράλληλα, σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, επισήμανε ότι είναι αναγκαίο να κλείσει και το θέμα των πρόωγων εκλογών, για τις οποίες στην Κουμουνδούρου εκτιμούν πως ο πρωθυπουργός δεν έχει πάρει τις τελικές αποφάσεις του. Με αυτά τα δεδομένα, το συνέδριο του ΣΥΡΙΖΑ μπορεί δύσκολα να πραγματοποιηθεί πριν από τις αρχές Δεκεμβρίου. Με αυτή την τοποθέτηση του Αλέξη Τσίπρα συμφώνησε η πλειοψηφία των μελών του άτυπου οργάνου, με τη λογική πως δεν συμφέρει τον ΣΥΡΙΖΑ να μπει σε έναν κύκλο εσωστρέφειας αν δεν είναι σίγουρο πως όλα θα εξελιχθούν ομαλά και οι προσυνεδριακές διαδικασίες δεν θα ακυρωθούν.

Υπέρ αυτής της θέσης τάσσονται και οι «Σύμμαχοι» στην Κουμουνδούρου, παρά το γεγονός ότι και αυτοί βιάζονται, αφού το συνέδριο είναι ο μόνος δρόμος για να νομιμοποιήσουν την παρουσία τους στο κόμμα. Υπενθυμίζεται ότι τόσο το Πολιτικό Συμβούλιο όσο και η Κεντρική Επιτροπή Ανασυγκρότησης δεν είναι αιρετά όργανα και αποτελούν ένα αναγκαστικό «ρετούς» της Πολιτικής Γραμματείας και της Κεντρικής Επιτροπής. Πρόσωπα από την πρώην «Γέφυρα» συμμετέχουν χωρίς να είναι εκλεγμένα και αυτό έχει προκαλέσει αρκετές φορές «μουρμούρα» στην αξιωματική αντιπολίτευση. Η ανησυχία πολλών στελεχών της «Ομπρέλας» είναι πως η προγραμματική συνδιάσκεψη (Σώμα περίπου 2.000 ατόμων),

που θα πραγματοποιηθεί στις αρχές Ιουλίου, θα λειτουργήσει ως ένα υποκατάστατο του συνεδρίου. Επιμένουν σε μια αναλυτική συζήτηση, προκειμένου να μην επαναληφθούν τα λάθη που οδήγησαν στις ήττες του 2019, καθώς και στην εμβάθυνση των δημοκρατικών λειτουργιών στο κόμμα. Τη διεξαγωγή συνεδρίου, πάντως, επιθυμούν και οι προεδρικοί, που υποστηρίζουν πως το αποτέλεσμα των νομαρχιακών εκλογών τους ενοχλεί να μην αποτύπωση των τελικών συσχετισμών. Από την αριστερή πτέρυγα παραδέχονται πως ο Αλέξης Τσίπρας δεν θα «χάσει» το συνέδριο και ότι είναι ο απόλυτος κυρίαρχος. Όμως εκτιμούν πως δεν θα του εξασφαλίσει την εικόνα που θα ήθελε.

Το νέο στοιχείο που υπάρχει στην «εξίσωση» του συνεδρίου είναι πως κάποια στελέχη θεωρούν ότι η διεξαγωγή του σε μια χρονική στιγμή που ο ΣΥΡΙΖΑ

Πάνος Σκουρλέτης και Δημήτρης Βίτσας ζήτησαν να ανακοινωθεί μια ημερομηνία μέσα στο φθινόπωρο, χωρίς να λάβουν θετική απάντηση από τον πρόεδρο του κόμματος.

ψάχνει εναγωνίως να ανεβάσει τα ποσοστά του δεν μπορεί να λειτουργήσει υποστηρικτικά για το κόμμα. «Σε κενό χρόνο θα βοηθούσε», λένε, όμως πλέον τονίζουν πως το να καταγραφεί ποια είναι η πιο δημοφιλής 20άδα για την ανάδειξη της νέας Κεντρικής Επιτροπής δεν θα προσφέρει τίποτα. Και συμπληρώνουν ότι από τη στιγμή που τα βασικά κυβερνητικά προγράμματα έχουν ήδη εκπονηθεί και η εκλογή γραμματέα έχει γίνει, όλες οι διαδικασίες αν προχωρήσουν θα πρέπει να μην οδηγήσουν το κόμμα σε μια διαμάχη μεταξύ των τάσεων. Αν συμβεί κάτι τέτοιο, το συνέδριο δεν έχει τίποτα καινούργιο να δώσει στον ΣΥΡΙΖΑ, προσθέτουν χαρακτηριστικά.

Συνέδριο ΚΚΕ

«Δυνατό ΚΚΕ. Nous - Καρδιά - Οργανωτής της εργατικής - λαϊκής πάλης για τον σοσιαλισμό». Με αυτό το σύνθημα αρχίζει την ερχόμενη εβδομάδα το 21ο Συνέδριο του ΚΚΕ, που θα διεξαχθεί από τις 24 έως τις 27 Ιουνίου. Από την οργανωτική επιτροπή έχει προβλεφθεί να τηρηθούν όλα τα απαιτούμενα μέτρα που επιβάλλει η αντιμετώπιση της πανδημίας.

Τα θέματα του συνεδρίου είναι τα εξής:

α) Απολογισμός, βασικές εκτιμήσεις για τις διεθνείς και εγχώριες οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις, η κατάσταση του εργατικού - λαϊκού κινήματος.

β) Εκλογή νέας Κεντρικής Επιτροπής και Κεντρικής Επιτροπής Οικονομικού Ελέγχου.

Οι δύο μονομάχοι και η απλή αναλογική

Εκ διαμέτρου αντίθετες στρατηγικές ακολουθούν Ν.Δ. και ΣΥΡΙΖΑ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Τα όσα έγιναν την περασμένη Πέμπτη στη Βουλή, με τη μονομαχία κορυφής μεταξύ Κυριάκου Μητσοτάκη και Αλέξη Τσίπρα με φόντο το εργασιακό νομοσχέδιο, «αποκάλυψαν» και κάτι αμιγώς πολιτικό: τις εκ διαμέτρου αντίθετες στρατηγικές των δύο κομμάτων όταν θα έχουμε εθνικές εκλογές. Εμπειρος παρατηρητής χαρακτήριζε τη συζήτηση ως «πολιτικά αποκαλυπτήρια» για το τι θα δούμε το επόμενο διάστημα από τους δύο βασικούς πολιτικούς αρχηγούς μέχρι να φτάσουμε στις εθνικές εκλογές. Τα δεδομένα: Ο Κυριάκος Μητσοτάκης δεν έχασε την ευκαιρία μετά τη σφοδρή επίθεση που δέχτηκε από τη φώφη Γεννημάτα να απαντήσει αναλόγως. Ο πρωθυπουργός κατηγόρησε την πρόεδρο του ΚΙΝΑΛ αμέσως με το που ανέβηκε στο βήμα για την πρωτολογία του, λέγοντας πως έχει γίνει «απομίμηση» του Αλέξη Τσίπρα. Η προειδοποίηση δε πως οι πολίτες προτιμούν πάντα τα αυθεντικά από τις απομιμήσεις ήταν μια αποστοργή ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα, καθώς έμοιαζε σαν προανάκρουσμα περαιτέρω απομείωσης της εκλογικής δύναμης του ΚΙΝΑΛ. Αυτή πάντως δεν ήταν η πρώτη φορά που ο κ. Μητσοτάκης κατηγόρησε την κ. Γεννημάτα για κοινή πορεία με τον ΣΥΡΙΖΑ. Ήταν όμως με βεβαιότητα η πιο σφοδρή, ενδεικτικό πως στο μυαλό του πρωθυπουργού δεν υπάρχει κανένα παράθυρο μελλοντικής συ-

νεργασίας με το ΚΙΝΑΛ και η στρατηγική του είναι ξεκάθαρη: διπλές εκλογές ώστε η Ν.Δ. να κερδίσει μια δεύτερη αυτοδύναμη τετραετία. Η περαιτέρω εκλογική ενίσχυση της Ν.Δ. πέραν και μέσα από το ΚΙΝΑΛ, εξ ου και η καθαρή ταύτιση της ηγεσίας της με τον ΣΥΡΙΖΑ. Όσο η κ. Γεννημάτα στρίβει προς τα αρι-

Ο κ. Μητσοτάκης επιθυμεί οι επόμενες εκλογές να είναι διπλές και να κερδίσει νέα αυτοδύναμη τετραετία, ο κ. Τσίπρας θα επιδιώξει «προοδευτική διακυβέρνηση» με το ΚΙΝΑΛ.

στερά το τιμόνι του κομματός της, τόσο ο κ. Μητσοτάκης βλέπει πως μπορεί να απευθυνθεί στην εκλογική βάση του ΚΙΝΑΛ, που όλες οι δημοσκοπήσεις δείχνουν πως βλέπει θετικά την κυβερνητική πλειοψηφία. Όταν μάλιστα η χώρα βρεθεί σε προεκλογική περίοδο όπου η πτώση θα είναι μεγάλη, η ταύτιση του ΚΙΝΑΛ με τον ΣΥΡΙΖΑ μπορεί να μεταφέρει μια μικρή αλλά σημαντική μάζα ψηφοφόρων από το ΚΙΝΑΛ στη Ν.Δ. Εξάλλου ο κ. Μητσοτάκης έχει αποκαλύψει σε παλαιότερη συνέντευξη του πως το δίλημμα των επόμενων εκλογών θα είναι ξεκάθαρο: «Μητσοτάκης

ή Τσίπρας», κάτι που σημαίνει πως αναποφευκτα θα πάμε σε προσωπικές και πολιτικές εκλογές. Επειδή ωστόσο οι εκλογές, όπως έχει πει ο κ. Μητσοτάκης, θα γίνουν στο τέλος της τετραετίας, ο πρωθυπουργός προαναγγέλλεται στο να κερδίσει στο ιδεολογικό πεδίο τους αντιπάλους του, εφαρμόζοντας τις προεκλογικές δεσμεύσεις του, όπως το εργασιακό νομοσχέδιο, και εκμεταλλευόμενος στο έπακρο το Ταμείο Ανάκαμψης.

Στον αντίποδα, ο Αλέξης Τσίπρας σε μια αποστοργή του αποκάλυψε το δικό του προεκλογικό σχέδιο που είναι εκ διαμέτρου αντίθετο από του πρωθυπουργού. Ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ, με τη φράση του πως στόχος του κομματός του είναι μια «προοδευτική διακυβέρνηση» από τις επόμενες κιόλας εκλογές με απλή αναλογική, έδειξε τα εξής: Πρώτον, ότι σε αντίθεση με τη Ν.Δ. που θέλει διπλές εκλογές ο κ. Τσίπρας θα επιδιώξει να εκμεταλλευτεί τη δική του πρωτοβουλία —την απλή αναλογική— και να εξαντλήσει κάθε περιθώριο συνεργασιών. Αυτό συνεπάγεται πως θέλει ένα ισχυρό ΚΙΝΑΛ, που στη δική του στρατηγική μπορεί να αποτελέσει μια δύναμη συνεργασίας. Για αυτό και, σε αντίθεση με παλαιότερα, ο κ. Τσίπρας έχει σταματήσει οποιαδήποτε επίθεση προς το μικρότερο κόμμα της Κεντροαριστεράς και επιχειρεί συνεχώς ανοίγματα. Δεν πάει πολύς καιρός που είχε πει πως ο ΣΥΡΙΖΑ «έχει αποδείξει ότι έχει τη δυνα-

τότητα να βρίσκει προγραμματικές συνθέσεις και συναινέσεις», έχοντας σταθερά το βλέμμα του στην απλή αναλογική. Η στρατηγική βεβαίως του κ. Τσίπρα έναντι του ΚΙΝΑΛ δεν σημαίνει πως και στη Χαριάκου Τρικούπη βλέπουν τα πράγματα με την ίδια οπτική, καθώς σε κάθε τόνο σημειώνουν πως η αυτόνομη πορεία είναι η βασική επιδίωξη για το κόμμα. Η «λεπτομέρεια» βεβαίως εδώ είναι πως για να υπάρξει «προοδευτική διακυβέρνηση» ο ΣΥΡΙΖΑ με το ΚΙΝΑΛ θα πρέπει να έχουν περισσότερους βουλευτές από τη Ν.Δ. και την «ανοχή» του ΚΚΕ και του ΜΕΡΑ25. Αμφότερα τα δεδομένα αυτή τη στιγμή δεν προκύπτουν.

Ολα βεβαίως τα παραπάνω μπορεί να αλλάξουν ανάλογα με την εξέλιξη που θα έχουν οι εσωκομματικές εκλογές του ΚΙΝΑΛ, στην περίπτωση που η κ. Γεννημάτα δεν εκλεγεί εκ νέου πρόεδρος. Ο Ανδρέας Λοβέρδος είναι ένας πολιτικός που φύσει και θέσει βρίσκεται πιο κοντά στη Ν.Δ., έχοντας σταθερό δίαυλο επικοινωνίας με αρκετά στελέχη του κυβερνώντος κόμματος. Πιθανή εκλογή του μπορεί να μεταβάλει τη στάση του κυβερνώντος κόμματος έναντι του ΚΙΝΑΛ. Από την άλλη, ο Νίκος Ανδρουλάκης αποτελεί αίνιγμα, καθώς δεν έχει δείξει καμία διάθεση σύγκλισης ούτε προς τη μία ούτε προς την άλλη πλευρά και στις λιγοστές έως τώρα παρεμβάσεις του αρκείται στο να μιλάει για την ανανέωση της παράταξης.

Ο κ. Τσίπρας προκρίνει την αναμονή έως τις αρχές Σεπτεμβρίου, ώστε να εκτιμηθεί κατά πόσον τα επιδημιολογικά δεδομένα θα επιτρέπουν διεξαγωγή συνεδρίου με φυσική παρουσία.

Η ταχεία αποκλιμάκωση του τρίτου κύματος

Η αισιοδοξία των ειδικών

Της **ΠΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ**

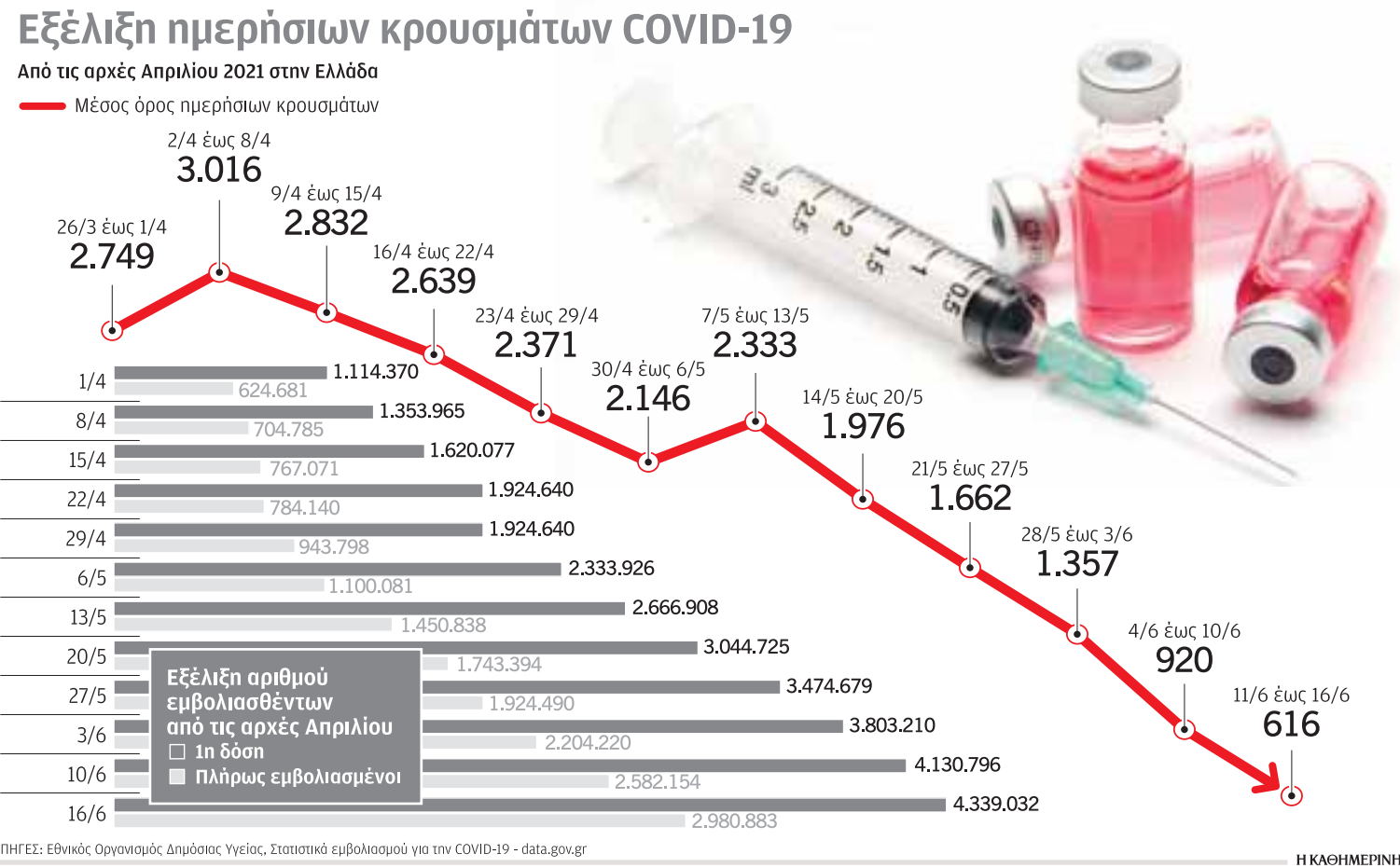
Σε τροχιά γρήγορης αποκλιμάκωσης της πανδημίας COVID-19 έχει μπει για τα καλά η χώρα μας, με τους ειδικούς να εκτιμούν ότι στο τέλος Ιουνίου, εφόσον η πορεία αυτή συνεχιστεί, ο μέσος όρος των ημερήσιων κρουσμάτων θα είναι χαμηλότερος από το 50% σε σύγκριση με σήμερα—δηλαδή λιγότερα από 300—, θα καταγραφεται μονοψήφιος αριθμός θανάτων και οι διασωληνωμένοι ασθενείς θα είναι λιγότεροι από 200. Και τον επόμενο μήνα αναμένεται να μειωθούν κάτω από 100. Ο στόχος φέτος είναι διπλός: να διατηρηθεί χαμηλή η κυκλοφορία του ιού με πολύ μικρό αριθμό κρουσμάτων, που θα θυμίζει το πολύ προχωρημένο σε ό,τι αφορά τον εμβολιασμό του πληθυσμού του Ισραήλ. Και να

συγκρατισμού, η χρήση μάσκας και η φυσική απόσταση όπως αυτή προβλέπεται από τα υγειονομικά πρωτόκολλα για τις δραστηριότητες που έχουν ανοίξει», επισημαίνει στην «Κ» ο αναπληρωτής καθηγητής Επιδημιολογίας - Προληπτικής Ιατρικής στο Εργαστήριο Υγιεινής Επιδημιολογίας και Ιατρικής Στατιστικής του ΕΚΠΑ, Δημήτρης Παρρασκούς. Την τελευταία εβδομάδα, ο μέσος όρος των ημερήσιων κρουσμάτων μειώθηκε σε 620 από 985 που ήταν μία εβδομάδα πριν, και από 1.500 που ήταν στα τέλη Μαΐου. Σε σχέση με τις αρχές Ιουνίου, οι διασωληνωμένοι ασθενείς σε ΜΕΘ έχουν μειωθεί κατά 150, ενώ την προηγούμενη εβδομάδα οι εισαγωγές νέων ασθενών με COVID-19 για νοσηλεία ήταν 739, έναντι 1.433 την τελευταία εβδομάδα.

*Μέσα στο καλοκαίρι
ίσως υπάρξουν μικρές
εξάρσεις της νόσου από
γεγονότα συγχρωτισμού,
που όμως θα αφορούν
κυρίως νέους και
δεν θα συνοδεύονται
από νοσηλείες.*

δα του Μαΐου. Αξίζει να σημειωθεί ότι τις τελευταίες τουλάχιστον δύο εβδομάδες, το 50% των νέων διαγνωσμένων αφορά περιστατικά που εντοπίστηκαν μέσω των αυτοδιαγνωστικών τεστ και τα οποία ήταν ασυμπτωματικά ή προσυμπτωματικά. Σήμερα στην Ελλάδα περίπου το 50% των ενηλίκων έχει κάνει τουλάχιστον μία δόση του εμβολίου (41% του συνολικού πληθυσμού) και ένας στους τρεις ενηλίκους έχει ολοκληρώσει τον εμβολιασμό έναντι της νόσου.

Όπως σημειώνει ο κ. Παρασκευ-

Το ινδικό στέλεχος (παραλλαγή Δ)

Εικόνα από ένα πιθανό μέλλον στη χώρα μας με νέα έξαρση της πανδημίας σε έναν πληθυσμό με υψηλή εμβολιαστική κάλυψη, λόγω της επικρατούσας μεταλλαγμένου στελέχους, έρχεται από το Ηνωμένο Βασίλειο. Το ποσοστό των Βρετανών ενηλίκων που έχουν εμβολιαστεί με μία δόση έφτασε στο 80% και όσων έχουν ολοκληρώσει τον εμβολιασμό στο 58%. Ωστόσο, η επικράτηση του ινδικού στελέχους (παράλλαξη Δ), το οποίο με βάση τα μέχρι τώρα δεδομένα φαίνεται ότι είναι κατά 40% πιο μεταδοτικό από το βρετανικό και έχει τη δυνατότητα να προβάλλει άτομα με ανοσία, ειδικά όσα έχουν κάνει μία δόση εμβολίου, έχει αυξήσει σημαντικά τον αριθμό των ημερήσιων κρουσμάτων (κατά 32% την τελευταία εβδομάδα και με διπλασιασμό τους σε σχέση με τις αρχές Ιουνίου). Η αύξηση αυτή δεν έχει μεταφραστεί σε περισσότερους θανάτους (παρμένει μονοψήφιος ο αριθμός τους από τα μέσα Μαΐου). Σύμφωνα με τους ειδικούς, αυτό είναι ένα επιπλέον επιχείρημα υπέρ του εμβολιασμού, ο οποίος ακόμα και εάν δεν μπορεί να προσφέρει απόλυτη προστασία έναντι των μολύνσεων -ειδικά όταν πρόκειται για νέα μεταλλαγμένα στελέχη- προστατεύει σημαντικά από σοβαρή νόσο και θάνατο.

ης, «το επόμενο διάστημα εκτιμάται ότι θα έχουμε περαιτέρω αποκλιμάκωση, λόγω της επέκτασης του εμβολιασμού σε συνδυασμό με την τήρηση των υγειονομικών πρωτοκόλλων. Ένα ρεαλιστικό σενάριο είναι στο τέλος Ιουνίου οι διασωληνωμένοι να έχουν μειωθεί σε λιγότερους από 200, να έχουμε μονοψήφιο αριθμό ημερήσιων θανάτων και μέσο όρο κρουσμάτων περίπου στο 50% όσων καταγράφουμε τώρα».

Σύμφωνα με τον ίδιο, το επιθυμητό είναι να φτάσουμε να έχουμε

μία εικόνα ανάλογη του Ισραήλ, ή και της Ελλάδας το περυσινό καλοκαίρι, όταν καθημερινά είχαμε χαμηλό διψήφιο αριθμό κρουσμάτων και σχεδόν κανένα θάνατο λόγω του κορωνοϊού. «Αλλά φέτος υπάρχει μία σημαντική διαφορά σε σχέση με πέρυσι», τονίζει ο καθηγητής. «Φέτος θέλουμε να χτίσουμε το τέλειος ανοσοίσι μεμβολιαστική κάλυψη μεγαλύτερη του 60% του πληθυσμού, που θα μας προστατέψει στο μέλλον από σοβαρές εξάρσεις στις επιδημίες».

Για τους επόμενους καλοκαιρι-

νους μίνες, ο καθηγητής δεν αποκλείει να έχουν μικρές εξάρσεις της COVID-19 και λόγω του τουρισμού, με μεμονωμένα γεγονότα συγχρητισμού. Εάν έχουμε το απαιτούμενο τεύχος ανασίας ειδικά σε τουριστικές περιοχές, οι εξάρσεις αυτές θα έχουν τοπικό χαρακτήρα και δεν θα μπορούν να επεκταθούν, ενώ επίσης δεν θα σχετίζονται με νοσήλαιες.

Η προειδοποίηση του ECDC

Ο φόβος των εξάρσεων τη στιγμή που ακόμη χτίζεται το τείχος τους ανους είναι και ο λόγος για τον οποίο, προς το παρόν, παραμένουν σε ισχύ τα μέτρα περιορισμού της πανδημίας και δεν έχουν ανοίξει όλες οι δραστηριότητες. Στις 10 Ιουνίου, το Ευρωπαϊκό Κέντρο Ελέγχου Νοσημάτων (ECDC) προειδοποίησε ότι μία τυχόν βιαστική άρση των μέτρων τώρα θα έχει ως αποτέλεσμα αύξηση των κρουσμάτων μέσα στο καλοκαίρι. Σε έκθεση για την εκτίμηση κινδύνου από την COVID-19 και λαμβάνοντας υπόψη και τον ρυθμό των επιβολοισμών, περιγράφει ως πιο εμβολιασμένη, πρακτική την άρση κατά 50% των εν ισχύ περιοριστικών μέτρων έως τον πρώτο Ιούλιο, καθώς αυτή θα οδηγήσει σε αύξηση κατά 40% των ημερήσιων κρουσμάτων έως το τέλος Ιουλίου. Η αύξηση της εμβολιαστικής κάλυψης του πληθυσμού θα επαναφέρει τον Σεπτέμβριο τον

αριθμό των κρουσμάτων στα επί-
πεδα που ήταν στην αρχή Ιουνίου.
Αντίθετα, η εξέλιξη της πανδημίας
θα συνεχίσει την πτωτική πορεία
της εάν παραμείνουν τα περιορι-
στικά μέτρα ή εάν γίνει σταδιακή
άρση τους κατά 50% έως τον Σε-
πτέμβριο. Μάλιστα, ο κίνδυνος αυ-
ξάνεται δραματικά εάν παράλληλα
επιταχυνθούν μεταλλαγμένα στελέ-
χη του ιού με υψηλότερη μεταδοτι-
κότητα σε σχέση με το βρετανικό,
που ήδη επικρατεί στην Ε.Ε., και τα
οποία ξεφεύγουν από την ανοσία,
οδηγώντας έναν «πράσινο» επιδη-
μιολογικό χάρτη να κοκκινίσει μέ-
σα σε μόλις δύο μήνες.

Τα μεταλλαγμένα στελέχη είναι ένας βασικός λόγος για τον οποίο οι ειδικοί βλέπουν πολύ πιθανή την έξελυση ενός τέταρτου κύματος πιθανότατα το φθινόπωρο ή τον χειμώνα. «Η εμφάνιση ενός τέταρτου κύματος είναι ένα πολύ πιθανό σενάριο. Αλλά εκτιμάται πως η ένταση του θα είναι πιο ήπια και δεν θα οξεικτείνεται με μεγάλο αριθμό νοσηλευομένων, ούτε μεγάλο αριθμό θανάτων λόγω της ανοσίας που θα έχει αναπτύξει μεγάλο μέρος του πληθυσμού. Το τέταρτο κύμα θα αφορά κυρίως τους μη εμβολιασμένους, ωστόσο αυτό θα εξαρτηθεί από την παρουσία μεταλλαγμένων στελεχών και την ικανότητά τους να προσβάλλουν άτομα που έχουν ήδη ανοσία», υπογραμμίζει ο κ. Παράσκευας.

Εμβόλιο AstraZeneca, οι αριθμοί δίνουν απαντήσεις

Του **ΤΑΣΟΥ ΤΕΛΛΟΓΛΟΥ**

Axzevria λέγεται το εμβόλιο της AstraZeneca. Μετά τον εντοπισμό των σπάνιων θρομβωτικών παρενεργειών στις 15 Μαρτίου 2021 το Ινστιτούτο «Φάουλ Ερλιχ», δηλαδή ο ΕΟΦ της Γερμανίας, πρότεινε να διακοπουν οι εμβολιασμοί στην Γερμανία με αυτό το εμβόλιο. Στις 18 Μαρτίου, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA) συνέστησε να συνεχιστούν οι εμβολιασμοί με το συγκεκριμένο εμβόλιο, αλλά να επεκταρωθούν για και δικαιούχοι σε πιθανές παρενέργειες. Την 1η Απριλίου, η μόνη εμβολιαστική της Γερμανίας (STIKO) συνέστησε να γίνεται το εμβόλιο σε όσους είναι άνω των 60 ετών, αλλά δεν απαγόρευσε μετά από σύσταση του οικείου γιατρού να κάνουν το εμβόλιο και νεότεροι, κάτι που έγινε ύστερα από «ατομική στάθμιση» του κινδύνου για κάθε δικαιούχο και προσεκτική εξέταση: ο γιατρός που εμβολιάζει έχει το δικαίωμα να καθορίσει με τον εμβολιαζόμενο το διάστημα μεταξύ 1ης και 2ης δόσης αρκεί αυτό να βρίσκεται μεταξύ 4-12 εβδομάδων. Και δεν ήταν η πρώτη φορά που η εμβολιαστική επιτροπή της Γερμανίας αναθεωρούσε την απόφασή της για το εμβόλιο της AstraZeneca.

Η εμβολιαστική επιτροπή της Γερμανίας έχει δώσει το δικαίωμα σε όσους έχουν κάνει την πρώτη δόση του εμβολίου με AZ να επιλέγουν ένα εμβόλιο mRNA για τη δεύτερη δόση. Η εμβολιαστι-

κή επιτροπή της Γερμανίας με το Πανεπιστήμιο του Γκράφσβαλντ, που έχει ειδικευθεί στον έλεγχο των παρενέργειών, συστιτούν ακόμη και στην ισοσελίδα της εμβολιαστικής επιτροπής σε άτομα με υψηλό θρομβωτικό κίνδυνο αλλά όχι λίγα αιμοπετάλια (πρέπει να συντρέχουν και οι δύο λόγοι) να συνεχίσουν να εμβολιάζονται με το συγκεκριμένο εμβόλιο. Τον ίδιο δρόμο ακολούθησαν η Δανία, η Ιταλία, η Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο για τους κάτω των 40 (συμπίπτει να κάνουν και mRNA εμβόλια). Σε 20 χώρες από τις 28 της Ενωσής, όπως έχει κάνει πρώτη δόση με AZ συστήνεται να κάνει δεύτερη δόση με το ίδιο εμβόλιο. Την ίδια απόφαση έχει πάρει και η Γαλλία για 533.000 ανθρώπους κάτω των 50 ετών που έχουν κάνει

Οι παραδόσεις
της Moderna και
της Johnson & Johnson
δεν επαρκούν για να
εμβολιασθούν οι ηλικίες
που έχουν «ανοίξει».

τιν πρώτη δόση με εμβόλιο AZ.
 Παρ' όλα αυτά, η Ελλάδα ήταν 24η
 στην απορρόφηση του AZ στις 28
 χώρες της Ε.Ε.

Έτσι η Γερμανία, η χώρα που διαχειρίστηκε το εμβόλιο με τον πιο αντιφατικό τρόπο, έχει υψηλότερο αριθμό εμβολιασμένων

Σε 20 χώρες από τις 28 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όποιος έχει κάνει την πρώτη δόση με AstraZeneca συνιστάται να κάνει τη δεύτερη δόση με το ίδιο εμβόλιο.

με ΑΖ σε σχέση με την Ελλάδα:
1.067.000 εμβολιασμοί έναντι 9,6
εκατομμυρίων στη Γερμανία – αυ-
τό αντιστοιχεί στο 17% των εμβο-
λιασμών έναντι 14% στην Ελλάδα

Πώς μπορεί να εξηγηθεί το παράδοξο; Με πολλούς τρόπους. Ο ένας είναι ένας καταιγισμός μηνύ-

σεων και αγωγών που ετοιμάζουν νομικά γραφεία της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης για παρενέργειες που παρουσιάστηκαν (τίποτα δεν έχει κατατεθεί ακόμη, καθώς παραδέχονται ότι δυσκολεύονται στην τεκμηρίωση).

Ηδη την περασμένη εβδομάδα

το θέμα της αναθεώρησης για το ΑΖ συζητήθηκε στην επιτροπή εμβολιασμών, όπου είχε τεθεί ξανά αφού επανήλθε στη συνεδρίαση της περασμένης Δευτέρας, καθώς οι πρώτες δόσεις της ΑΖ ολοκληρώνονταν. Μετά, όλα έγιναν πολύ γρήγορα, αστραπιαία. Το απόγευμα είχε διαρρεύσει ότι το ΑΖ δεν θα χορηγείται πλέον σε εμβολιασμούς, κάτι που δεν ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα. Δεν θα χορηγείται στις πρώτες δόσεις κάτω των 60. Και πόσες ήταν οι πρώτες δόσεις; 1.300. «Για 1.300 δόσεις κάναμε όλη αυτή τη φασαρία;» αναρωτήθηκαν κάποιοι στο κυβερνητικό επιτελείο μετά την ανακοίνωση της απόφασης και τις αντιδράσεις που ακολούθησαν.

Κοινό μυστικό

«ξάντληση των πρώτων δόσεων», όπως είπε στην «Κ» μέλος της Εθνικής Επιτροπής Εμβολιασμών. Την ημέρα της ανακοίνωσης της απόφασης, ο γενικός γραμματέας Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας Μάριος Θεμιστοκλέους σημείωσε σε σχετικό ερώτημα ότι το ποσοστό των ακυρωμένων ραντεβού με AZ ήταν μόλις 1,9% του συνόλου, έναντι 0,5% της Pfizer και 0,67% της Moderna. Την επομένη της ανακοίνωσης της περασμένης Δευτέρας οι ακυρώσεις δεν ξεπέρασαν τις 400 για AZ δεύτε-

προς δόσης (έναντι 350.000 ραντε-
βού). Για την πολιτεία η απόφαση
ήταν μονόδρομος, καθώς ο εμβο-
λισμός γίνεται ακόμη με το εμ-
βόλιο μιας εταιρείας, της Pfizer.
Οι παραδόσεις της Moderna και
της Johnson & Johnson δεν επαρ-
κούν για να εμβολιασθούν οι ηλ-
κίες που έχουν «ανοίξει», ούτε αρ-
κούν τα μονοδοσικά της Johnson
& Johnson για να ολοκληρωθούν
οι εμβολιασμοί στα νησιά. Για την
ώρα, η Pfizer δεν έχει ακόμη ανα-
κοινώσει πόσα εμβόλια θα παρα-
δώσει το επόμενο τρίμηνο. «Συνε-
πώς, δεν περισεύουν τα 350.000
εμβόλια της β' δόσης της AZ», εί-
πε στην «Κ» κυβερνητική πηγή
που υποστήριξε την απόφαση της
Εθνικής Επιτροπής Εμβολιασμών.
Εκτός αν αν παρατηρηθεί απότο-
μη μείωση της ζήτησης για εμβο-
λισμό. Αλλά κάτι τέτοιο για την
ώρα δεν φαίνεται ούτε αναμένεται
να εκδηλωθεί έως τα τέλη Ιουλίου,
οπότε οι περισσότεροι Έλληνες θα
κάνουν τις διακοπές τους.

Οι συνέπειες της απόφασης της
περασμένης Δευτέρας μένει ακό-
μα να «μετρηθούν». Κυρίως σε ό,τι
αφορά το άλλο εμβόλιο της ίδιας
τεχνολογίας, αυτό της Johnson &
Johnson. Ο Τάκης Παναγιώτοπου-
λος, μέλος της Εθνικής Επιτροπής
Εμβολιασμών, δήλωσε χαρακτη-
ριστικά στην «Κ»: «Ξέρετε, οι άν-
θρωποι που πεθαίνουν από κά-
ποια παρενέργεια έχουν όνομα,
πρόσωπο, συγγενείς και παιδιά. Οι
άνθρωποι που δεν πέθαναν επειδή
έκαναν το συγκεκριμένο εμβόλιο
είναι άγνωστοι»...

Η αγάπη του κόσμου είναι για μένα έπαινος

Ο Στέφανος Τσιτσιπάς μιλάει στην «Κ»

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ**

Η πρώτη μου επαφή με τον Στέφανο Τσιτσιπά έλαβε χώρα πριν από τρία χρόνια, πάλι έπειτα από ένα Ρολάν Γκαρός. Δεκαεννέα ετών τότε, είχε πρόσφατα αναρριχηθεί στους 40 καλύτερους της παγκόσμιας κατάταξης και είχε πετύχει την πρώτη του νίκη στο κυρίως ταμπλό ενός γκραν σλαμ, πριν πτηνθεί από τον μετέπειτα φιναλίστ Ντόνικβι Τιμ. Είχαμε βρεθεί στον όμιλο αντισφαιρίσις της Βουλιαγμένης, για ένα «Γεύμα με την «Κ»». Ο Απόστολος, πατέρας και προπονητής του, τον παρότρυνε να φάει κάτι για τις ανάγκες της συνέντευξης, χωρίς αποτέλεσμα.

Αυτή τη φορά η επικοινωνία έγινε εξ αποστάσεως. Είχα την τύχη να δω από κοντά τον θρίαμβό του στον ημιτελικό εναντίον του Αλεξάντερ Ζβέρεφ, αλλά και την επώδυνη ήττα του στον τελικό από τον Νόβακ

τελικό γκραν σλαμ έναντι ενός εκ των ιερών τεράτων (Φέντερερ, Ναδάλ, Τζόκοβιτς), που έχουν μονοπωλήσει τους μεγάλους τίτλους εδώ και σχεδόν 20 χρόνια. Πώς εξηγεί την απίστευτη διάρκεια της κυριαρχίας τους στο άθλημα; «Αυτοί οι τρεις αθλητές κάνουν τα πάντα σωστά, ώστε να κάνουν τη διαφορά σε σχέση με τους υπόλοιπους. Μιλάμε για προπόνηση, αλλά και για το σύνολο της καθημερινής τους ρουτίνας. Είναι τρομερή η δουλειά που κάνουν σε καθημερινή βάση, ώστε να είναι οι καλύτεροι. Νομίζω ότι μπορώ να μάθω πολλά από τη παράδειγμά τους, πώς έχουν συντηρήσει το σώμα τους για να έχουν αυτή τη διάρκεια».

Ο Έλληνας πρωταθλητής πλέον αποκαλείται ευρέως ο «δεύτερος καλύτερος τενίστας στον κόσμο στο χώρο» (με πρώτο τον 13 φορές νικητή του Ρολάν Γκαρός, Ράφα Ναδάλ). Είναι μία εξαιρετικά απαιτητική επιφάνεια, που απαιτεί τρομακτικές αντοχές, υπομονή (καθώς είναι πολύ πιο δύσκολη η ταχεία ολοκλήρωση των πόντων) και μεγάλη σταθερότητα από την baseline (βασική γραμμή).

Το επόμενο γκραν σλαμ, το Γουίμπλεντον, είναι το τελευταίο που ακόμα διεξάγεται σε γρασίδι (έως τα τέλη της δεκαετίας του '70 τρία από τα τέσσερα μεγάλα τουρνουά διεξάγονταν στο χορτό). Εστώ και λιγότερο από ό,τι στο παρελθόν, η διακρίση στα γήπεδα του θρυλικού All England Club απαιτεί άλλον τύπο παιχνιδιού. Πριμοδοτείται η ταχύτητα, τα δυνατά σερβίς, η κάθοδος στο φιλέ. Ο Τσιτσιπάς έχει αναμφίβολα τα τεχνικά εφόδια για να διαπρέψει στο χορτό – θεωρείται ότι είναι από τους καλύτερους στον συνδυασμό σερβίς και ντράιβ που αποφέρει γρήγορους πόντους. Πόσο δύσκολη όμως είναι η προσαρμογή στο γρασίδι μετά το Ρολάν Γκαρός – ιδιαίτερα όταν έχεις φτάσει μέχρι την τελευταία Κυριακή και σου απομείνει ελάχιστος χρόνος;

«Υπάρχει αγάπη για αυτήν την επιφάνεια. Θα πρέπει να προσαρμοστείς γρήγορα στις νέες απαιτήσεις – και είναι πολύ μικρή η διάρκεια της σεζόν στο γρασίδι. Με τη σωστή προπόνηση και προετοιμασία, πάντως, τίποτα δεν είναι αδύνατον. (Το Γουίμπλεντον) θα είναι μία καινούργια αρχή και ποτέ δεν ξέρεις πόσο μακριά θα φτάσεις. Ο κάθε αγώνας είναι ξεχωριστός. Δεν νομίζω ότι υπάρχουν παίκτες που σκέφτονται από τόσο νωρίς για την πιθανότητα κατάκτησης του τροπαιού. Για μένα είναι σημαντικό να το απολαμβάνω. Στο γρασίδι μπορώ να κάνω το παιχνίδι μου ακόμα πιο επιθετικό. Το βλέπω σαν μία νέα πρόκληση, να αποδείξω ότι μπορώ να παραμείνω στο ίδιο υψηλό επίπεδο σε μία τελείως διαφορετική επιφάνεια».

Το φετινό Ρολάν Γκαρός είχε έντονο ελληνικό άρωμα. Η τεράστια επιτυχία του Τσιτσιπά ήταν σε κάποιο βαθμό αναμενόμενη – η υπέρβαση της Μαρίας Σάκκαρη, που έφτασε έναν πόντο από τον τελικό, πιο ανέλπιστα. Ξαφνικά, το ελληνικό twitter μετατράπηκε από πεδίο ακατάσχετης λοιμωξιολογίας σε φόρουμ τενιστικής ανάλυσης – στην οποία κατάφερε να παρεισφρήσει (ακόμα κι εκεί!) ο ιός της κομματικής αντιπαράθεσης. Οι πολιτικοί σκόνταφταν ο ένας πάνω στον άλλο, λιώνοντας συχαρητήρια, ελπίζοντας σε λίγη ετερόφωτη λάμψη από τα αστέρια της ελληνικής αντισφαιρίσις. Στην κουβέντα που είχαμε κάνει πριν από τρία χρόνια, ο Τσιτσιπάς ήδη έλεγε πόσο τον χαροποιεί η ιδέα ότι η Σάκκαρη κι αυτός θα συνεισφέρουν ώστε να

Στα πρώτα του βήματα, ο Στέφανος έκανε μαθήματα στον Όμιλο Αντισφαιρίσις Γλυφάδας με τον Γιώργο Φουντούκο.

Με Ασιάτες θαυμαστές του, οι οποίοι κρατούν ελληνική σημαία. Οι υποστηρικτές του είναι εκδηλωτικοί σε όποιο κορτί του κόσμου κι αν αγωνίζεται.

Με τον κορυφαίο τενίστα στην παγκόσμια κατάταξη, Νόβακ Τζόκοβιτς. Για τον Στέφανο αποτελεί παράδειγμα, μαζί με τους Φέντερερ και Ναδάλ.

«Το τένις θα μπορούσε να γίνει από τα πιο δημοφιλή αθλήματα στην Ελλάδα. Είναι εξαιρετικό· δίνει τη δυνατότητα στον καθένα να εκφραστεί, να παίξει με τον δικό του τρόπο, να δείξει την προσωπικότητά του. Έχει κάτι το μαγικό».

αποκτήσει μεγαλύτερη απήχηση το άθλημα στην Ελλάδα.

«Εχουμε την κουλτούρα»

Επιστρέφουμε στο θέμα αυτό και τον ρωτώ πώς νιώθει που οι Έλληνες έχουν ερωτευθεί ξαφνικά το τένις – και τι μπορεί να γίνει ώστε να μην είναι απλά ένας εφήμερος έρωτας, ώστε τα επόμενα ταλέντα να βρουν υποδομές στη χώρα τους για να τους βοηθήσουν να εξελιχθούν; «Η χώρα μας έχει μεγάλη ιστορία και κουλτούρα στον αθλητισμό. Εδώ ξεκίνησαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Δεν έχουμε εκμεταλλευθεί αυτό μας το πλεονέκτημα, παρότι τα τελευταία χρόνια έχουμε πετύχει πολλές διακρίσεις – στο ποδόσφαιρο, στο μπάσκετ, στον στίβο... Εχουμε υψώσει την ελληνική σημαία σε πολλές αθλητικές διοργανώσεις. Στην Ελλάδα έβλεπαν το τένις σαν άθλημα των πλουσίων, ένα άθλημα που δεν είναι για τους πολλούς. Διαφωνώ έντονα με αυτήν την εικόνα». Μέχρι πρότινος, παρατηρεί, η πολιτεία δεν είχε δείξει την πρόθεση να δημιουργήσει τις υποδομές που δρούσαν ως φυτώρια νέων ταλέντων, όπως έχουν κάνει χώρες όπως η Ιταλία, η Γαλλία και η Ισπανία. «Είναι κάτι που λείπει, κάτι στο οποίο πρέπει οι αρμόδιοι να εστιάσουν. Χρειάζομαστε ένα κέντρο αντισφαιρίσις, που θα συγκεντρώνει παιδιά από όλη την Ελλάδα και θα αναπτύσσει το ταλέντο τους». Κάτι τέτοιο, λέει, θα «έκανε πολύ πιο προστιμή» την επιλογή του πρωταθλητισμού. Θεωρεί ότι ύστερα από μία δύσκολη δεκαετία, είναι η ιδανική στιγμή για να γίνει αυτή η επένδυση: «Η κρίση πριν από μερικά χρόνια έριξε πολύ το ηθικό μας, αλλά δεν μας σταμάτησε ούτε μας έκοψε το πείσμα να θέλουμε να κάνουμε κάτι καλύτερο. Τώρα πρέπει να φτιαχτεί αυτό το κέντρο, που θα επιτρέψει σε όποιον έχει το ταλέντο να το αναπτύξει. Αλλιώς, πολύ λίγη θα μπορούσε να προχωρήσουν μπροστά, να πετύχουν κάτι εξαιρετικό σε αυτό το άθλημα...».

Ο Τσιτσιπάς παρατηρεί ότι η Ελλάδα έχει μεγαλύτερη παράδοση στα ομαδικά παρά στα ατομικά αθλήματα, αλλά εκτιμά ότι «αυτό σιγά σιγά αλλάζει». Το τένις, λέει, «θα μπορούσε να γίνει από τα πιο δημοφιλή αθλήματα στην Ελλάδα. Είναι ένα εξαιρετικό άθλημα»· δίνει τη δυνατότητα στον καθένα να εκφραστεί, να παίξει με τον δικό του τρόπο, να δείξει την προσωπικότητά του. Έχει κάτι το μαγικό».

Το τένις στον χρόνο της πανδημίας

Το επαγγελματικό τένις μπήκε στον πάγο για πέντε μήνες πέρσοι εξαιτίας της πανδημίας. Όταν ξεκίνησαν πάλι οι αγώνες τον Αύγουστο, γίνονταν συχνά με άδειες κερκίδες. Στο Ρολάν Γκαρός, οι διοργανωτές αποφάσισαν να επιτρέψουν την παρουσία θεατών έως το 35% της χωρητικότητας – και η απαγόρευση κυκλοφορίας ήταν στις 11. Το βράδυ της 11ης Ιουνίου, στις 10.30, είχε μόλις τελειώσει το επικό τρίτο σετ του δεύτερου

ένα ενδιάμεσα για να μπορέσω να παραστώ στη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες, τη μέρα που θα επέστρεφα). Επρεπε μάλιστα να υπολογίσω την ώρα, ώστε να μη χρειαστώ δεύτερο rapid πριν από τον τελικό της Κυριακής (οι διοργανωτές απαιτούσαν τα τεστ να έχουν γίνει όχι περισσότερες από 48 ώρες πριν). Ωστόσο, ακόμα και με περιορισμένο αριθμό φιλάθλων, ο παλμός της κερκίδας στους ημιτελικούς και στον τελικό ήταν εξαιρετικά έντονος. Η καταπονημένη ενέργεια των μηνών του μεγάλου εγκλεισμού έβγαине σαν χείμαρρος, ηλεκτρίζοντας την ατμόσφαιρα.

«Είμαι ευγνώμων»

Ρώτησα τον Τσιτσιπά για την εμπειρία των τελευταίων 12 μηνών – πώς ήταν να παίξει μεγάλα ματς σε άδεια γήπεδα και πώς ένιωσε ακούγοντας ξανά ρυθμικά το όνομά του, στο έστω κατά το 1/3 γεμάτο Philippe Chatrier. «Το κοινό έκανε όλη τη διαφορά», λέει. «Δημιούργησαν την ατμόσφαιρα που έκανε τον τελικό τόσο ξεχωριστό. Είμαι ευγνώμων για την ενέργεια, την αγάπη, την υποστήριξή τους. Είναι κάτι που μου έλειψε πάρα πολύ. Αυτή η ενέργεια δίνει ζωή στο τένις, γεμίζει τις ψυχές μας. Η αγάπη του κόσμου είναι ο έπαινος για τη σκληρή δουλειά που κάνουμε».

Στην ομιλία του μετά την ήττα της Κυριακής, δεν έβγαине η φωνή του Τσιτσιπά. Ακούγοντας όμως τα λόγια παρηγοριάς και τους επαίνους του Τζόκοβιτς, αλλά και το στάδιο να σείεται με τον ήχο του ονόματός του, ίσως ένιωσε –έστω φευγαλέα– τα πρώτα ψήγματα μιας ανανεωμένης δίψας. Ίσως θυμήθηκε ότι, έπειτα από αυτό το μαγικό δεκαπενθήμερο για τον ίδιο και για το ελληνικό τένις, μπορούν να ακολουθήσουν μόνο καλύτερες μέρες. Ίσως αφέθηκε να σκεφτεί την τελική Κυριακή του επόμενου Ρολάν Γκαρός, με το Chatrier κατάμεστο, με τους παλιούς επιτέλους να υποκλίνονται, με τον εφιάλτη της πανδημίας οριστικά μια ανάμνηση.

«Μου λείπει η γιαγιά μου»

Ο νεαρός τενίστας μιλάει για την απώλεια της γιαγιάς του, που έδωσε άλλη απόχρωση σε μία ήδη συναισθηματικά φορτισμένη ημέρα. «Ήταν μία δύσκολη στιγμή», λέει. «Την αγαπούσα πάρα πολύ, όπως κι εκείνη με αγαπούσε. Δυστυχώς, λόγω των συνεχών υποχρεώσεών μου στο εξωτερικό, δεν την έβλεπα όσο συχνά θα ήθελα. Ήταν μία γυναίκα που είχε μεγάλη πίστη στη ζωή και μεγάλη αγάπη για τους γύρω της. Έκανε απίστευτα πράγματα για την οικογένειά μας, έβαλε όλη της την ενέργεια γι' αυτήν. Μεγάλωσε τέσσερα παιδιά, μεταξύ των οποίων τον πατέρα μου, που είναι ένας εξαιρετικός άνθρωπος, ο οποίος με έχει βοηθήσει τόσο πολύ στο δικό μου ταξίδι. Νομίζω το οφείλω σε εκείνη αυτό. Ο τρόπος που τον ανέθρεψε, που του έμαθε τα βασικά πράγματα για τη ζωή, πέρασε μετά από εκείνον σε μένα. Μου λείπει ήδη πάρα πολύ». Μιλάει και για τη σχέση που με τον πατέρα του, ο οποίος παρατηρήθηκε από δάσκαλο του τένις όταν ο Στέφανος ήταν 11 ετών και έγινε προπονητής του, συνοδεύοντάς τον σε τουρνουά ανά τον κόσμο. «Τον χρειάζομαι δίπλα μου. Είναι ο καλύτερός μου φίλος, αυτός που θα είναι πάντα εκεί για μένα. Υπάρχει μόνο αγάπη μεταξύ μας. Είναι κάποιος που θα με στηρίξει ανεξαρτήτως αποτελέσματος». Οι ρόλοι του ως προπονητή και πατέρα είναι διακριτοί, εξηγεί. «Εντός γηπέδου ξέρω ποια είναι η θέση του, ποια είναι η δουλειά του. Εγώ τον έχω επιλέξει για αυτήν. Τον θέλω εκεί κοντά μου, για τις όμορφες αλλά και τις δύσκολες στιγμές που θα προκύψουν. Κάθε εβδομάδα για εμάς είναι ένα μάθημα ζωής – και έχουμε την τύχη να το βιώνουμε μέσα από το τένις, μαζί. Μας γεμίζει». Το γεγονός ότι έχει και τους δύο γονείς του – η μητέρα του Τζούλια Σαλνικοβα ήταν επίσης διεθνούς βελγικής ταλέντο στο τένις ως έφηβη στη Σοβιετική Ένωση – στο πλευρό του στους αγώνες είναι το «καλύτερο δώρο ζωής».

Παλεύοντας με θρύλους

Ο Τσιτσιπάς την περασμένη Κυριακή, έχοντας προηγηθεί με 2-0 σετ, έφτασε μια ανόσια από το να πετύχει κάτι που δεν έχει πετύχει κανένας άλλος αστέρας της νέας γενιάς του ATP: τη νίκη σε έναν

Ο εξ... Απω Ανατολής κίνδυνος

Αισιόδοξος ακόμη και με τον Πούτιν ο αποφασισμένος να σταθεί απέναντι στη γιγάντωση της Κίνας Μπάιντεν

Των **STEVEN ERLANGER**
και **MICHAEL D. SHEAR**
THE NEW YORK TIMES

Κάποιος άλλος Αμερικανός πρόεδρος θα μπορούσε να έχει εκνευριστεί, ακόμη και να θυμώσει. Λίγα λεπτά αφότου πέρασε τρεις ώρες απέναντι από τον Τζο Μπάιντεν, ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν άρχισε να απαριθμεί στους δημοσιογράφους τις συνθηθισμένες θέσεις του. Αρνήθηκε τη ρωσική ανάμειξη στις κυβερνοεπιθέσεις κατά αμερικανικών συμφερόντων και κατηγόρησε τις ΗΠΑ ότι πραγματοποιούν περισσότερες. Ισχυρίστηκε ότι οι επιδόσεις της Αμερικής στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι χειρότερες από αυτές της Ρωσίας. Και κατήγγειλε την κυβέρνηση Μπάιντεν για ανάπτυξη στρατιωτικών δυνάμεων κοντά στην Ουκρανία. Ήταν ο παλιός καλός Πούτιν και οι δηλώσεις του ενίσχυσαν την άποψη ότι η υψηλού επιπέδου διπλωματική συνάντηση στις όχθες της λίμνης της Γενεύης ελάχιστα άλλαξε μια σχέση που φθείρεται εδώ και πολλά χρόνια. Αν όμως ο Μπάιντεν ήταν ενοχλημένος από την παράσταση του ομολόγου του, αυτό δεν φάνηκε στη διάρκεια της συνέντευξης Τύπου ή κατά τη συζήτηση με δημοσιογράφους κάτω από το φτερό του Air Force One, λίγο πριν αναχωρήσει από την Ελβετία. Η απόντησή του στον Ρώσο αντίπαλό του υπογράμμισε ένα συστατικό στοιχείο της προεδρίας του: μια επίμονη αισιοδοξία, την οποία οι επικριτές του αποκαλούν ανασυγκιτική αφέλεια, ενώ οι σύμμαχοί του επιμένουν πως είναι απαραίτητη για την επίτευξη προόδου.

Αν άκουγε κανείς τον Μπάιντεν στη συνέντευξη Τύπου, θα θεωρούσε ότι η συνάντηση με τον Πούτιν είχε μεγάλη επιτυχία. Επσημάνε τη συμφωνία για την επανέναρξη του διαλόγου, προκειμένου να συναφθεί μια νέα συμφωνία ελέγχου των εξοπλισμών. Το κόλπο, είπε, είναι να κατανοείς τα συμφέροντα του αντιπάλου σου. Στην περίπτωση του Πούτιν, θέλει «νομιμοποίηση, να στέκεται στη διεθνή σκηνή». Οσον αφορά τη Ρωσία, ο Μπάιντεν και οι σύμβουλοί του επιμένουν ότι δεν θέλουν «μια καινούργια αρχή»,

Τρεις ώρες κράτησε το τετ α τετ του Τζο Μπάιντεν με τον Βλαντιμίρ Πούτιν στη Βίλα λα Γκρανζ στη Γενεύη.

Ο Αμερικανός πρόεδρος προσπαθεί να κλείσει τα μέτωπα των ΗΠΑ με την Ευρώπη και να πείσει τη Γηραιά Ηπειρο για την ανάγκη μετώπου κατά του Πεκίνου.

έναν όρο που πλέον εκπροσωπεί την αφέλεια του Μπαράκ Ομπάμα στις σχέσεις του με τη Ρωσία και τον Πούτιν. Κατά τα λεγόμενά του, πάντως, θα μπορούσε κανείς να μιλήσει για νέα αρχή, αφού δεν εκτοξεύθηκαν απειλές, ήταν απλώς μια θετική ανταλλαγή απόψεων μεταξύ δύο ηγετών που δεν επιμστεύονται ακόμη ο ένας τον άλλον.

Λίγο νωρίτερα, ΗΠΑ και Ευρώπη συμφώνησαν στις Βρυξέλλες ναβάλουν στην άκρη τη διένεξη τους για τις επιδοτήσεις προς τις

αεροναυπηγικές εταιρείες Boeing και Airbus, αντίστοιχα, και να εργαστούν από κοινού προκειμένου να αντιμετωπίσουν τη φιλοδοξία της Κίνας να κυριαρχήσει σε κείριες βιομηχανίες. Η συμφωνία, που «παγώνει» την αμοιβαία απειλή τιμωρητικών δασμών ύψους πολλών δισ. δολαρίων στις οικονομίες των δύο πλευρών, είναι σαφές σημάδι πόσο σοβαρά εννοεί ο πρόεδρος Μπάιντεν την πρόθεσή του να γεφυρώσει τις σχέσεις με την Ε.Ε. Βασικός στόχος του είναι να αποσπάσει την υποστήριξη της Ενωσης στη μεγαλύτερη ίσως πρόκληση που εγκυμονεί η άνοδος μιας τεχνολογικά προηγμένης και αυταρχικής Κίνας. Ο Μπάιντεν βλέπει την Ευρώπη σαν σύμμαχο και όχι σαν οικονομικό αντίπαλο, όπως έκανε ο προκατόχος του, Ντόναλντ Τραμπ. Δεσμεύθηκε έτσι να συνεργαστεί με την Ε.Ε. για να αντιμετωπίσει τις κινεζικές στρατιωτικές, οικονομικές και τεχνο-

λογικές φιλοδοξίες. Ενώ ο Τραμπ είχε επίσης αντιληφθεί τον κίνδυνο μιας ανεξέλεγκτης Κίνας, δεν έκανε τίποτα για να εξασφαλίσει τη στήριξη της Ευρώπης. Αντ' αυτού την τιμώρησε με δασμούς. Ο Μπάιντεν είναι πεπεισμένος πως όσο η Ασία συνολικά αυξάνεται σε πληθυσμό και πλούτο, ο δημοκρατικός κόσμος που πιστεύει στο κράτος δικαίου και στους θεσμούς πρέπει να κάνει περισσότερα για να προστατεύσει τις οικονομίες και τις αξίες του. «Η Ευρώπη είναι ο φυσικός μας εταίρος και ο λόγος είναι πως είμαστε αφοσιωμένοι στις ίδιες δημοκρατικές αρχές και θεσμούς, που όλο και συχνότερα δέχονται επίθεση», υπογράμμισε ο πρόεδρος των ΗΠΑ.

«Η κυβέρνηση Μπάιντεν ανυπομονεί να αποκαταστήσει τις εντάσεις με τους παραδοσιακούς συμμάχους και να οικοδομήσει ένα κοινό μέτωπο μαζί τους προκειμένου να αντιμετωπίσει σκληρότερα την Κί-

να», εξηγεί ο Εσβαρ Σ. Πρασάντ, πρώην επικεφαλής του ΔΝΤ για την Κίνα. Αυτό θα είναι μια ευαίσθητη αποστολή για την Ευρώπη, που έχει μεγάλο όγκο εμπορίου με την Κίνα και δεν βλέπει το Πεκίνο ως οικονομικό αντίπαλο ή στρατιωτικό εχθρό. Η Ευρώπη έχει καταλάβει, όμως, ότι οι φιλοδοξίες της Κίνας υπό τον Σι Τζινπίνγκ και η παραβίαση των εμπορικών κανόνων στο εξωτερικό, όπως και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο εσωτερικό, την καθιστούν μια πολύ πιο σύνθετη εταίρο.

Η εκτίμηση της Μέρκελ

Η Ε.Ε. αναγνωρίζει πλέον στην Κίνα «έναν οικονομικό ανταγωνιστή και έναν συστηματικό αντίπαλο», καθώς δεν ασπάζεται πλέον την εκτίμηση της καγκελαρίου Μέρκελ πως το εμπόριο και η συμμετοχή σε διεθνείς θεσμούς θα επιφέρουν πολιτικές μεταρρυθμίσεις στη χώρα. Ο Μάικλ Πίλομπουρι, υψηλό-

βαθμος σύμβουλος του Τραμπ σε θέματα Κίνας, επέστησε την προσοχή στην κυβέρνηση Μπάιντεν ότι «θα δυσκολευθεί πολύ περισσότερο από όσο νομίζει ώστε να εξασφαλίσει την ανοικτή στήριξη των συμμάχων στο πλευρό των ΗΠΑ στη στρατηγική τους έναντι της Κίνας, εξαιτίας της σοβαρής εξάρτησής τους από την κινεζική αγορά». Αυτό περιλαμβάνει και τη γερμανική εξάρτηση από τις κινεζικές αγορές αυτοκινήτων. Γερμανοί αξιωματούχοι λένε ότι θα χρειαστούν χρόνο για να αλλάξουν την οικονομία τους, που βασίζεται κυρίως στις εξαγωγές και η οποία αυτήν τη στιγμή εξαρτάται σοβαρά από την Κίνα. Και αυτό γιατί κατανοούν ότι οι Κινέζοι σύντομα θα έχουν τη δυνατότητα να κατασκευάσουν μόνοι τους κάποια από τα σύνθετα μηχανικά εργαλεία που αγοράζουν από πιο προηγμένες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και επιχειρούν να αντιγράψουν.

Μέρος της συμφωνίας για την Airbus και την Boeing έχει στόχο να περιοριστούν οι ψηφιακές φιλοδοξίες της Κίνας σε τομείς όπως η τεχνητή νοημοσύνη και η κυβερνοασφάλεια. Επίσης οι δύο πλευρές συμφώνησαν να ελέγξουν τις κινεζικές επενδύσεις σε τομείς που θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις στην ασφάλεια της Ευρώπης και των ΗΠΑ (π.χ. τα δίκτυα 5G). Η προσέγγιση της Ευρώπης από τον Μπάιντεν είναι τόσο πολιτική όσο και πρακτική. Η Ε.Ε. με δεδομένη την οικονομική της ισχύ ως αγοράς και εμπορικού εταίρου έχει μεγαλύτερη επιρροή στην αμερικανική ζωή από οποιονδήποτε άλλον πολυεθνικό θεσμό.

Μεγάλες χώρες όπως η Γερμανία, η Γαλλία και η Ιταλία διατάζουν να συμπαράταχθούν με την Ουάσιγκτον σε μια συγκρουσιακή σχέση με την Κίνα. Ωστόσο οι ισχύουσες αλλαγές εξαιτίας των παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο εσωτερικό, των εμπορικών πρακτικών και της εκτεταμένης βιομηχανικής κατασκοπείας. Η Ε.Ε., για παράδειγμα, έχει συμφωνήσει σε ένα εθελοντικό πρόγραμμα ελέγχου των ξένων επενδύσεων, παρόμοιο με μια αμερικανική επιτροπή γνωστή ως «Επιτροπή για ξένες επενδύσεις στις ΗΠΑ».

Ερεθίζει τον Πούτιν χωρίς να πείθει τους Αμερικανούς

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Στη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας του εναντίον του Ντόναλντ Τραμπ, ο Τζο Μπάιντεν είχε δηλώσει απερίφραστα στη διεύθυνση των New York Times ότι θα επέδωκε την «ανατροπή» του «απολυταρχικού» Ταγίπ Ερντογάν μέσω της «δημοκρατικής αντιπολίτευσης». Αφού εγκαταστάθηκε στον Λευκό Οίκο, του πήρε τρεις μήνες να σκώσει το τηλέφωνο για να μιλήσει στον Τούρκο πρόεδρο και όταν τελικά το έκανε, στις 23 Απριλίου, ήταν για να του ανακοινώσει ότι θα αναγνωρίσει τη Γενοκτονία των Αρμενίων. Ταπεινωμένος και εξοργισμένος, ο Ερντογάν άδραξε την ευκαιρία του τελευταίου πολέμου Ισραήλ - Χαμάς για να κατηγόρησει τον Αμερικανό πρόεδρο ότι έχει τα χέρια του «βαμμένα στο αίμα» των παιδιών της Παλαιστίνης που σκοτώθηκαν από αμερικανικά όπλα στη Γάζα. Την ίδια περίοδο, ο Τούρκος υπουργός Εσωτερικών Σουλεϊμάν Σοϊλού κατηγόρησε ανοικτά την κυβέρνηση Ομπάμα - Μπάιντεν για το αποτυχημένο πραξικόπημα του 2016 στην Τουρκία.

Τούτων δοθέντων, και μόνο το γεγονός ότι πραγματοποιήθηκε και υπήρξε πολιτικά αναίμακτη η κατ' ιδίαν συνάντηση Μπάιντεν - Ερντογάν την περασμένη Δευτέρα, στο περιθώριο της συνόδου κορυφής του NATO, συνιστά μια

ορισμένη πρόοδο στο επικοινωνιακό πεδίο, αν και το κατά πόσον υπήρξε πρόοδος και επί της ουσίας παραμένει άκρως αμφίβολο. Οι μετρημένες εκφράσεις ικανοποίησης των δύο ηγετών –«θετική και παραγωγική» χαρακτήρισε τη συνάντηση ο Μπάιντεν, «παραγωγική και ευλικρινή» την βρήκε ένας πολύ σφιγμένος Ερντογάν– δεν εμπόδισαν τη λίρα να κατρακυλήσει κατά 1% το πρωί της Τρίτης, καθώς οι προσδοκίες για γεφύρωση διαφορών δεν επιβεβαιώθηκαν.

Τις προηγούμενες ημέρες, η Αγκυρα είχε τείνει κλάδο ελαίας προς την Ουάσιγκτον για το ακανθώδες ζήτημα των S-400. Ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών Μεβλούτ Τσαβούσογλου ανακοίνωσε ότι οι Ρώσοι τεχνικοί που προσφέρουν υποστήριξη και εκπαίδευση πάνω στο προηγμένο σύστημα αντιαεροπορικής άμυνας θα αναχωρήσουν σύντομα. Παράλληλα, η Αγκυρα άφηνε να διαρρεύσει στην El Pais και σε άλλα διεθνή μέσα η πληροφορία ότι είναι έτοιμη να προτείνει στην Ουάσιγκτον την εγκατάσταση των ρωσικών πυραύλων στην κοινή αμερικανοτουρκική βάση του Ιντσιρλίκ, όπου θα μπορούν να ελέγχονται από τους Αμερικανούς και δεν θα ενεργοποιούνται παρά μόνον σε «εξαιρετικές» περιστάσεις. Μάλιστα, η Τουρκία διεμήνυσε ότι εξακολουθεί να επιθυμεί την αγορά αμερικανικών πυραύλων Patriot

Ο Τούρκος πρόεδρος Ταγίπ Ερντογάν επένδυσε συστηματικά στον αναβαθμισμένο ρόλο που διαδραματίζει η χώρα του στο πλαίσιο του NATO για να δαλεάσει τον Τζο Μπάιντεν και άλλους συμμάχους του.

Πενιχρά τα αποτελέσματα της συνάντησης Ερντογάν με τον Αμερικανό πρόεδρο.

ή, αν αυτό δεν γίνει δυνατό, ιταλογαλλικών Eurosam.

Προφανώς ο Ερντογάν είχε πολύ ισχυρούς λόγους να επείγεται για μια κάποια λύση στο πρόβλημα των S-400, καθώς ο συνδυασμός των εσωτερικών και εξωτερικών πιέσεων αρχίζει να γίνεται ασφυκτικός για τον ίδιο. Η διογκούμενη ανεργία και ο αχαλίνωτος πληθωρισμός απειλούν να τον οδηγήσουν σε ήττα στις εκλογές του 2023, ενώ δεν υπάρχει πια ένας Τραμπ στον Λευκό Οίκο για να δρα ως τροχοπέδη στις πιέσεις του Κογκρέσου υπέρ των αυστηρότερων κυρώσε-

ων κατά της Αγκυρας. Η επίλυση του προβλήματος γύρω από τους S-400, η άρση των κυρώσεων που έχουν ήδη επιβληθεί και η επιστροφή της Τουρκίας στο πρόγραμμα των F-35 θα ήταν μια ισχυρή τωνατική ένωση στην εμποτισμένη των διεθνών επενδυτών, που τόσο χρειάζεται η άκρως εξωστρεφής τουρκική οικονομία. Ωστόσο ο ποσοτικός συμβιβασμός δεν επήλθε στις Βρυξέλλες –αν και οι διαβουλεύσεις σε επίπεδο υπουργών Άμυνας θα συνεχιστούν– όπως δεν υπήρξε κάποια προσέγγιση στην πάγια αξίωση της Αγκυρας να σταματήσει η αμερικανική υποστήριξη στο συροκουρδικό κόμμα PYD, το οποίο, κατά τον Ερντογάν, είναι παρακλάδι του «τρομοκρατικού» PKK.

Γεγονός είναι ότι ο Τούρκος πρόεδρος επένδυσε συστηματικά στον αναβαθμισμένο ρόλο που διαδραματίζει η χώρα του στο πλαι-

σιο του NATO για να δαλεάσει τον Μπάιντεν και άλλους συμμάχους του. Τόνισε ότι η Τουρκία αντιπροσωπεύει τον δεύτερο στρατό του NATO και συμμετέχει ενεργά σε όλες τις αποστολές του, «από το Ιράκ μέχρι το Αφγανιστάν, από τον Καύκασο μέχρι τα Βαλκάνια, από τη Μαύρη Θάλασσα μέχρι τη Μεσόγειο και την Αφρική», υπογραμμίζοντας εμμέσως πλιν σαφώς τον ρόλο της ως δύναμης ανάσχεσης της Ρωσίας. Ιδιαίτερη σημασία είχε η πρόταση του Ερντογάν να διατηρήσει η Τουρκία δυνάμεις στο Αφγανιστάν και να αναλάβει την ασφάλεια του αεροδρομίου της Καμπούλ τώρα που φεύγουν τα αμερικανικά στρατεύματα από τη χώρα, υπό την προϋπόθεση ότι θα υπάρξει διπλωματική και οικονομική υποστήριξη από τις ΗΠΑ. Ενα θέμα που δεν έληξε στις Βρυξέλλες, πάντως συνάντησε ευμενή υποδοχή.

«Ημισέληνος των drones»

Σε ισχυρό όπλο της τουρκικής διπλωματίας έχουν εξελιχθεί τα φθηνά και αποτελεσματικά, όπως αποδείχθηκε στις συγκρούσεις του Ναγκόρνο-Καραμπάχ και της Λιβύης, μη επανδρωμένα αεροπλάνα (drones) Bayraktar TB2 που κατασκευάζει η τουρκική πολεμική βιομηχανία. Πρόσφατα, η κυβέρνηση της Πολωνίας υπέγραψε συμφωνία για την προμήθεια 24 τουρκικών drones, ενώ νωρίτερα η Τουρκία είχε εφοδιάσει την κυβέρνηση της Ουκρανίας, η οποία δαλεάζεται από τη σκέψη να η χρησιμοποίησει για να ανακτήσει τον έλεγχο στις περιοχές του Ντονμπάς, στο ανατολικό τμήμα της χώρας, που διοικούνται από τους ρωσόφρονους αυτονομιστές. Τουρκικά drones σχεδιάζει να αποκτήσει και η Ρουμανία, μια χώρα πρώτης γραμμής στους σχεδιασμούς του NATO για περικύκλωση της Ρωσίας. Εν ολίγοις, η κυβέρνηση Ερντογάν προσφέρει στο NATO μια «ημισέληνο των drones» από τον Καύκασο, τη Μαύρη Θάλασσα και το Ντονμπάς μέχρι τη Βόρεια Αφρική, διακινδυνεύοντας μια ρήξη με τον Πούτιν, χωρίς να είναι βέβαιο ότι θα εξασφαλίσει την πολιτική ασυλία που τόσο επιθυμεί από την πλευρά του Μπάιντεν.

Η νέα κυβέρνηση του Ισραήλ. Εκτός από τους υπουργούς, ξεχωρίζουν (στην πρώτη σειρά, καθήμενοι) από αριστερά: ο πρωθυπουργός Ναφτάλι Μπένετ, ο πρόεδρος της χώρας Ρούβεν Ριβλίν και ο κυβερνητικός εταίρος (θα αναλάβει την πρωθυπουργία σε δύο χρόνια) και υπουργός Εξωτερικών Γιαΐρ Λαπίντ.

Αβεβαιότητα στο Ισραήλ για τη μετά Νετανιάχου εποχή

Προτεραιότητα της νέας, ετερογενούς, κυβέρνησης τα θέματα κοινωνικής πολιτικής

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΣΗ**

Λιγότερο από μισή ώρα μετά την ορκωμοσία του, ο νέος πρωθυπουργός του Ισραήλ Ναφτάλι Μπένετ έλαβε συγχαρητήριο τηλεφώνημα από τον Αμερικανό πρόεδρο Τζο Μπάιντεν. Το γεγονός ότι ο οκτακομματικός συνασπισμός των Μπένετ - Λάπιντ έβαλε τέλος στη 12ετή διακυβέρνηση του Μπέντζαμιν Νετανιάχου θεωρήθηκε ξεκάθαρα θετική εξέλιξη από τον Λευκό Οίκο.

Η αλλαγή φρουράς αντιμετωπίστηκε με ανακούφιση και από τους Παλαιστινίους, παρότι από πολλές απόψεις, ο Μπένετ είναι ακόμη σκληρότερος απέναντί τους από ό,τι ήταν ο απερχόμενος πρωθυπουργός. Ο Μπένετ έχει διατελέσει επικεφαλής οργάνωσης εποίκων, έχει υπάρξει μέλος μονάδας επίλεκτων δυνάμεων «Σαγιερέτ» και έχει δηλώσει δημοσίως ότι έχει σκοτώσει πολλούς Αραβες «και δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα με αυτό». Το αναμενόμενο από μια κυβέρνηση υπό τον Μπένετ είναι να συνεχιστεί ή και να ενταθεί η εγκατάσταση Εβραίων εποίκων στη Δυτική Οχθη, η εκδίωξη Παλαιστινίων από την Ανατολική Ιερουσαλήμ και η θεσμική υποβάθμιση των Παλαιστινίων σε πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Η νέα κυβέρνηση έδειξε ξεκάθαρα τις προθέσεις της την νύχτα της Τετάρτης, βομβαρδίζοντας στόχους στη Γάζα για πρώτη φορά μετά την εκκείριά του περασμένου μήνα.

Το αν θα σπάσει ο κύκλος της βίας θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από το αν η αμερικανική στήριξη προς το Ισραήλ θα παραμείνει άνευ όρων ή αν οι όλο και δυνατώτερες φωνές που ακούγονται στις ΗΠΑ υπέρ των δικαιωμάτων των Παλαιστινίων θα ασκήσουν κάποια επιρροή στην αμερικανική πολιτική. Μέχρι στιγμής, ψηφίσματα όπως αυτό που ζητάει από την κυβέρνηση Μπάιντεν να εξαρτήσει τη στρατιωτική βοήθεια προς το Ισραήλ από την τήρηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων λαμβάνουν την υποστήριξη μόνο λίγων δεκάδων βουλευτών και δεν τίθενται καν σε ψηφοφορία, αλλά το πεδίο για την άσκηση πολιτικής πίεσης στο εσωτερικό των ΗΠΑ έχει διευρυνθεί σημαντικά.

Αντιθέτως στο Ισραήλ, το ζήτημα της κατοχής διαδραματίζει εντελώς περιφερειακό ρόλο στον σχηματισμό του νέου κυβερνητικού συνασπισμού. Ο Μπένετ

Ο Μπέντζαμιν Νετανιάχου βλέπει τη νέα κυβέρνηση ως παρένθεση και αρνείται να μετακομίσει από την πρωθυπουργική κατοικία.

Οι αγεφύρωτες αντιθέσεις των κυβερνητικών εταίρων δεν επιτρέπουν ελπίδες για πρόοδο στο Παλαιστινιακό, εκτός εάν ο Μπάιντεν έχει άλλες διαθέσεις.

προτιμά να αποφεύγει τις σχετικές συζητήσεις, αφού μεταξύ των οκτώ κομμάτων υπάρχουν κάποια που συνεχίζουν να πιστεύουν ότι μπορεί να υπάρξει λύση δύο κρατών, με την ίδρυση υποτυπώδους παλαιστινιακού κράτους, ενώ άλλα υποστηρίζουν την επέκταση του Ισραήλ μέχρι τον Ιορδάνη και την πλήρη ενσωμάτωση των εδαφών της Δυτικής Οχθης. «Προτιμώ να

αφήσουμε στην άκρη αυτά που μας χωρίζουν και να εστιάσουμε σε αυτά που μας ενώνουν, π.χ. στην παιδεία, στις μεταφορές», δήλωσε χαρακτηριστικά ο νέος πρωθυπουργός.

Εκτός οι υπερροθόδοξοι

Η κοινή αντίληψη είναι ότι η συγκολλητική ουσία του «συνασπισμού της αλλαγής» είναι η απαλλαγή από τον Νετανιάχου. Σημαντικό ρόλο, όμως, παίζει και η έξωση των υπερροθόδοξων κομμάτων από τις κυβερνητικές θέσεις. Η μη συμμετοχή τους στον κυβερνητικό συνασπισμό παρέχει για πρώτη φορά τη δυνατότητα να τους επιβληθεί η υποχρεωτική στράτευση και να αναθεωρηθούν οι χρηματοδοτικές προτεραιότητες του ισραηλινού κράτους, στερώντας από τα θρησκευτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα

πόρους, αν δεν εντάξουν στα προγράμματά τους τη διδασκαλία μαθηματικών, φυσικών επιστημών και αγγλικών.

Επίσης, οι χρηματοδοτήσεις που επιτρέπουν σε πολλούς υπερροθόδοξους νέους να μην εργάζονται αλλά να μελετούν την Τσάκιντουν, όπως κινδυνεύει και η ασυλία που εξασφάλισαν οι οργανώσεις της κοινότητας αυτές όταν αρνήθηκαν να επιτρέψουν κρατική έρευνα για τα όσα συνέβησαν στο Ορος Μερόν, όπου την άνοιξη ποδοπατήθηκαν μέχρι θανάτου 45 άνθρωποι σε θρησκευτική γιορτή.

Κάποια από τα κονδύλια αυτά θα τα διεκδικήσουν τώρα οι φτωχές κοινότητες Αράβων Βεδουίνων που ζουν στην έρημο Νεγκέβ και οι οποίες εξασφάλισαν για πρώτη φορά εκπροσώπηση στην κυβέρνηση του Ισραήλ μέσω του κόμματος Ράαμ του Μανσούρ Αμπάς. Η συμμετοχή του Αμπάς σε μια κυβέρνηση εποίκων έγινε ακριβώς στη βάση της οικονομικής αναβάθμισης της κοινότητάς του και όχι με γνώμονα την ευρύτερη υπεράσπιση της παλαιστινιακής υπόθεσης. Παρομοίως, το αριστερό Μέρετς επέλεξε να στηρίξει την κυβέρνηση όχι γιατί συμφωνεί με τις πολιτικές των εταίρων, αλλά γιατί έλαβε ως αντάλλαγμα υποσχέσεις για κοινωνική πολιτική, καθώς και την πιθανότητα φιλοπεριβαλλοντικών παρεμβάσεων, μέσω του υπουργείου Περιβάλλοντος.

Επειτα από όλα αυτά, η κιπά (κάλυμμα κεφαλής των θρησκευόμενων Εβραίων) που φοράει ο Μπένετ δεν τον έχει προσατέψει από τις κατάρτες που διατυπώνουν δημοσίως εις βάρος του οι υπερροθόδοξοι υπουργοί της απερχόμενης κυβέρνησης. Ο Νετανιάχου βλέπει τη νέα κυβέρνηση ως παρένθεση και το δηλώνει αρνούμενος, παρά την απώλεια της πρωθυπουργίας, να μετακομίσει από την πρωθυπουργική κατοικία, στην οδό Μπάλφουρ της Ιερουσαλήμ.

Pentagon Papers, παθήματα που δεν έγιναν μαθήματα

Πενήντα έτη αφότου δημοσιεύθηκαν

Του **ANDREW BACEVICH**
THE NEW YORK TIMES

Όταν οι Times ξεκίνησαν τη δημοσίευση των Pentagon Papers (εγγράφων του Πενταγώνου) πριν από 50 χρόνια, δεν έδωσα ιδιαίτερη σημασία. Ως νέος ανθυπορραττα έγγραφα για να συνελητοποιήσω ότι η αμερικανική αποστολή ήταν καταδικασμένη σε αποτυχία. Στο έδαφος, ο εχθρός παραμόνευε. Εξίσου επικίνδυνες ήταν και οι παθολογίες που εισήχθησαν στο πεδίο της μάχης από τις ΗΠΑ: η χρήση ναρκωτικών, το δηλητηριώδες φυλετικό μίσος και η περιφρόνηση προς κάθε εξουσία, αλλά και τον λαό του Βιετνάμ από τον μέσο Αμερικανό στρατιώτη. Στις δεκαετίες που μεσολάβησαν, η εκτίμησή μου για τα έγγραφα του Πενταγώνου αυξήθηκε σημαντικά. Η εικόνα της κυβερνητικής ηγεσίας, η οποία λάμβανε άστοχες αποφάσεις, αποκρύπτοντας παράλληλα τα σφάλματά της πίσω από προπέτασμα μυστικότητας, δεν έχει πάψει να με εκπλήσσει δυσάρεστα.

Η 50ή επέτειος της δημοσίευσης των εγγράφων πρέπει, όμως, να μας κάνει να σκεφτούμε πόσο λίγη σημασία είχαν τελικά. Μισόν αιώνα μετά την αποκάλυψη της εγκληματικής πολιτικής της Ουάσινγκτον στη ΝΑ Ασία, οι ψευδαισθήσεις γύρω από τον ρόλο των ενόπλων δυνάμεων διατηρούνται άθικτες. Στους σύγχρονους κύκλους των υπηρεσιών εθνικής ασφάλειας, η πεποίθηση πως ο στρατός κατέχει το «κλειδί» για την επίλυση των γόρδιων δεσμών της Ιστορίας παραμένει ισχυρή. Στο Βιετνάμ, η φυλή, η θρησκεία, η εθνικότητα, η ιδεολογία, η γεωπολιτική και η εθνική ταυτότητα, σε συνδυασμό με το τραύμα του αποικιακού παρελθόντος, ήταν μερικές από τις περιπλοκές εξισώσεις που οι ΗΠΑ εκκλήθησαν να επιλύσουν. Οι κυβερνήσεις Κένεντι και Τζόν-

σον επέλεξαν να αγνοήσουν τις ιδιαιτερότητες αυτές, εμμένοντας στη στήριξη του καθεστώτος της Σαϊγκόν. Οι παράνομες ενέργειες της Ουάσινγκτον, όπως ο βομβαρδισμός της Καμπότζης και του Λάος από την κυβέρνηση Νίξον και το πρόγραμμα δολοφονιών στελεχών των Βιετμίνχ, γνωστό ως πρόγραμμα Φοίνιξ, αποτέλεσαν προηγούμενο για συστηματικές παρανομίες μετέπειτα αμερικανικών κυβερνήσεων. Η πώληση όπλων στο Ιράν από την κυβέρνηση Ρέιγκαν, με στόχο τη χρηματοδότηση των ανταρτών Κόντρας στη Νικαράγουα, η μυστική στήριξη της Ουάσινγκτον προς τον Σαντάμ Χουσεϊν κατά τη διάρκεια του πολέμου Ιράν - Ιράκ τη δεκαετία του 1980, η θνησιγενής εισβολή των ΗΠΑ στη Σομαλία

Εκλείσαν το κεφάλαιο του Βιετνάμ, αλλά τα μοιραία λάθη στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ συνεχίστηκαν.

επί προεδρίας Κλίντον, που κατέληξε στη διαβόητη σφαγή στο Μογκαντίσου τον Οκτώβριο του 1993, η χειραγώγηση των μυστικών υπηρεσιών από τον πρόεδρο Μπους για τη δημιουργία κατάλληλων αφορμών για την εισβολή στο Ιράκ, το 2003, και η υιοθέτηση της τακτικής των «στοχευμένων δολοφονιών» από τον πρόεδρο Ομπάμα είναι μερικές από τις έκνομες αυτές ενέργειες. Ο κατάλογος κλείνει με τη δολοφονία του Ιρανού στρατηγού Σουλεϊμάνι στο Ιράκ.

Ως ενεργοί πολίτες, ελπίζουμε ότι οι πρόσφατες στρατιωτικές αποτυχίες μας διδάξαν τον πρόεδρο Μπάιντεν και την ομάδα του για την αναγκαιότητα αυτοσυγκράτησης και ειλικρίνειας, όταν ερμηνεύουμε την πολυπλοκή διεθνή σκηνή.

Ο Ντάνιελ Ελσμπεργκ, ο άνθρωπος που έδωσε στους New York Times και στην Washington Post τα περίφημα Pentagon Papers.

Μπλάκ άουτ σε sites τραπεζών και αεροπορικών

Μία εβδομάδα μετά το γενικό μπλάκ άουτ που καταγράφηκε στο Διαδίκτυο, με σειρά από διεθνή ενημερωτικά και κυβερνητικά sites να τίθενται εκτός λειτουργίας, σοβαρές διακοπές λειτουργίας παρουσίασαν ιστοσελίδες μεγάλων αεροπορικών εταιρειών (American Airlines, Southwest Airlines, United Airlines, Delta Air Lines, Virgin Australia) και τραπεζών, κυρίως στις ΗΠΑ και στην Αυστραλία. Η αεροπορική εταιρεία Virgin Australia αντιμετώπισε διακοπή λειτουργίας, που προκλήθηκε από βλάβη στο παγκόσμιο δίκτυο παράδοσης περιεχομένου της

Akamai Technologies (AKAM). Το Χρηματιστήριο του Χονγκ Κονγκ ανέφερε σε δημοσίευση στο Twitter ότι η ιστοσελίδα του αντιμετώπιζε τεχνικά προβλήματα και ότι ερευνούσε το ζήτημα, ενώ σε άλλη ανάρτηση, λίγα λεπτά αργότερα, ενημέρωσε ότι επανήλθε στο φυσιολογικό. Ιστοτόποι παρακολούθησης του Διαδικτύου, συμπεριλαμβανομένων των ThousandEyes, Downtdetector.com και fmg.com, ανέφεραν δεκάδες διακοπές ιστοσελίδων ορισμένων αμερικανικών αεροπορικών εταιρειών, όπως οι Delta και United Airlines.

Τα μυστήρια της Αφροδίτης μαγνήτης για ESA, NASA

Τρεις διαστημικές αποστολές έως το 2030

Του **ROBIN GEORGE ANDREWS**
THE NEW YORK TIMES

Η ανακοίνωση της NASA για τη διπλή αποστολή στην Αφροδίτη (Veritas και DAVINCI+) μέχρι τα τέλη της δεκαετίας εξήπληξε τους επιστήμονες. Ξαν να μην αρκούσε αυτό, λίγα εικοσιτετράωρα αργότερα, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Διαστήματος (ESA) εξήγγειλε μία, ακόμη, αποστολή προς τον δεύτερο πλανήτη του ηλιακού μας συστήματος: την εκτόξευση, κάπου στις αρχές της επόμενης δεκαετίας, του διαστημικού σκάφους EnVision (Οραματίζεστε), που θα τεθεί σε τροχιά γύρω του προσπαθώντας να επιλύσει τα πολλά μυστήρια που τον περιβάλλουν.

Ομολογουμένως, μέχρι τις τελευταίες ανακοινώσεις, η Αφροδίτη ήταν ένα μοναχικό ουράνιο σώμα. Η τελευταία αποστολή της NASA εκεί ήταν ο «Μαγγελάνος», που ανεφλέγη στην ατμόσφαιρά της το 1994. Το τελευταίο ευρωπαϊκό πρόγραμμα ήταν το «Venus Express» που καταγράφοντας τροχιές γύρω της τη μελέτησε από το 2006 έως το 2014. Σήμερα, η ιαπωνική διαστημική βολίδα Ακατσούκι (Αυγή) είναι ο μοναδικός γήινος επισκέπτης που μελετά τις συνθήκες της ατμόσφαιράς της. Είναι, λοιπόν, βέβαιο ότι την ερχόμενη δεκαετία η Αφροδίτη θα εξελιχθεί σε έναν εξαιρετικά δημοφιλή προορισμό για τις διαστημικές υπηρεσίες.

Οι στόχοι

Οι τρεις αποστολές έχουν διαφορετικούς στόχους. Όλες, όμως, φιλοδοξούν να απαντήσουν σε ένα θεμελιώδες ερώτημα: ήταν, άραγε, στο παρελθόν η Αφροδίτη κατοικήσιμη; Είχε ομοιότητες με τη Γη μας;

Σήμερα, ο εγγύτερος πλανητι-

κός μας γείτονας είναι μια «έρημη χώρα», μια συμπαντική κόλαση. Στην ατμόσφαιρά της κυριαρχεί το ασφυξιογόνο διοξείδιο του άνθρακα αναμειγμένο με νέφη άκρως διαβρωτικού θειικού οξέος. Οι πιέσεις στην επιφάνειά της συνθλιπτικές, ανάλογες με αυτές που ασκούνται στη Γη σε βάθος 1,6 χιλιομέτρου κάτω από την επιφάνεια του ωκεανού. Η θερμοκρασία της φτάνει τους 482 βαθμούς Κελσίου. Παραδόξως, η ύπαρξη μιας σπανιότερης, βαρύτερης μορφής ύδατος στην ατμόσφαιρα της Αφροδίτης υποδεικνύει ότι στο παρελθόν υπήρχε εκεί κανονικό νερό. Αν αυτό δεν είχε τη μορφή ατμού, αλλά ήταν ρευστό και σχηματίζε λίμνες, ποτάμια, θάλασσες και ωκεανούς, τότε η Αφροδίτη πρέπει να ήταν ο δεύτερος «γαλάζιος πλανή-

Ήταν, άραγε, στο παρελθόν κατοικήσιμη; Είχε ομοιότητες με τη Γη και πώς ο πλανήτης μας απέφυγε την αποκαλυπτική μοίρα της Αφροδίτης;

της» του ηλιακού μας συστήματος, ένα «δίδυμο» της Γης μας ουράνιο σώμα. Σήμερα, μοναδικός «γαλάζιος πλανήτης», όπου αφθονεί το ρευστό νερό, έχει απομείνει ο δικός μας. Γιατί, όμως, συμβαίνει αυτό και πώς η Γη απέφυγε την αποκαλυπτική μοίρα της Αφροδίτης;

Σε αυτά τα ανίγματα θα προσπαθήσει να απαντήσει το ευρωπαϊκό διαστημικό σκάφος EnVision, το οποίο είναι εξοπλισμένο με την τελευταία λέξη της τεχνολογίας. Τα συστήματα ραντάρ που διαθέτει μπορούν να δια-

Ψηφιακή απεικόνιση της Αφροδίτης με φόντο τη Γη. Σήμερα, ο εγγύτερος πλανητικός μας γείτονας είναι μια «έρημη χώρα», μια συμπαντική κόλαση. Στην ατμόσφαιρά της κυριαρχεί το διοξείδιο του άνθρακα αναμειγμένο με νέφη θειικού οξέος. Κάποτε, πιθανόν να ήταν και αυτή «γαλάζιος πλανήτης».

Συνεργασία Αμερικής - Ευρώπης

Ο εγγύτερος πλανητικός μας γείτονας μπήκε στο στόχαστρο και των ΗΠΑ, στο πλαίσιο του προγράμματος «Discovery» της NASA. Η αμερικανική διαστημική υπηρεσία, στις αρχές του μήνα, ανακοίνωσε την αποστολή δύο διαστημικών σκαφών μεταξύ 2028 και 2030. Το κόστος κάθε αποστολής ανέρχεται σε μισό δισεκατομμύριο δολάρια. Η πρώτη αποστολή, DAVINCI+, θα επικεντρωθεί στην ανάλυση της σύνθεσης της ατμόσφαιρας της Αφροδίτης προκειμένου να αποκαλυφθεί πώς σχηματίστηκε και πώς εξελίχθηκε. Ταυτόχρονα, θα διαπιστώσει αν υπήρχαν, στο απώτερο παρελθόν του πλανήτη, ωκεανοί, ενώ θα είναι η πρώτη που θα στείλει στη Γη φωτογραφίες υψηλής ευκρίνειας, από τις «ψηφίδες» του πλανήτη, σχηματισμούς ανάλογους με τις γήινες ηπείρους, οι οποίες υποδεικνύουν την ύπαρξη τεκτονικών μετακινήσεων εκεί. Η αποστολή Veritas θα χαρτογραφήσει την επιφάνεια της Αφροδίτης προκειμένου να αποκρυπτογραφήσει τη γεωλογική της ιστορία και να καταλήξει στα αίτια της τόσο διαφορετικής εξέλιξής της από αυτή της Γης. Σε αυτό το εγχείρημα θα συνεργαστούν επίσης η Γερμανία, η Ιταλία και η Γαλλία.

περάσουν την πυκνή ατμόσφαιρα της Αφροδίτης. Έτσι θα χαρτογραφήσουν την επιφάνειά της, αλλά και το υπέδαφος μέχρι βάθος ενός χιλιομέτρου. Μία συστοιχία φασματόμετρων, στην υπεριώδη και υπέρυθρη ακτινοβολία, θα αναλύσει τη χημική σύνθεση της ατμόσφαιρας και ταυτόχρονα θα διαφοροποιήσει τα ορυκτά στην επιφάνειά της. Ένα άλλο πείραμα θα προσπαθήσει να εκμεταλλευθεί τις μικρές διακυμάνσεις της βαρύτητας για να αναλύσει τη διαστρωμάτωση στα «σωθικά» του πλανήτη.

Όλα αυτά τα εξελιγμένα όργανα και οι μετρήσεις, ελπίζουν οι επιστήμονες, θα δώσουν απάντηση και σε ένα άλλο ερώτημα: είναι, άραγε, η Αφροδίτη γεωλογικώς ζωντανή ή νεκρή;

Ο δεύτερος πλανήτης του ηλιακού μας συστήματος είναι ένας κόσμος όπου κυριαρχούν τα ηφαίστεια και τα ανάγλυφα «γκράφτι» που άφησε πίσω της η ροή της λάβας. Είναι βέβαιο ότι η Αφροδίτη είχε ένα εξαιρετικά εκρηκτικό γεωλογικό παρελθόν. Αν και πολλοί ειδικοί πιστεύουν ότι πα-

ραμένει γεωλογικώς ενεργή, το πυκνό νέφος που την περιβάλλει δεν έχει, μέχρι στιγμής, επιτρέψει την επιβεβαίωση των εκτιμήσεών τους. Ταυτόχρονα, εξαιτίας της πυκνής ατμόσφαιρας δεν κατέστη δυνατό να διαπιστωθεί αν και στην Αφροδίτη υπάρχουν οι χαρακτηριστικές για τη Γη γεωτεκτονικές μετακινήσεις.

Το EnVision, πραγματοποιώντας με χειρουργική ακρίβεια μελέτη συγκεκριμένων τοποθεσιών του πλανήτη, θα καταφέρει να απαντήσει στο ερώτημα. Διαθέτει, άλλωστε, την ικανότητα ανίχνευσης της θερμικής υπογραφής των ενεργών ηφαιστείων, όσφρησης των πιδάκων αερίων που αυτά απελευθερώνουν όταν εκρήγνυνται και, φυσικά, μπορεί να εντοπίσει οποιοδήποτε ίχνος κίνησης των τεκτονικών πλακών.

Το παρελθόν

Το διαστημόπλοιο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος δεν θα ερευνήσει μόνο το παρόν της Αφροδίτης, αλλά και το παρελθόν της, αναζητώντας τα σημάδια που άφησαν πίσω τους οι παλιότερες τεκτονικές μετακινήσεις και τα απομεινάρια της αρχέγονης ηφαιστειακής δραστηριότητας, που σύμφωνα με κάποιους επιστήμονες πυροδότησε ένα αποκαλυπτικής κλίμακας φαινόμενο

του θερμοκπίου, μετατρέποντας τον πλανήτη στην έρημη γη που είναι σήμερα. Ανάμεσα στα άλλα, το ευρωπαϊκό πρόγραμμα θα μελετήσει τις «ψηφίδες», κάποιες παράξενες κοιλάδες που ανασπώνονται ψηλότερα από αυτές που σχηματίζει η νεότερη λάβα. Κάποιοι ειδικοί πιστεύουν ότι οι παράδοξοι γεωλογικοί σχηματισμοί πιθανώς είναι παραμορφωμένα στρώματα πετρωμάτων παρόμοια με τις ηπείρους της Γης. Αν αυτή η προσέγγιση ευσταθεί, τότε οι ήπειροι της Αφροδίτης σχηματίστηκαν ενώ υπήρχε στον πλανήτη νερό σε ρευστή μορφή, ένα ακόμη στοιχείο που υποδεικνύει ότι η Αφροδίτη ήταν κάποτε ένας «γαλάζιος πλανήτης».

Όσο φιλόδοξες και αν είναι τόσο η ευρωπαϊκή όσο και οι δύο αμερικανικές αποστολές, δεν θα καταφέρουν να αποκωδικοποιήσουν όλα τα μυστήρια που περιβάλλουν την Αφροδίτη. Το μεγαλύτερο από αυτά είναι η ανίχνευση φωσφίνης στα νέφη της. Πρόκειται για ένα αέριο που θα μπορούσε να παραχθεί από κάποιο είδος μικροβιακής ζωής.

Το μόνο βέβαιο είναι πως το έντονο ενδιαφέρον για την Αφροδίτη γεννάει ελπίδες ότι μελλοντικά, έπειτα από πολλές ακόμη αποστολές, θα μάθουμε επιτέλους τι συνέβη στον «καταχθόνιο δίδυμο» της Γης μας.

Κλίμα και βιοποικιλότητα, μια διπλή και σύνθετη μάχη

Οι δύο κρίσεις πρέπει να αντιμετωπιστούν μαζί και όχι η μία εις βάρος της άλλης, προειδοποιούν οι επιστήμονες

Της **CATRIN EINHORN**
THE NEW YORK TIMES

Ορισμένες περιβαλλοντικές λύσεις είναι διπλά κερδοφόρες, συμβάλλοντας στον έλεγχο της υπερθέρμανσης του πλανήτη και προστατεύοντας τη βιοποικιλότητα. Ωστόσο, άλλες αντιμετωπίζουν τη μία κρίση εις βάρος της άλλης. Η καλλιέργεια δέντρων στα λιβάδια, για παράδειγμα, μπορεί να καταστρέψει τη φυσική κλωρίδα και την πανίδα ενός πλούσιου οικοσυστήματος, ακόμη και αν τα νέα δέντρα απορροφούν τελικά τον άνθρακα. Αν ο κόσμος δεν σταματήσει να αντιμετωπίζει την κλιματική αλλαγή και την κατάρρευση της βιοποικιλότητας ως ξεχωριστά ζητήματα, κανένα από τα δύο προβλήματα δεν θα αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά, σύμφωνα με έκθεση που δημοσιεύθηκε την Πέμπτη. Η έκθεση αυτή είναι η πρώτη συνεργασία μεταξύ της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC) και της Διακυβερνητικής Πλατφόρμας Επιστημονικής Πολιτικής για τη Βιοποικιλότητα και τις Υπηρεσίες Οικοσυστήματος (IPBES). «Τα δύο ζητήματα είναι πιο βαθιά αλληλένδετα από ό,τι πιστεύαμε αρχικά», δήλωσε ο πρόεδρος της επιστημονικής διευθύνουσας επιτροπής που συνέταξε την έκθεση, Xavns-Ποϋρτνερ. Είναι επίσης άρρηκτα συνδεδεμένα με την ανθρώπινη ευημερία, αλλά οι παγκόσμιες πολι-

τικές στοχεύουν συνήθως αποκλειστικά το ένα ή το άλλο, οδηγώντας σε απρόβλεπτες συνέπειες.

Εδώ και πολλά χρόνια, επιστήμονες και υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μελέτησαν και προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν την κλιματική κρίση, προειδοποιώντας τον κόσμο για τους κινδύνους από τα αέρια του θερμοκηπίου που συσσωρεύονται στην ατμόσφαιρα από τη Βιομηχανική Επανάσταση λόγω της

Ορισμένες μέθοδοι μετριασμού της κλιματικής αλλαγής απειλούν με μεγαλύτερη καταστροφή τα οικοσυστήματα.

καύσης ορυκτών καυσίμων. Ταυτόχρονα, μια άλλη ομάδα ερευνάσε και προσπάθησε να αντιμετωπίσει την κρίση της βιοποικιλότητας, που κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για την εξαφάνιση και την κατάρρευση του οικοσυστήματος. Ο κύριος ένοχος εδώ είναι η απώλεια ενδιαιτημάτων λόγω της εντατικής γεωργίας και της υπεραλιείωσης.

Οι δύο ομάδες έχουν λειτουργήσει σε μεγάλο βαθμό αυτόνομα, ωστόσο, τα θέματά τους συνδέονται με κάτι στοιχειώδες: τον

Στρουθοκάμηλοι με τα μικρά της σε φάρμα της σαβάνας Σεράντο στη Βραζιλία, περιοχής που απειλείται με οικολογική καταστροφή.

άνθρακα. Το ίδιο χημικό στοιχείο που σχηματίζει το διοξείδιο του άνθρακα, το μεθάνιο και την αιθάλη—ουσίες οι οποίες παγιδεύουν τη θερμότητα—αποτελεί επίσης θεμελιώδη δομικό λίθο του φυσικού κόσμου. Βοηθά στη διαμόρφωση του ιστού των φυτών και των ζώων και είναι αποθηκευμένο σε δάση, υγράτους, λιβάδια και στον πυθμένα των ωκεανών. Μια άλλη βασική σύνδεση μεταξύ του κλίματος και της βιοποικιλότητας είναι το γεγονός ότι οι άνθρωποι έχουν δημιουργήσει καταστάσεις εκτά-

κτου ανάγκης και στα δύο μέτωπα, χρησιμοποιώντας τους πόρους του πλανήτη με μη βιώσιμους τρόπους.

Την τελευταία εικοσαετία, η κλιματική κρίση επισκίασε σε μεγάλο βαθμό την κρίση της βιοποικιλότητας, ίσως επειδή η απειλή της ήταν πιο εμφανής. Ωστόσο, η ισορροπία μπορεί να αλλάξει, καθώς οι επιστήμονες προειδοποιούν πως η μείωση της βιοποικιλότητας μπορεί να οδηγήσει σε κατάρρευση του οικοσυστήματος, απειλώντας την τροφή και την παροχή νερού της ανθρωπότητας. Οι επιχειρή-

σεις και οι χώρες αντιμετωπίζουν όλο και περισσότερο τη φύση ως έναν τρόπο αντιστάθμισης των εκπομπών τους, όπως, για παράδειγμα, με τη φύτευση δέντρων για την απορρόφηση του άνθρακα.

Η σαβάνα Σεράντο

Στη Βραζιλία, σε τμήματα της σαβάνας Σεράντο, η οποία φιλοξενεί αμέτρητα είδη και αποθηκεύει μεγάλες ποσότητες άνθρακα, φυτεύτηκαν μονοκαλλιέργειες ευκαλύπτου και πεύκου σε μια προσπάθεια να επιτευχθεί ένας παγκόσμιος στόχος αναδάσωσης. Το αποτέλεσμα όμως, κατά τις δύο εβδομάδες των τοπικών κοινοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των αυτοχθόνων λαών. Οι κλιματικές παρεμβάσεις τείνουν να βλάπτουν τη βιοποικιλότητα περισσότερο από ό,τι την ευεργετούν και πρέπει να υπάρχουν κάποιες αντισταθμίσεις. Σύμφωνα με την έκθεση, με την προστασία και την αποκατάσταση της φύσης μπορούμε να προστατεύσουμε τη βιοποικιλότητα, να περιορίσουμε την αύξηση της θερμοκρασίας, να βελτιώσουμε την ανθρώπινη ευημερία και ίσως να προστατευθούμε από τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, όπως οι έντονες πλημμύρες και οι καταιγίδες. Ένα παράδειγμα για το πώς

η προστασία και η αποκατάσταση της φύσης μπορεί να βοηθήσει είναι η περιοχή Κασαμάντσε της Σενεγάλης. Εκεί, οι τοπικές κοινότητες αποκατέστησαν τα μαγκρόβια δάση και υιοθέτησαν βιώσιμα αλιευτικά μέτρα, βελτιώνοντας τα αλιεύματά τους, φέρνοντας πίσω τα δελφίνια και 20 διαφορετικά είδη ψαριών στα νερά της περιοχής, αποθηκεύοντας άνθρακα και προστατεύοντας τις ακτές τους, δώλωσε η περιβαλλοντική ανθρωπολόγος στο Πανεπιστήμιο Ρούτγκερς και μία από τους συγγραφείς της έκθεσης, Πάμελα Μακέλοϋι.

Παράλληλα, στα βουνά του Ινδοκαυκάσου στη νότια Ασία, ένα πρόγραμμα διατηρεί μια περιοχή περίπου στο μέγεθος του Βελγίου, αποκαθιστώντας δάση και λιβάδια, προστατεύοντας τις απειλούμενες λεοπαρδάλεις του χιονιού και τα ελάφια, ενώ διατηρεί ταυτόχρονα τον άνθρακα μακριά από την ατμόσφαιρα. Οι άνθρωποι—1,3 εκατομμύριο—που ζουν στην περιοχή που εκτείνεται σε τμήματα του Νεπάλ, της Ινδίας και της αυτόνομης περιφέρειας του Θιβέτ, έχουν δει αυξημένα εισοδήματα νοικοκυριών μέσω του τουρισμού και της βιώσιμης γεωργίας. Οι αστικές περιοχές μπορούν επίσης να κάνουν τη δική τους προσπάθεια, φυτεύοντας γηγενή δέντρα, δημιουργώντας χώρους πρασίνου και προστατεύοντας τα παράκτια οικοσυστήματα.

Η UEFA μπήκε στο στόχαστρο για την απόφασή της να μη διακόψει τον αγώνα της Δανίας με τη Φινλανδία.

«Πυρά» κατά UEFA για Ερικσεν

Η συνέχιση του αγώνα ξεσήκωσε θύελλα διαμαρτυριών, κυρίως από την εθνική Δανίας

Τον **ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Η **UEFA** δεν κρύβει την προτίμησή της στους Queen, επιλέγοντας το «We Are The Champions» του θρυλικού ροκ συγκροτήματος για να ντύνει ηχητικά τις απονομές του Τσάμπιονς Λιγκ κάθε χρόνο. Ωστόσο, δείχνει ότι ο τίτλος άλλου κομματιού των Queen την εκφράζει περισσότερο, και δεν είναι άλλος από το «The Show Must Go On».

Η ευρωπαϊκή συνομοσπονδία δέχθηκε πολλά βέλη για την επιμονή της να συνεχιστεί ο αγώνας της Δανίας με τη Φινλανδία το Σάββατο κι ενώ η ζωή του Κρίστιαν Ερικσεν κρεμόταν ακόμη από μια κλωστή, σχεδόν μία ώρα αφού του κατέρρευσε από ανακοπή καρδιάς στο «Πάρκεν» της Κοπεγχάγης και επανήλθε στη ζωή χάρη στην άμεση παρέμβαση των συμπαίκτών του και του ιατρικού προσωπικού της Εθνικής Δανίας.

Για «γελοία απόφαση» έκανε λόγο ο Πέτερ Σμάικελ, ενώ ο Μίχαελ Λάουντρουντ ζήτησε ανθρωπιά από την UEFA.

Ο αγώνας διακόπηκε στο 42ο λεπτό και με όσα έβλεπαν οι φιλάθλοι κατάλαβαν ότι το ματς δεν θα συνεχιζόταν – άλλωστε, αυτό είχε πια ήσυχονα σημασία. Οχι όμως και για την UEFA, που μερικά λεπτά μετά τη μεταφορά του Ερικσεν, με τις αισθήσεις του πλέον, στο νοσοκομείο, έπευσε να καλέσει τους 16.000 φιλάθλους να μείνουν στις θέσεις τους μήπως ο αγώνας συνεχιστεί – σε στιγμές,

Οι παίκτες της Φινλανδίας, παρόντες στο περιστατικό με τον Ερικσεν, του ευχήθηκαν περαστικά στο ματς της περασμένης Τετάρτης με τη Ρωσία.

δηλαδή, που κανείς δεν μπορούσε να είναι βέβαιος ότι ο Ερικσεν θα επιβίωνε.

Ακολουθως, η UEFA όχι μόνο φέρεται να επέμεινε στη συνέχιση του αγώνα, αλλά και απέδωσε την απόφαση στην «κοινή θέληση των παικτών των δύο ομάδων», πράγμα που δεν επιβεβαιώνεται – το αντίθετο μάλιστα!

«Ο κορωνοϊός σου επιτρέπει να

αναβάλεις έναν αγώνα κατά 48 ώρες. Γιατί δεν ισχύει το ίδιο με την καρδιακή προσβολή;», διερωτήθηκε ο προπονητής της Δανίας, Κάσπερ Χιούλμαντ. «Αυτό είναι λάθος», τόνισε.

Όπως λέγεται, η UEFA πίεσε τους Δανούς να παίξουν την επόμενη ημέρα τον αγώνα, αλλιώς θα έπρεπε να τον ολοκληρώσουν επιτόπου, όπως και τελικά έγινε. Πληροφορίες ανα-

φέρουν ότι ούτε οι Δανοί ούτε καν οι Φινλανδοί επιθυμούσαν τη συνέχιση του αγώνα. Ειδικά για τους Δανούς, φάνηκε στο υπόλοιπο της αναμέτρησης πόσο επηρεασμένοι ήταν, ακόμη και στην αποτυχημένη εκτέλεση πέναλτι του Πιερ-Εμίλ Χόιμπεργκ.

Η κίνηση της UEFA προκάλεσε επίσης την οργή βετεράνων Δανών παικτών, όπως ο Πέτερ Σμάικελ και ο Μίχαελ Λάουντρουντ, με τον πατέρα του Κάσπερ Σμάικελ να κάνει λόγο για «γελοία απόφαση» και τον Λάουντρουντ να ζητεί ανθρωπιά από την UEFA.

Θα πει κανείς, πρώτη φορά είναι που το κάνει αυτό η UEFA; Μπορεί κανείς να ξεχάσει το 1985, όταν 39 άνθρωποι πέθαιναν στο «Χέιζελ», αλλά η UEFA επέμεινε στη διεξαγωγή του τελικού εκείνου;

Πού θέτουμε, λοιπόν, το όριο για το πότε πρέπει να διακόπτεται οριστικά ένας αγώνας; Στη λιποθυμία/απώλεια των αισθήσεων; Στον τραυματισμό ενός ή πολλών φιλάθλων; Στον θάνατο φιλάθλου; Στις ρατσιστικές επιθέσεις από την εξέδρα, ίσως; Ή στον θάνατο ενός εκ των συμμετεχόντων στον αγώνα;

Η απάντηση θα πρέπει να βρίσκεται στην επιτόπου συνεννόηση με τους αρχηγούς των ομάδων, διότι «για όλα τα πράγματα μέτρο είναι ο άνθρωπος», όπως είχε πει ο Πρωταγόρας. Και η πίεση των διοργανωτών πρέπει να έχει επίσης μέτρο.

Η UEFA κέρδισε την άνοιξη τις εντυπώσεις με την επιτυχημένη απόκρουση της προσπάθειας της ευρωπαϊκής Σούπερ Λίγκας, τονίζοντας τότε ότι πάνω από το χρήμα πρέπει να είναι ο άνθρωπος. Καλό θα ήταν να εφαρμόζει όσα διακηρύττει.

ΑΠΟΦΕΙΣ

Παραμένει άλυτο μυστήριο...

Τον **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Πώς το είπε ένας ακροατής του ΣΠΟΡ FM 95: «Εμείς οι «τοξικομανείς» του κυπριακού ποδοσφαίρου, είμαστε σε φάση αποκατάστασης παρακολουθώντας το Ευτο». ... μάλ-λον εννοώντας ότι όντως βρισκόμαστε σε μια διαδικασία ανασυγκρότησης του τι εστί ποδόσφαιρο, ανανεώνοντας τη σχέση μας με το άθλημα.

Απαλλαγμένοι από τα «τρωκτικά παράγοντες», τα «πλάνα τριετίας της ΚΟΠ», τον «αναλφαριθμητισμό του Var», την υποκριτική ικανότητα των παικτών, την κακή αισθητική των γηπέδων μας, τον αργό ρυθμό των αγώνων και άλλων πολλών κα-ταστάσεων που κατά καιρούς μας απασχολούν, έχουμε εστιάσει στο άθλημα και μόνο, συγκροτώντας μια καινούργια κοσμοθεωρία επ' αυτού.

Βέβαια, μη νομίζεις ότι δεν είναι και επίπονο ή ψυχοφθόρο. Ίσα, ίσα στην προσπάθειά μας να επιστρέψουμε στην κα-νονικότητα μας, αφήνοντας πίσω κατά κάποιο τρόπο την επιδημία, έχουμε πια καθλωθεί στον καναπέ και μεταξύ κινήτου, στοιχηματικών εταιρειών, Facebook, Twitter, In-stagram, τηλεόρασης και διαφημιστικών φυλλαδίων για Delivery προσπαθούμε να κατανοήσουμε σε ποιο επίπεδο έχει φτάσει το άθλημα.

Ποιες είναι οι σύγχρονες τακτικές που το καθορίζουν, ποια είναι τα επόμενα αστέρια του, ποιοι τομείς θεωρούνται πια σημαντικοί, μα κυρίως, κυρίως αναρωτιόμαστε ποιο είναι το μυστήριο και ακόμη αυτό το άθλημα, μέσα από τις τόσες αλλαγές και την εξέλιξή του, συνεχίζει να μας συνεπαίρνει εξαπτοντας την φαντασία ή και την παιδικότητά μας. Όσο και αν η τεχνολογία εισχώρησε, όσο και αν οι παίκτες τείνουν να γίνουν σούπερ αθλητές, όσο και αν η τακτική έχει πλέον τελειοποιηθεί, όσο και αν το συναίσθημα ή η αυτοδημιουργία έχει εξαλειφθεί εντός του αγωνιστικού χώρου... το ποδόσφαιρο από μόνο του εξακολουθεί να διαθέτει το συστατικό που μπορεί να καθλώσει τον καθένα ή μέρος του πλανήτη μπροστά στην τηλεόραση.

Τόσες αλλαγές έχουν επέλθει, τόσες τροποποιήσεις, ο επαγγελματισμός εδραιώθηκε ο' όλους τους τομείς που το περιβάλλουν και όμως η διαδοχή συναισθημάτων που βιώνεις παρακολουθώντας ένα παιχνίδι, μοιάζει με αναβίωση αντιστοιχων γεγονότων του παρελθόντος. Τι και αν πρόκειται δηλαδή για το Μουντιάλ του 1986, το Παγκόσμιο Κύπελλο στις Ηνωμένες Πολιτείες του 1994, το αλπομόνητο Γιούρο του 2004 ή το Ευρωπαϊκό πρωτάθλημα του 2021... ένα άλυτο μυστήριο διατηρείται και έχει να κάνει με την σχέση του ατόμου με το ποδόσφαιρο ανεξαρτήτως ηλικίας, χώρας, κοινωνικού στάτους και τα συναφή.

Ποδόσφαιρο είναι, πολλά γίνονται. . .

Τον **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝ**

Στη βάση της λογικής και των προβλέψεων, η Δυναμό Ζάγκρεμπ ήταν από τις χειρότερες κληρώσεις που θα μπορούσαν να τύχουν στην Ομόνοια, εκτός και αν γίνονται θαύματα και ο προορισμός του πρώτου αγώνα αλλαχθεί. Όσο για τις δύο ομάδες της Λε-μεσού, Απόλλωνα και ΑΕΛ, από τη στιγμή που βρίσκονταν στους δυνατούς της κλή-ρωσης, το πιο πιθανό ήταν να έχουν τον τίτλο του φαβορί, ό,τι ισχύει δηλαδή και μετά το αποτέλεσμα της κλήρωσης.

Δεν λειτουργούν, ωστόσο, τα πράγματα στο ποδόσφαιρο πάντα στη βάση της λογικής και των προβλέψεων και δεν αποδεικνύονται πάντα φυσιολογικά όλα τα αποτελέσματα. Ναι, δύσκολος ή καλύτερα πολύ δύσκολος αντιπαλος η πρωταθλήτρια Κροατίας, δεν μιλάμε ωστόσο για την πρω-ταθλήτρια Αγγλίας, Ιταλίας ή Ισπανίας. ... Ξεκάθαρο φαβορί η ομάδα του Ζάγκρεπ για την πρόκριση, πολλές φορές όμως έχει αποδειχθεί, πως η χρονική περίοδος κατά την οποία διεξάγονται αυτοί οι αγώνες, δίνει στο αυτισάντερ πολύ περισσότερες πιθανότητες. Στην προκειμένη περί-πτωση, προσθέτουμε και την παρουσία οκτώ ποδοσφαι-ριστών της ομάδας του Ζάγκρεπ στα τελικά του Γιούρο 2020, με ό,τι αυτό μπορεί να σημαίνει σε σχέση με την αγωνιστική ετοιμότητα τους στο τέλος Ιουλίου. Επιπρόσθετα, μην υποτιμούμε τις δυνατότητες της Ομόνοιας, σε σχέση και με την εμπειρία της πλέον σε τέτοιους αγώνες, μετά και την περσινή επιτυχημένη ευρωπαϊκή πορεία.

Υπάρχει και η άλλη πλευρά του νομίσματος. Κανείς δεν αμφιβάλλει πως Απόλλωνας και ΑΕΛ έχουν τον πρώτο λόγο, έστω και αν στις 15 Ιουλίου θα γνωρίζουν, στα σίγουρα, τον αντιπαλό τους. Έχουμε να λέμε και να... κλαίμε, ωστόσο, για ανάλογες περιπτώσεις κατά τις οποίες κυπριακές ομάδες είχαν ξεκάθαρα τον τίτλο του φαβορί αλλά έφυγαν χωρίς. Είτε γιατί στο γήπεδο αποδείχθηκε κάτι διαφορετικό για τον αντιπαλό, είτε γιατί υποτιμήσαμε ή απλά δεν προετοιμαστήκαμε κατάλληλα.

Αυτή τη στιγμή έχουμε ενώπιόν μας μόνο θεωρητικά δεδομένα, ως προς το αποτέλεσμα των πρώτων κληρώσεων. Το τι θα εξελιχθεί στο γήπεδο είναι το άγνωστο. Ζητούμενο, είναι στο μέγιστο δυνατό βαθμό, τέτοια περίοδο, στο γήπεδο να αποδειχθεί πως οι ομάδες μας έκαναν το καλύτερο, προ-ετοιμάστηκαν κατάλληλα και προσέγγισαν απόλυτα σωστά τους αγώνες. Αν μετά απ' όλα αυτά, η πρόκριση δεν επιτευχθεί, τότε θα μπορούσαμε πιο σωστά να εκτιμήσουμε και ίσως να αναδείξουμε την ποιότητα και ικανότητα του αντιπαλού, ως την κύρια αιτία μη υλοποίησης του στόχου...

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Ο Ερικσεν και εμείς...

Από τις πιο συγκλονιστικές στιγμές που μπορεί να προκύψουν κατά τη διάρκεια ενός ποδοσφαιρικού αγώ-να. Η θετική, υπό τις περιστάσεις, κα-τάληξη για τον Κρίστιαν Έρικσεν με-τρίασε το σοκ, η ουσία όμως δεν αλ-λάζει. Ανάλογο περιστατικό μπορεί να συμβεί στον οποιονδήποτε ποδο-σφαιριστή. Μακάρι όχι, αλλά και στη χώρα μας υπάρχουν πιθανότητα να ζή-σουμε κάτι τέτοιο. Είμαστε έτοιμοι να το αντιμετωπίσουμε, όπως ανάλογα έπραξαν στην Κοπεγχάγη; Έχουμε τις δυνατότητες σε ανθρωπινό δυναμικό αλλά και τεχνολογία για να αποφευχ-θούν σε μια τέτοια περίπτωση τα χει-ρότερα. Αυτό θα πρέπει, για μας εδώ στην Κύπρο, να κρατήσουμε από όσα έγιναν το απόγευμα της 12ης Ιουνίου στη Δανία...

* * * * *

Γίνεται επικίνδυνο...

Τώρα παίζεται το EURO... κολλήτο σε μια χρονιά όπου λόγω πανδημίας πολλοί ποδοσφαιριστές έπαιζαν σχε-δόν τρία ματς την εβδομάδα. Το μόνο

που ενδιαφέρει τους άρχοντες του ποδοσφαίρου είναι το ...καλεντάρι. Ματς , ματς, ματς. Τίποτα άλλο. Οι πο-δοσφαιριστές πια αντιμετωπίζονται ως μηχανές, κι όχι ως άνθρωποι. Το ποδόσφαιρο έχει αρχίσει να γίνεται επικίνδυνο.

* * * * *

Τα λέει σταράτα

Επί του πιο πάνω διαβάστε τι είπε ο Ρόμπερτ Λεβαντόφσκι: «Τόσοι πολ-λοί ξεχνούν ότι είμαστε άνθρωποι κι όχι μηχανές. Δεν γίνεται να παί-ζουμε κάθε μέρα στο ανώτερο επί-πεδο απόδοσης. Αυτό θα είναι το πρόβλημα στο ποδόσφαιρο και τους νέους παίκτες, να μείνουν στο peak τους για πολλά χρόνια, διότι στην επόμενη διετία θα έχουμε τόσα πολλά μεγάλα παιχνίδια. «Ακόμη και για τους οπαδούς, πιστεύω ότι με τόσα πολλά παιχνίδια θα βαρι-ούνται πιο εύκολα, διότι αν περιμέ-νεις για έναν αγώνα περισσότερο, υπάρχει μεγαλύτερη προσδοκία, το συναίσθημα της ανυπομονησίας. Θα υποβαθμιστεί η ποιότητα. Είναι

αδύνατον να διατηρηθείς στο top επίπεδο για τόσα πολλά παιχνίδια».

* * * * *

Βολές από Μπρεθγουέιτ

Ο Μάρτιν Μπρεθγουέιτ εξαπέλυσε βολές κατά της UEFA, τονίζοντας πως η Δανία... πιέστηκε για να τελειώσει το ματς με τη Φινλανδία. Ωραία η UE-FA! Η κατάρρευση του Κρίστιαν Ερικ-σεν στο συγκεκριμένο ματς συγκλό-νισε τον ποδοσφαιρικό πλανήτη. Ευ-τυχώς ο άνθρωπος παρέμεινε εν ζωή. Πολύ δύσκολο να ξαναπαίξει ποδόσφαιρο αλλά αυτό είναι το λιγό-τερο σημαντικό.

* * * * *

Επίλεκτη Κατηγορία

Η κοπ αποφάσισε το πώς θα γίνουν τα λοιπά πρωταθλήματα για τη νέα σεζόν αλλά για το πρωτάθλημα της Επίλεκτης Κατηγορίας ούτε λέξη. Οι άνθρωποι αυτοί έχουν σταματήσει από το Νοέμβριο αλλά δεν ξέρουν πότε θα ξαναρχίσουν να παίζουν πο-δόσφαιρο. Είναι 16 ομάδες, μένουν

και οι 16 με το πρωτάθλημα να θεω-ρείται μη γινόμενο, ενώ πέφτουν και έξι ομάδες από τη Γ' Κατηγορία. Από τη ΚΟΠ λένε ότι δεν είναι αυτοί που αποφασίζουν, αλλά η ΣΤΟΚ. Υπάρχει δηλαδή περίπτωση η ΣΤΟΚ να αποφασίσει η ίδια κάτι άλλο από αυτό που θέλει η ΚΟΠ;

* * * * *

Περί μεταγραφών

Λογικό είναι, την κάθε ανακοίνωση για μεταγραφή να ακολουθούν σχό-λια και εκτιμήσεις. Στις περιπτώσεις «κνηρών» μεταγραφών τα σχόλια διαφέρουν σε σχέση με την απόκτη-ση ποδοσφαιριστών οι οποίοι δεν θε-ωρούνται από το... πάνω ράφι. Η κά-θε μεταγραφή, έχει τους λόγους της, με βάση το σχεδιασμό. Καλό είναι λοιπόν, η αξιολόγηση μιας μεταγρα-φής να προκύπτει μετά την ολοκλή-ρωση ενός μεταγραφικού σχεδια-σμού. Όταν δηλαδή θα υπάρχει ολο-κληρωμένη εικόνα ενός ρόστερ, σε σχέση με πρωτοκλασάτους, πρώτες επιλογές και ονόματα που προορίζ-ται για λύσεις ανάγκης...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
5,36%Χ.Α.
-2,19%

3,34%

-0,18%

0,24%

1,00%

0,92%

ΒΙΛΕ ΙΤΑΛΙΑ

Φόβοι για
σκάνδαλα με
τα 800 δισ.
ευρώ στην Ε.Ε.
Σελ. 9Πετρέλαιο
-0,37%€/ \$
-1,72%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΛΛΑΔΑ

Αύξηση του τζίρου για
λιανεμπόριο - εστίαση

Πάνω από 200 εκατ. ευρώ κατάφερε να «μαζέψει» το λιανεμπόριο τον πρώτο μήνα επαναλειτουργίας του, παρά το ότι κάποια μέτρα βρίσκονται εν ισχύι. Αύξημένος ήταν ο τζίρος και για την εστίαση, παρότι τον Απρίλιο εξακολουθούσε να παρέχει μόνο υπηρεσίες delivery και take away. **Σελ. 6**

ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ

Προπληρωμή ζητούν
οι ελληνικές επιχειρήσεις

Προπληρωμή των παραγγελιών ζητεί το 40% των ελληνικών επιχειρήσεων, ενώ το 25% δεν διαπραγματεύεται τους όρους πληρωμών όταν ζητηθεί παράταση. Σύμφωνα με έρευνα, το 66% των επιχειρήσεων εκτιμά ότι έχει αυξηθεί ο κίνδυνος για εκπρόθεσμες ή για μηδενικές πληρωμές. **Σελ. 7**

ΑΝΩ ΤΩΝ 25 ΕΤΩΝ

Παλαιά διαμερίσματα
αγοράζουν στην Ελλάδα

Παλιές κατοικίες ηλικίας άνω των 25 ετών επιλέγουν σε ποσοστό άνω του 70% οι αγοραστές ακινήτων στην Ελλάδα. Πρόκειται για μια λύση, η οποία οφείλεται ασφαλώς στο ότι τα συγκεκριμένα ακίνητα είναι και πιο προστά οικονομικά. Αγορούν κυρίως μεζονέτες και διαμερίσματα. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών
ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0,30%	-0,03%
Γερμανία	-0,20%	0,06%
Γαλλία	0,15%	0,05%
Ιταλία	0,82%	0,04%
Ισπανία	0,42%	0,03%
Ιρλανδία	0,18%	0,06%
Ελλάδα	0,77%	-0,02%
Ην. Βασίλειο	0,77%	0,03%

Βαθμολογία
από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο- πρόθεσμο Χρέος	Βραχυ- πρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

Ανακάμπτουν από το 2022 οι διακοπές

Οι διοργανωτές ταξιδιών άρχισαν ήδη την προώθηση πακέτων για το επόμενο καλοκαίρι

Ενώ το τοπίο για τους Ρώσους τουρίστες φαίνεται να ξεκαθαρίζει, παραμένει θολό για τους Βρετανούς, με ασαφή χρονοδιαγράμματα και συγκεχυμένες πληροφορίες, οι οποίες δεν επιτρέπουν την εξαγωγή συγκεκριμένων συμ-

περασμάτων για την βρετανική αγορά και τις επικείμενες αποφάσεις Τζόνσον. Θεωρείται, ωστόσο, βέβαιο ότι η διάθεση για διακοπές το φετινό καλοκαίρι θα είναι μειωμένη. Μόλις 25-30 χιλιάδες Βρετανοί τουρίστες θα

φτάσουν Κύπρο από τον Ιούλιο μέχρι και τον Οκτώβριο 2021 σύμφωνα με τις μέχρι στιγμής κρατήσεις της Jet2. Η φετινή σεζόν θεωρείται πλέον ένα στοίχημα το οποίο έχει ήδη χαθεί. Ωστόσο, ξεκινά ένα άλλο -των καλύτερων

τουριστικών επιδόσεων για το 2022- και με τα μέχρι στιγμής δεδομένα, φαίνεται να είναι κερδοφόρο. Ήδη οι μεγάλοι διοργανωτές ταξιδιών έχουν ξεκινήσει την διαφημιστική καμπάνια για τις διακοπές του επόμενου χρόνου

και καταγράφεται έντονη κινητικότητα στις κρατήσεις των Βρετανών. ΤUI και Jet2 καταγράφουν μέχρι στιγμής αυξήσεις 120% και 127% αντίστοιχα στις κρατήσεις των πακέτων διακοπών για το επόμενο καλοκαίρι. **Σελ. 3**

Η κλιματική αλλαγή απειλεί οικονομικά κέντρα της Κίνας

Πολλά τρις. δολάρια που παράγουν τα οικονομικά κέντρα στην ανατολική ακτή της Κίνας, ανάμεσά τους και 974 δισ. δολ. που αφορούν την οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή της Σαγκάης, θα κινδυνεύσουν τα επόμενα χρόνια να εξαφανιστούν από την άνοδο της επιφάνειας των ωκεανών εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής. Σύμφωνα με αδημοσίευστα στοιχεία έρευνας που αποκαλύπτουν οι Financial Times, μερικά από τα πιο σημαντικά εμπορικά κέντρα της Κίνας μπορεί να έρθουν αντιμέτωπα κάθε χρόνο με πλημμύρες, εκτός εάν μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Επιμέτρηση της κοινωνικής ευημερίας

Είναι γενικά αποδεκτό ότι βασικός στόχος της διακυβέρνησης μιας χώρας είναι η βελτίωση της ευημερίας των πολιτών. Παραδοσιακά, ως αντιπροσωπευτικός δείκτης χρησιμοποιείται το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν που αντιστοιχεί στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών.

Σε επιστημονικό, ωστόσο, επίπεδο, η χρήση του ΑΕΠ ως δείκτη ευημερίας αμφισβητείται έντονα. Η κριτική αφορά τη δυσκολία συγκρίσεων σε διεθνές επίπεδο, δεδομένου του διαφορετικού επιπέδου τιμών, αλλά και της άνισης κατανομής πλούτου μεταξύ των διαφόρων χωρών. Πιο σημαντικό, από πρακτικής άποψης, είναι το γεγονός ότι ο δείκτης δεν συνυπολογίζει βασικά στοιχεία της ευημερίας των πολιτών.

Πιο συγκεκριμένα, το ΑΕΠ απο-

τελεί μια απεικόνιση της σημερινής πραγματικότητας και δεν αντικατοπτρίζει τις μελλοντικές προοπτικές, τη χρηματοοικονομική κατάσταση του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και την κοινωνική ανισότητα (π.χ. πρόσβαση στην παιδεία και υγεία). Επιπλέον, δεν καλύπτει την ολόενα και σημαντικότερη περιβαλλοντική διάσταση, δηλαδή την καταπόνηση των φυσικών πόρων που επιφέρει η ανάπτυξη, τη σχέση των πολιτών με το κράτος (π.χ. εμπιστοσύνη στους θεσμούς και αίσθημα ασφάλειας) και άλλα υποκειμενικά θέματα όπως ο βαθμός ευτυχίας των ανθρώπων.

Για αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος η επιστημονική κοινότητα κινείται προς δύο κατευθύνσεις. Η πρώτη αφορά την ανάπτυξη τομεακών δεικτών, που

συμπληρώνουν το ΑΕΠ π.χ. δείκτες ανταγωνιστικότητας που ενσωματώνουν τις μελλοντικές προοπτικές μιας οικονομίας, δείκτες που καλύπτουν την κοινωνική συνοχή, καθώς και δείκτες βιωσιμότητας που αφορούν θέματα περιβάλλοντος. Η ανάλυση τέτοιων δεικτών με επιστημονικό τρόπο, πέρα από πολιτικές σκοπιμότητες, μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για τη διαμόρφωση και την αξιολόγηση οικονομικών πολιτικών. Γι' αυτό τυγχάνουν ευρείας χρήσης σε ανεπτυγμένες οικονομίες, ενώ έχουν εισαχθεί ως εργαλείο αξιολόγησης των Προγραμμάτων Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, που έχουν πρόσφατα υποβάλει οι χώρες μέλη της ΕΕ. Η δεύτερη κατεύθυνση αφορά την ετοιμασία σύνθετων δεικτών που αντικατοπτρίζουν αποτελε-

σματικότερα την κοινωνική ευημερία των πολιτών. Ορισμένα παραδείγματα περιλαμβάνουν: το δείκτη ανάπτυξη της Διεθνούς Τράπεζας, που λαμβάνει υπόψη το επίπεδο παιδείας και υγείας, το δείκτη ευτυχίας, καθώς και άλλους δείκτες που δημοσιεύουν ερευνητικοί οργανισμοί. Η χρήση τέτοιων δεικτών οδηγεί σε διαφορετική κατάταξη των οικονομιών σε σύγκριση με το ΑΕΠ, ευνοώντας χώρες με ανεπτυγμένα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας και αυξημένη περιβαλλοντική ευαισθησία (π.χ. Σκανδιναβικές χώρες).

Στην Κύπρο, η επιστημονική και αντικειμενική ανάλυση ως εργαλείο τροφοδότησης της διαμόρφωσης και αξιολόγησης της οικονομικής πολιτικής σε τομεακό επίπεδο, καθώς και σε γενικό επί-

πεδο, έχει σημαντικά περιθώρια αναβάθμισης. Προς αυτή την κατεύθυνση, ενδείκνυται να ενεργοποιηθούν ανεξάρτητοι φορείς, όπως το Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας, σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς. Στόχος, η θεσμοθέτηση της αντικειμενικής αξιολόγησης των πολιτικών σε όλα τα πεδία για σκοπούς ενημέρωσης των πολιτικών κομμάτων, οργανωμένων συνόλων και πολιτών, αλλά και η συμβολή στη διαμόρφωση πολιτικών που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ανθρώπων.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της Pricewaterhouse Coopers Investment Services.

Something new
and exciting is coming!

www.pwc.com.cy

ΑΝΑΛΥΣΗ Του ΚΩΣΤΑ ΚΑΛΛΙΤΣΗ

Πληθωρισμός, φορολογία και πολιτική Μπάιντεν

Δύο συζητήσεις έχουν ανοίξει εξαιτίας της νέας οικονομικής πολιτικής του Μπάιντεν. Μία για τον πληθωρισμό, ιδιαίτερα μετά το 5% του Μαΐου – η μεγαλύτερη αύξηση του εδώ και 13 χρόνια. Κάποιοι ανησυχούν γιατί από τότε που ξέσπασε η πανδημία το αμερικανικό κράτος έχει διαθέσει σχεδόν 6 τρισ. δολ. για να στηρίξει νοικοκυριά, κοινωνικές δομές και επιχειρήσεις. Από αυτά, τα 2,8 τρισ. ήταν η τονωτική ένεση το 2021, ίσα με το 14% του ΑΕΠ των ΗΠΑ (ωχρία η αντίστοιχη στήριξη στην Ευρώπη, δεν θα υπερβεί το 7% του ΑΕΠ φέτος), και από αυτά το 54% του τελευταίου πακέτου, ύψους 1,9 τρισ., ήταν άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις φυσικών προσώπων. Κίνδυνος καταστροφής;

Δεν νομίζω. Αφενός, για να αποκατασταθεί μια ισορροπία μεταξύ της ζήτησης που χρηματοδοτούν οι εισοδηματικές ενισχύσεις και της προσφοράς θα μεσολαβήσει κάποιος χρόνος. Δεύτερο και ίσως σοβαρότερο, δεν είναι διόλου κακή μια άνοδος τιμών και συνεπώς των επιτοκίων, ώστε αυτά να ξεφύγουν από την περιοχή των αρνητικών τιμών, να πάψουν να επιδοτούνται όσοι δανειζονται και να τιμωρούνται όσοι αποταμιεύουν (μαζί και τα ασφαλιστικά ταμεία). Τρίτο, για να μην ξεχνιόμαστε, έχει σωρευτεί ένα τεράστιο χρέος παγκοσμίως, το οποίο ιστορικά απομεινύεται είτε με κούρεμα ή πλήρη διαγραφή του, είτε με την πληθωριστική διάβρωση της πραγματικής αξίας του. Μέχρι να γίνει (γιατί ασφαλώς θα γίνει κάποια στιγμή...) το πρώτο, καλό κάνει το δεύτερο.

Η άλλη συζήτηση, πιο έντονη και συγκρουσιακή, αναφέρεται στους φόρους. Ενα σκέλος της, η αύξηση των ανώτατων φορολογικών συν-

τελεστών στο εσωτερικό των ΗΠΑ, από το 37% στο 39,6% για τα εισοδήματα και από το 21% στο 28% για τις επιχειρήσεις. Η δυσφορία για αυτά τα μέτρα δεν πήρε τόσο τη μορφή της παραδοσιακής αποψίας ότι δήθεν η αύξηση της φορολογίας εξ ορισμού καταστρέφει την επενδυτική όρεξη των ιδιωτών (ίσως επειδή είναι πολύ ασθενική εδώ και χρόνια...) όσο τη μορφή μιας (όχι αβάσιμης...) κριτικής περί του ατελέσφορου των μέτρων: Ο,τι κι αν κάνει ο Μπάιντεν, ο πλούτος θα γλιτώνει από βάρη που του αναλογούν γιατί μια στρατιά δικηγόροι και λογιστές πληρώνονται για να φροντίζουν προς τούτο – έγραψε ο διεθνής Τύπος. Ωστόσο, το αληθινά ανατρεπτικό μέτρο είναι η πρόταση Γέλεν που έγινε δεκτή από τους G7, για ενιαίο κατώτατο φορολογικό συντελεστή στα κέρδη των πολυεθνικών (21% αρχικά, χαμήλωσε στο 15%, για να βρει ανταπόκριση και από την Ευρώπη...), ώστε να ανακοπεί η διεθνής κούρσα προς τον πάτο, το σπирάλ μείωσης της φορολογίας κερδών των πολυεθνικών υπό τον εκβιασμό «ή μειώνεις τους φόρους ή πάω στον διπλανό σου». Πρόκειται για ένα μεγάλο, ιστορικό βήμα εξουδετέρωσης των φορολογικών παραδείσων, ένα βήμα δικαιοσύνης: Οι μισθωτοί πληρώνουν φόρο στη χώρα όπου ζουν και εργάζονται, οι εταιρείες είχαν το προνόμιο να διαλέγουν σε ποια χώρα θα φορολογηθούν – αυτό το καθεστώς τελειώνει. Επί μισό αιώνα, ο νεοφιλελευθερισμός είχε επιβάλει την ατζέντα της μείωσης της φορολογίας του πλούτου «για το καλό μας». Η ατζέντα αλλάζει. Λόγω αλλαγής εποχής.

kallitsiskostas@yahoo.com

Απαγορευτικό σε σκύλους... λόγω λύσσας

Του NEIL VIGDOR, THE NEW YORK TIMES

Την απαγόρευση εισαγωγής στις ΗΠΑ σκύλων από περίπου 100 χώρες, για διάστημα ενός έτους, ανακοίνωσαν ομοσπονδιακοί αξιωματούχοι, επισημαίνοντας ότι το μέτρο κρίθηκε αναγκαίο εξαιτίας της μεγάλης ανησυχίας για τη μετάδοση λύσσας.

Η απαγόρευση θα αρχίσει να εφαρμόζεται από τις 14 Ιουλίου και αφορά κράτη όπου η λύσσα είναι ενδημική, όπως η Ρωσία, η Δομινικανή Δημοκρατία, η Κούβα, η Κολομβία, η Κίνα, η Ουκρανία, η Ινδία και οι Φιλιππίνες. Όπως εξήγησαν αξιωματούχοι του αμερικανικού Κέντρου Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (CDC), στόχος της απαγόρευσης είναι η αποτροπή του ενδεχομένου επιστροφής στις ΗΠΑ ενός στελέχους του ιού της λύσσας που έχει εξαλειφθεί από το 2007.

Η εφαρμογή του περιορισμού θα βάλει φρένο στην εισαγωγή στις ΗΠΑ περίπου 100.000 – από το ένα εκατομμύριο – σκύλων που φθάνουν ετησίως στη χώρα. Ωστόσο, ο φορέας υγειονομικής πρόληψης εξήγησε πως η απαγόρευση δεν είναι καθολική και θα γίνουν εξαιρέσεις, κυρίως για ζώα - συνοδούς (οδηγούς τυφλών, αναπήρων κ.ά.), αλλά και για τα κατοικίδια οικογενειών που εγκαθίστανται στις ΗΠΑ.

Όπως αναφέρει η ανακοίνωση του CDC, «η λύσσα είναι θανατηφόρος τόσο για τα ζώα όσο και για τον άνθρωπο. Η εισαγωγή ακόμα και ενός μολυσμένου σκύλου θα προκαλέσει αλυσιδωτή λοίμωξη σε ανθρώπους, κατοικίδια και άγρια πανίδα». Με την απόφαση του CDC συμφωνεί ο πρόεδρος της αμερικανικής Κτηνιατρικής Εταιρείας, δρ Ντάγκλας Κρατ, ο οποίος

Της απαγόρευσης εξαιρούνται σκύλοι - συνοδοί και κατοικίδια οικογενειών προς εγκατάσταση στις ΗΠΑ.

τη χαρακτήρισε «βήμα προς την ορθή κατεύθυνση». «Πρόκειται για έναν θανατηφόρο ιό. Πιστεύω πως υπάρχει μεγάλη ανησυχία, όχι μόνο για τη λύσσα, αλλά και για πολλές άλλες ασθένειες. Είναι απαραίτητο να προστατευθεί η υγεία των ζώων μας».

Στις ΗΠΑ η συχνότητα μετάδοσης της λύσσας σε ανθρώπους τις τελευταίες δεκαετίες μειώθηκε σημαντικά χάρη στα εντατικά προγράμματα αντιλυσσικού εμβολιασμού των ζώων. Όμως η κατάσταση δεν είναι εξίσου ρόδινη σε κράτη της Αφρικής και της Ασίας όπου, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι πεθαίνουν κάθε χρόνο εξαιτίας της νόσου. Άλλωστε, δεν υπάρχει καμία θεραπεία μετά την εκδήλωση των συμπτωμάτων.

ΔΗΚΤΗΣ

Κρίσιμη τηλεδιάσκεψη

Σημαντική από κάθε άποψη υπήρξε η τηλεδιάσκεψη που πραγματοποίησε ο Υπουργός Μεταφορών με τον Ρώσο ομόλογό του την Παρασκευή που μας πέρασε, η οποία όπως μαθαίνουμε ήταν πολύ καλά προετοιμασμένη με τους αρμόδιους στο υπουργείο να κοιτάζουν την κάθε λεπτομέρεια πάντα με την καθοδήγηση του κ. Καρούσου. Η συνάντηση είχε ως βασικό θέμα το άνοιγμα των προγραμματισμένων και ναυλωμένων πτήσεων από τα ρωσικά αεροδρόμια προς την Κύπρο και αποτελεί στρατηγική κίνηση για τη συγκράτηση των τουριστικών εσόδων σε μια ομολογουμένως δύσκολη καλοκαιρινή περίοδο. Στη συνάντηση ηλαιοίωνα τον Υπουργό Μεταφορών ο Υφυπουργός Τουρισμού, πέραν των τεχνοκρατών του υπουργείου.

• • • • •

Κοινή πολιτική

Μετά το ευρωπαϊκό ψηφιακό πιστοποιητικό για COVID-19, η Ευρώπη συνεχίζει την κοινή δράση για ώθηση του τουρισμού με τη διεύρυνση των χωρών από τις οποίες επιτρέπεται η είσοδος στην ΕΕ. Σειρά παίρνουν αυτήν τη φορά οι ΗΠΑ για τη αποδοχή ταξιδιωτών με ή χωρίς εμβόλιο, αρκεί να προσκομίζουν τα απαραίτητα πιστοποιητικά αρνητικού τεστ ή προηγούμενης νόσησης από COVID-19. Αν και Ελλάδα και Γαλλία έχουν ήδη αποδεχθεί Αμερικανούς τουρίστες, η έμφραση που δίνεται αυτό το καλοκαίρι είναι να υπάρξει σε ευρωπαϊκό επίπεδο μια κοινή αντιμετώπιση των θεμάτων διαχείρισης των τουριστών, παρόλο που η πολιτική κλειστών συνόρων που εφαρμόζουν κάποιες ευρωπαϊκές χώρες δεν αφήνουν πολλά περιθώρια αισιοδοχίας.

• • • • •

Ενδιαφέρον καλοκαίρι

Λίγο κάτω από το 1,5% «βλέπει» η ΕΚΤ τον πληθωρισμό στο μεσοπρόθεσμο διάστημα ενώ δεν συμμερίζεται τις ανησυχίες για εκτίναξη των τιμών δεδομένου ότι κάτι τέτοιο δεν υποστηρίζεται από τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας, όπου η πίεση στους μισθούς είναι ανύπαρκτη λόγω υπερπροσφοράς (ανεργία). Όσον αφορά στη σύγκριση που επιχειρείται με την κατάσταση της οικονομίας στις ΗΠΑ, η θέση των οικονομολόγων της ΕΚΤ είναι ότι οι συνθήκες που αντιμετωπίζει η αμερικανική οικονομία είναι πολύ διαφορετικές από τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές, οι οποίες αφορούν στην αγορά εργασίας. Όσον αφορά στο πολύ σημαντικό πρόγραμμα αγοράς ομολόγων, η ΕΚΤ θεωρεί ότι η διατήρηση της ομαλότητας στις αγορές είναι πολύ σημαντική και θα πρέπει να διασφαλιστεί αυτό το καλοκαίρι που εμφανίζονται διάφορες προκλήσεις, μεταξύ των οποίων και το στοιχημα του τουρισμού.

• • • • •

Ενώ οι προσπάθειες για «εξκλειδωма» της ρωσικής αγοράς συνεχίζονται, τα βλέμματα είναι στραμμένα στη Βρετανία και τις προοπτικές ανοίγματος της αγοράς μετά την αύξηση των κρουσμάτων.

CureVac

Πλήγμα στο χαρτοφυλάκιο εμβολίων της ΕΕ αποτελεί η ανακοίνωση της γερμανικής CureVac ότι, το εμβόλιο τεχνολογίας mRNA που έχει αναπτύξει αν και αποδείχθηκε ασφαλές, σύμφωνα με τις εργαστηριακές δοκιμές, έχει αποτελεσματικότητα μόλις στο 47% των περιπτώσεων. Σύμφωνα με την

εταιρεία, τα αποτελέσματα δεν ικανοποιούν τα ελάχιστα αποδεκτά προκαθορισμένα επίπεδα. Η δοκιμή έγινε σε 10 χώρες με δείγμα από 40 χιλιάδες εθελοντές και χρησιμοποιήθηκαν 13 μεταλλάξεις του βασικού ιού covid-19. Η Κομισιόν είχε παραγγείλει περίπου 400 εκατομμύρια δόσεις αυτού του εμβολίου, όμως, η πρόσφατη μεγάλη παραγωγή από την Pfizer για 1,8 δισ. εμβόλια έχει υπερκαλύψει τις ανάγκες της Ευρώπης για εμβόλια mRNA.

• • • • •

Ρομποτική τραπεζική

Αυτόνομη ψηφιακή τράπεζα στο Ηνωμένο Βασίλειο ετοιμάζει η αμερικανική JPMorgan μετά την εξαγορά της πλατφόρμας διαχείρισης επενδύσεων Nutmeg. Η Nutmeg παρέχει συμβουλές στους πελάτες της με τη χρήση ρομποτικής τεχνολογίας και έχει υπό διαχείριση περί τα 5 δισ. δολάρια, συμπεριλαμβανομένων και συνταξιοδοτικών λογαριασμών. Η συγκεκριμένη εξαγορά αποτελεί για την JP Morgan τη βάση για το «χτίσιμο» της τράπεζας, η οποία θα επεκταθεί εκτός της αμερικανικής επικράτειας και αποτελει την απάντηση στην εξαγορά των E-Trade και Eaton Vance από την Morgan Stanley. Αξίζει να αναφερθεί ότι, η κίνηση για εξαγορά μιας fintech στη Βρετανία δεν είναι καθόλου τυχαία μιας και υπολογίζεται ότι η χώρα έχει προσελκύσει μόνο πέραι χρηματοδότηση (νέα κεφάλαια) για fintech που ανέρχεται στο ποσό των 4 δισ. δολαρίων.

Γευστική λύση για τη διαχείριση απορριμμάτων

ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΟ. Πρωτότυπη μέθοδο αντιμετώπισης της ρύπανσης από πλαστικά επινόησε επιστημονική ομάδα χρησιμοποιώντας βακτήρια για τη μετατροπή πλαστικών απορριμμάτων σε τεχνητή ουσία με γεύση και οσμή βανίλιας.

Οι ερευνητές ανακάλυψαν ότι το κοινό βακτήριο E. coli μπορεί να αξιοποιηθεί για τη μετατροπή πλαστικού σε βανιλίνη, το πρωταρχικό συστατικό του εκχυλίσματος καρπού βανίλιας, υπεύθυνο για τη χαρακτηριστική γεύση και οσμή της βανίλιας. Η μετατροπή αυτή είναι ικανή να ενισχύσει την κυκλική οικονομία που φιλοδοξεί να

Μια νέα μέθοδο μετατροπής πλαστικών σε βανιλίνη, με τη χρήση βακτηρίων, επινόησε επιστημονική ομάδα.

απαλείψει τα απορρίμματα επεκτείνοντας τον χρόνο χρήσης υλικών και προϊόντων, χάρη στη συμβολή της συνθετικής βιολογίας. Η κρίση πλαστικών απορριμμάτων, που πλήττει ολόκληρο τον πλανήτη, καθιστά επιτακτική την ανάπτυξη καινοτόμων μεθόδων ανακύκλωσης της προερχόμενης από την επεξεργασία πετρελαίου, ανθεκτικής και μη ανακυκλώσιμης πλαστικής ουσίας PET (πολυαιθυλενική τereφθαλάτη). Το υλικό αυτό χρησιμοποιείται ευρέως στη συσκευασία τροφίμων, χυμών και εμφιαλωμένου νερού.

Σχεδόν 50 εκατ. τόνοι απορριμμάτων PET παράγονται ετησίως παγκοσμίως, προκαλώντας μεγάλη οικονομική και περιβαλλοντική ζημία, κυρίως σε χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου. Παρότι η ανακύκλωση του πλαστικού PET είναι εφικτή, η επεξεργασία του δημιουργεί υποπροϊόντα ικανά να μολύνουν το περιβάλλον.

Σε μια προσπάθεια να αντιμετωπίσουν

Η πεποίθηση ότι το πλαστικό ανήκει στα προβληματικά απορρίμματα αμφισβητείται, καθώς από αυτό μπορεί να εξαχθεί πολύτιμο υποπροϊόν.

το πρόβλημα, ομάδα ερευνητών του Πανεπιστημίου του Εδιμβούργου, στη Σκωτία, χρησιμοποίησε βακτήριο E. coli, το οποίο δημιούργησαν σε εργαστήριο, για να μετατρέψουν το τereφθαλατικό οξύ (μόριο που παράγεται από το πλαστικό PET) σε ακίνδυνη για τον άνθρωπο χημική ουσία με γεύση βανιλίνης, χάρη σε σειρά χημικών αντιδράσεων.

Η επιστημονική ομάδα απέδειξε επίσης ότι η τεχνική αυτή είναι εφικτή για τη μετατροπή χρησιμοποιούμενου πλαστικού μπουκαλιού σε βανιλίνη, προσθέτοντας το βακτήριο E. coli στο απορριφθέν πλαστικό. Παρότι τα πρώτα στοιχεία δείχνουν ότι η παραγόμενη βανιλίνη είναι κατάλληλη για ανθρώπινη διατροφική χρήση, η επιστημονική ομάδα αναφέρει ότι η σχετική απόφαση θα ληφθεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες μετά την ολοκλήρωση ενδεδειγμένων μελετών. Η βανιλίνη χρησιμοποιείται ευρέως στη βιομηχανία των τροφίμων και

των ειδών ομορφιάς, αλλά και σε ζιζανιοκτόνα και υλικά καθαρισμού. Το 2018, η παγκόσμια ζήτηση της υπερέβη τις 37.000 τόνους.

Η συντάκτις της μελέτης και μέλος της σχολής Βιολογικών Μελετών του Πανεπιστημίου του Εδιμβούργου, Τζοάνα Σάντλερ, αναφέρει: «Πρόκειται για την πρώτη χρήση βιολογικού συστήματος για την ανακύκλωση πλαστικού και τη μετατροπή του σε πολύτιμη βιομηχανική χημική ουσία, με συναρπαστικές εφαρμογές στην κυκλική οικονομία. Η έρευνά μας θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στον τομέα των περιβαλλοντικών βιώσιμων πλαστικών». Ο επικεφαλής της έρευνας, δρ Στίβεν Ουάλας, προσθέτει: «Η μελέτη μας αμφισβητεί την πεποίθηση που θέλει το πλαστικό να ανήκει στα προβληματικά απορρίμματα, καθώς από αυτό μπορούμε να εξαγάγουμε πολύτιμο υποπροϊόν».

REUTERS

Βάζουν μπρος για το 2022 οι οργανωτές ταξιδίων

Αρχισαν την προώθηση πακέτων για το επόμενο καλοκαίρι

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Η αυξημένη κινητικότητα που καταγράφεται σήμερα, στις τουριστικές περιοχές, οι κρατήσεις στα ξενοδοχεία και τα τουριστικά καταλύματα δεν είναι άλλο παρά μια μικρή και προσωρινή ανάκαμψη ένεκα του τριημέρου του Αγίου Πνεύματος, χωρίς να αλλάζει επί της ουσίας την γενικήνωθρότητα που επικρατεί στον τουρισμό. Παράγοντες του τουριστικού κλάδου τονίζουν ότι από την Τρίτη οι πληρότητες θα επιστρέψουν σε μηδαμινά νούμερα τις καθημερινές και μικρές αυξήσεις τα Σαββατοκύριακα λόγω κυρίως των αποδράσεων του εγχώριου τουρισμού. Έτσι, λοιπόν η προσοχή του κλάδου θα στραφεί εκ νέου στον εισερχόμενο τουρισμό κυρίως δε, στις εξελίξεις για την βρετανική και τη ρωσική αγορά, με την τελευταία να ανακοινώνει τις αποφάσεις της για το ξεκλείδωμα ή όχι των πτήσεων της για την Κύπρο εντός της επόμενης εβδομάδα. Και ενώ το τοπίο για τους Ρώσους φαίνεται να ξεκαθαρίζει, παραμένει το δολό για τους Βρετανούς, με ασταθή χρονδιαγράμματα και συγκεκριμένες πληροφορίες, οι οποίες δεν επιτρέπουν την εξαγωγή συγκεκριμένων συμπερασμάτων για την βρετανική αγορά και τις επικείμενες αποφάσεις Τζόνσον. Θεωρείται ωστόσο βέβαιο ότι ακόμα και αν η Κύπρος μπει στην πράσινη λίστα της Βρετανίας τέλος Ιουνίου, ή σε περίπτωση άρσης της καραντίνας για τους εμβολιασμένους από τις πορτοκαλί χώρες, η διάθεση για διακοπές το φετινό καλοκαίρι θα είναι μειωμένη. Η φετινή σεζόν θεωρείται πλέον ένα στοίχημα το οποίο έχει ήδη χαθεί. Ωστόσο, ξεκινά ένα άλλο στοίχημα των καλύτερων τουριστικών

επιδόσεων για το 2022 και με τα μέχρι στιγμής δεδομένα, φαίνεται να είναι κερδοφόρο. Ήδη οι μεγάλοι διοργανωτές ταξιδίων κυρίζουν σελίδα έχοντας ξεκινήσει την διαφημιστική καμπάνια για τις διακοπές του επόμενου χρόνου και καταγράφεται έντονη κινητικότητα στις κρατήσεις των Βρετανών. TUI και Jet2 καταγράφουν μέχρι στιγμής αυξήσεις 120% και 127% αντίστοιχα στις κρατήσεις των πακέτων διακοπών για το επόμενο καλοκαίρι με μεγάλο αριθμό κρατήσεων να αφορούν οικογένειες. Επιπλέον, σύμφωνα με τα στοιχεία της TUI, το 24% των κρατήσεων πρόκειται για διακοπές μεγαλύτερης διάρκειας σε σχέση με το 2019, κάτι που καταδεικνύει την ανάγκη του κόσμου να ανακτήσουν το χαμένο έδαφος για το 2020 και το 2021. Μάλιστα η Κύπρος είναι από τα πιο δημοφιλή πακέτα διακοπών για το καλοκαίρι του 2022, μαζί με την Ελλάδα και την Τουρκία. Πηγές από τον τομέα των ταξιδίων εξέφρασαν στην «Κ» την εκτίμηση ότι το 2022 θα επανέλθει η κανονικότητα στον τομέα των διακοπών, ενώ θα καταγραφεί αύξηση του προγράμματος ταξιδίων και των εσόδων για τους διοργανωτές.

Προς το παρόν -70%

Μέχρι το 2022 φυσικά, οι εταιρείες αρκούνται σε μικρούς αριθμούς κρατήσεων. Πηγές στην Jet2 περιγράφουν στην «Κ» την αβεβαιότητα που επικρατεί στον τομέα των ταξιδίων από την Βρετανία και στην απρόσβλεψη σε σχέση με τους χειρισμούς της βρετανικής κυβέρνησης, και τις αναβολές που έχουν τοσάκσει τον κλάδο. Μάλιστα εκτιμούν ότι το ενδεχόμενο κατάργησης της δεκαήμερης καραντίνας για τους εμβολιασμένους τα-

Δύσκολο ο τουρίστας θα κλείσει για τις διακοπές του από την στιγμή που η βρετανική κυβέρνηση δεν ξεκαθαρίζει την κατάσταση, αναφέρουν στην «Κ» πηγές από κύκλους των διοργανωτών ταξιδίων.

Μόλις 25-30 χιλιάδες Βρετανοί τουρίστες θα φτάσουν Κύπρο από τον Ιούλιο μέχρι και τον Οκτώβριο 2021 σύμφωνα με τις μέχρι στιγμής κρατήσεις της Jet2.

ξιδιώτες οι οποίοι φτάνουν από χώρες που βρίσκονται στην πορτοκαλί κατηγορία, θα δώσει μεν μια κινητικότητα, ωστόσο δεν θα είναι αρκετή για να σώσει την κατάσταση. Από την πλευρά της η Jet2, έχοντας ήδη προχωρήσει σε πολλές αναπροσαρμογές της ημερομηνίας έναρξης των προγραμμάτων της, αναμένεται ότι θα ξεκινήσει τα πακέτα διακοπών από 1η Ιουλίου μέχρι 17 Νοεμβρίου. Σε αυτό το διάστημα οι κρατήσεις που έχει ενώπιον της η εταιρεία κυμαίνονται γύρω στις 25-30 χιλιάδες, αριθμός μειωμένος κατά 70% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019. Το 2019, η εταιρεία είχε μεταφέρει στην Κύπρο

συνολικά 160 χιλιάδες Βρετανούς τουρίστες, εκ των οποίων οι 94 χιλιάδες στο αεροδρόμιο Πάφου και οι 65 χιλιάδες στο αεροδρόμιο Λάρνακα. Φέτος, θα πραγματοποιηθούν 54 πτήσεις την εβδομάδα μεταξύ κυπριακών και οκτώ βρετανικών αεροδρομίων. Συγκεκριμένα 26 πτήσεις στο αεροδρόμιο Λάρνακας και 28 στο αεροδρόμιο Πάφου. Διευκρινίζεται ότι μπορεί να γίνουν μικρές αλλαγές στον προγραμματισμό, λόγω ακυρώσεων. Πάντως από τον Φεβρουάριο μέχρι σήμερα η εταιρεία έχει καταγράψει μηδενικές αφίξεις στην Κύπρο.

Ένας στους δέκα

Σε στάση αναμονής για τις διακοπές και οι ταξιδιώτες. Από πρόσφατη έρευνα στην Βρετανία, την οποία επικαλείται το βρετανικό περιοδικό Travel Weekly, συνάγεται το συμπέρασμα ότι ακόμα κι αν ανοίξουν τα ταξίδια από το Ην. Βασίλειο, η αύξηση των ταξιδίων το επόμενο διάστημα θα είναι συγκρατημένη. Βάσει της έρευνας, μόνο ένας στους δέκα καταναλωτές στην Βρετανία επιθυμεί να κάνει διακοπές στο εξωτερικό το συν-

τομότερο δυνατό ή διαβεβαίωσε ότι θα μπορέσει να ταξιδέψει στο εξωτερικό πριν από το τέλος του έτους. Το 31% των Βρετανών ενηλίκων εξέφρασε την πρόθεση για διακοπές στο εξωτερικό μέχρι τον Απρίλη του 2022, ωστόσο μόλις το 5% θα ταξιδέψει με την πρώτη ευκαιρία. Επιπλέον, σχεδόν ένας στους τρεις υποψήφιους ταξιδιώτες δήλωσαν ότι θέλουν να περιμένουν να δουν την νέα μορφή του συστήματος του φωτεινού σηματοδότη για τα διεθνή ταξίδια πριν προχωρήσουν σε κράτηση, ενώ ένας στους τέσσερις Βρετανούς θεωρεί απομακρυσμένο το ενδεχόμενο να πάει στο εξωτερικό για διακοπές όσο το σύστημα του φωτεινού σηματοδότη παραμένει σε εφαρμογή.

Μηνύσεις από Ryanair

Αποκορύφωμα των αντιδράσεων για τους χειρισμούς Τζόνσον, είναι η απόφαση της αεροπορικής εταιρείας Ryanair και του ομίλου αεροδρομίων του Μάντσεστερ να κινηθούν νομικά εναντίον της βρετανικής κυβέρνησης. Ζητούν μεγαλύτερη διαφάνεια σε σχέση με τα κριτήρια βάσει των οποίων γί-

Κατά 127% αυξημένη η ζήτηση των Βρετανών για ταξίδια στην Κύπρο βλέπει για τον επόμενο χρόνο η JET2, αύξηση 124% βλέπει η TUI.

νεται η κατάταξη των χωρών στο σύστημα του φωτεινού σηματοδότη, μετά την μετακίνηση της Πορτογαλίας από την πράσινη στην πορτοκαλί κατηγορία. Σε δηλώσεις του ο Διευθύνων Σύμβουλος της Ryanair Michael O'Leary σημείωσε ότι το αίτημα τους προς τον Μπόρις Τζόνσον είναι να εξηγήσει την επιστημονική βάση πίσω από αυτό το σύστημα, το οποίο διαμορφώνουν καθώς και να δημιουργήσει ένα διαφανές μοντέλο βασισμένο σε δεδομένα που θα μπορούσε να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη στα αεροπορικά ταξίδια πριν από την πολύ κρίσιμη περίοδο αιχμής των καλοκαιρινών μηνών.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Ανάκαμψη της τουριστικής βιομηχανίας

Η οικονομική και υγειονομική κρίση που έχει ξεσπάσει μετά την εξάπλωση της πανδημίας του κορωνοϊού, έχει πλήξει σοβαρά τον τουρισμό και ιδιαίτερα τις χώρες, οι οποίες αποτελούν βασικούς τουριστικούς προορισμούς. Ο τουρισμός παράγει περισσότερο από το 10% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και απασχολεί 27,3 εκατομμύρια εργαζόμενους, σύμφωνα με στοιχεία που κατατέθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών.

Αναμφίβολα, ο τουρισμός επιφέρει οικονομική ανάπτυξη, νέες θέσεις απασχόλησης και επενδύσεις. Ο κατασκευαστικός τομέας συμβάλλει στην εκτέλεση αναπτυξιακών έργων, τα οποία αναβαθμίζουν και εμπλουτίζουν το τουριστικό προϊόν, όπως πολυτελείς ξενοδοχειακές μονάδες, τουριστικά – οικογενειακά χωριά, μαρίνες, κέντρα αναψυχής και ευεξίας, ιατρικά και αθλητικά κέντρα κ.ά. Η τουριστική βιομηχανία στην Ευρώπη εξυπηρετεί 2,4 εκατομμύρια επιχειρήσεις εκ των οποίων το 90% περίπου είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις που βασίζονται στους τομείς της στέγασης, των μεταφορών, της εστίασης, του πολιτισμού, του αθλητισμού, της ψυχαγωγίας αλλά και των οργανωμένων

ξεναγήσεων και περιηγήσεων. Η ξαφνική όμως τουριστική ανάπτυξη και η ανεξέλεγκτη οικιστική ανάπτυξη σε ορισμένες περιοχές της Ευρώπης, έχει επιφέρει σοβαρές αλλαγές αλλά και αλλοίωση των τοπικών χαρακτηριστικών αρκετών πόλεων και παραδοσιακών χωριών. Εδώ είναι που επιβάλλεται η προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης του τουρισμού και της αθηνικότητας, η οποία θα έχει στο επίκεντρο της τον άνθρωπο και την πολιτιστική κληρονομιά.

Η παράδοση και η ιστορία του τόπου θα πρέπει να διαφυλαχθούν ως κόρη οφθαλμού, γιατί ο τουρίστας επιζητά να βιώσει την εμπειρία των παραδοσιακών χωριών και οικισμών.

Ως επακόλουθο των νέων τουριστικών συνθηκών, η υγειονομική κρίση θα ωθήσει στην περαιτέρω ανάγκη δημιουργίας τουριστικών υποδομών που να προσφέρουν πιο υγιεινές και περιβαλλοντικά πιο φιλικές διακοπές. Πέραν των υφιστάμενων οδικών δικτύων, θα πρέπει για παράδειγμα, να δημιουργηθούν κατάλληλες ποδηλατικές διαδρομές, αλλά και ποδηλατικές υποδομές που να ενώνουν με ασφάλεια γειτονικές περιοχές ή ακόμα τις παραλιακές περιοχές με την ενδοχώρα.

Ένας άλλος σοβαρός παράγον-

Ο τουρισμός παράγει περισσότερο από το 10% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και απασχολεί 27,3 εκατομμύρια εργαζόμενους, σύμφωνα με στοιχεία που κατατέθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών.

τας που επηρεάζει τον τουριστική βιομηχανία είναι η κλιματική αλλαγή, η υπερθέρμανση του πλανήτη, οι ξηρασίες, το λιωσιμο των παγετώνων, οι πλημμύρες, οι δασικές πυρκαγιές κ.ά. Η άνοδος της στάθμης της θάλασσας και η έλλειψη χιονιού πλήττει σοβαρά την επισκεψιμότητα παραδοσιακών χιονοδρομικών κέντρων και παραλιακών περιοχών και επιφέρει σημαντικές απώλειες εσόδων. Ας κρατήσουμε, λοιπόν, ως διαπίστωση την ανάγκη για πιο ποιοτικές

και υγιεινές διακοπές, αφού θα πρέπει πλέον να συμβιβαστούμε με τις νέες απαιτήσεις και τα διαφοροποιημένα ενδιαφέροντα των τουριστών. Τόσο οι τοπικές αρχές όσο και οι επαγγελματίες στην τουριστική βιομηχανία θα πρέπει να βελτιώσουμε αρκετές παλιές συνθήκες αλλά και το προσφερόμενο προϊόν μας.

Η προώθηση και η εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας τόσο σε τοπικό όσο και σε επαγγελματικό επίπεδο, αποδεικνύει τη σημασία

που δίνουμε για την προστασία του περιβάλλοντος. Η χρήση βιολογικών, φιλικών προς το περιβάλλον και χαμηλών ρύπων καυσίμων στις μεταφορές, η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αλλά και η αξιοποίηση μη επιβλαβών ομβρίων υδάτων και οικιακών λυμάτων, αποτελούν υποχρέωση όλων όσοι ασχολούνται με την τουριστική βιομηχανία.

Ως νησί η Κύπρος θα μπορούσε επίσης να συμβάλει στην υποδειγ-

ματική ανακύκλωση των κατασκευαστικών υλικών πλοίων, όπως και στην ένταξη της ναυσιπλοΐας και των θαλάσσιων αθλημάτων, στην έρευνα και στην επιστήμη για την ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης και της καινοτομίας. Σημαντική επίσης θεωρείται η συμβολή των αγροτικών περιοχών στην προσέλευση ποιοτικού τουρισμού, με ενδιαφέροντα στο περπάτημα στη φύση, στην παρατήρηση πουλιών και στην εξερεύνηση της βιοποικιλότητας, όπως και στη μεσογειακή διατροφή.

Θα πρέπει, λοιπόν, να θεωρείται πλέον δεδομένο ότι οι αριθμοί, τα ενδιαφέροντα και οι απαιτήσεις των τουριστών θα αλλάξουν. Η Ευρώπη, παρόλο που είναι η πρώτη ήπειρος στην προσέλκυση μαζικού τουρισμού, έχει κατανοήσει ότι οι αριθμοί των επισκεπτών θα μειώνονται, εστιάζοντας κυρίως στην ποιότητα του τουριστικού προϊόντος.

Η Κύπρος δεν μπορεί να παραμείνει εκτός αυτής της νέας τάσης πραγμάτων στην τουριστική βιομηχανία, αφού σύντομα θα κληθούμε να επιλέξουμε μεταξύ ποσότητας και ποιότητας.

Ο κ. Αντρός Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

Με ΦΠΑ τα μικροδέματα από το εξωτερικό

Από 1ης Ιουλίου θα επιβαρύνονται με φόρο 24%, 13% ή 6%, αναλόγως του προϊόντος, βάσει απόφασης της Κομισιόν

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Όλες οι εισαγωγές δεμάτων θα επιβαρύνονται με τον ΦΠΑ που ισχύει στη χώρα προορισμού από 1ης Ιουλίου, σύμφωνα με απόφαση της Ε.Ε. που ισχύει και στην Ελλάδα. Επίσης, τα μικροδέματα αξίας έως 22 ευρώ που προέρχονται από τρίτες χώρες, και μέχρι σήμερα απαλλάσσονταν από τον ΦΠΑ, εντάσσονται στο νέο πλαίσιο, καθώς από μελέτες της Κομισιόν διαπιστώθηκε ότι δημιουργούν συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού, ενώ η φοροδιαφυγή υπολογίζεται σε 5 δισ. ευρώ ετησίως. Ενόψει της έναρξης ισχύος του νέου πλαισίου της Ε.Ε. στον τομέα του ΦΠΑ, σε σχέση με τις ηλεκτρονικές συναλλαγές (e-commerce), και ειδικότερα τη φορολογική επιβαρυνση των μικροδεμάτων που εισάγονται από τρίτες χώρες, από 1ης Ιουλίου 2021 όλες οι εισαγωγές δεμάτων αξίας έως 22 ευρώ, που παραγγέλλονται ηλεκτρονικά και σήμερα απαλλάσσονται του ΦΠΑ, υπόκεινται στον φόρο. Αυτό σημαίνει πως οι καταναλωτές θα επιβαρύνονται με τον συντελεστή ΦΠΑ που ισχύει στη χώρα μας (24% ή 13% ή 6%), αναλόγως του είδους του αγαθού. Σημειώνεται ότι η επιβολή ΦΠΑ στα μικροδέματα σχετίζεται με τον χρόνο εισόδου τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση και είναι ανεξάρτητη από τον χρόνο της ηλεκτρονικής παραγγελίας ή την έναρξη αποστολής από τον πωλητή. Συνεπώς, μεμονωμένοι εισαγωγείς ή ταχυδρομικές εταιρείες, που εισάγουν από 1.7.2021 μικροδέματα στη χώρα μας, ανεξαρτήτως ποσού, οφείλουν να τηρήσουν την προβλεπόμενη τελωνειακή διαδικασία και να καταβάλουν –κατά περιπτώ-

Συντελεστές ΦΠΑ που εφαρμόζονται στα κράτη-μέλη της Ε.Ε.

Τελευταία επικαιροποίηση: 1η Ιανουαρίου 2021

ΚΡΑΤΟΣ-ΜΕΛΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΧΩΡΑΣ	ΚΑΝΟΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ	ΜΕΙΩΜΕΝΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ
Αυστρία	AT	20	10 και 13
Βέλγιο	BE	21	6 και 12
Βουλγαρία	BG	20	9
ΚΥΠΡΟΣ	CY	19	5 και 9
Τσεχία	CZ	21	10 και 15
Γερμανία	DE	19	7
Δανία	DK	25	–
Εσθονία	EE	20	9
ΕΛΛΑΔΑ	EL	24	6 και 13
Ισπανία	ES	21	10
Φινλανδία	FI	24	10 και 14
Γαλλία	FR	20	5,5 και 10
Κροατία	HR	25	6 και 13
Ουγγαρία	HU	27	6 και 18

ση, ανάλογα με το είδος του αγαθού– τον ΦΠΑ που ισχύει. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Ε., περίπου 150 εκατ. εισαγωγές μικροδεμάτων πραγματοποιούνται κάθε χρόνο στις χώρες της Ε.Ε. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι αν κάποιος που μένει στην Ελλάδα παραγγείλει μέσω πλاتفόρμας ένα προϊόν αξίας 20 ευρώ, π.χ. από την Κίνα, το προϊόν θα επιβαρυνθεί με ΦΠΑ και συγκεκριμένα με συντελεστές 24%, 13% και 6%. Σήμερα για το ανωτέρω προϊόν και μέχρι το τέλος του μήνα δεν καταβάλλεται ΦΠΑ. Επίσης, στην περίπτωση που κάτοικος Ελλάδας παραγγείλει μέσω πλاتفόρμας ένα προϊόν ανεξαρτήτως αξίας, π.χ. από Γαλλία, στην οποία ισχύουν

Σήμερα, μικροδέματα αξίας έως 22 ευρώ που εισάγονται από τρίτες χώρες δεν επιβαρύνονται με φόρο.

συντελεστές 20%,10% και 5,5%, το προϊόν δεν θα επιβαρυνθεί με τον ΦΠΑ που ισχύει στη χώρα αποστολής, αλλά με τον ΦΠΑ που εφαρμόζεται στην Ελλάδα και συγκεκριμένα με συντελεστές 24%, 13% και 6%.

Με βάση τα ανωτέρω:

– Όσοι από την 1η Ιουλίου αγο-

ΚΡΑΤΟΣ-ΜΕΛΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΧΩΡΑΣ	ΚΑΝΟΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ	ΜΕΙΩΜΕΝΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ
Ιρλανδία	IE	23	9 και 13,5
Ιταλία	IT	22	5 και 10
Λιθουανία	LT	21	5 και 9
Λουξεμβο	LU	17	8
Λετονία	LV	21	5 και 12
Μάλτα	MT	18	5 και 7
Κάτω Χώρες	NL	21	9
Πολωνία	PL	23	5 και 8
Πορτογαλία	PT	23	6 και 13
Ρουμανία	RO	19	5 και 9
Σουηδία	SE	25	6 και 12
Σλοβενία	SI	22	9,5
Σλοβακία	SK	20	10

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ράσουν μικροδέματα αξίας έως 22 ευρώ από τρίτη χώρα θα καταβάλουν ΦΠΑ (24%, 13% και 6%).

– Όσοι από την 1η Ιουλίου αγοράσουν προϊόντα από χώρες όπως Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Κύπρος, Τσεχία, Εσθονία, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία Ιταλία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο κ.λπ. θα δουν αυξήσεις, καθώς στις ανωτέρω χώρες ισχύει μικρότερος ΦΠΑ από την Ελλάδα. Αντίθετα φθηναίνουν οι αγορές από χώρες όπως Δανία, Φινλανδία, Κροατία, Ουγγαρία και Σουηδία που έχουν υψηλότερο ΦΠΑ από τον ελληνικό και πλέον τα προϊόντα που αγοράζονται από τις χώρες αυτές θα επιβαρύνονται με χαμηλότερο ΦΠΑ.

Ο νέος τρόπος υπολογισμού του ΦΠΑ θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές στις συναλλαγές πολιτών που επιλέγουν το ηλεκτρονικό εμπόριο, ενώ ταυτόχρονα έσοδα που χάνουν έως σήμερα πολλές χώρες με τεράστιο όγκο εισαγωγών από τα διάφορα μικροδέματα δεν θα καταλήγουν πλέον στα ταμεία των χωρών που πραγματοποιούνται οι εξαγωγές-αποστολές, αλλά στα δικά τους ταμεία. Για την Ελλάδα το νέο αυτό σύστημα, όπως αναφέρουν στελέχη του υπουργείου Οικονομικών, αναμένεται να ενισχύσει την προσπάθεια που γίνεται κατά της φοροδιαφυγής και να αυξήσει τα έσοδα από ΦΠΑ. Με το νέο σύστημα αποποιούνται οι υποχρε-

ΑΝΑΛΥΣΗ / Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ***

Δικλείδα ασφαλείας για τους επενδυτές ο χρηματοοικονομικός αλφαβητισμός

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Τα έξοδα διαβίωσης για το διάστημα που οι επιχειρήσεις τους ήταν κλειστές με κυβερνητική εντολή διεκδικούν οκτώ επιχειρηματίες του κλάδου της εστίασης, με αγωγές που κατέθεσαν στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών στις 9 Ιουνίου. Πρόκειται μάλιστα για τον πρώτο κύκλο αγωγών αποζημιώσης από επιχειρηματίες της εστίασης, καθώς αναμένεται να ακολουθήσουν κι άλλες, οι οποίες θα κατατίθενται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Σημειώνεται ότι οι αγωγές έχουν κοινοποιηθεί με δικαστικό επιμελητή και στον υπουργό Οικονομικών Χρήστο Σταϊκούρα.

Η κίνηση αυτή, η οποία αποτελεί πρωτοβουλία του Κύκλου Επαγγελματιών Εστίασης, προετοιμαζόταν εδώ και αρκετούς μήνες, όπως είχε αποκαλύψει η «Κ» στο φύλλο της 3ης Φεβρουαρίου. Θα πρέπει, πάντως, να σημειωθεί ότι αν και αρχικά υπήρχε πρόθεση να κατατεθούν αγωγές με τις οποίες οι προσφεύγοντες θα ζητούσαν αποζημιώσεις που θα αντιστοιχούσαν σε ποσοστό επί του τζίρου του 2019, ποσοστό αρκετά κάτω από το 50%, τελικώς επελέγη η διεκδίκηση των εξόδων διαβίωσης, με τα αιτήματα, βεβαίως, να είναι εξατομικευμένα. Σύμφωνα με πληροφορίες, η Πανελλήνια Ομοσπονδία Εστιατορικών και Συναφών Επαγγελματιών (ΠΟΕΣΕ), η οποία αποτελεί το θεσμικό όργανο εκπροσώπησης του κλάδου της εστίασης, έχει δεσμευθεί ότι θα υποστηρίξει τις αγωγές με πρόσθετη παρέμβαση στο δικαστήριο.

Οι προσφεύγοντες στις αγωγές τους υποστηρίζουν ότι η απαγόρευση της λειτουργίας των καταστημάτων τους και η εννοχοποίησή τους για την υπερμετάδοση του κορωνοϊού έγινε καθ’ υπερβάσιν των νομοθετικών εξουσιοδοτήσεων που δόθηκε από την Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου της 25ης Φεβρουαρίου 2020,

Πρόκειται για τον πρώτο κύκλο αγωγών αποζημίωσης από επιχειρηματίες της εστίασης, καθώς αναμένεται να ακολουθήσουν και άλλες.

Διεκδικούν την καταβολή των εξόδων διαβίωσης για όσο διάστημα οι επιχειρήσεις τους έμειναν κλειστές με κρατική εντολή.

παραβιάζοντας τον κανόνα της ισότητας ενώπιον των δημοσίων βαρών, καθώς και την αρχή της αναλογικότητας. Επειδή δε δεν είναι σύννομες, σύμφωνα με τους προσφεύγοντες, δημιουργούν την υποχρέωση αποκατάστασης της ζημίας που έχουν υποστεί.

Τονίζουν ακόμη ότι στερήθηκαν του δικαιώματος της επαγγελματικής ελευθερίας, της επιχειρηματικής ελευθερίας, του δικαιώματος στην εργασία και σε αξιοπρεπή διαβίωση, γεγονός που οδήγησε στο να έχουν πλέον χρέη προς το Δημόσιο, προς τράπεζες και προς ιδιώτες.

Τα έξοδα διαβίωσης που ζητούν με τις αιτήσεις τους αφορούν, μεταξύ άλλων, ενοίκια, έξοδα για λογαριασμούς ρεύματος,

νερού κ.ο.κ. Επισμαίνουν δε ότι ειδικά οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων ως φυσικά πρόσωπα, επιχειρήσεις στις οποίες είναι αυτοαπασχολούμενοι, δεν έλαβαν καμία άλλη βοήθεια ούτε πέρυσι ούτε φέτος, παρά μόνο ένα επίδομα στο πρώτο lockdown, κάτι που έχει προκαλέσει ακριβώς πρόβλημα επιβίωσης. Οι λοιπές ενισχύσεις ήταν επιστρεπτές, ενώ σε ό,τι αφορά το κεφάλαιο επανεκκίνησης (ενίσχυση μη επιστρεπτέα, ίση με το 7% του τζίρου του 2019) επισμαίνουν ότι αφενός δεν μπορούν να επωφεληθούν όλοι, αφετέρου, ακόμη και στις περιπτώσεις που έχει εγκριθεί η αίτηση, δεν έχει γίνει η εκταμίευση των χρημάτων.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα, πάντως, αυτή τη στιγμή αντιμετωπίζουν επιχειρήσεις που δεν διαδέχουν εξωτερικούς χώρους και παραμένουν κλειστές για πάνω από 8 συνεχείς μήνες ή επιχειρήσεις που διαθέτουν μεν εξωτερικό χώρο, αλλά πολύ μικρό, ικανό για να χωρέσει το πολύ τρία τραπέζια. Υπενθυμίζεται ότι σύμφωνα με όσα έχει αναφέρει πρόσφατα ο πρόεδρος της ΠΟΕΣΕ Γ. Καβαθάς, τα «λουκέτα» στην εστίαση ξεπερνούν τα 1.000.

Έναν χρόνο μετά την εκδήλωση της πανδημίας του κορωνοϊού, μπορεί πλέον να λεχθεί με βεβαιότητα ότι προκάλεσε ισχυρές αναταράξεις σε όλους σχεδόν τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Τομείς που θεωρούνταν πυλώνες ανάπτυξης της οικονομίας πλήγηκαν σε μεγάλο βαθμό, ενώ την ίδια στιγμή πολλές μικρομεσαίες επιχειρήσεις, είτε έχουν βάλει λουκέτο, είτε παλεύουν να ορθοποδήσουν. Παράλληλα, η πανδημία ανέδειξε και ευκαιρίες. Ενίσχυσε προϋπάρχουσες τάσεις ή επιτάχυνε εξελίξεις. Έρευνα της Παγκόσμιας Τράπεζας, κατέδειξε ότι η αγορά της χρηματοοικονομικής τεχνολογίας (fintech) συνέχισε να επεκτείνεται την πρόσβαση του κοινού σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες κατά τη διάρκεια της πανδημίας, με ισχυρή ανάπτυξη σε όλους τους τύπους ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών εκτός από τον δανεισμό. Σε αυτό το ασταθές οικονομικό περιβάλλον, όπου η ψηφιοποίηση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών επιταχύνεται, οι βασικές χρηματοοικονομικές γνώσεις και δεξιότητες του κοινού καθίστανται πιο αναγκαίες από ποτέ, καθώς μπορούν να συμβάλουν στην οικονομική ευημερία των πολιτών, των επιχειρήσεων, και κατ’ επέκταση του κράτους. Ταυτόχρονα, συμβάλλουν στην αυτοπροστασία του κοινού έναντι φαινομένων οικονομικού εγκλήματος στα οποία συνήθως παρατηρείται έξαρση σε περιόδους οικονομικής αστάθειας και χαμηλών αποδόσεων. Αντίθετα, έχει αποδειχθεί ότι τα χαμηλά επίπεδα χρηματοοικονομικής παιδείας έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην προσωπική ευημερία κάθε ατόμου και του κοινωνικού συνόλου.

Η χρηματοοικονομική επιμόρφωση κρίνεται αναγκαία και λόγω της συνεχούς εμφάνισης και διάθεσης στο κοινό νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών, των ταχυτήτων με τις οποίες κινούνται οι κεφαλαιαγορές και της παγκοσμιοποίησης που οδήγησε στο άνοιγμα των αγορών. Αναμφίβολα, οι σημερινοί επενδυτές έχουν μπροστά τους πολλές και ενδιαφέρουσες ευκαιρίες, όμως την ίδια στιγμή είναι εκτεθειμένοι σε μια σειρά από κινδύνους. Επιπρόσθετα, οι οικονομικές ανάγκες των ιδίων των επενδυτών έγιναν πιο σύνθετες και σε αυτό το πλαίσιο η επιμόρφωσή τους σχετικά με την ορθή διαχείριση των χρημάτων τους κρίνεται επιβεβλημένη.

Έρευνες που έχουν διενεργηθεί κατά καιρούς στη χώρα μας, έχουν καταγράψει χαμηλά επίπεδα χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού ανάμεσα στον γενικό πληθυσμό. Ειδικότερα, σύμφωνα με δύο πρόσφατες επιστημονικές μελέτες του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου (ΤΕΠΙΑΚ), μόνο τέσσερις στους δέκα Κύπριους έχουν τις κατάλληλες χρηματοοικονομικές γνώσεις και τις βασικές δεξιότητες για διαχείριση των καθημερινών οικονομικών ζητημάτων που προκύπτουν. Επιπλέον, έρευνα της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου η οποία ολοκληρώθηκε το 2019, κατέδειξε ότι τα επίπεδα χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού είναι χαμηλότερα σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού, όπως για παράδειγμα στους νέους. Το μέγεθος του προβλήματος αποτυπώνουν δύο έρευνες που πραγματοποιήσε η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου (ΕΚΚ) στο παρελθόν, προκειμένου να διερευνήσει το επίπεδο των χρηματοοικονομικών γνώσεων των Κυπρίων, ειδικά σε θέματα που αφορούν την κεφαλαιαγορά. Παρά το γεγονός ότι η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών, η μεγάλη γκάμα επιλογών σε χρηματοοικονομικά μέσα και ο σημαντικός αντίκτυπος των οικονομικών αποφάσεων στη μελλοντική ζωή ενός ατόμου, καθιστούν τη χρηματοοικονομική επιμόρφωση απαραίτητη, σύμφωνα με τα ευρήματα των εν λόγω ερευνών, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δεν κατείχε τις βασικές χρηματοοικονομικές γνώσεις, δηλώνοντας πλήρη άγνοια επί σειρά θεμάτων. Ήταν αν μη τι άλλο ενθαρρυντικό εύρημα, η εκδήλωση ενδιαφέροντος από όλες τις ηλικιακές ομάδες για συμμετοχή σε πιθανά επιμορφωτικά προγράμματα.

Προς αυτή την κατεύθυνση η ΕΚΚ ανέλαβε σειρά πρωτοβουλιών και προχώρησε στην υλοποίηση διαφόρων

δράσεων με στόχο την αντιμετώπιση του χρηματοοικονομικού αναλφαριθμητισμού στα θέματα που σχετίζονται με την κεφαλαιαγορά. Μεταξύ άλλων, μελέτησε παραδείγματα άλλων χωρών και κατέθεσε συγκεκριμένες προτάσεις για χάραξη εθνικής στρατηγικής, διοργάνωσε ανοικτά για το κοινό σεμινάρια και διαλέξεις σε βασικές χρηματοοικονομικές γνώσεις σε όλες τις πόλεις, ενώ δημιούργησε ειδικό τμήμα στην ιστοσελίδα της με επιμορφωτικό υλικό και συμβουλές και προειδοποιήσεις που εκδίδει η ΕΚΚ ή επιμελητές Αρχές άλλων χωρών. Επιπλέον, η ΕΚΚ συμμετέχει στην Ad Hoc επιτροπή που συστάθηκε τον Δεκέμβριο του 2020 με στόχο τη χάραξη Εθνικής Στρατηγικής για την προώθηση της χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού και της χρηματοοικονομικής παιδείας στην Κύπρο. Στην εν λόγω επιτροπή συμμετέχουν κρατικοί φορείς και ακαδημαϊκοί, ενώ συντονιστικό ρόλο έχει η Κεντρική Τράπεζα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η επιτροπή θα αξιοποιήσει τις βέλτιστες πρακτικές στη βάση ακαδημαϊκής έρευνας και επικοινωνίας άλλων χωρών, ενώ στη διαμόρφωση της Εθνικής Στρατηγικής θα συμβάλλουν επιστημονικοί συνεργάτες με διεθνή εμπειρία στο θέμα της χρηματοοικονομικής επιμόρφωσης του κοινού.

Κατά γενική ομολογία, η επιμόρφωση του κοινού στις βασικές χρηματοοικονομικές γνώσεις καθίσταται μεζόνος σημασίας με το πέρασμα των χρόνων, ενώ πρόκειται για ανάγκη που έχει επιστημανθεί επανειλημμένα από ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς. Η ΕΚΚ αποδίδει τεράστια σημασία στην επιμόρφωση του κοινού στις βασικές χρηματοοικονομικές γνώσεις και στα θέματα της κεφαλαιαγοράς, καθώς θα θεωράκιε περαιτέρω τους επενδυτές και τους εν δυνάμει επενδυτές.

Οι καλά ενημερωμένοι επενδυτές είναι σε θέση να λαμβάνει πιο ορθές αποφάσεις, ενώ οι πιθανότητες να αναλάβει υψηλό ρίσκο σε μία επένδυσή του μειώνονται σημαντικά.

ώσεις για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο ηλεκτρονικό εμπόριο στην Ε.Ε. και διασφαλίζονται τα έσοδα, δεδομένου ότι:

- Απαλλάσσονται οι επιχειρήσεις από την υποχρέωση εγγραφής σε μητρώα ΦΠΑ σε καθένα από τα κράτη-μέλη όπου πωλούν αγαθά.
- Καταργείται το υφιστάμενο καθεστώς πωλήσεων από απόσταση και επεκτείνεται η εφαρμογή της «μικρής μονοαπευθυντικής θυρίδας» για τις ενδοκοινοτικές πωλήσεις αγαθών εξ αποστάσεως. Με την επνομαζόμενη μονοαπευθυντική θυρίδα - mini one stop, για τις πωλήσεις αγαθών εξ αποστάσεως, τόσο εντός της Ε.Ε. όσο και από τρίτες χώρες καταργείται η απαλλαγή από τον ΦΠΑ για την εισαγωγή μικροδεμάτων από τρίτες χώρες, εισάγοντας διευρυμένο ηλεκτρονικό σύστημα μονοαπευθυντικής θυρίδας - one stop shop για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων.
- Δημιουργείται νέα ηλεκτρονική πύλη για τις πωλήσεις εξ αποστάσεως από τρίτες χώρες, με αξία κάτω των 150 ευρώ.
- Οι ηλεκτρονικές πωλήσεις αγαθών φορολογούνται όμοια και με τους ίδιους συντελεστές με τη φυσική παράδοση, με συντελεστή ΦΠΑ της χώρας του καταναλωτή.
- Για τις νεοφύσες επιχειρήσεις και τις ΜΜΕ εφαρμόζεται απλοποιημένο καθεστώς.
- Προβλέπονται απλοποιημένοι κανόνες για ευκολότερη συμμόρφωση με τους κανόνες τιμολόγησης. Για την υλοποίηση των νέων κανόνων τίθενται σε εφαρμογή τρία ηλεκτρονικά συστήματα (για εγκατεστημένους σε Ε.Ε., για εισαγωγείς και για μη εγκατεστημένους σε Ε.Ε.).

*Πρόεδρος Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου

Πιο ανταγωνιστική έγινε το 2020 η ελληνική οικονομία

Στην 46η από την 49η θέση μεταξύ 64 χωρών, σύμφωνα με το νσιτιπούτο IMD

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Κατά τρεις θέσεις βελτιώθηκε η θέση της Ελλάδας στην παγκόσμια κατάταξη ανταγωνιστικότητας, όπως αυτή καταρτίζεται από το IMD (Institute for Management Development), με την Ελλάδα στη φετινή επετηρίδα (η οποία αφορά τις πολιτικές και την πορεία της χώρας το 2020) να καταλαμβάνει την 46η θέση μεταξύ 64 χωρών, από την 49η πέρυσι. Η προσαρμοστικότητα της κυβερνητικής πολιτικής στις έκτακτες ανάγκες που προκάλεσε η πανδημία, οι μεταρρυθμίσεις, αλλά από την άλλη και η αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων υπό τις αντίξοες συνθήκες που επικράτησαν πέρυσι είναι οι βασικοί λόγοι για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας. Αξίζει να σημειωθεί ότι μέσα σε μία διετία η θέση της Ελλάδας έχει βελτιωθεί συνολικά κατά 12 θέσεις.

Βεβαίως δεν λείπουν τα βαρίδια, η εξάλειψη των οποίων γίνεται δυσκολότερη μετά την πανδημία, όπως το χρέος (62η η Ελλάδα), η πιστοληπτική ικανότητα (57η θέση) και οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου (63η, στην προτελευταία θέση). Πρόκειται για βαρίδια, όμως, στα οποία οφείλεται και το γεγονός ότι η Ελλάδα, παρά τη βελτίωση της θέσης της στην παγκόσμια κατάταξη, παραμένει σε χαμηλή θέση σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και συγκεκριμένα στην 21η θέση (μεταξύ 26 χωρών, καθώς δεν συμμετέχει στην επετηρίδα του IMD η Μάλτα).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν και οι προκλήσεις που σύμφωνα με το IMD καλείται να αντιμετωπίσει η Ελλάδα και ειδικότερα η κυβέρνηση το 2021. Αυτές είναι: εισαγωγή ειδικών μέτρων για να περιοριστούν οι κοινωνικές και οι οικονομικές συνέπειες από την πανδημία, διεύρυνση εθνικής παραγωγικής βάσης μέσα από την προώθηση βιομηχανικών επενδύσεων, διευκόλυνση της πρόσβασης των επιχειρήσεων στη χρημα-

Θέση της Ελλάδας στην παγκόσμια κατάταξη ανταγωνιστικότητας

	2020	2021
Ελβετία	3η	1η
Σουηδία	6η	2η
Δανία	2η	3η
Ολλανδία	4η	4η
Σιγκαπούρη	1η	5η
...	...	...
Ρωσία	50η	45η
Ελλάδα	49η	46η
Πολωνία	39η	47η
...	...	...
Αργεντινή	62η	63η
Βενεζουέλα	63η	64η

* Οι επιδόσεις κάθε χώρας αφορούν την προηγούμενη χρονιά από το έτος της έκθεσης, δηλαδή η κατάταξη του 2021 έγινε με βάση τις πολιτικές του 2020.

ΠΗΓΗ: IMD World Competitiveness Center

ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟΥΣ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΔΕΙΚΤΕΣ

	2020	2021
Οικονομική αποδοτικότητα	55η	52η
Κυβερνητική αποτελεσματικότητα	52η	52η
Επιχειρηματική αποτελεσματικότητα	51η	44η
Υποδομές	39η	39η

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η αποτελεσματική αντίδραση κυβέρνησης και επιχειρήσεων στην πανδημία και οι μεταρρυθμίσεις, οι βασικοί λόγοι της βελτίωσης.

τοδότηση, εισαγωγή ειδικών προγραμμάτων για τον μετασχηματισμό των εγχώριων βιομηχανικών κλάδων προς την 4η βιομηχανική επανάσταση και επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού του δημόσιου τομέα.

Η κατάταξη της Ελλάδας στους επιμέρους δείκτες διαμορφώθηκε ως εξής:

Οικονομική αποδοτικότητα: η Ελλάδα κατατάσσεται στην 52η θέση από την 55η στην περσινή επετηρίδα, με τις πιο υψηλές θέσεις να αφορούν το διεθνές εμπόριο (39η θέση) και τις τιμές (25η θέση).

Κυβερνητική αποτελεσμα-

τικότητα: η Ελλάδα διατηρήθηκε στην 52η θέση, όπως και στην περσινή επετηρίδα. Πάντως, το 2020 είχε βελτιώσει τη θέση της σε αυτόν τον δείκτη κατά 8 θέσεις σε σύγκριση με την προηγούμενη χρονιά. Πιο αδύνατο σημείο στον εν λόγω δείκτη είναι η φορολογική πολιτική (61η θέση), ενώ στα θετικά είναι η νομοθεσία για τις επιχειρήσεις (35η θέση).

Επιχειρηματική αποτελεσματικότητα: η Ελλάδα κατατάσσεται στην 44η θέση έναντι της 51ης την προηγούμενη χρονιά, με ισχυρό «χαρτί» την αποτελεσματικότητα και την παραγωγικότητα (38η θέση).

Υποδομές: η χώρα διατηρήθηκε στην 39η θέση, με την πτωτική πορεία των προηγούμενων ετών να έχει ανακοπεί μάλλον οριστικά.

Οι τρεις υποδείκτες στους οποίους καταγράφηκε αξιολογη βελτίωση ήταν η μακροχρόνια ανάπτυξη της απασχόλησης (στην 3η θέση), με την Ελλάδα βεβαίως να προέρχεται από μια μακρά περίοδο πολύ υψηλών ποσοστών ανεργίας, η προσαρμοστικότητα της κυβερνητικής

πολιτικής (11η θέση) και η διαφάνεια (19η θέση).

Από την έρευνα γνώμης μεταξύ στελεχών που περιλαμβάνει η αξιολόγηση της ανταγωνιστικότητας κάθε οικονομίας προέκυψε ότι κυριότεροι παράγοντες που καθιστούν την Ελλάδα ελκυστική είναι οι ακόλουθοι: υψηλό μορφωτικό επίπεδο (81,3%) και καταρτισμένο εργατικό δυναμικό (76,6%). Στις τελευταίες θέσεις της σχετικής λίστας, κάτι που σημαίνει στην πραγματικότητα ότι πρόκειται για αποτρεπτικούς στους επενδυτές παράγοντες, βρίσκονται το νομικό περιβάλλον (7,9%), η ποιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης (10,9%) και το φορολογικό καθεστώς (12,5%).

Τις πρώτες τρεις θέσεις στην παγκόσμια κατάταξη του IMD κατέλαβαν η Ελβετία, η Σουηδία και η Δανία, ενώ στις τρεις τελευταίες θέσεις βρίσκονται η Νότια Αφρική, η Αργεντινή και η Βενεζουέλα.

Σημειώνεται ότι ο εθνικός εκπρόσωπος του IMD στην Ελλάδα είναι το Ίνστιτούτο του Συνδέσμου Βιομηχανιών Ελλάδος (ΙΝΣΒΕ).

Σε τέσσερα χρόνια επιστροφή πτήσεων στα επίπεδα του 2019

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ

Η **πορεία** των εμβολιασμών και το κατά πόσον θα αποτραπεί ένα νέο κύμα πανδημίας από τα τέλη του καλοκαιριού θα αποτελέσουν «κλειδιά» για την πλήρη ανάκαμψη των πτήσεων στην Ελλάδα. Σύμφωνα με την πλέον πρόσφατη έκθεση του ευρωπαϊκού οργανισμού για την ασφάλεια της αεροναυτιλίας Eurocontrol, για την Ελλάδα το επικρατέστερο σενάριο προβλέπει η κίνηση των αεροπλάνων να επιστρέψει στα επίπεδα του 2019, το 2024. Εφόσον, δηλαδή, η πρόοδος των εμβολιασμών δεν ανακοπεί (σήμερα 26,38 άτομα στα 100 είναι πλήρως εμβολιασμένα πανευρωπαϊκά), υπάρχει, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2022, συντονισμένη χαλάρωση των ταξιδιωτικών περιορισμών και ξεκινήσουν να υλοποιούνται περισσότερες μακρινές (long haul) πτήσεις, το 2024 οι πτήσεις θα αντιστοιχούν στο 92% αυτών του 2019. Το 2023, βάσει των ίδιων προβλέψεων, στην Ελλάδα η εναέρια κυκλοφορία θα αντιπροσωπεύει το 82% του 2019, ενώ το 2022 και το 2021 τοποθετείται στο 69% και 47% της προπερασμένης χρονιάς. Εάν όμως η COVID-19 επανεμφανιστεί δυναμικά, τότε οι πτήσεις θα περιοριστούν το 2024 στο 72% του 2019, με τον «πήχη» να χαμηλώνει, ανάλογα, στο 63%, το 55% και το 40% για τα έτη 2023, 2022 και 2021, αντίστοιχα. Η ανάλυση του Eurocontrol, που βασίζεται σε στοιχεία για το χρονικό διάστημα 8 έως 14 Ιουνίου, καταγράφει τα πέντε ελληνικά αεροδρόμια με τον μεγαλύτερο

αριθμό ημερήσιων πτήσεων. Τα σκίπτρα κρατάει το «Ελευθέριος Βενιζέλος», με 483 αφίξεις - αναχωρήσεις ανά ημέρα, μέγεθος που είναι κατά 35% χαμηλότερο έναντι του 2019. Ακολουθούν τα αεροδρόμια «Νίκος Καζαντζάκης» και «Μακεδονία» με 126 και 112 πτήσεις, που αντιστοιχούν σε μείωση 51% και 43%, αντίστοιχα, συγκριτικά με την προπερασμένη χρονιά, ενώ ο αριθμός των αφίξεων - αναχωρήσεων είναι διψήφιος και ανέρχεται σε 85 και 75 στο «Διαγόρας» της Ρόδου και στον αερολιμένα της Μυκόνου, αντίστοιχα. Στην πρώτη πεντάδα των αερο-

350.000 πτήσεις δεν πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα από τον Μάρτιο του 2020.

πορικών εταιρειών με τη μεγαλύτερη δραστηριότητα βρίσκεται η Aegean με 234 πτήσεις ανά ημέρα, και ακολουθούν, με σημαντική απόσταση, η Sky Express (117 αφίξεις - αναχωρήσεις), η ιρλανδική χαμηλού κόστους αεροπορική Ryanair (81), η TUI fly του ομόνυμου tour operator (46) και η τσεχική χαμηλού κόστους Smartwings (26). Σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό οργανισμό, από την 1η Μαρτίου 2020, δηλαδή δέκα ημέρες προτού ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας κηρύξει πανδημία την COVID-19, έως σήμερα δεν έχουν πραγματοποιηθεί 350.000 πτήσεις στους ελληνικούς αιθέρες.

Τα σκίπτρα με τον μεγαλύτερο αριθμό ημερήσιων πτήσεων κρατάει το «Ελευθέριος Βενιζέλος».

Υψηλό, αλλά παραμένει διαχειρίσιμο το χρέος

Διαχειρίσιμο σε μεσομακροπρόθεσμο ορίζοντα χαρακτηρίζει το χρέος το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο, σε ανάλυση του, παρά τη μεγάλη αύξηση του λόγου δημοσίου χρέους/ΑΕΠ. Μάλιστα, το Συμβούλιο εκτιμά ότι οι ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες για την επόμενη δεκαετία προβλέπεται να παραμείνουν κάτω από το 15% του ΑΕΠ, ενώ εκτιμά ότι έως το τέλος του α' τριμήνου του 2022 θα καταταγούν οι ελληνικοί τίτλοι σε επενδυτική βαθμίδα, επιτρέποντας τη συμμετοχή των ελληνικών τίτλων στο τακτικό πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ.

Το Συμβούλιο επισημαίνει ότι το χρέος παραμένει διαχειρίσιμο, επειδή συντρέχουν μια σειρά από παράγοντες. Πριν από το ξέσπασμα της κρίσης, επισημαίνει, οι θετικές μακροοικονομικές και δημοσιονομικές επιδόσεις που κατέγραψε η ελληνική οικονομία, σε συνδυασμό με την ολοκλήρωση της εφαρμογής των βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του χρέους, δημιούργησαν ευνοϊκές συνθήκες διαχείρισής του. Παράλληλα, υλοποιήθηκε με επιτυχία στρατηγική διαχείρισής του, που περιελάμβανε μεταξύ άλλων την ομαλοποίηση του προφίλ λήξεως των ομολόγων του Δημοσίου και τη δημιουργία σημαντικού ταμειακού διαθέσιμου ασφαλείας (έφτασε τα 38,6 δισ. ευ-

ρώ), το οποίο εδραίωσε την εμπιστοσύνη των παραγόντων των διεθνών κεφαλαιαγορών. Σύμφωνα με την ανάλυση του Συμβουλίου, τα επόμενα χρόνια καθοριστική αναμένεται να είναι η αναπτυξιακή επίδραση των πόρων που θα διοχετευθούν στην οικονομία, κυρίως μέσω του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2021-2027 (υπολογίζει περίπου 19 δισ. ευρώ), καθώς και του Ταμείου Ανάκαμψης (30,5 δισ. ευρώ), οι οποίοι θα συμβάλουν στην υποχώρηση του λόγου χρέους προς ΑΕΠ, λόγω αύξησης του ΑΕΠ. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, το ΕΔΣ υποστηρίζει ότι η υφιστάμενη σύνθεση του ελληνικού χρέους, το ύψος των ακαθάριστων χρηματοδοτικών αναγκών και η διατήρηση χαλαρής νομισματικής πολιτικής εκ μέρους της ΕΚΤ, μπορούν να διασφαλίσουν σε μεγάλο βαθμό την ομαλή διαχείριση του ελληνικού χρέους και την τάση για ισχυρή αποκλιμάκωση του λόγου δημοσίου χρέους/ΑΕΠ μετά το 2021. Ειδικά για τις ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες το ΕΔΣ σημειώνει ότι σε όρους κρεολυσίων δεν ξεπερνούν τα 11,5 δισ. ευρώ έως το 2070. Ετσι, με τη βοήθεια και του ευνοϊκού επιτοκιακού περιβάλλοντος, οι ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες για την επόμενη 10ετία θα παραμείνουν κάτω από 15% του ΑΕΠ.

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Μεγάλη αύξηση του τζίρου στο λιανεμπόριο

Πάνω από 200 εκατ. ευρώ κατάρφερε να «μαζέψει» το λιανεμπόριο τον πρώτο μήνα επαναλειτουργίας του και παρά το γεγονός ότι η επανεκκίνηση, μετά το lockdown, έγινε με σημαντικούς περιορισμούς, αρκετοί εκ των οποίων εξακολουθούν να βρίσκονται σε ισχύ. Αύξημένος ήταν ο τζίρος και για την εστίαση, παρά το γεγονός ότι τον Απρίλιο εξακολουθούσε να παρέχει μόνο τις υπηρεσίες delivery και take away, αλλά και για τα καταλύματα. Συνολικά ο τζίρος των επιχειρήσεων, και όχι μόνο αυτών που βρίσκονταν σε αναστολή, αυξήθηκε τον Απρίλιο του 2021 σε σύγκριση με τον Μάρτιο του 2021 κατά μισό δισεκατομμύριο ευρώ.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), τον Απρίλιο του 2021 ο συνολικός τζίρος των επιχειρήσεων με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων (που έχουν υποχρέωση υποβολής στοιχείων σε μηνιαία βάση) διαμορφώθηκε σε 20,42 δισ. ευρώ έναντι 19,92 δισ. ευρώ τον Μάρτιο του 2021 και έναντι 14,35 δισ. ευρώ τον Απρίλιο του 2020. Η αύξηση του τζίρου κατά περίπου 6 δισ. ευρώ τον φετινό Απρίλιο σε σύγκριση με τον περσινό οφείλεται, βεβαίως, στο γεγονός ότι τον Απρίλιο του 2020 η οικονομία βρισκόταν σε αυστηρό lockdown.

Ενισχύθηκε ο τζίρος τον Απρίλιο και για την εστίαση, παρά το γεγονός ότι εξακολουθούσε να παρέχει μόνο υπηρεσίες delivery και take away, αλλά και για τα καταλύματα.

Κατά 75,6% ή 231,61 εκατ. ευρώ τον Απρίλιο σε σύγκριση με τον Μάρτιο.

Σε ό,τι αφορά ειδικά τις επιχειρήσεις στις οποίες είχε επιβληθεί αναστολή λειτουργίας, τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ δείχνουν ότι ο τζίρος διαμορφώθηκε τον Απρίλιο του 2021 σε 880,36 εκατ. ευρώ έναντι 500,65 εκατ. ευρώ τον Μάρτιο του 2021 και 273,21 εκατ. ευρώ τον Απρίλιο του 2020.

Κόβουν την πίστωση και ζητούν προπληρωμή των παραγγελιών

Το 66% των επιχειρήσεων ανησυχεί για το αν θα πληρωθεί από τους πελάτες

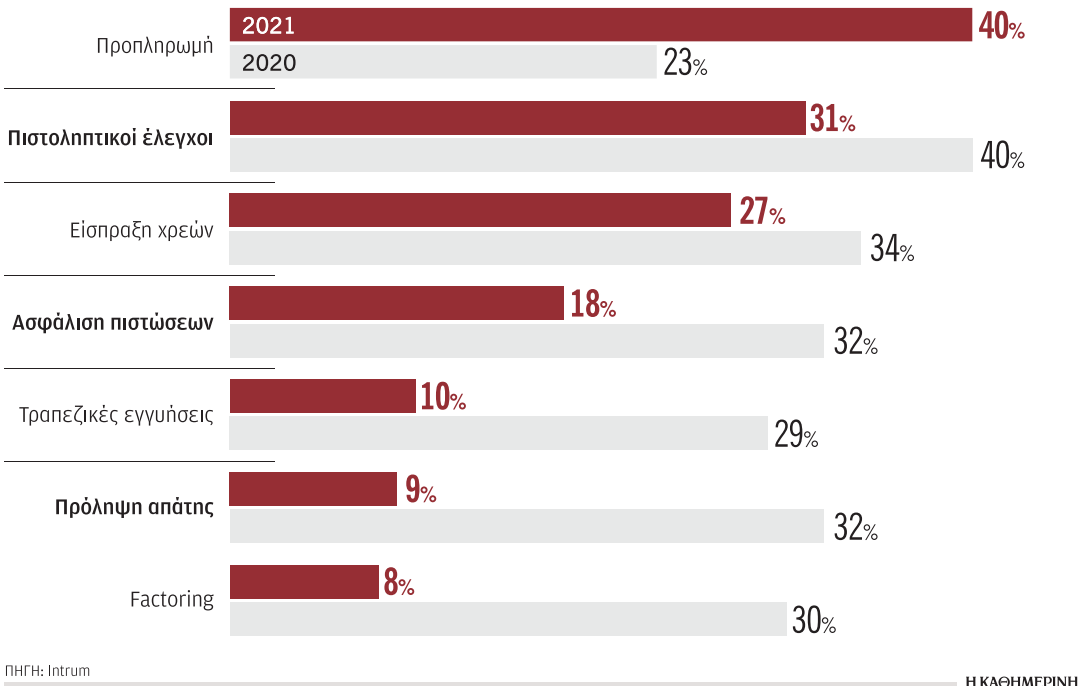
Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Οχι μόνο κόβουν την πίστωση, αλλά ζητούν και προπληρωμή των παραγγελιών από τους πελάτες τους. Ο λόγος για τις επιχειρήσεις στην Ελλάδα και τα νέα συναλλακτικά ήθη που έχει επιφέρει η πανδημία, αλλά πιθανόν και τα παθήματα των προηγούμενων ετών, όταν κατά τη διάρκεια της δεκαετούς χρηματοοικονομικής κρίσης, πολλές απαιτήσεις εταιρειών δεν εισπράχθηκαν ποτέ. Ακόμη πάντως και αν δίνουν πίστωση, έχει μειωθεί σημαντικά σε σχέση με πέρυσι, αλλά και σε σύγκριση με την προ COVID-19 εποχή. Τα παραπάνω προκύπτουν, μεταξύ άλλων, από την ευρωπαϊκή έκθεση για τις πληρωμές 2021 (European Payment Report), που δημοσιοποίησε η Intrum και αφορά 29 ευρωπαϊκές χώρες.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την έκθεση, 40% των ελληνικών επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην έρευνα, στο ερώτημα ποια μέτρα λαμβάνουν έναντι των εκπρόθεσμων πληρωμών, δήλωσαν ότι ζητούν από τους πελάτες τους να προπληρώσουν. Αξίζει να σημειωθεί ότι πέρυσι το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 23%. Μάλιστα, η προπληρωμή αποτελεί το μόνο μέσο «προστασίας» στο οποίο καταγράφονται ανοδικές τάσεις το 2021 σε σύγκριση με το 2020. Το αμέσως επόμενο δημοφιλέστερο μέσο προστασίας είναι η διενέργεια πιστοληπτικού ελέγχου στην επιχείρηση. Αυτό επιλέγει φέτος το 31% των επιχειρήσεων, έναντι 40% πέρυσι. Σε είσπραξη των χρεών προχωρά το 27% έναντι 34% πέρυσι.

Την αυξανόμενη ανησυχία των επιχειρήσεων στην Ελλάδα για πιθανή διεύρυνση των επισφαλειών επιβεβαιώνει κι ένα ακόμη εύρημα της έκθεσης της Intrum. Σχεδόν μία στις τέσσερις επιχειρήσεις (έναντι 14% πέρυσι) δεν διαπραγματεύεται τους όρους πληρωμών όταν ένας πελάτης ζητήσει μεγαλύτερο χρόνο πληρωμής. Από την άλλη, έχει μειωθεί σημαντικά το

Τι μέτρα λαμβάνουν οι εταιρείες για προστασία έναντι των εκπρόθεσμων πληρωμών

Η έρευνα της Intrum σε 29 ευρωπαϊκές χώρες δείχνει ότι η πανδημία έχει κλονίσει τη σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ συνεργαζόμενων επιχειρήσεων.

ποσοστό των επιχειρήσεων που σε ανάλογο αίτημα προσφέρουν αναθεωρημένους όρους: το 2021 υποχώρησε σε 29%, από 42% το 2020. Η μειωμένη ρευστότητα αποτρέπει επίσης την προσφορά έκπτωσης ως εναλλακτική για τον πελάτη που ζητεί μεγαλύτερο χρόνο για την αποπληρωμή των οφειλών του (φέτος την επιλέγει το 25% έναντι 53% το 2020). Δεν είναι τυχαίο, άλ-

λωστε, ότι βαίνει αυξανόμενο το ποσοστό των επιχειρήσεων που διαβλέπει κίνδυνο για εκπρόθεσμες ή ακόμη και για μηδενικές πληρωμές από τους οφειλότες κατά τους επόμενους 12 μήνες. Το 66% θεωρεί ότι είναι αυξανόμενος αυτός ο κίνδυνος, έναντι 35% το 2020 και 12% το 2019, το 21% ότι είναι σταθερός και μόλις το 13% ότι είναι μειούμενος ο κίνδυνος.

Κι αυτό διότι οι εταιρείες εκτιμούν ότι θα αντιμετωπίσουν προβλήματα ρευστότητας ακόμη και οι πελάτες τους που σήμερα είναι συνεπείς. Αυτή, μάλιστα, θεωρούν ότι είναι η μεγαλύτερη πρόκληση (47%) που θα αντιμετωπίσουν οι συνεπείς πελάτες τους κατά τους επόμενους 12 μήνες. Το γεγονός, μάλιστα, ότι τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη μειώθηκε η διαφορά μεταξύ των συμφωνηθέντων χρόνων πληρωμής και των πραγματικών χρόνων πληρωμής

δεν αντιμετωπίζεται ως βήμα προς τη συνέπεια. Σημειώνεται εδώ ότι ο συμφωνηθείς χρόνος πληρωμής μεταξύ επιχειρήσεων είναι κατά μέσον όρο 44 ημέρες και ο πραγματικός 57 (διαφορά 13 ημέρες έναντι 16 το 2020). Οι συγγραφείς της έκθεσης διατυπώνουν ανησυχία σχετικά με το πόσο αποτυπώνει την πραγματικότητα αυτή η μείωση, υποστηρίζοντας ότι σε αρκετές περιπτώσεις ήταν οι κρατικές ενισχύσεις που οδήγησαν σε αυτή τη μείωση. Κρατικές ενισχύσεις που δεν θα ισχύσουν διά παντός. Ποια είναι η μεγαλύτερη επίπτωση από την καθυστέρηση πληρωμών; Δυστυχώς, οι θέσεις εργασίας. Σύμφωνα με την έκθεση, το 50% των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και το 34% των μεγάλων επιχειρήσεων δεν θα προχωρήσουν σε πρόσληψης προσωπικού, ενώ το 39% των ΜμΕ και το 31% των μεγάλων προχωράει σε απολύσεις.

Αναδρομικά έως και 21 μηνών για 50.000 συνταξιούχους

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Αυξήσεις και αναδρομικά που φθάνουν ακόμη και τους 21 μήνες αναμένεται να λάβουν εντός των επόμενων ημερών και έως τις 30 Ιουνίου περίπου 50.000 συνταξιούχοι του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα με περισσότερα από 30,1 έτη ασφάλισης, μετά τον επανυπολογισμό των αποδοκών τους με τα βελτιωμένα ποσοστά αναπλήρωσης του νόμου 4670/2020 (νόμος Βρούτση). Σύμφωνα με επίσημη ανακοίνωση του ΕΦΚΑ, οι πληρωμές που ξεκινούν από αυτόν τον μήνα, αφορούν τους συνταξιούχους που υπέβαλαν αίτηση συνταξιοδότησης μετά τις 13 Μαΐου 2016 (με την ισχύ του ν.4387/2016, που έμεινε γνωστός ως νόμος Κατρούγκαλου). Και θα συνεχιστούν εντός του καλοκαιριού, με τακτικές αλλά και εμβόλιμες πληρωμές, στους λεγόμενους «παλαιούς» συνταξιούχους, που όμως ακόμη δεν έχουν οριστικοποιηθεί.

Αναλυτικά, για τους συνταξιούχους του Δημοσίου που υπέβαλαν αίτημα συνταξιοδότησης μετά τις 13/5/2016 και πριν από την 1η/10/2019, η πληρωμή των αυξήσεων θα πραγματοποιηθεί με τις τακτικές πληρωμές των συντάξεων Ιουλίου, δηλαδή στις 29 Ιουνίου. Η καταβολή των αναδρομικών ποσών της συγκεκριμένης κατηγορίας, σύμφωνα με τον ΕΦΚΑ, γίνεται προσπάθεια από την ανάδοχο εταιρεία και τις υπηρεσίες του φορέα, να πραγματοποιη-

θεί το επόμενο χρονικό διάστημα και αν χρειαστεί με εμβόλιμη πληρωμή. Για τα εν λόγω αναδρομικά θα υπάρξει νεότερη ανακοίνωση.

Υπενθυμίζεται πως από τον Φεβρουάριο του 2021 οι συντάξεις του Δημοσίου του ΕΦΚΑ, για όσους υπέβαλαν αίτηση συντα-

Αφορούν όσους συνταξιοδοτήθηκαν από ιδιωτικό και δημόσιο τομέα με περισσότερα από 30,1 έτη ασφάλισης.

ξιοδότησης μετά την 1η/10/2019, απονέμονται με τα νέα αυξημένα ποσοστά αναπλήρωσης του ν. 4670/2020. Οι παραπάνω συνταξιούχοι πληρώνονται ήδη με τα νέα αυξημένα ποσοστά αναπλήρωσης από τον Μάρτιο 2021, ενώ τον Απρίλιο 2021 καταβλήθηκαν και τα οφειλόμενα αναδρομικά τους.

Αναφορικά με τους συνταξιούχους του ιδιωτικού τομέα: • Για συνταξιούχους του ιδιωτικού τομέα που υπέβαλαν αίτημα συνταξιοδότησης μετά τις 13/5/2016, η πληρωμή των αναδρομικών τους θα πραγματοποιηθεί εμβόλιμα στις 30 Ιουνίου. • Η πληρωμή των αυξήσεων (συμπεριλαμβανομένου και του ποσού που αναλογεί για τον μήνα Ιουλίο) στις συντάξεις των παραπάνω

Η καταβολή των αναδρομικών ποσών της συγκεκριμένης κατηγορίας, σύμφωνα με τον ΕΦΚΑ, γίνεται προσπάθεια να πραγματοποιηθεί το επόμενο χρονικό διάστημα και αν χρειαστεί εμβόλιμα.

συνταξιούχων θα πραγματοποιηθεί τέλος Ιουλίου με τις συντάξεις Αυγούστου. Θα ακολουθήσουν οι πληρωμές των αυξήσεων και των αναδρομικών των συνταξιούχων που υπέβαλαν αίτημα συνταξιοδότησης πριν από τις 13 Μαΐου 2016. Για τις περιπτώσεις αυτές θα πραγματοποιηθούν, αν χρειαστεί, και εμβόλιμες πληρωμές. Για τις πληρωμές αυτές θα υπάρξει νεότερη ανακοίνωση.

Όσον αφορά τις τακτικές πληρωμές, οι ημερομηνίες καταβολής των συντάξεων Ιουλίου έχουν οριστεί ως εξής:

- Το ΙΚΑ θα καταβάλει τις συντάξεις Ιουλίου την Πέμπτη 24 Ιουνίου για τους συνταξιούχους που ο ΑΜΚΑ τους λήγει σε 1, 3, 5, 7, 9, και την Παρασκευή 25 Ιουνίου για

- τους συνταξιούχους που ο ΑΜΚΑ τους λήγει σε 0, 2, 4, 6, 8.
- Το ΟΑΕΕ θα καταβάλει τις συντάξεις Ιουλίου τη Δευτέρα 28 Ιουνίου.
- Το ΟΓΑ θα καταβάλει τις συντάξεις Ιουλίου τη Δευτέρα 28 Ιουνίου.
- Το ΕΤΑΑ (μη Μισθωτών) θα καταβάλει τις συντάξεις Ιουλίου τη Δευτέρα 28 Ιουνίου.
- Το ΝΑΤ θα καταβάλει τις συντάξεις Ιουλίου την Τρίτη 29 Ιουνίου.
- Το Δημόσιο θα καταβάλει τις συντάξεις Ιουλίου την Τρίτη 29 Ιουνίου.
- Το ΕΤΑΠ - ΜΜΕ θα καταβάλει τις συντάξεις Ιουλίου την Τρίτη 29 Ιουνίου.
- Η ΔΕΗ θα καταβάλει τις συντάξεις Ιουλίου την Τρίτη 29 Ιουνίου.

Ανάπτυξη 3,6% έως 4,8% φέτος βλέπει το Γραφείο Προϋπολογισμού

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Ρυθμό ανάπτυξης μεταξύ 3,6% και 4,8%, όσο προέβλεπε το θετικό του σενάριο, έναντι του βασικού του σεναρίου για 2,7%, βλέπει τώρα για το 2021 το Γραφείο Προϋπολογισμού του κράτους στη Βουλή, μετά τα αποτελέσματα του ΑΕΠ του α΄ τριμήνου, που υποχώρησε μόνο κατά 2,3%.

Ωστόσο, το Γραφείο, του οποίου συντονιστής είναι ο Φραγκίσκος Κουτεντάκης, στην τριμηνιαία έκθεση για το α΄ τρίμηνο προειδοποιεί να μην υπερτιμηθεί αυτή η καλή πορεία, «καθώς οι οικονομικές προκλήσεις και αβεβαιότητες θα διατηρηθούν και μετά το τέλος της πανδημίας».

Χτυπάει, ιδιαιτέρως, καμπανάκι για τον κίνδυνο ανάπτυξης κοινωνικών ανισοτήτων, μεσοπρόθεσμα, καθώς κάποιες επιχειρήσεις και νοικοκυριά δεν θα μπορέσουν να σταθούν στα πόδια τους μετά τη διακοπή των μέτρων στήριξης.

Τέτοια φαινόμενα, σημειώνει, επηρεάζουν αρνητικά και την ανάπτυξη. Το Γραφείο τάσσεται, επίσης, κατά του «παγώματος» του κατώτατου μισθού, αν και δεν υπεισέρχεται σε προσδιορισμό του ύψους της αύξησης.

Επίσης, το Γραφείο καταγράφει άλμα στο ενοποιημένο πρωτογενές έλλειμμα γενικής κυβέρνησης το πρώτο τετράμηνο στα 7,496 δισ. ευρώ, έναντι 2,521 δισ. ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2021, όταν η πανδημία έγινε αισθητή από τον Μάρτιο.

Βραχυπρόθεσμα, σύμφωνα με την έκθεση, είναι κρίσιμη η εξέλιξη της υγειονομικής κατάστασης, ιδίως για τον τουρισμό. «Η χώρα μας βρίσκεται πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο στο ποσοστό του πλήρως εμβολιασμένου πληθυσμού, αλλά ξεπερνάει τον ευρωπαϊκό μέσο όρο στην αναλογία των ημερήσιων κρουσμάτων και θανάτων».

Το Γραφείο σημειώνει ότι η

εικόνα αυτή πρέπει να βελτιωθεί άμεσα, πριν από την ολοκλήρωση της τουριστικής περιόδου.

Μεσοπρόθεσμα, συνεχίζει το Γραφείο, οι αβεβαιότητες συνδέονται με την άρση των μέτρων δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής. Όπως επισημαίνεται, πολλές από τις επιχειρήσεις αλλά και τα νοικοκυριά που στηρίζονταν από το κράτος θα χρειαστούν πρόσθετη ρευστότητα για να εξυπηρετήσουν τα χρέη τους, όταν σταματήσει η κρατική στήριξη. Ρευστότητα την οποία δεν θα μπορέσει να εξασφαλίσει το τραπεζικό σύστημα, που θα στραφεί σε ανερχόμενους κλάδους.

Νοικοκυριά και επιχειρήσεις θα αντιμετωπίσουν δυσκολίες μετά την άρση των μέτρων στήριξης, προειδοποιεί.

«Τίθεται, επομένως, το ζήτημα της ανακατανομής του κεφαλαίου και της απασχόλησης από τους κλάδους που αδυνατούν να επιστρέψουν στα προηγούμενα επίπεδα οικονομικής δραστηριότητας προς τους δυναμικούς κλάδους που πληρούν κριτήρια μακροχρόνιας βιωσιμότητας.

Μια τέτοια διαδικασία δεν είναι ούτε γρήγορη ούτε ομαλή. Θα πρέπει, εκτός από τη στήριξη των ανερχόμενων κλάδων, να υπάρξει και μέριμνα για τη διευκόλυνση της μετάβασης των συντελεστών παραγωγής από τους φθίνοντες κλάδους». Όπως επισημαίνει το Γραφείο, η κατάσταση αυτή θέτει και ζήτημα δημοσιονομικό, καθώς οι αδύναμοι δεν θα μπορούν να εξυπηρετήσουν τις υποχρεώσεις τους, αντιθέτως θα χρειαστούν στήριξη.

Εως τις 2 Ιουλίου αιτήσεις στο πρόγραμμα κάλυψης των παγίων δαπανών

Την παράταση της πρώτης φάσης του μέτρου στήριξης με τη μορφή επιδότησης παγίων δαπανών, προκειμένου να παρασχεθεί επιπλέον χρόνος στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να υποβάλουν το έντυπο Ε3, αποφάσισε το οικονομικό επιτελείο.

Συγκεκριμένα, η προθεσμία υποβολής εκδήλωσης ενδιαφέροντος παρατείνεται έως τις 2 Ιουλίου 2021, ενώ δεν αποκλείεται οι επιχειρήσεις να χρειασθούν περισσότερο χρόνο προκειμένου να οριστικοποιήσουν την υποβολή του εντύπου Ε3.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του υπουργείου, οι υποβληθείσες αιτήσεις από επιχειρήσεις έχουν φθάσει τις 62.500, εκ των οποίων περίπου 43.000 είναι φυσικά πρόσωπα.

Πρόκειται για επίπεδο το οποίο, όπως τονίζεται στην ανακοίνωση, ανταποκρίνεται στους αρχικούς υπολογισμούς του υπουργείου Οικονομικών αναφορικά με την περίμετρο των δικαιούχων.

«Ωστόσο, προς διευκόλυνση όλων των εμπλεκόμενων, το υπουργείο Οικονομικών προχωράει στην εν λόγω παράταση, χωρίς να επηρεάζεται ο αρχικός σχεδιασμός, ο οποίος θέλει μέχρι το τέλος Ιουλίου να έχει προχωρήσει και η β΄ φάση του εν λόγω εργαλείου και να έχει χορηγηθεί η στήριξη που θα προκύψει για τους δικαιούχους», τονίζει το οικονομικό επιτελείο.

Υπενθυμίζεται ότι η υποβολή των αιτήσεων για το πρόγραμμα «επιδότησης παγίων δαπανών», ύψους 500 εκατ. ευρώ,

γίνεται μέσω της πλατφόρμας «myBusinessSupport» της ΑΑ-ΔΕ και οι δικαιούχοι θα λάβουν «πιστωτικό κουπόνι», το οποίο μπορούν να χρησιμοποιήσουν έως το τέλος του έτους για την αποπληρωμή φορολογικών οφειλών ή και ασφαλιστικών εισφορών που πρόκειται να πληρωθούν από 1ης Ιουλίου έως 31 Δεκεμβρίου 2021.

Η ενίσχυση αφορά ζημιogόνες

Μέχρι σήμερα 62.500 επιχειρήσεις έχουν υποβάλει ηλεκτρονικά τα απαραίτητα δικαιολογητικά.

επιχειρήσεις που παρουσιάζουν πτώση τζίρου τουλάχιστον 30% το 2020 σε σχέση με το 2019 και το ποσό της στήριξης προσδιορίζεται ως ποσοστό επί της διαφοράς των παγίων δαπανών που κατέβαλε η επιχείρηση και των ενισχύσεων που έχει λάβει στο πλαίσιο του κρατικού πακέτου στήριξης.

Πάγιες δαπάνες χαρακτηρίζονται αυτές που κατέβαλε το 2020 η επιχείρηση για συγκεκριμένες κατηγορίες δαπανών, όπως αποτυπώνονται στο έντυπο Ε3 (παροχές σε εργαζομένους, ασφαλιστικές εισφορές, ενέργεια, ύδρευση, τηλεπικοινωνίες, εννοίκια, λοιπά λειτουργικά έξοδα, κρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα).

ΠΡ. ΚΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

«Καμπανάκι» ΤτΕ για την εξάρτηση των τραπεζών από το Δημόσιο

Σημαντική αποκλιμάκωση κατά 31,1% των κόκκινων δανείων τον τελευταίο χρόνο

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Τον κίνδυνο της υψηλής εξάρτησης του τραπεζικού συστήματος από την κεντρική κυβέρνηση επισημαίνει η ΤτΕ στην έκθεση χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, κρούοντας τον κώδωνα από μια απότομη προσαρμογή στις τιμές. Με βάση τα στοιχεία τέλους του 2020 η εξάρτηση έχει αυξηθεί σε 21,4% ως ποσοστό του συνολικού ενεργητικού και 36,5% ως ποσοστό του ΑΕΠ έναντι 13,8% και 18,4% αντίστοιχα τον Ιούνιο του 2018 και είναι αποτελεσμα: • Των ομολόγων του ελληνικού Δημοσίου, που έχουν αυξηθεί το 2020 στα 26,7 δισ. ευρώ από 16,4 δισ. ευρώ το 2019. • Των εγγυήσεων που έχουν δοθεί στο πλαίσιο εφαρμογής του προγράμματος εξυγίανσης των τραπεζών από τη μη εξυπηρετούμενα δάνεια. • Της αναβαλλόμενης φορολογίας.

Με δεδομένα τα ποσοστά διακράτησης τίτλων του ελληνικού Δημοσίου από τις τράπεζες και τις αποτιμήσεις των ομολόγων που παραμένουν υψηλές, «μια απότομη προσαρμογή στις τιμές τους λόγω μιας μη αναμενόμενης επιδείνωσης των μακροοικονομικών δεδομένων και σύσφιγξης στις συνθήκες χρηματοδότησης θα μπορούσε να οδηγήσει σε αύξηση της μεταβλητότητας και μείωση της ρευστότητας στις αγορές», επισημαίνει η ΤτΕ.

Επιπλέον, η διασύνδεση των τραπεζών με την κεντρική κυβέρνηση μέσω της ύπαρξης της οριστικής και εκκαθαρισμένης αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης (DTC) αναμένεται επίσης να αυξηθεί εάν δεν ληφθούν μέτρα. Ο λόγος είναι ότι κατά την υλοποίηση των τιτλοποιήσεων με σκοπό την ελάφρυνση των ισολογισμών από τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ) χρησιμοποιούνται κεφάλαια για την κάλυψη των ζημιών, με αποτέλεσμα να ενισχύεται συνολικά το ποσοστό της φορολογι-

Η κεφαλαιακή επάρκεια του τραπεζικού συστήματος υποχώρησε έναντι του 2019, παραμένοντας όμως σε ικανοποιητικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη και τα εποπτικά μέτρα κεφαλαιακής ελάφρυνσης που έχει θέσει σε εφαρμογή η ΕΚΤ.

κής απαίτησης ως ποσοστό των εποπτικών κεφαλαίων των τραπεζών. Η ΤτΕ επισημαίνει «τη χαμηλή ποιότητα των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων των ελληνικών τραπεζών, καθώς τον Δεκέμβριο του 2020 οι οριστικές και εκκαθαρισμένες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις (DTCs) ανέρχονταν σε 15,1 δισ. ευρώ, αντιπροσωπεύοντας ποσοστό 53% των συνολικών εποπτικών ιδίων κεφαλαίων».

Στην έκθεση χρηματοπιστωτικής σταθερότητας καταγράφεται η σημαντική αποκλιμάκωση κατά 31,1% ή 21,3 δισ. ευρώ των κόκκινων δανείων που πέτυχαν οι τράπεζες τον τελευταίο χρόνο, σημειώνοντας ωστόσο ότι το ποσοστό παραμένει υψηλό και συγκεκριμένα στο 30,1%. Η ΤτΕ επισημαίνει την ανάγκη ταχείας και πλήρους αποτύπωσης των νέων ΜΕΔ που θα προκύψουν από την πανδημία στους ισολογισμούς των τραπεζών και για αυτό κα-

ρακτηρίζει «υψίστης σημασίας την επιλογή των κατάλληλων εργαλείων που θα οδηγήσουν στη μείωσή τους».

Στη βάση αυτή επαναλαμβάνει την πάγια θέση της ότι «για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των τραπεζών απαιτούνται επιπλέον ενέργειες, οι οποίες θα διευκολύνουν την εμπροσθοβαρή αναγνώριση των ζημιών λόγω αυξημένου πιστωτικού κινδύνου εξαιτίας της πανδημίας και την εξυγίανση των ισολογισμών των τραπεζών μαζί με την αντιμετώπιση του προβλήματος των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων».

Σε ό,τι αφορά την κεφαλαιακή επάρκεια του τραπεζικού συστήματος, αυτή υποχώρησε έναντι του 2019, παραμένοντας όμως σε ικανοποιητικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη και τα εποπτικά μέτρα κεφαλαιακής ελάφρυνσης, που έχει θέσει σε εφαρμογή η ΕΚΤ. Συγκεκριμένα,

ο δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET1) σε ενοποιημένη βάση μειώθηκε σε 14,9% τον Δεκέμβριο του 2020 από 16,2% τον Δεκέμβριο του 2019, και ο συνολικός δείκτης κεφαλαίου σε 16,6%, από 17,3% αντίστοιχα. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στη μείωση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων των τραπεζικών ομίλων, που επηρεάστηκαν αρνητικά από την εφαρμογή των μεταβατικών διατάξεων του ΔΠΧΑ 9 και την καταγραφή ζημιών μετά από φόρους.

Όπως σημειώνει η ΤτΕ, «σημαντική παράμετρο αποτελεί η χαμηλή ποιότητα των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων των ελληνικών τραπεζών, καθώς τον Δεκέμβριο του 2020 οι οριστικές και εκκαθαρισμένες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις (DTCs) ανέρχονταν σε 15,1 δισ. ευρώ, αντιπροσωπεύοντας ποσοστό 53% των συνολικών εποπτικών ιδίων κεφαλαίων.

Ενισχύονται, αλλά παραμένουν χαμηλές οι αεροπορικές αφίξεις

Σημαντική βελτίωση καταγράφει ο αριθμός τόσο των αφίξεων όσο και των πτήσεων τον φετινό Μάιο, σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2020, σύμφωνα με τα στοιχεία της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας. Ωστόσο, εάν τα συγκεκριμένα μεγέθη συσχετιστούν με αυτά του Μαΐου του 2019, έτος που χρησιμοποιείται ως βάση σύγκρισης επειδή δεν είχε εκδηλωθεί η πανδημική κρίση, αποδεικνύεται ότι οι αφίξεις των επιβατών εξωτερικού παρουσιάζουν μείωση 99,4%, ενώ η συνολική επιβατική κίνηση στα ελληνικά αεροδρόμια καταγράφει πτώση 97,2%. Επίσης, το πρώτο πεντάμηνο της φετινής χρονιάς, έναντι του αντίστοιχου διαστήματος του 2020, οι συνολικές πτήσεις εσωτερικού και εξωτερικού υποχώρησαν κατά 16%, σε 61.172, ενώ ο συνολικός αριθμός των επιβατών υποχώρησε κατά 48%, σε 2,9 εκατ.

Ειδικότερα, τον φετινό Μάιο, σε σχέση με τον ίδιο μήνα του 2020, λόγω της χαλάρωσης των περιοριστικών μέτρων σε συνδυασμό με την αύξηση των τουριστών από το εξωτερικό, οι αφίξεις επιβατών εξωτερικού καταγράφουν άνοδο-μαμούθ σε ποσοστό 2.584%, που αντιστοιχεί σε 383.107 επιβάτες, από 14.273. Ο συνολικός αριθμός διακινηθέντων επιβατών (αφίξεις - αναχωρήσεις) έφτασε σε 1.250.187, παρουσιάζοντας άνοδο 673,4% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2020. Ενίσχυση, κατά 194,3%, παρουσιάζει και ο συνολικός αριθμός των πτήσεων (εσωτερικού και εξωτερικού), που ανήλθε σε 19.608, έναντι 6.663 πτήσεων τον Μάιο του 2020.

Η εικόνα για το πρώτο πεντάμηνο του 2021, έναντι του αντίστοιχου διαστήματος του 2020, διαμορφωθείται. Ο συνολικός αριθμός των διακινηθέντων επιβατών διαμορφώθηκε σε 2.913.951, παρουσιάζοντας πτώση 48%, σε σχέση με το διάστημα Ιανουαρίου - Μαΐου του 2020, οπότε είχαν διακινηθεί 5.606.154 άτομα. Μικρότερη υποχώρηση, κατά 16%, εμφανίζουν οι πτήσεις στα αεροδρόμια της χώρας το διάστημα Ιανουαρίου - Μαΐου, έχοντας διαμορφωθεί σε 61.172 από τις οποίες 42.730 και

Τον Μάιο του 2019, τα αεροδρόμια Αθηνών, Ηρακλείου, Θεσσαλονίκης, Ρόδου και Κέρκυρας είχαν εμφανίσει τη μεγαλύτερη επιβατική κίνηση.

Το πρώτο πεντάμηνο της φετινής χρονιάς ο συνολικός αριθμός των επιβατών υποχώρησε κατά 48%, σε 2,9 εκατ. άτομα σε σχέση με πέρυσι.

18.442 ήταν εσωτερικού και εξωτερικού, αντίστοιχα.

Τα παραπάνω μεγέθη απέχουν σημαντικά από τις επιδόσεις του 2019. Το πρώτο, δηλαδή, πεντάμηνο της προπαρασμένης χρονιάς, ο συνολικός αριθμός των διακινηθέντων επιβατών διαμορφώθηκε σε 17.061.502, έχοντας αυξηθεί σε ποσοστό 5,6%, σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2018. Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα του 2019, ο συνολικός αριθμός των πτήσεων στα ελληνικά αεροδρόμια ανήλθε στις 153.960, παρουσιάζοντας άνοδο 6,2% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2018 όπου είχαν πραγματοποιηθεί 144.932 πτήσεις.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τον Μάιο του 2019, τα αεροδρόμια Αθηνών, Ηρακλείου, Θεσσαλονίκης, Ρόδου και Κέρκυρας είχαν εμφανίσει τη μεγαλύτερη επιβατική κίνηση.

ΔΗΜ. ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΣ

Μόλις 8.517 οφειλέτες χρωστούν το 80% των 109,1 δισ. στην εφορία

Σε μόλις 8.517 οφειλέτες, που αντιπροσωπεύουν το 0,2% του συνόλου, και χρωστούν πάνω από 1 εκατομμύριο ευρώ, αντιστοιχούν ληξιπρόθεσμες οφειλές προς την εφορία 87,2 δισ. ευρώ, δηλαδή το 80% του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου, σύμφωνα με την τριμηνιαία έκθεση του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή. Τη μερίδα του λέντος οφείλουν τα νομικά πρόσωπα, με ύψος ληξιπρόθεσμου υπολοίπου σε αυτήν την κατηγορία οφειλές 63,4 δισ. ευρώ. Πρόκειται για ένα φαινόμενο που παρατηρείται συστηματικά και μάλιστα, σύμφωνα με την έκθεση, εντάθηκε τον τελευταίο χρόνο, καθώς στη συγκεκριμένη κατηγορία οφειλετών αυξήθηκε το ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο κατά 2,5 δισ. ευρώ, ενώ ο αριθμός τους σημείωσε αύξηση κατά 236 πρόσωπα. Μεταξύ αυτών οι οφειλές που αντιστοιχούν σε νομικά πρόσωπα αυξήθηκαν κατά 1,8 δισ. ευρώ. Συνολικά, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΑΑΔΕ που επεξεργάστηκε το Γραφείο, το ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο στο τέλος Απριλίου ήταν 109,1 δισ. ευρώ, αυξημένο κατά 3,4 δισ. ευρώ σε σχέση με τον Απρίλιο του 2020. Την περίοδο Ιανουαρίου - Απριλίου του τρέχοντος έτους η αύξηση ήταν 1 δισ. ευρώ. Ο αριθμός των οφειλετών ήταν 3.937.848, αυξημένος κατά 20.637 φυσικά και νομικά πρόσωπα.

Στο άλλο άκρο, στην κατηγορία των οφειλετών με οφειλές κάτω των 50 ευρώ, ο αριθμός τους μειώθηκε, καθώς η ΑΑΔΕ διέγραψε, κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2020, 86.076 οφειλές με χρέη κάτω από 10 ευρώ, εφαρμόζοντας τον σχετικό νό-

μο του 2019. Μεταξύ αυτών, 54.034 πρόσωπα είχαν οφειλές κάτω από 1 ευρώ. Έτσι, στην κατηγορία αυτή ανήκουν πλέον 853.435 οφειλές, με σύνολο οφειλών 9,7 εκατ. ευρώ.

Στις υπόλοιπες κατηγορίες οφειλετών διαπιστώνεται αύξηση τόσο στο πλήθος των οφειλετών όσο και στο ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο.

Η μεγαλύτερη αύξηση στο πλήθος των οφειλετών εντοπίζεται στην

Το ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο στο τέλος Απριλίου ήταν αυξημένο κατά 3,4 δισ. ευρώ σε σχέση με τον Απρίλιο του 2020.

κατηγορία οφειλές μεταξύ 50 και 500 ευρώ. Πρόκειται για 1.267.193 οφειλές, αυξημένους κατά 48.799, που οφείλουν 275,6 εκατ. ευρώ, 7 εκατ. ευρώ περισσότερα από πέρυσι.

Πολυπληθέστερη κατηγορία παραμένει αυτή που οφείλει μεταξύ 500 και 10.000 ευρώ. Πλησιάζει το 1,5 εκατομμύριο, έχοντας αυξηθεί κατά 37.117 από πέρυσι και οφείλει 3,5 δισ. ευρώ.

Μεταξύ 10.000 και 100.000 ευρώ 270.245 οφειλές, 11.009 περισσότεροι από πέρυσι, οφείλουν 7,5 δισ. ευρώ.

Μεταξύ 100.000 και 1 εκατ. ευρώ χρωστούν 38.665 οφειλές, 1.878 περισσότεροι από πέρυσι. και οι οφειλές τους είναι 10,4 δισ. ευρώ.

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

«Ανάσα» στην απασχόληση με 95.166 νέες θέσεις εργασίας τον Μάιο

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Ισχυρά σημάδια ανάκαμψης ύστερα από μια δύσκολη χρονιά, λόγω πανδημίας, παρουσιάζει η εγκώρια αγορά εργασίας τον Μάιο, καθώς σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος «Εργάνη», δημιουργήθηκαν 95.166 νέες θέσεις εργασίας. Από τα στοιχεία είναι, επίσης, εμφανής η τεράστια επίδραση του τουρισμού στην προσπάθεια να «ανοίξει» η αγορά εργασίας, δημιουργώντας νέες θέσεις απασχόλησης σε τομείς όπως καταλύματα με 44.229 νέες θέσεις εργασίας, η εστίαση (+25.480) και από απόσταση το λιανικό εμπόριο (+4.814).

Αναλυτικά, σε σχέση με πέρυσι, που τον Μάιο η χώρα βρισκόταν σε φάση εξόδου από το πρώτο σκληρό lockdown, δημιουργήθηκαν 62.191 περισσότερες θέσεις εργασίας. Όμως, αν η σύγκριση γίνει με το προ κορωνοϊού 2019, προκύπτει ότι φέτος δημιουργήθηκαν 10.118 λιγότερες θέσεις εργασίας.

Ίδια εικόνα προκύπτει και για το 5μηνο Ιανουαρίου - Μαΐου 2021, καθώς έχουν δημιουργηθεί συνολικά 177.108 νέες θέσεις απασχόλησης, όταν την αντίστοιχη περυσινή περίοδο ήταν μόλις 5.826. Σε σχέση με το α' πεντάμηνο του 2019, όταν τότε είχαν προκύψει 265.059 νέες θέσεις εργασίας, προκύπτει μείωση κατά 87.951 θέσεις. Σύμφωνα με τα στοιχεία, τον Μάιο πραγματοποιήθηκαν 255.987 προσλήψεις και 160.821

Οι 95.166 νέες θέσεις εργασίας, για τον συγκεκριμένο μήνα, συνιστούν την τρίτη καλύτερη επίδοση από το 2001 και μετά.

Τεράστια η συμβολή των κλάδων του τουρισμού και της εστίασης, ενώ ακολουθεί το λιανεμπόριο.

αποχωρήσεις. Οι 95.166 νέες θέσεις εργασίας, για τον συγκεκριμένο μήνα, συνιστούν την τρίτη καλύτερη επίδοση από το 2001 και μετά. Μόνο το 2018 (+108.725) και το 2019 (+105.284) καταγράφηκε καλύτερη πορεία στο ισοζύγιο προσλήψεων - απολύσεων.

Σε ό,τι αφορά το είδος των συμβάσεων που προέκυψαν από τις προσλήψεις του Μαΐου, τα στοιχεία του συστήματος «Εργάνη» δείχνουν ότι σε ποσοστό

IN TIME

Αγωνία στην Ε.Ε. για σκάνδαλα κακοδιαχείρισης με τα 800 δισ.

Οι κίνδυνοι απορρέουν από την απουσία κεντρικής αρχής ελέγχου των ροών

Μεγάλους κινδύνους απάτης στη χρήση των κεφαλαίων του Ταμείου Ανάκαμψης διαβλέπει ο Βίλε Ιτάλα, ο Φινλανδός επικεφαλής της ευρωπαϊκής υπηρεσίας κατά της απάτης Olaf, που εκφράζει την αγωνία των Βρυξελλών για το πώς μπορεί να αποτραπεί η κακοδιαχείριση των 800 δισ. ευρώ. Σε συνέντευξη που παραχώρησε στους Financial Times, ο κ. Ιτάλα επισημαίνει πως οι κίνδυνοι απορρέουν από την απουσία κεντρικής αρχής ελέγχου των ροών, εφόσον πολλές χώρες δεν έχουν συναινέσει στη χρήση μιας κοινής βάσης δεδομένων για τις συναλλαγές. Οπως τονίζει, γίνεται πολύ πιο δύσκολο να καταγραφούν οι ροές των κεφαλαίων μολοντί οι Βρυξέλλες ενισχύουν σημαντικά το οπλοστάσιό τους κατά της διαφθοράς και της απάτης. Μιλώντας στη βρετανική εφημερίδα ο κ. Ιτάλα εξέφρασε την απογοήτευσή του για την απόφαση ορισμένων χωρών-μελών της Ε.Ε. να μην δεχθούν την υποχρεωτική χρήση του ευρωπαϊκού μηχανισμού ιχνηλάτησης και ελέγχου χρηματοπιστωτικού κινδύνου Arachne. Υπογράμμισε πως «ο κίνδυνος είναι μεγάλος επειδή δεν έχουμε τις ίδιες δυνατότητες να παρακολουθούμε τις ροές των χρημάτων και τις πλη-

ροφορίες και να εντοπίζουμε τους τελικούς αποδέκτες τους». Σύμφωνα με τον κ. Ιτάλα, χρειάζεται πραγματικά αυστηρότατη εποπτεία τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο Ε.Ε. προκειμένου να διασφαλιστεί ότι δεν θα χαθούν τα χρήματα του Ταμείου Ανάκαμψης λόγω διαφθοράς ή απάτης, δεδομένου ότι έχουν προηγηθεί επανειλημμένως σκάνδαλα κακοδιαχείρισης των κοινοτικών κονδυλίων. Διευκρίνισε μάλιστα πως η έλλειψη πανευρωπαϊκών δεδομένων σε μια πλήρη βάση θα δυσχεράνει το έργο όσων προσπαθούν να εντοπίσουν τους τελικούς αποδέκτες των χρημάτων πίσω από περίπλοκα πλέγματα από εταιρείες και συναλλαγές που θα εμπίπτουν στην αρμοδιότητα διαφορετικών εθνικών Αρχών. Παρήγορη, πάντως, η κατακλείδα του Φινλανδού αξιωματούχου, καθώς τόνισε ότι «μπορούμε να το κάνουμε, αλλά είναι πολύ πιο περίπλοκο και θα απαιτηθεί πολύ περισσότερη δουλειά όταν δεν έχουμε αυτά τα αποτελεσματικά εργαλεία της τεχνολογίας της πληροφορίας για να παρακολουθούμε τη ροή των χρημάτων μέχρι τον τελικό αποδέκτη». Σημειωτέον, πάντως, ότι ήδη περισσότερα από 20 ευρωπαϊκά κράτη χρησιμοποιούν το σύστημα ιχνηλάτησης Arachne

Ο Βάλντις Ντομπρόβσκις, έχει προειδοποιήσει πως η Κομισιόν είναι έτοιμη να αναστείλει τις πληρωμές αν υπάρξουν ενδείξεις ότι οι εθνικές κυβερνήσεις δεν εφαρμόζουν μεταρρυθμίσεις ή ότι δεν τοποθετούν τα κεφάλαια στις επενδύσεις που έχουν συμφωνηθεί.

Το σύστημα ιχνηλάτησης Arachne για να παρακολουθούν την πορεία των ευρωπαϊκών κονδυλίων από τα Ταμεία Συνοχής δεν χρησιμοποιούν Γερμανία, Πολωνία, Σουηδία, Δανία και Κύπρος.

για να παρακολουθούν την πορεία των ευρωπαϊκών κονδυλίων από τα Ταμεία Συνοχής της Ε.Ε. Πολλές από αυτές τις χώρες αναμένεται να το χρησιμοποιήσουν, άλλωστε, σε εθελοντική βάση για να παρακολουθήσουν τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης. Το εν λόγω εργαλείο δεν χρησιμοποιούν, πάντως, Γερ-

μανία, Πολωνία, Σουηδία, Δανία και Κύπρος, καθώς πολλές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις επιλέγουν να επιστρατεύουν τα δικά τους εσωτερικά συστήματα ανίχνευσης. Την ίδια στιγμή, πάντως, η Κομισιόν εκτιμά πως έχει αποκτήσει ισχυρότερα όπλα που μπορεί να χρησιμοποιήσει για να παρακολουθήσει την πορεία των κεφαλαίων του Ταμείου Ανάκαμψης και να αντιμετωπίσει τις περιπτώσεις κακοδιαχείρισης, συμπεριλαμβανομένων παλαιότερων υποθέσεων σύγκρουσης συμφερόντων. Καλεί, έτσι, τα κράτη-μέλη να θεσπίσουν τα δικά τους εθνικά συστήματα παρακολούθησης των ροών κεφαλαίων, προκειμένου να παρακολουθούν και να καταγράφουν τους τελικούς αποδέκτες των κοινοτικών κεφαλαίων. Μιλώντας προ μηνών στους FT, ο αντιπρόεδρος της Κομισιόν, Βάλντις Ντομπρόβσκις, ανέφερε πως οι Βρυξέλλες έχουν θέσει σε εφαρμο-

γή ένα «αποτελεσματικό σύστημα». Σημείωσε μάλιστα πως η Κομισιόν εποπτεύει τα εθνικά «συστήματα ελέγχου» που παρακολουθούν τις κινήσεις των ευρωπαϊκών κονδυλίων και παράλληλα εφαρμόζει και δικούς της ελέγχους. Προειδοποίησε, άλλωστε, κάθε ενδιαφερόμενο ότι η Κομισιόν είναι έτοιμη να αναστείλει τις πληρωμές αν υπάρξουν ενδείξεις ότι οι εθνικές κυβερνήσεις δεν εφαρμόζουν μεταρρυθμίσεις ή ότι δεν τοποθετούν τα κεφάλαια στις επενδύσεις που έχουν συμφωνηθεί. Τα τελευταία χρόνια έχουν απασχολήσει την Κομισιόν επανειλημμένως διάφορα σκάνδαλα κακοδιαχείρισης ή και διαφθοράς. Η υπηρεσία κατά της διαφθοράς κάλεσε προσφάτως την Ουγγαρία να αποπληρώσει χρήματα για μια γραμμή του υπόγειου σιδηροδρόμου εν μέσω υποψιών για απάτη και διαφθορά. Οπως τόνισε ο κ. Ιτάλα, πάντως, η εποπτεία και παρακολου-

θηση των χρημάτων του Ταμείου Ανάκαμψης προσκρούει αυτή τη φορά σε μια πρόσθετη δυσκολία: ότι αρχίζει ακριβώς την ίδια στιγμή που εγκαινιάζεται και το Γραφείο του Ευρωπαίου Δημόσιου Κατηγόρου. Το νέο αυτό θεσμικό όργανο της Ε.Ε. θα έχει την αρμοδιότητα να διώκει τους υπευθύνους σε περιπτώσεις εγκληματικών πράξεων, ενώ δημιουργείται προκειμένου να καλύψει τα κενά που δεν καλύπτει η Olaf. Κι αυτό γιατί η Olaf δεν είναι εξουσιοδοτημένη παρά μόνον να προβαίνει σε συστάσεις και όχι να επιβάλλει στα κράτη-μέλη την έναρξη δίωξης κατά παραβατών. Οπως είπε ο κ. Ιτάλα, η υπηρεσία του έχει ήδη σχέσεις καλής συνεργασίας με το Γραφείο Δημόσιου Κατηγόρου, στο οποίο άλλωστε έχει ήδη μεταβιβάσει περισσότερες από 150 ανοικτές υποθέσεις, περίπου το 1/4 των υποθέσεων που έχει διερευνήσει.

WE BREED CHAMPIONS

ΡΑΔΟΥΚΑ ΣΕΡΠΙΑΝ

WTA RANKING 342

ΕΥΓΕΝΙΑΝΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ITF RANKING 153

MASTERS tennis academy

ΟΙ ΕΓΓΡΑΦΕΣ THE ΝΕΑΣ ΣΕΖΟΝ ΑΡΧΙΣΑΝ

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΘΕΣΕΩΝ

Για περισσότερες πληροφορίες:
E-mail: info@tennismasteracademy.com.cy
Τηλέφωνο: 22105929 / 99606625

#HellenicBankMASTERS

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

evian

perrier

McDonald's

Tecnifibre

UNIVERSITY of NICOSIA

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΡΕΤΤΙΝΑ

το καλύτερό μας

UEFA EURO 2020™

Κυριακή 20 Ιουνίου

ITA

ITAΛΙΑ vs OYAΛΙΑ

7:00μμ

PIK 2

GRE

ΕΛΒΕΤΙΑ vs ΤΟΥΡΚΙΑ

7:00μμ

PIK 1

UEFA EURO2020

PIK

Η κλιματική αλλαγή απειλεί μεγάλα οικονομικά κέντρα της Κίνας

Σε κίνδυνο από την άνοδο της στάθμης της θάλασσας 34 πόλεις

Πολλά τρις. δολάρια που παράγουν τα οικονομικά κέντρα στην ανατολική ακτή της Κίνας, ανάμεσά τους και 974 δισ. δολ. που αφορούν την οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή της Σαγκάης, θα κινδυνεύσουν τα επόμενα χρόνια να εξαφανιστούν από την άνοδο της επιφάνειας των ωκεανών εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής. Σύμφωνα με δημοσιεύτα στοιχεία έρευνας που αποκαλύπτουν οι Financial Times, μερικά από τα πιο σημαντικά εμπορικά κέντρα της Κίνας μπορεί να έρθουν αντιμέτωπα κάθε χρόνο με πλημμύρες, εκτός εάν μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου.

Η συγκεκριμένη ανάλυση περιλαμβάνει εκτιμήσεις της αμερικανικής ΜΚΟ, Climate Central αναφορικά με την άνοδο της στάθμης της θάλασσας, αλλά και δημοσιεύτα στοιχεία από ερευνητές στη Φινλανδία, οι οποίοι εξετάζουν τα στοιχεία αγοραστικής δύναμης βάσει του κατά κεφαλήν ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος και της πυκνότητας του πληθυσμού προκειμένου να συντάξουν τις προβλέψεις τους για την ανάπτυξη ανά περιοχή.

Η οικονομική δύναμη που συ-

γκεντρώνει η Σαγκάη, το μεγαλύτερο χρηματοπιστωτικό κέντρο της Κίνας, απειλείται σημαντικά από την άνοδο της στάθμης των ωκεανών, με αποτέλεσμα να τίθενται σε κίνδυνο περίπου 973,7 δισ. δολ. του ΑΕΠ της, όπως υπολογίστηκε το 2019.

Παράλληλα, δύο πόλεις 100 χιλιόμετρα δυτικά της Σαγκάης —η Σουτσόου και Ζεγιάνγκ— κατατάσσονται στη δεύτερη και τρίτη θέση μεταξύ 34 πόλεων της σχετικής λίστας, που επίσης κινδυνεύουν από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Έτσι, υπό απειλή βρίσκονται περίπου 330,4 δισ. δολ. και 128,8 δισ. δολ. του ΑΕΠ τους αντίστοιχα για το 2019, εξαιτίας της ανόδου της επιφάνειας των ωκεανών.

Εκτός όμως από τις πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές, που αποτελούν και ισχυρά οικονομικά κέντρα, άλλες εξίσου ανεπτυγμένες περιοχές της Κίνας —είτε σε βιομηχανικό είτε σε τεχνολογικό επίπεδο— αντιμετωπίζουν παρόμοιους κινδύνους.

Ανάμεσα σε αυτές περιλαμβάνεται και η περιοχή όπου διατηρεί την έδρα του ο τεχνολογικός γίγαντας ηλεκτρονικού εμπορίου Alibaba. Πρόκειται για την πό-

Η οικονομική δύναμη που συγκεντρώνει η Σαγκάη, το μεγαλύτερο χρηματοπιστωτικό κέντρο της Κίνας, απειλείται σημαντικά από την άνοδο της στάθμης των ωκεανών, με αποτέλεσμα να τίθενται σε κίνδυνο περίπου 973,7 δισ. δολ. του ΑΕΠ της, όπως υπολογίστηκε το 2019.

Ο μέσος όρος αύξησης της στάθμης των ωκεανών στις ακτές της χώρας είναι πάνω από τον παγκόσμιο μέσο όρο.

λη Χαγκτσόου, αλλά και για την πόλη Σουτσόου όπου στεγάζεται η Panasonic. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο υπουργός Περιβάλλοντος της Κίνας δεν απάντησε σε αίτημα των Financial Times για κάποιο σχόλιο αναφορικά με τα συγκεκριμένα στοιχεία.

Ενώ είναι απίθανο οι παλίρροι-

ες να αυξήσουν τη στάθμη των ωκεανών σε βαθμό τέτοιο που να βυθιστούν έργα υποδομών τις επόμενες δεκαετίες, οι ερευνητές προειδοποιούν ότι οι έντονες πλημμύρες, οι καταστροφές που μπορεί να προκαλέσουν οι καταιγίδες, η διάβρωση του εδάφους, καθώς και οι περιορισμένες υποδομές υδροδότησης, απειλούν να υπονομεύσουν την οικονομική ανάπτυξη πολύ πριν από τότε. Σύμφωνα με τους Financial Times, οι περιοχές Γκουανγκτσόου και Ντογκουάν κατατάσσονται στην κορυφή της παγκόσμιας λίστας που συνέταξε η συμβουλευτική εταιρεία Maplecroft, με τις πόλεις που είναι πιο εκτεθειμένες σε πλημμύρες.

Όπως σχολιάζουν οι FT, παρά τον αυξημένο οικονομικό κίνδυ-

νο που προκαλούν ακραία καιρικά φαινόμενα, η επίπτωση της ανόδου της επιφάνειας των ωκεανών στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, παραδοσιακά δεν βρισκόταν στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της Κίνας.

Πιο συγκεκριμένα, οι αρχές της Κίνας δημοσιεύουν ετησίως μελέτη που εξετάζει την αύξηση της στάθμης των ωκεανών, καθώς και την επιδείνωση των καταιγίδων, ενώ, από την άλλη, αρκετές πόλεις της χώρας έχουν ήδη χτίσει υδατοφράγματα που εκτείνονται σε πολλές χιλιάδες χιλιόμετρα σε περιοχές στο Δέλτα του ποταμού Περλ.

Ωστόσο, ούτε η κυβέρνηση της Κίνας ούτε όμως και ερευνητές έχουν ακόμη δημοσιεύσει εκτιμήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο σχε-

τικά με την άνοδο της στάθμης των ωκεανών τις επόμενες δεκαετίες. Αξιοματούχοι μάλιστα είχαν στο παρελθόν απορρίψει διεθνείς προβλέψεις, ανάμεσα στις οποίες και αυτές του Climate Central.

Βέβαια, η προσοχή πάνω στο συγκεκριμένο θέμα ενδέχεται να αλλάξει, δεδομένου ότι ο πρόεδρος της Κίνας Σι Τζινπίνγκ έχει δώσει έμφαση στο ζήτημα του περιορισμού της κλιματικής αλλαγής, δεσμευόμενος πως η Κίνα θα επιτύχει ουδετερότητα άνθρακα έως το 2060. Σύμφωνα με το Εθνικό Κέντρο Κλίματος της Κίνας, από το 1980 έως το 2019 ο μέσος όρος αύξησης της στάθμης της θάλασσας στις ακτές της Κίνας ήταν 3,4 mm ετησίως, ήτοι 0,2 mm τον χρόνο πάνω από τον παγκόσμιο μέσο όρο.

Λαγκάρντ: Είναι υπερβολικά νωρίς να συζητάμε για τερματισμό της αγοράς ομολόγων

Τόσο η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όσο και οι κυβερνήσεις των χωρών της Ευρωζώνης πρέπει να φροντίσουν ώστε να μην αποσύρουν τη στήριξη τους στις οικονομίες της περιοχής προτού καταγραφεί σαφής ανάκαμψη. Την πάγια αυτή θέση της επανέλαβε χθες για πολλοστή φορά η πρόεδρος της ΕΚΤ Κριστίν Λαγκάρντ, που τόνισε πως η οικονομία της Ευρωζώνης «βρίσκεται σε μια φάση αλλαγής πορείας και οδεύει προς την ανάκαμψη και την επιστροφή στα προ πανδημίας επίπεδα».

Επισήμανε, ωστόσο, ότι πρέπει να έχουμε στον νου μας τον κίνδυνο που εξακολουθούν να εγκυμονούν οι διάφορες μεταλλάξεις του κορωνοϊού.

Σε συνέντευξη που παραχώρησε στο Politico, η κ. Λαγκάρντ είπε πως «πρέπει να βοηθήσουν με την οικονομία να περάσει την περίοδο της πανδημίας και να μεταβεί στη φάση της ανάκαμψης που μόλις άρχισε». Υπογράμμισε μάλιστα την ανάγκη να διασφα-

Η ΕΚΤ πρέπει να διασφαλίσει πως «η ανάκαμψη θα ρίξει άγκυρα», τόνισε η πρόεδρος της τράπεζας.

λίσει η ΕΚΤ πως «η ανάκαμψη θα ρίξει άγκυρα». Υπενθύμισε ότι συνήθως η τράπεζα λέει το ίδιο για τον πληθωρισμό, «πράγμα που δεν το ξεχνάμε», αλλά τόνισε και πάλι πως η ανάκαμψη «πρέπει να είναι σταθερή, συμπαγής και βιώσιμη».

Την περασμένη εβδομάδα, η πρόεδρος της ΕΚΤ και οι συνεργάτες της δεσμεύθηκαν πως θα συνεχίσουν τις αγορές ομολόγων και με ταχύτερο ρυθμό σε όλη τη διάρκεια του τρίτου τριμήνου, молνότι οι οικονομολόγοι της αναβάθμισαν τις εκτιμήσεις τους για την επικείμενη ανάπτυξη της Ευρωζώνης.

Τόνισαν, συγκεκριμένα, ότι οι

Η οικονομία της Ευρωζώνης «βρίσκεται σε μια φάση αλλαγής πορείας και οδεύει προς την ανάκαμψη και την επιστροφή στα προ πανδημίας επίπεδα», σύμφωνα με την κ. Λαγκάρντ.

κίνδυνοι που απειλούν την οικονομία της Ευρωζώνης φαίνεται τώρα να έχουν μετριασθεί σε μεγάλο βαθμό, κάτι που αναφέρεται για

πρώτη φορά μετά τον Δεκέμβριο του 2018. Ερωτώμενη αν πρόκειται να τερματισθούν οι αγορές ομολόγων τον Μάρτιο του 2022,

σύμφωνα με τον σχεδιασμό του προγράμματος, η πρόεδρος της ΕΚΤ υπενθύμισε ότι το πρόγραμμα είναι ευέλικτο αλλά τόνισε πως όλα θα εξαρτηθούν από το κατά πόσον θα βελτιωθούν οι οικονομικές προοπτικές της Ευρωζώνης.

«Οι προβλέψεις μας και ο σχεδιασμός του έκτακτου προγράμματος αγοράς ομολόγων κατά της πανδημίας φαίνεται να κινούνται στη σωστή κατεύθυνση», ανέφερε η κ. Λαγκάρντ, αλλά επανέλαβε ότι είναι υπερβολικά νωρίς για να συζητηθούν τέτοια θέματα. Η κ. Λαγκάρντ αναφέρθηκε, άλλωστε, και στην αναθεώρηση της στρατηγικής της τράπεζας, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη.

Εξέφρασε την ελπίδα πως η διαδικασία θα έχει ολοκληρωθεί στα τέλη του καλοκαιριού, αλλά προσέθεσε πως «αυτή τη στιγμή δεν είναι τόσο σημαντικό αν θα ολοκληρωθεί προς το τέλος του καλοκαιριού ή το φθινόπωρο, εκείνο που έχει σημασία είναι η ποιότητα αυτής της αναθεώρησης και το κατά πόσον θα καταφέρου-

με να διαμορφωθεί συμπαγής συναίνεση».

Πρόκειται για την αναθεώρηση της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ που εγκαινιάστηκε και δημοσιεύθηκε εδώ και ενάμιση έτος αλλά βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη καθώς διεκόπη από την πανδημία.

Σύμφωνα, πάντως, με τις εκτιμήσεις των οικονομικών αναλυτών, η ΕΚΤ αρχίζει στη συνεδρίαση του Σεπτεμβρίου να συζητάει γύρω από το πότε θα δώσει τέλος στο έκτακτο πρόγραμμα κατά της πανδημίας. Στην πλειονότητά τους οικονομολόγοι που παρακολουθούν επί χρόνια την ΕΚΤ θεωρούν πως η τράπεζα δεν θα διευρύνει ούτε θα επεκτείνει περαιτέρω το έκτακτο πρόγραμμα.

Πιθανολογούν, αντιθέτως, ότι θα στραφεί περισσότερο στο παλαιότερο πρόγραμμα αγοράς ομολόγων που θα παραμείνει ενεργό επ' άπειρον δεδομένου ότι ο πληθωρισμός αναμένεται να υπολείπεται για χρόνια ακόμη του στόχου που έχει θέσει η ΕΚΤ.

BLOOMBERG, REUTERS

Ανησυχία για τις χρεοκοπίες κινεζικών εταιρειών

Η λογική ότι μια επιχείρηση ή μια τράπεζα είναι υπερβολικά μεγάλη και θα έχει δυσανάλογα μεγάλες επιπτώσεις για το σύστημα μια ενδεχόμενη χρεοκοπία της, η γνωστή από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση ως «too big to fail», ενδέχεται να μην ισχύει πλέον σε ό,τι αφορά το χρέος των κινεζικών επιχειρήσεων.

Αυτή είναι η εκτίμηση της Goldman Sachs που επισημαίνει το μέγεθος και το είδος όσων χρεοκοπιών επιχειρήσεων έχουν καταγραφεί στην Κίνα το τελευταίο διάστημα. Ειδικότερα τονίζει πως όλα δείχνουν ότι η θεωρία «too big to fail» ενδεχομένως να μην έχει πλέον εφαρμογή στις τράπεζες της Κίνας.

Από τα τέλη του 2019 έχει υπάρξει μια αξιοσημείωτη αύξηση στις χρεοκοπίες κινεζικών κρατικών επιχειρήσεων, με ορισμένους από

Η Goldman Sachs εκτιμά ότι η θεωρία «too big to fail» δεν ισχύει και οι υπεύθυνοι είναι πολύ λιγότερο πιθανό να προχωρούν σε διασώσεις τύπου bailout.

τους δανειολήπτες όπως η China Fortune Land Development να έχουν αποτύχει να αποπληρώσουν ομόλογα στη λήξη τους, σημειώνουν αναλυτές, μεταξύ των οποίων ο Kenneth Ho, σε έκθεσή τους.

«Ακόμη και για μεγάλες επιχειρήσεις ή οντότητες σχετιζόμενες με το κράτος, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής είναι όλο και λιγότε-

ρο διατεθειμένοι να επεκτείνουν τη στήριξη», σημειώνουν οι αναλυτές της Goldman Sachs. «Είναι πολύ λιγότερο πιθανό να προχωρούν σε πλήρεις διασώσεις τύπου bailout σε σχέση με το παρελθόν», τονίζουν.

Ανησυχίες για τη χρηματοοικονομική υγεία του διαχειριστή «κακού» χρέους China Huarong Asset Management, ο οποίος διαχειρίζεται χρέος 21 δισ. δολ. σε ληγμένα χρεόγραφα που αποτιμώνται σε δολάρια, έχουν αναστατώσει την ασιατική αγορά ομολόγων σε δολάρια από τον Απρίλιο, όταν η εταιρεία απέτυχε να ανακοινώσει αποτελέσματα, εν μέσω υπονοιών για πιθανή αναδιάρθρωση χρέους. Μολονότι πάντως τα τελευταία στοιχεία δείχνουν μείωση της άμεσης κρατικής βοήθειας σε επιβαρυνμένους δανειολήπτες, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει κα-

θόλου κρατική βοήθεια, σύμφωνα με τους αναλυτές της Goldman.

Το εάν θα υπάρξει κυβερνητική στήριξη από το Πεκίνο θα επηρεαστεί από το πόσο άμεση θα είναι η ανάγκη να προληφθούν συστημικές πιέσεις από την υπερέκταση του δανεισμού και τις δυσκολίες εξυπηρέτησής του, σημειώνει η Goldman.

Κυβερνήσεις περιφερειών της Κίνας έχουν στέρξει σε βοήθεια ακόμη και ιδιωτικών επιχειρήσεων με προβλήματα εξυπηρέτησης δανεισμού, μεταξύ αυτών του ομίλου China Evergrande.

Οι ανησυχίες για ορισμένα ονόματα του κλάδου των ακινήτων με χρέος υψηλής απόδοσης στην Κίνα θα παραμείνουν σε υψηλά επίπεδα βραχυπρόθεσμα, καταλήγουν, σύμφωνα με το πρακτορείο Bloomberg, οι αναλυτές της Goldman.

«Ακόμη και για μεγάλες επιχειρήσεις ή οντότητες σχετιζόμενες με το κράτος, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής είναι όλο και λιγότερο διατεθειμένοι να επεκτείνουν τη στήριξη», σημειώνουν οι αναλυτές της Goldman Sachs.

Τα hedge funds δίνουν ψήφο εμπιστοσύνης στα κρυπτονομίσματα

Εως το 2026 θα έχουν τοποθετήσει 312 δισ. δολ. σε κρυπτογραφημένες αξίες

Σε 312 δισ. δολάρια αναμένεται να ανέρχεται η έκθεση των hedge funds σε κρυπτονομίσματα μέσα σε μια πενταετία καθώς οι κρυπτογραφημένες αξίες προσχωρούν ολοένα και περισσότερο στη σφαίρα των κοινώς αποδεκτών επενδύσεων. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από σχετική δημοσκόπηση της Intertrust μεταξύ των επικεφαλής 100 μεγάλων hedge funds, που εξέφρασαν την εκτίμηση πως ο κλάδος τους θα έχει τοποθετήσει κατά μέσον όρο το 7,2% των περιουσιακών τους σε κρυπτονομίσματα μέχρι το 2026. Τα πορίσματα της εν λόγω δημοσκόπησης αναπαράγει σχετικό δημοσίευμα των Financial Times και, επικαλούμενο παράλληλα υπολογισμούς του ομίλου δεδομένων Preqin, καταλήγει στο συνολικό ποσό των 312 δισ. δολαρίων για το σύνολο της βιομηχανίας των hedge funds.

Όπως επισημαίνει η βρετανική εφημερίδα, τα πορίσματα της δημοσκόπησης ισοδυναμούν με ψήφο εμπιστοσύνης του κλάδου των hedge funds στα κρυπτονομίσματα, με το 17% των ερωτηθέντων να προεξοφλεί πως η έκθεση των δικών τους επενδυτικών σε κρυπτογραφημένες αξίες θα υπερβαίνει το 10% εντός της πενταετίας. Οι εκτιμήσεις αυτές αντανακλούν το αυξημένο ενδιαφέρον του κλάδου για τη νέα μορφή επένδυσης. Μέχρι στιγμής δεν υπάρχει σαφής εικόνα για τις τοποθετήσεις των hedge funds σε κρυπτονομίσματα, αλλά ένας αριθμός από μεγάλους διαχειριστές κεφαλαίων έχει δεσμεύσει περιορισμένα ποσά σε κρυπτογραφημένες αξίες. Όπως τονίζουν αναλυτές της βρετανικής εφημερίδας, το δέλεαρ που τους προσέιλκυσε ήταν η εκτίναξη των τιμών των κρυπτονομισμάτων, αλλά και τα κενά της αγοράς μέσα στα οποία μπορούν να ελιχθούν. Ανάμεσά τους ο όμιλος Man Group, που διαπραγματεύεται προθεσμιακά συμβόλαια του bitcoin στη μονάδα του AHL, αλλά και η Renaissance Technologies, που από το περασμένο έτος έχει ανακοινώσει ότι η μονάδα της Medallion fund ενδέχεται να αρχίσει να επενδύει σε προθεσμιακά συμβόλαια bitcoin. Εξάλλου, το bitcoin είναι από την αρχή του έτους η επένδυση που έχει φέρει τα μεγαλύτερα κέρδη στην αμερικανική επενδυτική SkyBridge Capital. Πρόκειται για το fund που έχει ιδρύσει ο Άντονι Σκαρμαμούτσι, πρώην υπεύθυ-

Εκατό μεγάλα hedge funds εξέφρασαν την εκτίμηση ότι ο κλάδος τους θα έχει τοποθετήσει κατά μέσον όρο το 7,2% των περιουσιακών στοιχείων τους σε κρυπτονομίσματα σε μία πενταετία.

Το bitcoin είναι από την αρχή του έτους η επένδυση που έχει φέρει τα μεγαλύτερα κέρδη στην αμερικανική επενδυτική SkyBridge Capital.

νος επικοινωνίας του Λευκού Οίκου στην αρχή της θητείας του Ντόναλντ Τραμπ. Το εν λόγω fund άρχισε να αγοράζει bitcoin στα τέλη του περασμένου έτους και στη συνέχεια άρχισε να τα πουλάει μέχρι τον Απρίλιο. Είχε, εν ολίγοις, προλάβει να περιορίσει σε μεγάλο βαθμό την έκθεσή του στο μεγαλύτερο κρυπτονόμισμα προτού αρχίσει η υποχώρηση της αξίας του. Μιλώντας στη βρετανική εφημερίδα ο Ντέιβιντ Μίλερ, εκτελεστικός διευθυντής

της Quilter Cheviot Investment Management, τόνισε πως ο κλάδος των hedge funds «έχει πλήρη επίγνωση όχι μόνο των κινδύνων αλλά και του μακροπρόθεσμου δυναμικού των κρυπτογραφημένων αξιών». Ο ενθουσιασμός που δείχνει ο κλάδος τους για την αδιαφανή αυτή επένδυση έρχεται, πάντως, σε οξεία αντίθεση με την εκτεταμένη επιφυλακτικότητα που εκφράζουν οι πιο παραδοσιακοί διαχειριστές κεφαλαίων, πολλοί εκ των οποίων ανησυχούν ιδιαιτέρως για την υπερβολική αστάθεια στις τιμές των κρυπτονομισμάτων, αλλά και την αβεβαιότητα γύρω από το πώς μπορεί να ρυθμιστεί η αγορά τους. Όπως υπογραμμίζει αφενός η Morgan Stanley και αφετέρου η συμβουλευτική Oliver Wyman, «μέχρι στιγμής οι επενδύσεις σε κρυπτονομίσματα περιορίζονται μεταξύ πελατών που επιδεικνύουν μεγάλη ανοχή στην αστάθεια, στην αβε-

βαιότητα και στη μεγάλη ανάλυση κινδύνου, ενώ αντιπροσωπεύουν ουσιαστικά μια μικρή μερίδα των επενδεδυμένων περιουσιακών στοιχείων». Σημειωτέον ότι προσφάτως η επενδυτική Elliott Management του Πολ Σίνγκερ, σε επιστολή της προς τους επενδυτές που διέρρευσε στους Financial Times, προειδοποιούσε ότι τα κρυπτονομίσματα ενδέχεται να αποδειχθούν «η μεγαλύτερη απάτη της Ιστορίας». Οι τιμές των κρυπτονομισμάτων έχουν σημειώσει και πάλι λιγυγώδεις αυξομειώσεις μέσα στο έτος. Το bitcoin, που είναι και το μεγαλύτερο και σημαντικότερο όλων, από 29.000 δολάρια, που ήταν η αξία του στο τέλος του περασμένου έτους, εκτοξεύθηκε σε 63.000 δολάρια τον Απρίλιο, για να κατακρημνιστεί στη συνέχεια σε επίπεδα περίπου 30.000 δολαρίων και να ανακάμψει και πάλι περίπου στις 40.000 δολάρια.

Αμετάβλητα τα επιτόκια της τουρκικής λίρας

Η Τράπεζα της Τουρκίας διατήρησε αμετάβλητα τα επιτόκια της τουρκικής λίρας για τρίτο συναπτό μήνα στο 19%, όπως είχαν προβλέψει οι περισσότεροι οικονομικοί αναλυτές στην τελευταία σχετική δημοσκόπηση του Bloomberg. Οικονομικοί αναλυτές επισημαίνουν πως η κεντρική τράπεζα της γειτονικής χώρας φαίνεται να υιοθε-

Η Τράπεζα της Τουρκίας μιλάει τώρα για «περιοριστική» νομισματική πολιτική.

τεί τώρα στάση υπέρ της περιοριστικής νομισματικής πολιτικής καθώς καιροφθαλμεί ο κίνδυνος περαιτέρω επιτάχυνσης του ήδη διψήφιου πληθωρισμού. Και αυτό γιατί η τουρκική λίρα παραμένει σε χαμηλά επίπεδα, ενώ οι τιμές των εμπορευμάτων έχουν πάρει την ανιούσα τους τελευταίους μήνες εν μέσω ελλείψεων στην παγκόσμια αγορά. Ο πληθωρισμός έχει υποχωρήσει προσωρινά τον Μάιο έπειτα από επτά συναπτούς μήνες ανό-

Η τουρκική λίρα έχει χάσει περίπου το 50% της αξίας της έναντι του δολαρίου μέσα στα τελευταία τρία χρόνια.

δου. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις οικονομικών αναλυτών, η προσωρινή αποκλιμάκωση των πληθωριστικών πιέσεων οφείλεται στο νέο αυστηρό lockdown που επιβλήθηκε την άνοιξη στη γειτονική χώρα λόγω αιφνίδιας αύξησης των κρουσμάτων του κορωνοϊού. Η Τράπεζα της Τουρκίας μιλάει τώρα για «περιοριστική» νομισματική πολιτική και υπογραμμίζει αυτή τη φορά τη δέσμευσή της να διατηρήσει αμετάβλητα τα επιτόκια στο επίπεδο που τα είχε αυτήσει

ο προηγούμενος διοικητής μέχρις ότου υποχωρήσει σημαντικά ο πληθωρισμός. Πρόκειται για την ίδια υπόθεση που έχει δώσει από τέλη Μαρτίου ο νέος διοικητής της κεντρικής τράπεζας, Σαχάπ Καβτσόγλου, να διατηρήσει τη νομισματική πολιτική όπως την παρέλαβε από τον προκατόχό του Νασίφ Αγκμπάλ. Στη ανακοίνωσή της, όμως, η τράπεζα δηλώνει για πρώτη φορά «αποφασισμένη» να διατηρήσει την ίδια νομισματική πολιτική, μολονότι ο Τούρκος πρό-

εδρος έχει επιστρέψει στην πάγια τακτική του να ζητάει μείωση των επιτοκίων και ασκεί πιέσεις προκειμένου να προχωρήσει σε αυτή την κίνηση η κεντρική τράπεζα μέσα στον Ιούλιο ή τον Αύγουστο.

Σε ό,τι αφορά την τουρκική λίρα, που συνολικά έχει χάσει περίπου το 50% της αξίας της έναντι του δολαρίου τα τελευταία τρία χρόνια, αρχικά αντέδρασε στην ανακοίνωση της τράπεζας με μια ελαφρά ανάκαμψη. Στη συνέχεια, όμως, επέστρεψε σε πτωτική πορεία υποχωρώντας κατά 0,4% με την ισότητα της να διαμορφώνεται στις 8,6402 τουρκικές λίρες προς ένα δολάριο. Από τη στιγμή που ανέλαβε ο νέος διοικητής στα τέλη Μαρτίου, η τουρκική λίρα έχει υποχωρήσει κατά 15%.

Δεδομένης της συνεχούς αποδυνάμωσής του νομίσματος και της αύξησης των τιμών των εμπορευμάτων, συμπεριλαμβανομένου του πετρελαίου, οικονομικοί αναλυτές προεξοφλούν περαιτέρω επιτάχυνση του πληθωρισμού τον Ιούνιο.

Σύμφωνα, πάντως, με τον κ. Καβτσόγλου, ο πληθωρισμός αναμένεται να υποχωρήσει στο 12,2% προς τα τέλη του έτους.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η εξ αποστάσεως εργασία και το «αγκάθι» των φόρων

Των CHARLIE WELLS και IVAN LEVINGSTON / BLOOMBERG

Φανταστείτε για λίγο ότι η πανδημία τελείωσε, τα ταξίδια που πραγματοποιούνται παντού στον κόσμο συνεχίζονται, οι εστίες μόλυνσης της COVID-19 αποτελούν παρελθόν και οι εταιρείες διατηρούν την υπόσχεση που είχαν δώσει το τελευταίο διάστημα: να επιτρέψουν την εξ αποστάσεως εργασία από οποιοδήποτε σημείο στον κόσμο, για τουλάχιστον κάποιους μήνες του χρόνου.

Επειτα, φανταστείτε έναν από το Λονδίνο, έναν άλλον από τη Νέα Υόρκη και έναν τελευταίο από το Χονγκ Κονγκ να μπαίνουν σε ένα μπαρ. Ας πούμε στο Ρίο ντε Τζανέιρο. Όλοι λαμβάνουν τον ίδιο μισθό, για παράδειγμα 100.000 δολ., και έχουν τη δυνατότητα να εργάζονται εξ αποστάσεως από τη Βραζιλία για δύο μήνες. Ενώ λοιπόν αφήνουν τα κοκτέιλ τους και επιστρέφουν στη χώρα τους μετά τη «θητεία» τους στο εξωτερικό, ποιος θα οφείλει τους

λώσεις σε διαφορετικές χώρες, χάνοντας παράλληλα τα οφέλη που προκύπτουν από τις φορολογικές συμβάσεις που έχουν συνάψει οι χώρες μεταξύ τους.

«Μπορεί να αποδειχθεί καταστροφή», ανέφερε ο ίδιος. «Μπορεί να χρειαστεί να κάνουν 4 ή 5 φορολογικές δηλώσεις». Δέκα χρόνια πριν, εταιρείες σαν την Uber, τη Facebook ή το Instagram, προσπάθησαν να διαφοροποιηθούν από εταιρείες της Wall Street, προσφέροντας δωρεάν γεύματα, μοντέρνες εγκαταστάσεις γραφείων και ένα απλό dress code. Τώρα οι επιχειρήσεις από το Λονδίνο μέχρι τη Νέα Υόρκη και από το Τορόντο έως και το Βερολίνο διαμορφώνουν και επεκτείνουν τις ευέλικτες επιλογές απασχόλησης που πρόσφεραν στους εργαζομένους κατά τη διάρκεια της πανδημίας, παρέχοντας πιο ευέλικτους περιορισμούς όσον αφορά τον τόπο απ' όπου θα δουλεύουν, καθώς και το διάστημα που θα μπορούν να απασχολούνται.

Ο Μιότο, από τη Βενετία, προσλήφθηκε πέρυσι από την Droplet. Από τότε έχει δουλέψει σχεδόν απ' όλα τα μέρη, από την Πούλια μέχρι και τις Άλπεις. Μάλιστα, τους τελευταίους μήνες ταξίδεψε από τις Καναρίους Νήσους, δουλεύοντας από τη Λανθρότε, την Γκραν Κανάρια και την Τενερίφη. «Πρόκειται περισσότερο για κόπο», αναφέρει ο Νικ Μπλουμ, οικονομολόγος και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Στάνφορντ, ο οποίος έχει μελετήσει αυτή τη νέα τάση της εξ αποστάσεως εργασίας. «Πρόκειται για έναν πολύτιμο τρόπο ζωής που δείχνει πως ίσως είναι ο μόνος τρόπος για να προσλάβεις καλούς ανθρώπους». Η Revolut, μία από τις μεγαλύτερες νεοφυείς επιχειρήσεις της Ευρώπης, ανακοίνωσε ναυρίτερα φέτος πως οι 2.000 υπάλληλοί της θα έχουν τη δυνατότητα να δουλέψουν από το εξωτερικό για περίπου δύο μήνες τον χρόνο. Αντίστοιχα η Paddle, νεοφυής επιχείρηση με έδρα το Λονδίνο, η οποία αριθμεί περίπου 130 υπαλλήλους, επίσης σχεδιάζει να επιτρέψει στους υπαλλήλους της να δουλέψουν από οπουδήποτε, ακόμη και από το εξωτερικό.

Η εταιρεία θα διαχειρίζεται τους εργαζομένους της που είναι στο εξωτερικό μέσα από έναν οργανισμό, του οποίου έργο είναι να ρυθμίζει τα θέματα εργατικού δυναμικού για λογαριασμό των εταιρειών.

Το χειρότερο σενάριο είναι κάποιοι εργαζόμενοι να χρειαστεί να υποβάλουν φορολογικές δηλώσεις σε διαφορετικές χώρες.

περισσότερους φόρους; Πρόκειται για ένα ακανθώδες ερώτημα το οποίο προσπαθούν να απαντήσουν εργαζόμενοι και εργοδότες, καθώς δρομολογούν τα σχέδιά τους για την περίοδο μετά την πανδημία. Παρά την συνεχή αβεβαιότητα αλλά και την ασυνέπεια που παρατηρείται σε επίπεδο απασχόλησης, η αγορά εργασίας έχει αρχίσει να αυστηροποιείται σε πολλές χώρες, με πολλές επιχειρήσεις –κυρίως νεοφυείς– να δείχνουν πρόθυμες να προσελκύσουν νέα таланτα προσφέροντάς τους τη δυνατότητα της εξ αποστάσεως εργασίας.

Σύμφωνα με τον Ρόμπερτ Σάλτερ της συμβουλευτικής εταιρείας Blick Rothenberg, ο εργαζόμενος από τη Νέα Υόρκη που δύναται να δουλέψει εξ αποστάσεως μπορεί να έρθει αντιμέτωπος με έναν μεγαλύτερο λογαριασμό, σε σύγκριση με αυτόν από το Λονδίνο, ο οποίος δεν θα πρέπει να πληρώσει τίποτα επιπλέον. Και ο ίδιος προειδοποιεί για το χειρότερο σενάριο: να χρειαστεί να υποβάλουν πολλές φορολογικές δη-

Το κλινικό εργαστήριο

Frixos Demosthenous Clinical Lab Ltd

Ζητά να προσλάβει αιμολήπτριες και τεχνολόγους

ιατρικών εργαστηρίων. Οι ενδιαφερόμενοι να αποστείλουν το βιογραφικό σημείωμά τους στην ηλεκτρονική διεύθυνση **info@frixoslab.com**

Για πληροφορίες καλέστε στο **+357 99 606622**

Κάθε μέρα, κάθε λεπτό

kathimerini.com.cy

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ONLINE

7 στις 10 κατοικίες που πωλήθηκαν το 2020 ήταν άνω των 25 ετών

Η άνοδος τιμών σε πανελλαδικό επίπεδο διαμορφώθηκε σε 2,3%

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Παλιές κατοικίες, ηλικίας άνω των 25 ετών, επιλέγουν σε ποσοστό άνω του 70% οι αγοραστές ακινήτων πανελλαδικά. Πρόκειται για μια λύση, η οποία οφείλεται ασφαλώς στο ότι τα συγκεκριμένα ακίνητα είναι και πιο προστά οικονομικά.

Στην ετήσια έρευνα του δικτύου μεσιτικών γραφείων RE/MAX Ελλάς προκύπτει ότι πάνω από 8 στα 10 ακίνητα που πωλήθηκαν στην Ελλάδα το 2020 αφορούσαν διαμερίσματα, μονοκατοικίες ή μεζονέτες. Συγκεκριμένα, το 84% αφορούσε κατοικίες, ένα πρόσθετο 10% οικόπεδα ή αγροτεμάχια και το υπόλοιπο 6% επαγγελματικά ακίνητα.

Σύμφωνα με την ανάλυση της RE/MAX, το γεγονός αυτό αναδεικνύει ότι για μια ακόμα χρονιά, πρώτη επιλογή αγοράς ή επένδυσης παρέμεινε η κατοικία, παρότι η πανδημία και τα περιοριστικά μέτρα διαφοροποίησαν τις καθημερινές ανάγκες των πολιτών. Την ίδια στιγμή, 6 στους 10 αγοραστές κατοικιών επέλεξαν παλαιά ακίνητα ηλικίας άνω των 30 ετών. Όπως τονίζει η ανάλυση της εταιρείας, «το σπίτι δεν είναι απλά το “καταφύγιο” αλλά και ο χώρος ψυχαγωγίας και εργασίας, γεγονός που ώθησε αρκετούς κατοίκους των μεγάλων πόλεων και ιδιαίτερα όσους μένουν σε κεντρικά σημεία αυτών να αναζητήσουν κατοικίες με μεγαλύτερους χώρους».

Ετσι, στην Αττική, το 82% των πωληθέντων ακινήτων ήταν κατοικίες. Τα οικόπεδα-αγροτεμάχια

έφτασαν στο 9% του συνόλου των αγοραπωλησιών, ενώ ίδιο ήταν το ποσοστό και για τα επαγγελματικά ακίνητα. Στη Θεσσαλονίκη, σχεδόν το σύνολο των πωληθέντων ακινήτων (ποσοστό 94%) αφορά κατοικίες, ενώ μόλις 3% οικόπεδα-αγροτεμάχια και επαγγελματικά ακίνητα.

Στην υπόλοιπη Ελλάδα (εκτός Αττικής και Θεσσαλονίκης), στην κορυφή των προτιμήσεων βρέθηκαν οι κατοικίες σε ποσοστό 79%, ενώ τα οικόπεδα-αγροτεμάχια κινήθηκαν στο 17% επί του συνόλου των αγοραπωλησιών.

Όσον αφορά την ηλικιακή κατανομή, στο σύνολο της χώρας, το 73% επιλέγει παλιές κατοικίες ηλικίας άνω των 25 ετών, με το 62% αυτών να αφορά ακίνητα ηλικίας μεγαλύτερης των 30 ετών. Οι ενδιαμέσες ηλικιακές κατηγορίες, δηλαδή από 11 έως 25 έτη, συγκεντρώσαν συνολικά το ενδιαφέρον του 21% των αγοραστών, ενώ μόλις το 4% επέλεξε ακίνητα ηλικίας έως 10 ετών (και μόλις 2% νεόδμητα).

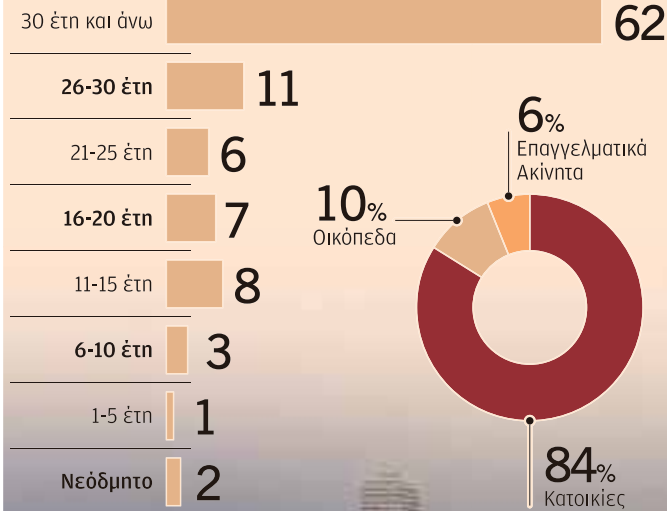
Στην Αττική, το 84% των ακινήτων που πωλήθηκαν ήταν παλαιά άνω της 25ετίας, σε αντίθεση με τα νεόδμητα και τα νέα (έως πενταετίας) που δεν κατάφεραν να κερδίσουν ιδιαίτερα το ενδιαφέρον των αγοραστών.

Μάλιστα, το 73% των ακινήτων που πωλήθηκαν στο Λεκανοπέδιο ανήκει στην ηλικιακή κατηγορία άνω των 30 ετών. Από την άλλη, ακίνητα ηλικίας έως 15 ετών αφορούσαν μόλις το 7% του συνόλου των αγοραπωλησιών.

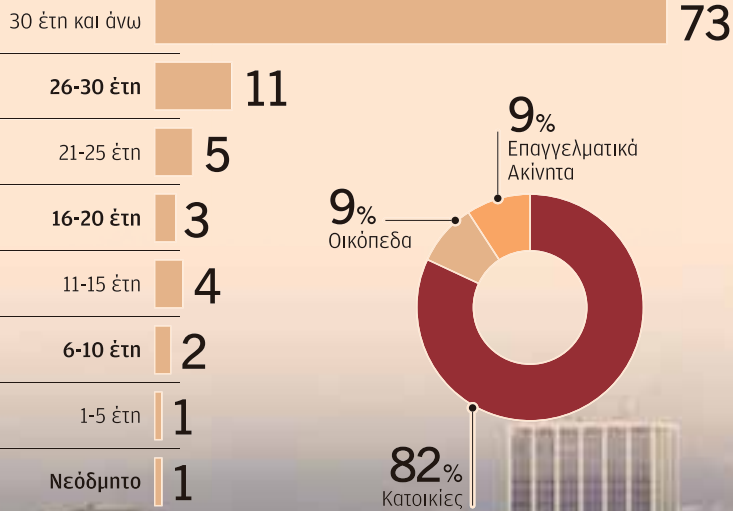
Στις αγοραπωλησίες που πραγ-

Κατανομή με βάση την ηλικία των πωληθεισών κατοικιών το 2020

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΑ (%)

ΑΤΤΙΚΗ (%)

ΠΗΓΗ: RE/MAX ΕΛΛΑΣ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το 84% των ακινήτων που πωλήθηκαν στην Ελλάδα το 2020 αφορούσε διαμερίσματα, μονοκατοικίες ή μεζονέτες.

ματοποιήθηκαν στη Θεσσαλονίκη ξεχωρίζουν δύο ηλικιακές ομάδες ακινήτων. Η πρώτη με τα μεγαλύτερα ποσοστά προτίμησης είναι τα ακίνητα ηλικίας άνω των 30 ετών σε ποσοστό 59% και η δεύτερη ακίνητα ηλικίας 11 έως 15 ετών σε ποσοστό 13%. Τα νεόδμητα ακίνητα που πωλήθηκαν αποτελούν το 4% του συνόλου των αγοραπωλησιών. Στις περιοχές της υπόλοιπης Ελλάδας το 58% των αγοραστών προτίμησε παλιές κατοικίες (άνω των 25 ετών) και σε ποσοστό 32% τις κατοικίες από 11 έως 25 έτη.

Από πλευράς τιμών, σε έτερη πρόσφατη έρευνά της, η RE/MAX ανέφερε ότι καταγράφηκαν αυξήσεις μέχρι και 9%, αν και κατά μέσον όρο η άνοδος σε πανελλαδικό

Πρώτη επιλογή αγοράς ή επένδυσης παρέμεινε η κατοικία, παρότι η πανδημία και τα περιοριστικά μέτρα διαφοροποίησαν τις καθημερινές ανάγκες των πολιτών.

επίπεδο διαμορφώθηκε σε 2,3%. Πάντως, τα νεόδμητα ακίνητα (μέχρι πέντε ετών) αποδεικνύονται ιδιαίτερα ανθεκτικά, καθώς οι αξίες τους ενισχύθηκαν με πολύ υψηλότερο ρυθμό, σε σχέση με τα παλιότερα.

Συγκεκριμένα, σε πανελλαδικό επίπεδο, τα νεόδμητα σημείωσαν άνοδο κατά 4,5%, έναντι μέσων

αύξησης κατά 1,8% των παλαιότερων ακινήτων.

Αντίστοιχα, στην Αττική, τα μεταχειρισμένα είχαν άνοδο κατά 1,8%, ενώ οι τιμές των νεοδμητων ενισχύθηκαν με ετήσιο ρυθμό της τάξεως του 2,6%.

Στη Θεσσαλονίκη, τα νεόδμητα αυξήθηκαν κατά 2,8%, αλλά οι παλαιότερες κατασκευές σημείωσαν

μικρή κάμψη της τάξεως του 0,8%. Στην υπόλοιπη χώρα οι τιμές στα μεταχειρισμένα είχαν θετικό πρόσημο καθώς αυξήθηκαν κατά 3,8%.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα στοιχεία της RE/MAX έχουν βαρύνουσα σημασία, καθώς αφορούν τις αξίες όπως αυτές προέκυψαν από πραγματικές συναλλαγές που έγιναν στην αγορά το 2020. Σύμφωνα με τη RE/MAX, «η ζήτηση και οι τιμές πώλησης των ακινήτων είχαν μπει σε τροχιά σταθερής ανόδου, καθώς η Ελλάδα αποτέλεσε πόλο έλξης επενδύσεων τόσο από εγχώριους όσο και από ξένους επενδυτές, με στόχο την εκμετάλλευση των ακινήτων μέσω βραχυχρόνιων μισθώσεων, τη δημιουργία ξενοδοχειακών μονάδων και την απόκτηση της golden visa.

Ακολουθώντας, η βελτίωση του οικονομικού κλίματος επηρέασε θετικά τη διάθεση και τη δυνατότητα των Ελλήνων για αγορά κατοικίας. Η τάση αυτή αντανακλάται και στα επίσημα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, σύμφωνα με τα οποία ο αριθμός των αγοραπωλησιών σημείωσε αύξηση το 2019 συγκριτικά με το 2018 κατά 21,5% και σωρευτικά από το 2014, κατά 122,5% πανελλαδικά».

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Πληθωρισμός και ακίνητα

Το τελευταίο διάστημα γίνεται μια παγκόσμια συζήτηση για το αν θα υπάρξει αύξηση στον πληθωρισμό και το κατά πόσον στην περίπτωση που ισχύσει αν θα είναι προσωρινή ή πιο μόνιμη που να χρήζει σοβαρής αντιμετώπισης από τώρα. As μην ξεχνάμε πως αυτό το «ηθριο» αποτέλεσε τον κύριο στόχο της μακροοικονομικής πολιτικής από τη δεκαετία του 1970 και θεωρήθηκε πως «δαμάστηκε» τριάντα χρόνια αργότερα.

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, ο πληθωρισμός υπήρξε μια πλήρως ελεγχόμενη παράμετρος στις αναπτυγμένες οικονομίες και ήταν η κύρια αιτία, που έκρινε και την πτωτική πορεία των επιτοκίων φέρνοντας τα στα χαμηλότερα επίπεδα όλων των εποχών, αλλά και μια ισχυρή παράμετρος που δημιούργησε συνθήκες οικονομικής σταθερότητας.

Αν η πανδημία δεν διαρκούσε τόσο πολύ, ίσως μια τέτοια συζήτηση να μην γινόταν ποτέ σήμερα. Όμως, το γεγονός ότι η πανδημία τράβηξε και τραβά τόσο πολύ, δημιουργήσε και δημιουργεί τέτοιες συνθήκες σε παγκόσμιο επίπεδο, που προκαλούν ανησυχία.

Ποιες είναι αυτές οι συνθήκες; Χωρίς να μπαίνουμε σε λεπτομέρειες και ειδικές περιστάσεις ανά χώρα, οι κύριες μπορούν απλοϊκά να χαρακτηριστούν ως οι ακόλουθες:

Πρώτον, τα εκτεταμένα και παρατεταμένα lockdown έδωσαν

Σε ένα τοπίο όπου φαίνεται στον ορίζοντα αύξηση στον πληθωρισμό και αύξηση στα επιτόκια, μια πολύ καλή επένδυση που βοηθά στην αντιστάθμιση αυτών των κινδύνων, είναι η γη και τα κτήρια.

στον κόσμο, κατά κανόνα, περισσότερη οικονομική δύναμη σήμερα, τόσο μέσω των μεγαλύτερων αποταμιεύσεων εξαιτίας της μικρότερης κατανάλωσης το περασμένο διάστημα, όσο και μέσω των κρατικών προγραμμάτων οικονομικής στήριξης διαμέσου δημοσιονομικών επεκτάσεων.

Δεύτερον, η πλήρης άρση των περιοριστικών μέτρων που άρχισε να σημειώνεται σε συνδυασμό με τις πολύμηνες στερήσεις που όλοι ζήσαμε, φέρνει μαζί της μια απότομη αύξηση στην κατανάλωση. Αυτή η απότομη αύξηση στη ζήτηση σε συνδυασμό με τις όποιες ανεπάρκειες της προσφοράς, δημιουργεί αυξητική πίεση στις τιμές των αγαθών και αύξηση στις τιμές των αγαθών και αύξηση στις τιμές των αγαθών σημαίνει ανοδικές πληθωριστικές πιέσεις.

Τρίτον, η διατάραξη της παγκόσμιας τροφοδοτικής αλυσίδας

Ο τομέας των ακινήτων έχει ιστορικά αποδείξει ότι αποτελεί το καλύτερο εμπόδιο κατά του πληθωρισμού δίνοντάς σας τις καλύτερες ευκαιρίες για αύξηση της πραγματικής αξίας της επένδυσής σας και όχι μόνο της ονομαστικής αξίας.

από την παραγωγή μέχρι και την άφιξη στις αποθήκες και τα ράφια, δημιουργεί αφενός ένα κενό από πλευράς προσφοράς που τροφοδοτεί τις αυξήσεις στις τιμές των αγαθών. Αφετέρου, η διασάλευση του τομέα των διεθνών μεταφορών έχει αυξήσει το μεταφορικό κόστος κατά πέντε έως και δέκα φορές με το αποτέλεσμα να φιλτράρεται στις τιμές των προϊόντων που εμείς αγοράζουμε.

Τέταρτον, παρά το γεγονός ότι

μπορεί να βλέπουμε κάποιες επιμέρους γεωγραφικές αυξήσεις στην ανεργία, κατά γενικό κανόνα αυτή την περίοδο υπάρχει έλλειψη εργατικού δυναμικού, αλλά και μικρότερη διάθεση για εργασία. Αυτό δημιουργεί αυξητικές τάσεις στο εργατικό κόστος.

Συνδυαστικά οι πιο πάνω λόγοι αλλά και πολλοί άλλοι εκκολάπτουν τις συνθήκες για πληθωριστικές τάσεις γεγονός που αυξάνουν τις προβλέψεις και τις προσδοκίες για

πληθωρισμό. Οι κεντρικοί τραπεζίτες και οι πολιτικές ηγεσίες προς το παρόν δεν ανησυχούν μεν, αλλά κρατούν μια διακριτική ματιά πάνω στα δεδομένα όπως εξελίσσονται, δηλώνοντας έτοιμοι να επέμβουν. Οι οικονομολόγοι γενικά θεωρούν πως η οικονομία χρειάζεται ένα ποσοστό πληθωρισμού της τάξης του 2% για να τρέχει πιο σωστά. Άρα, όταν λέμε εκμνηδνισμό του πληθωρισμού εννοούμε κάτι τι παραπάνω από το μηδέν. Σίγουρα

δεν θέλουμε αρνητικό πληθωρισμό (αποπληθωρισμό), ούτε και ψηλό-τετρα ποσοστά.

Άρα αν το πράγμα πάει να ξεφύγει, σίγουρα η πρώτη αντίδραση θα είναι η αύξηση των επιτοκίων σαν το κύριο εργαλείο για αποφυγή υπερθερμάνσεων στις οικονομίες. Πρώτη – κατά που φαίνεται – θα οδηγήσει μια τέτοια κούρσα η Fed των ΗΠΑ και θα ακολουθήσει ενδεχομένως η ΕΚΤ. Φυσικά χρειάζεται προσοχή. Από τη μια χρειάζεται μεγέθυνση των οικονομιών και για κάλυψη του χαμένου εδάφους των τελευταίων 18 – 20 μηνών – άρα θέλουμε να βλέπουμε αυξήσεις στο ΑΕΠ. Από την άλλη, θέλουμε να αποφύγουμε υπερθέρμανση που οδηγεί σε πληθωρισμό όπου το χρήμα χάνει σε πραγματικούς όρους την αξία του.

Σε ένα τοπίο όπου φαίνεται στον ορίζοντα αύξηση στον πληθωρισμό και αύξηση στα επιτόκια μια πολύ καλή επένδυση που βοηθά στην αντιστάθμιση αυτών των κινδύνων είναι η γη και τα κτήρια. Ο τομέας των ακινήτων έχει ιστορικά για πολλές δεκαετίες αποδείξει ότι αποτελεί το καλύτερο εμπόδιο κατά του πληθωρισμού, δίνοντάς σας τις καλύτερες ευκαιρίες για αύξηση της πραγματικής αξίας της επένδυσής σας και όχι μόνο της ονομαστικής αξίας.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Απρίλιος, 1941. Καθώς οι Γερμανοί εισβάλλουν στην Ελλάδα, ένα σμήνος από βρετανικά Χάριкеϊν πετάει πάνω από την Αθήνα με φόντο την Ακρόπολη, έτοιμα να υπερασπιστούν τη χώρα μας.

Ο «πόλεμος» του Φρέντι Κάραμποττ

Δέκα χρόνια μετά τον θάνατό του και 80 χρόνια από τη Μάχη της Κρήτης, έργα του γίνονται γραμματόσημα

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ**

1962, Λιβόρνο: Ένας καλοντυμένος άντρας φωνάζει ένα ταξί και κατευθύνεται προς την αίθουσα απονομής των βραβείων της Διεθνούς Εκθεσης Τουριστικής Αφίσας. Μέσα από το μοντγκόμερι του φοράει φράκο και σε λίγη ώρα θα παραλαμβάνει το δεύτερο βραβείο, ενώ ο Πάμπλο Πικάσο το πρώτο. Αποφασίζει όμως να τα αγνοήσει όλα αυτά, όταν βλέπει ένα σινεμά να παίζει τον «Λόρενς της Αραβίας» σε πρώτη προβολή. Μπαίνει μέσα να δει την ταινία. Ποιος θα έκανε κάτι τόσο απολαυστικά τρελό; Ίσως μόνο κάποιος που, μία εικοσαετία πριν, είχε ζήσει ως αιχμάλωτος πολέμου μια εξωπραγματική περιπέτεια σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Ο άνδρας αυτός ήταν ο Ελληνοβρετανός Φρειδερίκος («Φρέντι») Κάραμποττ, ζωγράφος και γραφίστας με ζωή μυθιοποιημένη και καλλιτεχνικό έργο ανεκτίμητης αξίας. Οι κλασικές του αφίσες για τον ΕΟΤ απέκτησαν κεντρικό ρόλο στο τι συνιστά «την εικόνα της Ελλάδας», δίνοντάς της στις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες ένα ολόφρεσκο μοντέρνο πρόσωπο, που με τη σειρά του έκλεισε σαγηνευτικά το μάτι στον τουρισμό. Ο μινιμαλιστικός μοντερνισμός του ντιζάιν που δημιούργησε δίπλα στους Μιχάλη και Αγγή Κατζουράκη στο δημιουργικό γραφείο «Κ+Κ» απέκτησε μια αιώνια θέση σε ένα εκλεκτικό, παγκόσμιο καλλιτεχνικό πάνθεον.

Ο Φρέντι έφυγε το 2011 σε ηλικία 87 ετών και ένα από τα μεγάλα έργα που άφησε πίσω του ήταν ένα ζωγραφικό λεύκωμα από τη φοβερή του πολεμική περιπέτεια. «Πέρασαν 50 χρόνια από το τέλος του Πολέμου, όταν όλες αυτές οι ιστορίες που άκουγα από μικρό παιδί αποτυπώθηκαν σε ακουαρέλα και μετά από τρία χρόνια ολοκληρώθηκε μια εικαστική αυτοβιογραφία που πιστεύω πως ήταν το έργο ζωής του», μας λέει η «αγαπημένη του ανιψιά», όπως την αποκαλούσε ο ίδιος, η δημοσιογράφος Ελένη Κάραμποττ. Ο καλλιτέχνης γέμισε 48 καμβάδες με τις κινηματογραφικές του πινελιές σε κάτι που θυμίζει ολοκληρωμένο storyboard και υπόδειγμα σεναρίου για μια συναρπαστική ταινία. Σε μια πρώιμη πρόβα αυτού που σήμερα ονομάζουμε «graphic novel», σε ένα συναρπαστικό όριο μεταξύ αναπαραστατικής ζωγραφικής και εικονογράφησης, στο μεταίχμιο μεταξύ μεγάλων και εφημέριων τέχνης,

Αριστερά: Μάιος 1941. Εξω από τις Μελέσσης. Γερμανικό βομβαρδιστικό, πετώντας πολύ χαμηλά, επιτίθεται στον καλλιτέχνη και στον εξάδελφό του. **Δεξιά:** Αύγουστος 1941. Εξω από το αεροδρόμιο του Μάλμε. Συντρίμια γερμανικών αεροπλάνων και γύρω εκατοντάδες πρόχειροι τάφοι Γερμανών και Συμμάχων.

Η χιουμοριστική χαρά της ζωής και το πολύχρωμο συναίσθημα ήταν πάντα στο έργο του σφιχταγκασμένα με την πειθαρχία, το μέτρο, τη σκέψη, την τεχνική δεινότητα.

ο σχεδιαστής ξεκινά με την πρώτη του εικόνα σαρωτικά: ένα σμήνος από Χάριкеϊν (ίσως τα πιο γοντευτικά ζωγραφισμένα Χάριкеϊν που έχει δει ποτέ κανείς) πετάει πάνω από την Αθήνα με φόντο την Ακρόπολη. Εί-

μαστε ήδη μέσα στη δράση με έναν τρόπο καθλωτικό και πριν προλάβουμε να πάρουμε ανάσα έχουμε γίνει ο έφηβος αυτός που μπλέκεται μέσα στην αθωότητά του στα πλοκάμια του τέρατος, στους λαβύρινθους του πιο μεγάλου και σκοτεινού πολέμου του ανθρώπου. Ο Φρέντι, μάγος των συμβολισμών, αυτοπροσδιορίζεται σαν μια λευκή μορφή δίχως χαρακτηριστικά, θέλοντας έτσι να μιλήσει για την αγνότητά του έναντι του απανθρωπισμένου κυνισμού των ναζί – που παρουσιάζονται σαν απρόσωποι μεταλλικοί κύλινδροι. Μέσα σε ένα κουβάρι από τύχη και θάρος, ο έφηβος καταφέρνει να βγει αλώβητος από τον πόλεμο, που ξεκινά γι' αυτόν με δέκα στιγμιότυπα από τη Μάχη της Κρήτης. Σε ένα από

Αριστερά, στο Παναθηναϊκό Στάδιο, αναμένοντας την εκκίνηση του 12ου Διεθνούς Ράλλυ Αντίκα της FIVA (1983). Κέντρο, ο Φρέντι Κάραμποττ μετά τον πόλεμο. **Δεξιά,** η σειρά γραμματοσήμων με καρτέ από τη Μάχη της Κρήτης.

Αριστερά, στο Παναθηναϊκό Στάδιο, αναμένοντας την εκκίνηση του 12ου Διεθνούς Ράλλυ Αντίκα της FIVA (1983). Κέντρο, ο Φρέντι Κάραμποττ μετά τον πόλεμο. **Δεξιά,** η σειρά γραμματοσήμων με καρτέ από τη Μάχη της Κρήτης.

αυτά αναδύεται η πεμπτουσία της μάχης: «20 Μαΐου 1941. Ηράκλειο. Στο καταφύγιο ενός ξενοδοχείου στον Άγιο Μηνά. Οι πρώτοι Γερμανοί αλεξιπτωτιστές έχουν ήδη προσγειωθεί και η μάχη μαινεται. Ξαφνικά ανοίγει η πόρτα και στο κατώφλι μια Κρητικοπούλα, 20 ετών περίπου, αρματωμένη έως τα δόντια, καλεί όλους τους άνδρες πάνω από 17 ετών να βγουν έξω και να πολεμήσουν τον εχθρό».

Σχέση με ρίζες

Όμως, ο Κάραμποττ και η Μεγαλόνησος είχαν ήδη μια σχέση που κρατούσε γενεές: με πρωτοβουλία της Περιφέρειας Κρήτης - Περιφερειακής Ενότητας Χανίων τα ΕΛΤΑ τύπωσαν μια σειρά συλλεκτικών γραμματοσήμων που απεικονίζουν τα δέκα καρτέ της Μάχης της Κρήτης, στο πλαίσιο εκδηλώσεων που έγιναν για την επέτειο των 80 ετών

πάνω από διακόσιους χριστιανούς. Επιπλέον, το 2001, η εικαστική συλλογή του Φρέντι είχε παρουσιαστεί στα Χανιά, έπειτα από πρωτοβουλία του τότε νομάρχη Χανίων Γιώργου Κατσανεβάκη, σε έκθεση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των εορτασμών της 60ης επέτειου της Μάχης της Κρήτης, και την οποία είχε επισκεφθεί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κωστής Στεφανόπουλος.

Και πριν από λίγες ημέρες, στις 22 Μαΐου, Φρέντι και Μεγαλόνησος συνδέθηκαν ξανά: με πρωτοβουλία της Περιφέρειας Κρήτης - Περιφερειακής Ενότητας Χανίων τα ΕΛΤΑ τύπωσαν μια σειρά συλλεκτικών γραμματοσήμων που απεικονίζουν τα δέκα καρτέ της Μάχης της Κρήτης, στο πλαίσιο εκδηλώσεων που έγιναν για την επέτειο των 80 ετών

από τη Μάχη. Αξίζει εδώ να αναφέρουμε ένα περιστατικό από την εκδήλωση του 2001 στα Χανιά, που μας μεταφέρει η υπεύθυνη του Γραφείου Τύπου της Π.Ε. Χανίων, Ρούλα Οικονομάκη: «Θυμάμαι όταν τον ρώτησα για τα πρόσωπα των έργων του –πώς του ήρθε η ιδέα να απεικονίζει ως κυλινδρους τους ναζί και ολόκληρη φιγούρα τον εαυτό του– μου απάντησε γελώντας: “Βαριόμουν να τα ζωγραφίσω!”».

Πράγματι, έτσι ήταν ο Φρέντι: μιλούσε με χιούμορ ακόμα και για τα πιο δύσκολα θέματα. Παρ' όλη τη «σοβαρότητα» που έχει μια πολεμική ανταπόκριση, καταφέρνει κάπως στις εικόνες του να παράγει μαγεία. Η χιουμοριστική χαρά της ζωής και το πολύχρωμο συναίσθημα ήταν πάντα στο έργο του σφιχταγκασμένα με την πειθαρχία, το μέτρο, τη σκέψη, την τεχνική δεινότητα. Ίσως κιόλας αυτή η εκλεκτή ισορροπία να ήταν και ένα απότοκο της διπλής του εθνικότητας, της διττής του υπόστασης ως Έλληνα και Βρετανού, κάτι που απολαυστικά προδιδόταν μέσα από εκκεντρικές του συνήθειες και κόμπι, όπως η αγάπη του για τα κλασικά αυτοκίνητα (και δη για την αγαπημένη του, συλλεκτική Rolls Royce).

Η γοντεία του φιλοτελισμού

Την «πολεμική ανταπόκρισή» του μπορούμε να βρούμε στην τρίγλωσση έκδοση του ΕΛΙΑ «1941-45, Ο πόλεμος ενός εφήβου» (2001), και, σήμερα, κομμάτι της, στη συλλεκτική σειρά γραμματοσήμων. Στην εποχή του Ίντερνετ φαίνεται πως δεν ξεχάσαμε τελείως τη γοντεία του ταχυδρομείου και του φιλοτελισμού, ούτε τη θυσία και τον ηρωισμό των Συμμάχων και των Κρητών – αλλά δεν ξεχάσαμε και τον μοναδικό Φρέντι Κάραμποττ. Δέκα χρόνια μετά τον θάνατό του, 80 χρόνια μετά τον θάνατο όσων έπεσαν στην Κρήτη, οι δεκαετίες σηματοδοτούν μια υπενθύμιση μέσα μας για πολύτιμους ανθρώπους που πλούτισαν την Ελλάδα.

Ογδόντα χρόνια μετά τη φοβερή εκείνη μάχη των δέκα ημερών και δέκα χρόνια μετά το τελευταίο αντίο προς αυτόν τον ουρανοκάτεβα καλλιτέχνη, οι νεκροί της Κρήτης μοιάζουν κι αυτοί σμιλεμένοι με τα εκλεκτικά ανθρώπινα υλικά της μεγάλης τέχνης του Φρέντι, λευκοί, αθώοι και ευγενείς μέσα στο πέρασμα του χρόνου, όπως απεικόνισε ο ίδιος τον εαυτό του στα καρτέ του «πολέμου» του.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

20.6 - 26.6.2021

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΗΜΕΡΙΔΑ

Το πεζογραφικό έργο του Ανδρέα Ονουφρίου

Ο Όμιλος Λογοτεχνίας και Κριτικής και ο Όμιλος Φίλων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Στροβόλου διοργανώνουν διά ζώσης Επιστημονική Ημερίδα με θέμα: «Το πεζογραφικό έργο του Ανδρέα Ονουφρίου». Στην ημερίδα συμμετέχουν καθηγητές Πανεπιστημίου και μελετητές του έργου του Ανδρέα Ονουφρίου. Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου Στροβόλου, λεωφ. Αρχ. Κυπριανού 34, Στρόβολος, Σάββατο 26 Ιουνίου, 10:00 π.μ. Η Ημερίδα τελεί υπό την αιγίδα του δημάρχου Στροβόλου. **Για προκρατήσεις τηλεφωνο 99 414 995.**

ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Αμμόχωστος, η Οδύσσεια μιας Επιστροφής

Ο Δήμος Αμμοχώστου διοργανώνει την Πέμπτη 24 Ιουνίου στο Θέατρο Ριάλτο συμπόσιο με θέμα τα 450 χρόνια από την Άλωση και την πορεία της Βασιλεύουσας. Συντονιστής: Δρ Πέτρος Παπαπολυβίου, αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου. Εισηγητές: Δρ Άγγελ Νικολάου-Κοννάρη - αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου. Πρόεδρος Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου: «Η ψηφισμένη Αμόχουστος είναι δυναμωμένη, | με το σπαθίν δεν γίνεται νά 'ναι αυτή παρμένη»: Η πολιορκία της Αμμοχώστου από τους Οθωμανούς (29 Ιουλίου 1570 - 5 Αυγούστου 1571). Δρ Μιχάλης Ολύμπιος, αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου: «Η Αφροδίτη συναντά τον Γοδεφρείδο του Μπουγιόν: Μια (πολύ) σύντομη ιστορία της μεσαιωνικής πόλης της Αμμοχώστου μέσα από τα μνημεία της». Μίμης Σοφοκλέους, διευθυντής Ιστορικού Αρχείου Λεμεσού: « Η Αμμόχωστος στον πολιτιστικό χάρτη της Κύπρου: Η Αμμόχωστος δεν είναι μια πόλη φάντασμα, αλλά μια πόλη της φαντασίας». Συμμετέχει η Χορωδία του Δήμου Αμμοχώστου υπό την διεύθυνση του Νίκου Βήκα. Είσοδος ελεύθερη, απαραίτητη η προεξασφάλιση θέσεων. Θέατρο Ριάλτο, Πέμπτη 24 Ιουνίου, ώρα έναρξης 7:30 π.μ. Το συμπόσιο θα προβάλλεται και διαδικτυακά από την σελίδα του Δήμου Αμμοχώστου <https://www.facebook.com/TheFamagustaMunicipality>. **Πληροφορίες/Ταμείο: 77 77 77 45 - www.rialto.com.cy, Rialto App.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Φλωρεντινή Τραγωδία

Το θέατρο Ένα ανακοινώνει τις τελευταίες έξι παραστάσεις του έργου «Φλωρεντινή Τραγωδία» σε σκηνοθεσία Αντρέα Χριστοδουλίδη. Η «Φλωρεντινή Τραγωδία» είναι μια ιστορία αγάπης που διαδραματίζεται στη μεσαιωνική Φλωρεντία. Ο νέος, γοπευτικός, περιζήτητος και πλούσιος Γκουίντο Βάρντι πολιорκει σθεναρά τη νεαρή γλυκόη Σιμόνε... Παίζουν: Σωτήρης Μεστάνας, Ειρήνη Καραγιώργη, Σάββας Μενοίκου, Ευαγγελία Νικολάου. Τακτικές Παραστάσεις: Κάθε Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή στις 20:30 (μέχρι 27 Ιουνίου). **Πληροφορίες/ Κρατήσεις: 22348203.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Γράφοντας με τη φωτιά

Ο **Ρουμάνος** σκηνοθέτης Αλεξάντερ Νανάου παραλαμβάνοντας, πριν από λίγες ημέρες, το βραβείο κοινού LUX 2021 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για το εξαιρετικό ντοκιμαντέρ του «Collective», δήλωσε: «Θέλουμε να καταπολεμήσουμε τη διαφθορά στην Ευρώπη και θέλουμε ελεύθερο Τύπο. Οι κοινωνίες δεν εξελίσσονται χωρίς πολιτισμό, παιδεία και ελεύθερο Τύπο. Έχετε καθήκον να υποστηρίξετε τους πολίτες μας, να ρυθμίσετε τις δαπάνες για τον πολιτισμό και να προστατεύσετε τη δημοσιογραφία». Η ταινία του (έχουμε αναφερθεί σε αυτήν, στις «Αναγνώσεις» και πάλι, 23/5/2021) έχει ως τίτλο το όνομα του νυχτερινού κέντρου «Collectiv» του Βουκουρεστίου, όπου μια πυρκαγιά το 2015 άφησε πίσω της 27 νεκρούς και 180 τραυματίες. Στις εβδομάδες μετά την τραγωδία, 37 ακόμη εγκαταμένες υπέκυψαν στα νοσοκομεία εξαιτίας μολύνσεων από βακτήρια. Η έρευνα μιας αθλητικής ρουμανικής εφημερίδας αποκάλυψε ένα ασύλληπτο κύκλωμα διαφθοράς και το κυδαίο κουκούλωμα ενός κραυγαλέου σκανδάλου: διοικητές νοσοκομείων δέχονταν νοθευμένα απολυμαντικά που παρείχε μια συγκεκριμένη εταιρεία. Το ντοκιμαντέρ ακολουθεί τους δημοσιογράφους στην επίμονη, μεθοδική και γενναία διαδρομή τους ως την αποκάλυψη αυτού του τρομακτικού συστήματος και στην, εν μέρει, τιμωρία των υπευθύνων.

Την ερχόμενη εβδομάδα στη διάρκεια του 23ου Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης (24 Ιουνίου - 4 Ιουλίου) θα προβληθεί, στο τμήμα των Ανοικτών Οριζόντων, μια ταινία από την Ινδία: «Γράφοντας με τη φωτιά» («Writing with Fire») των Ρι-ντού Τόμας, Σουρμίτ Γκος. Στην Ούταρ Πραντές, μία από τις 28 Ομόσπονδες Πολιτείες της Ινδίας, μια ηλεκτρονική εφημερίδα, μοναδική, εκδίδεται από γυναίκες Ντλίτ («κατώτερης κλάσης», που βρίσκονται στο κοινωνικό περιθώριο). Η 30χρονη αρχισυντάκτρια Μίρα και οι συνεργάτιδες της (μία από τις πιο ικανές είναι μόλις 20 χρόνων) κυκλοφορούν ατρόμητες και δημοσιογραφούν μέσα σε έναν κόσμο όχι απλώς ανδροκρατούμενο αλλά και κακοποιητικό στις γυναίκες, βαθιά διεφθαρμένο, επικίνδυνο. Έναν κόσμο ακατανόητο, σχεδόν, για τον δυτικό άνθρωπο. Φτώχεια, εξαθλίωση, οι κάστες είναι οι απόλυτοι ρυθμιστικοί παράγοντες της ζωής, κυριολεκτικά.

Οπλισμένες με smartphones, αυτές οι ακαταπόνητες γυναίκες Ντλίτ καταγράφουν γεγονότα, «ανακρίνουν» πολιτικούς και διοικητικούς υπαλλήλους, αστυνομικούς, δικαστικούς, διερευνώντας υποθέσεις βιασμών (αναριθμούν) και βίας. Η Μίρα και οι απροσδόκτες νεαρές ρεπόρτερ αντιμετωπίζουν τις πληγές της χώρας τους με κατανόηση και επιμονή. Ελίσσονται αξιοθαύμαστα και ανυποχώρητα και όχι απλώς επιβιώνουν αλλά το κανάλι τους στο Youtube, το Khabar Lahariya, αγγίζει –και ίσως ξεπερνάει– τα 150 εκατ. επισκέψεις. Ακόμη και για την Ινδία με τα εκατοντάδες εκατομμύρια –πάνω από 1 δισ.– πληθυσμού, οι ηλεκτρονικές αυτές «επισκέψεις» δπλώνουν επιτυχία και αποδοχή.

Αλλάζουν οι καιροί πραγματικά για τις γυναίκες; Αναρωτιέται η ομάδα, που κινείται μέσα σε λάσπες, χώματα και σπίτσια-τρώγλες, όπου άνθρωποι προσπαθούν να σταθούν όρθιοι από συνεχή ραπίσματα. Αντρες που βλέπουν τις κόρες και τις γυναίκες τους να βιάζονται, χωρίς να μπορούν να αντιδράσουν, ένας εξαθλιωμένος ηλικιωμένος που σχολιάζει στοχαστικά: «Εγώ, δυο κάστες ξέρω μόνο: τους ανθρώπους και τα ζώα». Μία από τις συνεργάτιδες της Μίρα δεν μπορεί να φορτίσει το κινητό της γιατί... απλούστατα δεν έχει ηλεκτρικό στο σπίτι της! Οι συνθήκες μέσα στις οποίες εργάζονται αυτές οι δημοσιογράφοι είναι αδιανόητες για έναν οποιονδήποτε επαγγελματία του Τύπου στη Δύση. Κι όμως καταρθώνουν να βιντεοσκοπούν, να τρυπώνουν ανάμεσα στα πλθήνη, να σπεύδουν σε εγκλήματα και βιασμούς, να παίρνουν συνεντεύξεις από πολιτικούς ή υποψήφιους πολιτικούς, να καταγράφουν προεκλογικές εκστρατείες.

Αν κανείς έχει αμφιβολία για την αναγκασιότητα των ΜΜΕ δεν έχει παρά να παρακολουθήσει αυτά τα δύο ντοκιμαντέρ. Δεν είναι μόνον το σχεδόν εγκαταλείμμενο αξίωμα ότι «η δημοσιογραφία αποτελεί έναν τρόπο για να κάνουμε τη ζωή μας καλύτερη», που σε αυτές τις δύο ταινίες αναβαπτίζεται, τροφοδοτώντας πηγές αισιοδοξίας. Είναι και κάτι ακόμη: το θάρρος να συγκρουστεί κανείς με τη διαφθορά όχι από μιας μορφής «ιδιοτέλεια» ή εμμονή αλλά γιατί είναι αδιαπραγμάτευτο. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος «για να κάνουμε τη ζωή μας καλύτερη». Κι αυτό είναι ένα εύσημο που κατακτάται· δεν απονέμεται.

ΘΕΑΤΡΟ

«Εσμέ» του Σπύρου Περесиιάδη

Το φετινό θεατρικό καλοκαίρι ξεκινά με το δραματικό ειδύλλιο «Εσμέ» του Σπύρου Περесиιάδη (1854-1918), σε σκηνοθεσία Μαρίας Βρόντη. Με αφορμή τη 200ή επέτειο της Ελληνικής Επανάστασης του 1821, ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου παρουσιάζει στο κοινό ένα έργο για τη δύναμη της αγάπης ανάμεσα σε δύο νέους, ένα Ελληνόπουλο και μια Τουρκοπούλα, μιας αγάπης που δοκιμάζεται μέσα στο καμίνι της Ιστορίας, μα που στο τέλος υπερνικά όλες τις δυσκολίες που ανακύπτουν και βρίσκει τη δικαίωσή της. Η παράσταση θα κάψει πρεμιέρα στις 24 Ιουνίου στη Λευκωσία θα περιοδεύσει στην Κύπρο, ενώ θα συμμετάσχει στο Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου στις 23 και 24 Ιουλίου 2021. Σε ένα χωριό των Καλαβρύτων, κοντά στη μονή της Αγίας Λαύρας, λίγο πριν ξεσπάσει η Ελληνική Επανάσταση του 1821, δύο νεαρά παιδιά, ο Δρόσος και η Εσμέ, δίνουν όρκο αγάπης. Εμπόδιο στον όρκο αυτό είναι η καταγωγή τους. Ο Δρόσος είναι Έλληνας και η Εσμέ Τουρκοπούλα. Ο έρωτάς τους θα συναντήσει τη σθεναρή αντίσταση των δικών τους ανθρώπων και θα δοκιμάσει τα όριά του. Παίζουν οι: Προκόπης Αγαθοκλέους, Δημήτρης Αντωνίου, Γρηγόρης Γεωργίου, Έρικα Μπεγέτη, Αθηνά Μουστάκα, Χριστίνα Παπαδοπούλου, Χριστίνα Παυλίδου, Ανδρέας Τσουρής, Βασίλης Χαράλαμπος, Μουσικοί επί σκηνής: Βερόνικα Αλωνεύτου, Κώστας Κακογιάννης, Τζόνναβον Μπετίτο, Χαράλαμπος Παντελή Μουσική: Κώστας Κακογιάννης, Στίχοι: Πάμπος Κουζόλης. Παραστάσεις στη Λευκωσία Αμφιθέατρο Μακαρίου Γ΄, 24-26 Ιουνίου. Θα ακολουθήσουν παραστάσεις σε Δερύνεια, Λεμεσός, Λάρνακα Λευκωσία. **Πληροφορίες/Εισιτήρια Ταμείο Θεάτρου ΘΟΚ, τηλ. 77 77 27 17, www.thoc.org.cy**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Εκθεση ζωγραφικής Σοφίας Παπακώστα

Τα έργα που παρουσιάζονται στην έκθεση της Σοφίας Παπακώστα αποτελούν μια ενότητα μικρών και πολύ μικρών έργων, που προέκυψε μέσα από την ανάγκη διερεύνησης της γραφής ως ζωγραφικής διαδικασίας. Μέσα από τεχνικές γραφής και επανεγγραφής και δίνοντας χώρο στην απόλαυση της ίδιας της διαδικασίας, επεξεργάστηκα εκ νέου θραύσματα παλαιότερων έργων, χωρίς την προσδοκία του αποτελέσματος. Η Σοφία Παπακώστα γεννήθηκε στη Λευκωσία το 1985. Η Σοφία συμμετείχε στο ομαδικό πρότζεκτ και εργαστήρι «Τοποφιλία», του Φανερωμένης 70, για το οποίο παρέδωσε μία σειρά φωτογραφιών που εκδόθηκαν μαζί με το υλικό των υπόλοιπων συμμετεχόντων στο αντίστοιχο βιβλίο, με τίτλο «Delivering Views ch.20: Topophilia». The LocoMotion Box / A series of small projects είναι ένα κουτί γεμάτο τέχνη, λέξεις, και εικόνες. Έχει ρόδες, και ταξιδεύει γύρω στη Λευκωσία, μοιράζεται, εμπνέει, συλλέγει. Το κουτί είναι γεμάτο ιδέες, κάποιες πιο παρόξενες, κάποιες πιο συνθησμένες, κάποιες απλά ψάχνουν έναν ασφαλή δίαυλο για να μοιραστούν προς τα έξω. Αυτό το μήνα, το κουτί φιλοξενεί τα έργα της Σοφίας Παπακώστα. Εγκαινία 25 Ιουνίου. Διάρκεια έκθεσης έως 10 Ιουλίου. Φανερωμένης 70, Λευκωσία.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Τι τριάντα, τι σαράντα, τι πενήντα

Είμαστε στο έτος 1972, στις 29 Μαρτίου και μαντέψτε τι πρόβλημα υπάρχει από τότε, εντάξει, εκτός από το Κυπριακό, αυτό το έχουμε κοντά στον αιώνα, λίγο πάνω, λίγο κάτω. Ποιο ήταν όμως το πρόβλημα που τότε, και ακόμα και σήμερα, υφίσταται ως αδυναμία κι ας έχουν περάσει 49 χρόνια; Μα φυσικά η μη ύπαρξη μιας κανονικής Κυπριακής Βιβλιοθήκης, ω! Ναι. Τι κι αν πέρασε παρά μία πεντηκοντα: Αντιγράφω: «Ερώτησις: Παρά τις επιτευξεις που αναφέρατε οπωσδήποτε θα υπάρχουν ωρισμένες ανάγκες που θα πρέπει να πληρωθούν. Ποιες είναι οι ανάγκες και ελλείψεις αυτές και πώς αντιμετωπίζονται; Απάντησις: Ανάγκες και ελλείψεις υπάρχουν παντού και πάντοτε ακόμη και σε προηγμένες χώρες. Αλλά ιδίως εμείς στη (sic) Κύπρο, που βρισκόμαστε ακόμη στην αρχή ενός μεγάλου δρόμου, έχουμε πολύ περισσότερες. Αναφέρω τις πιο βασικές και άμεσες: [...] Μία άλλη σοβαρή ανάγκη είναι η δημιουργία Κρατικής Βιβλιοθήκης. Η έλλειψη αυτής της βιβλιοθήκης που θεωρείται σαν η μητέρα όλων των βιβλιοθηκών ενός κράτους δυσχεραίνει την φυσιολογική ανάπτυξη των βιβλιοθηκών και την μεταξύ τους συνεργασία. Το κράτος έχει ασχοληθί με την δημιουργία Κρατικής Βιβλιοθήκης και αναμένεται ότι εντός του 1973, θα αρχίση η ανέγερση

Στην Κύπρο συντελέστηκε το θάμα! Δεν βρέθηκαν μαζί με το οικονομικό θαύμα μια Κρατική Βιβλιοθήκη, για μια Κρατική Πινακοθήκη, για ένα Κρατικό Αρχείο;

του συγκροτήματος Βιβλιοθήκης-Πινακοθήκης [...].» Αυτά έλεγε σε δημοσιογράφο του ΡΙΚ ο Σάββας Πετρίδης, επιθεωρητής Βιβλιοθηκών του υπουργείου Παιδείας, και τα έλεγε το 1972, δηλαδή πριν από 49 χρόνια. Ίσως μόλις κλείσουμε τα πενήντα, στρογγυλά-στρογγυλά, να ξεκινήσουμε να σκεφτόμαστε τι δέον γενέσθαι, άλλωστε τα πρώτα 100 χρόνια είναι δύσκολα, μετά όλα γίνονται.

Βέβαια, από το 1973 θα έπρεπε να είχαμε και Πινακοθήκη, που ούτε από αυτή έχουμε, όπως θα έπρεπε να είχαμε, παρά την ύπαρξη της ΣΠΕΛ. Ελπίζω, επίσης, ότι το Κρατικό Αρχείο μετά και την παραιτησι της Έμιλυσ Γιολίντ να μη γίνει όνειρο καλοκαιρινής νύχτας και δεν υλοποιηθούν τα συμφωνηθέντα. Και επειδή πρέπει να αποδίδουμε τα δέοντα σε όποιον πρέπει

η κα Γιολίντ ενδιαφέρθηκε για το Αρχείο και πρέπει να της το πιστώσουμε, ασχέτως αν γενικά δεν τα κατάφερε καθόλου καλά. Εύχομαι, λοιπόν, να μην επαναληφθεί το σενάριο της Αρχιγραμματείας, στο κτήριο της οποίας επρόκειτο να μεταφερθεί το Κρατικό Αρχείο κάποτε. Και ελπίζω όταν σε 49 χρόνια κάποιος ή κάποια γράψει για αυτό να μη χρειαστεί να ανατρέξει στο παρόν άρθρο.

Ειλικρινά, δεν μπορώ να καταλάβω τι είναι αυτό που αφήνει τα πράγματα τόσο στάσιμα. Και να πεις ότι δεν υπάρχουν άξιοι πνευματικοί άνθρωποι σε αυτόν τον τόπο; Υπάρχουν, ο Γ.Φ. Πιερίδης έφτιαξε στην Αμμόχωστο τη δεκαετία του '50 και Βιβλιοθήκη και Πινακοθήκη, ο Γαλατόπουλος στην Πάφο ίδρυσε βιβλιοθήκη. Τη μια την πήρε ο δαίμονας, την άλλη η αδιαφορία. Η Κυπριακή Βιβλιοθήκη πάλι έμεινε στάσιμη, ό, τι υπήρχε το 1972 υπάρχει και σήμερα, με κάδους σκουπιδιών στην είσοδο όμως το 2021. Κάτι σαν installation, που ο εμπνευστής του κακίζει τα κακώς έχοντα... Να πεις ότι από το 1974 το κράτος περιέπεσε σε διαρκή ένδεια και έκτοτε δεν κατάφερε να orthοποήσει; Να το καταλάβω, τα βιβλία θα σκεφτόμαστε τώρα ή τους ανθρώπους... Μα, δεν έγινε έτσι. Στην Κύπρο συντελέστηκε το θάμα! Δεν βρέθηκαν μαζί με το οικονομικό θαύμα

και μερικά εκατομμύρια για μια Κρατική Βιβλιοθήκη, για μια Κρατική Πινακοθήκη, για ένα Κρατικό Αρχείο; Δεν μπορώ να το καταλάβω, και δεν θέλω να σκεφτώ ότι δεν βρέθηκαν γιατί απλώς δεν μας νοιάζει, γιατί τι χρειαίν έχουμε από βιβλία, πίνακες και παλιά χαρτιά. Έχουμε και παραέχουμε θα σας πω εγώ, γιατί ο ρόλος των τριών αυτών πνευματικών ιδρυμάτων δεν είναι η εκπομπή νεκρών πληροφοριών, ούτε το καταφύγιο της λεγόμενης κουλτούρας –δεν θα έπρεπε να είναι τουλάχιστον– αλλά σημεία αναφοράς που η γνώση και η πληροφορία του χθες και του σήμερα, η αισθητική του παρελθόντος και αυτή μέλλοντος, έρχονται να παντρευτούν για να προχωρήσουμε με μια περπατάσιμη στο αύριο. Αυτό τουλάχιστον πιστεύω εγώ για κάθε λογής πνευματικό ίδρυμα, είτε λέγεται μουσείο, είτε λέγεται βιβλιοθήκη, είτε Πινακοθήκη, Αρχείο, είτε πάρκο γλυπτικής, είτε πλατεία. Όλα αυτά θα πρέπει να είναι ανοικτωστά πνεύματος και φαντασίας. Είναι καιρός όλοι να μαζί να διεκδικάσουμε και ψωμί και παιδεία και ελευθερία, όσο κλισέ ή παλιό σας ακούγεται ως σύνθημα. Δεν μπορούμε να περιμένουμε ακόμη πενήντα χρόνια. Αργήσαμε!

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Βραβεία Γαστρονόμου: Ποιότητα και ήθος

Μία σταθερή κατηγορία αφορά το χαλλούμι, το τυρί που όλη η υφήλιος έχει αγαπήσει και έχει ταυτίσει με την Κύπρο

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗ**

Ο Θεσμός των βραβείων του Γαστρονόμου έχει καταξιωθεί στις συνειδήσεις των παραγωγών και αυτό είναι ένα σημαντικό κέρδος. Βέβαια, μία ακόμη σημαντική κατάκτηση του Θεσμού είναι η ανάδειξη και η προώθηση γεωργικών ή άλλων προϊόντων, ξεχασμένων ποικιλιών σταφυλιού, καθώς και πρωτοπόρων καλλιέργειών. Με γνώμονα τα παραπάνω τα βραβεία του Γαστρονόμου συνεχίζουν για έβδομο χρονιά να «ποντάρουν» στην κυπριακή γη και τους ανθρώπους της.

Το χαλλούμι μας

Μία από τις σταθερές κατηγορίες των βραβείων του Γαστρονόμου είναι αυτή του χαλλουμιού, ενός προϊόντος μεωνυμικό της ίδιας της Κύπρου. Η ιστορία του λίγο πολύ γνωστή, αλλά εν όψει των βραβείων ας θυμηθούμε μερικά ενδιαφέροντα στοιχεία για το τυρί της Κύπρου, που όμοιό του δεν βρίσκεις, καθώς λένε... Συγκεκριμένα στοιχεία για το τυρί αυτό δεν υπάρχουν, τουλάχιστον πριν από τον 19ο αιώνα. Ωστόσο, τις πρώτες αναφορές σε αυτό το είδος τυριού τις έχουμε μετά τον 16ο αιώνα, συγκεκριμένα το 1554, από τον Φλώριο Βουστρώνιο, ο οποίος μας λέει ότι «Li calumi per tutto Mazzo. El tracana per tutto Lurio», δηλαδή ότι χαλλούμια παρασκευάζονται όλον τον Μάιο και ο τραχανάς τον Ιούλιο. Η δεύτερη πληροφορία, που χρονολογείται το 1556, έρχεται από τον Leonardo Donà, γιο του κυβερνήτη της Κύπρου, ο οποίος σημειώνει τη λέξη «calumi» σε χειρόγραφο του κείμενο.

Ο Ηλίας του Πέζαρο, ο οποίος έμεινε στην Αμμόκωστο το 1563 αναφέρει, χωρίς να δίνει όνομα, ότι το τοπικό τυρί είναι ανάμειξη αιγοπρόβειου και αγελαδινού γάλακτος, το οποίο ωστόσο δεν διατηρείται. Ο δε περιηγητής Τζον Χέιμαν, το 1720, αναφέρει ότι παρασκευάζονται τυριά με κατσικίσιο γάλα που εμποτίζονται στο λάδι και τυγχάνουν μεγάλης ζήτησης σε όλη την Ανατολή. Ο Ρίτσαρντ Ποκόκ, το 1738, σημειώνει ότι η κυπριακή γη μάλλον είναι καταλληλότερη για τη βόσκηση μικρότερων ζώων, παρά για βοοειδή. Από το γάλα της κατσίκας λέει παρασκευάζεται τυ-

Μία σημαντική κατάκτηση του Θεσμού είναι η ανάδειξη και η προώθηση γεωργικών ή άλλων προϊόντων, ξεχασμένων ποικιλιών σταφυλιού, καθώς και πρωτοπόρων καλλιέργειών.

ρί, το οποίο είναι πασίγνωστο και ονομαστό σε όλη την Ανατολή και ίσως το μόνο αξιόλογο σε όλη την περιοχή. Το μέγεθος του είναι μικρό και λεπτό και μοιάζει με παλαιού τύπου βαρίδια, και διατηρούνται στο λάδι, διότι διαφορετικά όσο είναι ακόμη φρέσκα μπορεί να δημιουργηθεί σκουλήκι, ενώ όταν ωριμάσουν μπορεί να ξεραθούν. Ο αρχιμανδρίτης Κυπριανός στην «Ιστορία» του, που κυκλοφόρησε

«**Θυμούμαι** πρώτα, στο χωριό/ Επείνασα λιγάκι;/ Χαλλούμι και ψωμάκι / κ' ευθύς εγίνεκα θεριό», έγραψε ο ποιητής Γεώργιος Βιζυηνός. Το χαλλούμι είναι μία σταθερή κατηγορία των Βραβείων του Γαστρονόμου.

το 1788 αναφέρει «χαλλούμια, ήτοι γλώσσα από τυρί νοστιμότητα», που παρασκευάζονταν από αιγοπρόβειο γάλα, αναφέροντας φυσικά και μία σειρά από άλλα τυροκομικά προϊόντα, όπως μυζήθρες αλμυρές, τυροπούλες, ξινό τυρί κ.ά. τα οποία εξαγονται σε μεγάλες ποσότητες. Αργότερα, τον 19ο αιώνα ο συγγραφέας Δ.Κ. Βυζάντιος στο έργο του «Βαβυλωνία» του 1836 παραθέτει τον εξής διάλογο μεταξύ ενός Κύ-

πριου και ενός πανδοχέα: «— Κυπριος: Φέρε κι εμένα απ' εκείνο το πώς το λέσιν.
— Ξενοδόχος: Ίντα λέσιν θέτενε κι εσείς πάλι;
— Κ. Το χαλλούμιν.
— Ξ. Ίντ' αν τούτο το χαλλούμιν πάλι; πρώτη βολά τ' ακούγω, να χαρώ τον πάπ μου.
— Κ. Το χαλλούμιν είν' τυρίν που τρώσιν το' πίσσαν ν' άκνς... ένα κουφόνιν είχασιν στο παζάριν, και

πουλλάγασιν το». Και ο ποιητής Γεώργιος Βιζυηνός στο ποίημά του «Το πτωχόν της Κύπρου» το 1877 γράφει: «Θυμούμαι πρώτα, στο χωριό/ Επείνασα λιγάκι;/ Χαλλούμι και ψωμάκι / κ' ευθύς εγίνεκα θεριό», ποίημα που έγραψε όταν βρέθηκε στην Κύπρο.

Οι γαλαταρκές

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει και ο άτυπος συνεταιρισμός των γυναι-

κών στα χωριά, με προεξάρχουσα τη «γαλαταρκά», τη γυναίκα δηλαδή με τις περισσότερες αίγες και που άρχιζε πρώτα το πάξιμο του γάλακτος. Αυτή η σύμπραξη γυναικών αποσκοπούσε στην καλύτερη αξιοποίηση του γάλακτος, την ταχύτερη παρασκευή χαλλουμιού προς όφελος όλων των οικογενειών και τη διατήρηση της κοινωνικής και οικογενειακής συνοχής σε κάθε χωριό. Σήμερα το χαλλούμι είναι το εξ ορισμού τυρί της Κύπρου, ταυτισμένο απόλυτα με το νησί και τους ανθρώπους του.

Τα βραβεία

Στα Βραβεία του Γαστρονόμου θα βραβευτούν δέκα παραγωγοί από τον αγροδιατροφικό τομέα, οι οποίοι διακρίθηκαν για το ήθος τους, και συνακόλουθα για την ποιότητα των προϊόντων του, αφού ποιότητα και ήθος είναι για το «Γαστρονόμο» απόλυτα συνυφασμένες έννοιες. Οι κατηγορίες είναι:

- 1) Βραβείο Γεωργικής Καλλιέργειας
- 2) Βραβείο Χαλλουμιού
- 3) Βραβείο Παραδοσιακού Προϊόντος
- 4) Βραβείο Ελαιόλαδου
- 5) Βραβείο Ευρείας Κατανάλωσης
- 6) Βραβείο Εστιατορίου
- 7) Βραβείο Ερυθρού Οίνου
- 8) Βραβείο Ροζέ Οίνου
- 9) Βραβείο Λευκού Οίνου

Πληροφορίες: Τα 7α Βραβεία Ποιότητας Γαστρονόμου θα διεξαχθούν την Τετάρτη 23 Ιουνίου στο Πολιτιστικό Κέντρο Στροβόλου (παλαιό δημαρχείο Στροβόλου).

HEALTHY LIFESTYLE CAMP

Δικαίωμα συμμετοχής έχουν παιδιά ηλικίας 10-14 χρόνων

Έχοντας ως απόλυτη προτεραιότητα την υγεία όλων μας, σας διαβεβαιώνουμε ότι τηρούμε όλα τα απαραίτητα μέτρα προστασίας, για covid-19 σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου Υγείας.

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ | ΜΕ ΕΝΕΡΓΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

15-20
Ιουλίου 2021

Ξενοδοχείο
RODON HOTEL
ΑΓΡΟΣ

ΜΑΖΙ
ΜΑΡΙΑΣ & ΑΝΔΡΕΑ ΖΟΡΤΙΑ ΙΔΡΥΜΑ
(ΒΡΥΜΑ ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ & ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑΣ)

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Κάτω από την στήριξη του Συνδέσμου Διαιτολόγων & Διατροφολόγων Κύπρου

www.healthylifestylecamp.com

Νικολέτα Μιχαηλίδου, MSc, RD, CSSD
Κλινική και Αθλητική Διαιτολόγος / Διατροφολόγος
Υπεύθυνη Healthy Lifestyle Camp
Τηλ: 99515526, Email: healthylifestylecamp@gmail.com

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

ΣΠΟΡ FM

95,0

Listen Live Radio Live

[24sports.com.cy](https://www.24sports.com.cy)

Ο έρωτας πάντα δεν νικά, μα φτερά βγάζει...

Οι ηθοποιοί Χριστίνα Παπαδοπούλου και Προκόπης Αγαθοκλέους μιλάνε στην «Κ» για την παράσταση «Εσμέ» του ΘΟΚ

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η «Εσμέ» του Σπύρου Περεισιάδη, του συγγραφέα της περιφημής «Γκόλφως», ανεβαίνει από την Κεντρική του ΘΟΚ και στην «Κ» μίλησε το κεντρικό ζευγάρι της ιστορίας της Εσμέ, η Χριστίνα Παπαδοπούλου και του Δρόσου, ο Προκόπης Αγαθοκλέους, που ερωτευτήκαν τη λάθος εποχή, θέλησαν να ζήσουν έναν έρωτα, που από την αρχή ήταν απαγορευμένος και αδύνατον να συντελεστεί. Άραγε, έναν αιώνα και μερικές δεκαετίες μετά, πόσο εύκολα ερωτευόμαστε τον απέναντι; Είμαστε ελεύθεροι σήμερα να αγαπάμε όποιον ή όποια θέλουμε;

—Εκτός από την απαγορευμένη αγάπη, η οποία κυριαρχεί, νομίζω ότι το έργο μιλάει και για άλλες κοινωνικές νόρμες, όπως είναι η πατριαρχία, η ελευθερία...

—ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ: Ο Σπύρος Περεισιάδης γράφει την «Εσμέ» τη δεκαετία του 1890 και όντως σχολιάζει την πατριαρχία, και μάλιστα έντονα. Η δική μας εστίαση βέβαια είναι στον έρωτα. Πώς δηλαδή ο έρωτας αντεπεξέρχεται, υπάρχει ή μπορεί να υπάρχει μέσα σε όλες αυτές τις νόρμες και τις απαγορεύσεις.

—ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ: Η Μαρίνα Βρόντη, η σκηνοθέτρια της παράστασης, θέλει να εξυψώσει τον έρωτα μέσα από αυτό το έργο και όχι άλλα ζητήματα, τα οποία υπάρχουν στο έργο, όπως η θρησκεία ή η πατρίδα. Επιλέγει να μην τα υπογραμμίζει, γιατί οι γραμμές είναι πολύ λεπτές.

—Δεν είναι, ωστόσο, πολύ ρομαντικό και εξιδανικευμένο να σκεφτόμαστε τον έρωτα ως μία κάποια λύση;

—ΠΡΟΚΟΠΗΣ: Φυσικά, και δεν

μπορεί να λύσει τα προβλήματα, παραμένει όμως ένα αναπόφευκτο κομμάτι της φύσης του ανθρώπου. Μεγάλοι συγγραφείς και ζωγράφοι έχουν μιλήσει για τον έρωτα λίγο ή πολύ. Είναι ένα κομμάτι του ανθρώπου που ανάλογα με τη στιγμή που γεννιέται και υπάρχει, και φυσικά βιώνεται προκαλεί κάθε φορά διαφορετικά πράγματα, άλλοτε δημιουργεί προβλήματα, άλλοτε λύνει προβλήματα, άλλοτε μας φέρνει σε αδιέξοδο...

—ΧΡΙΣΤΙΝΑ: Στον έρωτα υπάρχουν και απώλειες, δεν νικάει πάντα ο έρωτας...

—Πόσο θελκτική ή αν θέλετε πρόκληση μπορεί να γίνει μία ηθογραφία του 19ου αιώνα σήμερα;

—ΧΡΙΣΤΙΝΑ: Και σήμερα, αν εγώ ερωτευτώ έναν μουσουλμάνο, πολλός κόσμος θα νιώσει άβολα, θα το θεωρήσει κάτι που στέκεται μακριά από τα πιστεύω του... οπότε θεωρώ ότι αφορούν ακόμα τα ζητήματα που θέτει ο Περεισιάδης στο έργο του. Έτσι και αλλιώς το μήνυμα του έρωτα και των δυσκολιών του είναι διαχρονικό σε κάθε κοινωνία.

—ΠΡΟΚΟΠΗΣ: Πέρα από αυτό έχουμε όμως τον έμμετρο δεκαπεντασύλλαβο ανομοιοκατάληκτο, έναν λόγο που μπορεί να φαντάζει ηθογραφικός, και που μπορεί να παραπέμψει κάπου πολύ παλαιά ή σε κάτι δυσνόητο... αυτό όμως ήταν και το στοιχείο που θέσαμε εξ αρχής στο τραπέζι. Η Μαρίνα [σ.σ. η σκηνοθέτρια] από την πρώτη φορά μάς έθεσε το ερώτημα του πώς μιλάμε αυτό τον λόγο σήμερα.

—ΧΡΙΣΤΙΝΑ: Και είναι πολύ ωραίο νομίζω ότι αυτός ο λόγος δεν θα ξενίσει τον θεατή, σε συνεισπείρει η ποιητικότητα του κειμένου....

—ΠΡΟΚΟΠΗΣ: Σε πολλά σημεία έχουμε έναν απίστευτα όμορφο ποιητικό λόγο, κέντημα ποίησης.

μέσα σε μία κοινωνία που τους θέλει χώρια.

—Χριστίνα, ο ρόλος της Εσμέ...

—ΧΡΙΣΤΙΝΑ: Νομίζω ήταν μέχρι να συνειδητοποιήσω ότι η Εσμέ απαρνείται τη θρησκεία της, τη φυλή της, απαρνείται και τη μάνα της και έτσι έρχεται σε άμεση σχέση με τον θάνατο της μητέρας της. Να πω πως η Εσμέ δεν ήταν σκλάβο και δεν βιώνει αυτό που ζει ο Δρόσος, ο οποίος δεν μπορεί να ερωτευτεί ελεύθερα, όταν ο ίδιος δεν είναι ελεύθερος. Πάντως, πιστεύω ότι είναι πιο εύκολο για την Εσμέ να πει ότι θα αλλάξει την πίστη της, για τον άνθρωπο που αγαπάει, αλλά από την άλλη αυτό τη βάζει σε ένα διλήμμα σε σχέση με τη μητέρα της...

—Συνάντησες την Εσμέ, Χριστίνα; —Νομίζω πως συναντηθήκαμε! Και με βοήθησε πολύ και ο Προκόπης. Πάντως, σήμερα έχουμε την «πολυτέλεια» να μπορούμε να μην αφήσουμε τον άνθρωπο που αγαπάμε...

—Ισορροπεί, λοιπόν, μεταξύ της αγάπης για τη μάνα της και για τον έρωτά της με τον Δρόσο...

—ΧΡΙΣΤΙΝΑ: Φυσικά, και ο Δρόσος αντιμετωπίζει μεγάλο πρόβλημα, και εκείνος έχει να διαχειριστεί τις αντιδράσεις του περιγύρου του. —ΠΡΟΚΟΠΗΣ: Και ο Δρόσος έχει τα διλήμματά του. Έχει να διαχειριστεί την ελευθερία της πατρίδας του, που είναι κάτι όμορφο, δυστυχώς είναι εύκολο σήμερα τα πράγματα να πάνε στον ψευδοπατριωτισμό, αλλά δεν είναι έτσι. Αυτό

«Και σήμερα, αν εγώ ερωτευτώ έναν μουσουλμάνο, πολλός κόσμος θα νιώσει άβολα, θα το θεωρήσει κάτι που στέκεται μακριά από τα πιστεύω του... οπότε θεωρώ ότι αφορούν ακόμα τα ζητήματα που θέτει ο Περεισιάδης στο έργο του» λέει η Χριστίνα Παπαδοπούλου, η οποία ενσαρκώνει την Εσμέ.

«Θελήσαμε να φτάσουμε στο μεδούλι του έργου, που είναι η συνύπαρξη αυτών των δύο ανθρώπων που θέλουν να ζήσουν ελεύθερα, να ερωτευτούν ελεύθερα. Να υπάρχουν εν ολίγοις μέσα σε μία κοινωνία που τους θέλει χώρια» λέει ο Προκόπης Αγαθοκλέους που έχει τον ρόλο του Δρόσου.

που διακυβεύεται είναι η ελευθερία της πατρίδας του Δρόσου και η προσωπική του ελευθερία να ερωτευτεί όποια θέλει.

—Η στάση του Δρόσου φαίνεται λογική για το συγκεκριμένο του 19ου αιώνα, σήμερα;

—ΠΡΟΚΟΠΗΣ: Γνωρίζω οικογένειες στην Κύπρο όπου ο Δρόσος θα είχε πρόβλημα. Το θέμα της θρησκείας, που για μένα κακώς, πολλές φορές δημιουργεί πρόβλη-

μα. Σήμερα, το δίλημμα θα ήταν ότι κάποιοι θα ήθελαν να προσπεράσουν τα εμπόδια που τυγχόν φέρνουν οι θρησκείες και να προσπαθήσουν να τα ξεπεράσουν, και στην αντίπερα όχθη, άλλοι να το δουν ως ευκαιρία να δημιουργηθούν περισσότεροι χριστιανοί ή μουσουλμάνοι. Εμείς σίγουρα δεν επιδιώκουμε το δεύτερο, εμείς θέλουμε μια κοινωνία ελεύθερη.

—ΧΡΙΣΤΙΝΑ: Θα κατακρινόταν ο Δρόσος και σήμερα.

—Ποιο είναι το τίμημα του έρωτα στην Εσμέ;

—ΧΡΙΣΤΙΝΑ: Η Εσμέ χάνει τα πάντα, νιώθω ότι ίσως και να μη λυτρώνεται κιόλας...

—ΠΡΟΚΟΠΗΣ: Είναι γενναία, βέβαια...

—Σας πέρασε από το μυαλό ότι με αυτό το έργο μπορεί να κατακριθείτε; Θα πουν κάποιοι ότι τονίζε-ται η ελληνικότητα...

—ΠΡΟΚΟΠΗΣ: Ναι, φυσικά μάς πέρασε και γι' αυτό και έγιναν κάποιες αναγκαίες αφαιρέσεις. Δεν ανεβαίνει το έργο για να ικανοποιήσει κανέναν. Όπως το ανεβάζουμε σήμερα, ούτε τους Κύπριους θέλουμε να εξυμνήσουμε, ούτε τους Έλληνες, αλλά να μιλήσουμε για κάτι πανανθρώπινο, που αφορά όλο τον κόσμο, τον έρωτα, την ελευθερία... Δεν θα είχε πρόβλημα μία Παλαιστίνη με έναν Ισραηλινό, ή μία Κροατίσση με έναν Βόσνιο; Θα είχαν.

—ΧΡΙΣΤΙΝΑ: Υπήρξαν και θα υπάρχουν αντιδράσεις και σχόλια, γιατί το έργο είναι ιδιαίτερο...

«Εσμέ», ΘΟΚ, Αμφιθέατρο Μακαρίου Γ', 24-26 Ιουνίου, 31 Ιουλίου, 3-4 Αυγούστου, 21.00. Τον Ιούλιο θα ακολουθήσουν παραστάσεις σε Δερύνεια, Λεμεσό και Λάρνακα.

“

Σήμερα έχουμε την «πολυτέλεια» να μπορούμε να μην αφήσουμε τον άνθρωπο που αγαπάμε...

“

Αυτό που διακυβεύεται είναι η ελευθερία της πατρίδας του Δρόσου και η προσωπική του ελευθερία να ερωτευτεί όποια θέλει.

Η ελευθερία μας πάσχει

—Σήμερα είμαστε πραγματικά ελεύθεροι;

—ΧΡΙΣΤΙΝΑ: Μας κάνουν να πιστεύουμε ότι είμαστε, αλλά νομίζω ότι δεν είμαστε σε πολλά σημεία, έχουμε πολύ δρόμο ακόμα ως κοινωνία για να πούμε ότι είμαστε ελεύθεροι...

—ΠΡΟΚΟΠΗΣ: Πάσχει αρκετά η ελευθερία μας και σήμερα. Είμαστε εγκλωβισμένοι ακόμα σε πάρα πολλά στεγανά και φαίνεται από τον τρόπο που πολλές φορές καλούμαστε να τοποθετηθούμε. Θα ήταν ψέμα —νομίζω— αν λέγαμε ότι είμαστε ελεύθεροι.

—Παλεύουμε για την ελευθερία μας σήμερα αρκετά;

—ΧΡΙΣΤΙΝΑ: Όχι, πολύ εύκολα συμβιβάζομαστε, ειδικά εμείς οι πιο νέοι, λέμε συχνά «έτσι είναι ο κόσμος, δεν θα αλλάξει τίποτα, δεν θα πάω να ψηφίσω», τα λέμε πολύ εύκολα αυτά τα λόγια...

—ΠΡΟΚΟΠΗΣ: Συμφωνώ απόλυτα με τη Χριστίνα. Ο τρόπος, για παράδειγμα, που συμπεριφερόμαστε στο περιβάλλον δηλώνει άτομα ελεύθερα, για να επιστρέψω στην προηγούμενη ερώτησή σου; Όχι! Για εμένα η φύση είναι η απόλυτη ελευθερία, η επαφή με αυτή και ο σεβασμός προς αυτή υποδηλώνουν ένα άτομο ελεύθερο. Αν, λοιπόν, κρίνω τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφερόμαστε στη φύση, νομίζω ότι έχουμε πολύ δρόμο μπροστά μας!

—Τι θα θέλατε να πάρει ο θεατής φεύγοντας από το θέατρο μετά την παράσταση;

—ΠΡΟΚΟΠΗΣ: Όση περισσότερη ελευθερία μπορεί σε όλα τα επίπεδα. Θα ήθελα ο θεατής να φύγει από το θέατρο και να σκεφτεί πού συμπεριφέρεται δογματικά, και πού οι ιδέες και το μυαλό του δημιουργούν στεγανά, που δεν τον αφήνουν να συνυπάρξει με οποιονδήποτε άλλον άνθρωπο σε αυτό τον πλανήτη. Το ζητούμενο, άλλωστε, είναι αυτό, ελεύθερα να αποφασίζω για το σώμα μου, το πνεύμα μου και τα συναισθήματά μου.

—ΧΡΙΣΤΙΝΑ: Να φύγει ο θεατής και να μη φοβάται, να δει ότι μπορεί να σταθεί στα πόδια του, ότι μπορεί να βάζει τα όριά του και να δει ότι μπορεί να ζει όπως θέλει να ζει και όλα τα υπόλοιπα περισσεύουν.

Ο δύσκολος δρόμος προς τη γυναικεία χειραφέτηση

Από την Ζακυνθινή πρώτη Ελληνίδα
πεζογράφο, στην Ιζαμπέλ Αλιέντε

ΙΖΑΜΠΕΛ ΑΛΙΕΝΤΕ
Οι γυναίκες της ψυχής μου
πρωλ. Σώτη Τριανταφύλλου
μτφρ. Αγγελική Βασιλάκου
εκδ. Ψυχογιός, σελ. 216

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΜΟΥΤΖΑΝ - ΜΑΡΤΙΝΕΓΚΟΥ
Αυτοβιογραφία
Εισ. Κατερίνα Σχινά
εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 156

Της **ΜΑΡΙΑΛΕΝΑΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Η ιστορία των γυναικών μέσα στον χρόνο δείχνει να διατηρεί ένα κοινό νήμα μέσα στους αιώνες. Από τη στενή παραδοσιακή, πατριαρχική κοινωνία των προηγούμενων αιώνων, μέχρι και σήμερα, οι μάχες συνεχίζουν να δίνονται. Από τη μια, υπάρχει η γυναίκα της Δύσης που διατηρεί το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση, αλλά παλεύει ακόμα με τα εσωτερικά της φαντάσματα, από την άλλη η γυναίκα στον υπόλοιπο κόσμο βρίσκεται ακόμα σε δεινή, εξαρτημένη και επιεισιδούμενη κατάσταση. Πολλές φορές διαβάζοντας πληροφορίες από την προσωπική ζωή γυναικών και τη μάχη που δίνουν για να μάθουν γράμματα, ή να τομήσουν να

κρηφαστούν μέσω των τεχνών και των γραμμάτων, έχει κάποιους την αίσθηση ότι πέρα από τα ονόματα και τις χώρες προέλευσης, ακόμα και την εποχή, το αίσθημα που τις διακατέχει είναι κοινό. Δεν είναι λίγες αυτές που μας πρόσφεραν με τμήμα τη ζωή τους το πνεύμα τους: Εμίλι Ντίκινσον, Βιρτζίνια Γουλς, Σύλβια Πλάθ και πολλές άλλες, αυτές άνοιξαν τον δρόμο. Σχεδόν τριάντα χρόνια πριν από την Εμίλι Ντίκινσον, το 1801 γεννήθηκε στη Ζάκυνθο η Ελισάβετ Μουτζάν, μετέπειτα Μαρτινέγκου. Κορη αριστοκρατικής γενιάς, νιώθει από την πρώτη της εμφάνιση να είναι με ασφυκτική μέσα στον στενό κορσέ της προδιαγεγραμμένης ζωής των γυναικών της εποχής και του τόπου της. Οι γυναικες κυριολεκτικά ζούσαν στη σκιά, διότι τους απαγορεύονταν η συμμετοχή σε οποιαδήποτε έκφραση και κοινωνική δραστηριότητα. Ο στόχος ήταν η δημιουργία οικογένειας και η αναπαραγωγή της σιωπής. Εκείνη να πίνει τον εαυτό της, όπως τον περιγράφει στη σπάνια σωζόμενη από τη μετέπειτα ολική καταστροφή που συνέβη στη Ζάκυνθο αυτοβιογραφία της, να θέλει να μορφωθεί. Διηγή

όσο πολύ για τα γράμματα και για την προσωπική έκφραση, όπου η ζωή χωρίς αυτά, φαίνεται μάταιη. Μέσα από την εσωτερική της, ψυχική διαπραγμάτευση, φτάνει στο σημείο, όπως ακριβώς και η Αμερική κανίδια ποιήτρια Ντίκινσον, να θέλει να επιλέξει την κρυφή ζωή, τον μοναχικό βίο, αντί της μάχης με την κοινωνία που αισθάνεται ότι πρέπει να δώσει. Αντί του γάμου και των παιδιών, η Μουτζάν θεωρείται μια ήσυχη μοναστήρι ζωή, μια απομακρυσμένη ζωή μέσα σε ένα μοναστήρι, όπου οι απαιτήσεις της κοινωνίας θα είναι ελάχιστες προς αυτήν, και έτσι θα μπορεί να αποσυνθίσει στο έργο της ζωής της, στα γράμματα και στη συγγραφή. «Αν επιθυμώ να πλησιάσω τα ωφέλιμα, είναι ωστό να πάω σε κάποιο αναχωρητήριο. Αλλά κανένας δεν μπορεί να ζήσει ευτυχισμένος στον κόσμο, γιατί δεν μπορεί να 'ναι ποτέ ευχαριστημένος από τη μοίρα του (και μάλλον μια γυναίκα)». Με ψυχική κατανόηση και κοφτερή ματιά, αντιλαμβάνεται τον πυρήνα του προβλήματος της γυναικείας χειραφέτησης. Η σχέση της γυναίκας με το περιβάλλον είναι πάντοτε μια σχέση υποτελής

και εξαρτημένη και για αυτό δεν της δίνεται η δυνατότητα της πλήρους χειραφέτησης. Οι ικανοποιήσεις προέρχονται από τη ζωή της οικογένειας και των παιδιών και έτσι ο εαυτός μπαίνει πάντοτε σε δεύτερη μοίρα. Η Ζακυνθινή πρώτη Ελληνίδα πεζογράφος το 1832 πεθαίνει, αφού έχει μόλις γεννηθεί έναν γιο. Η επιθυμία της να παραμείνει μόνη και ζωντανή για να αφοσιωθεί στα γράμματα δεν επιτετεύχθη. Υποκόβοντας τις επιθυμίες της οικογένειας, πατρευτική και έχασε τη ζωή της στη γέννα. Η «Αυτοβιογραφία» που μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Μεταίχμιο είναι ένα σημαντικό σωζόμενο κείμενο που τοποθετεί την απαρχή του φεμινισμού και της γυναικείας χειραφέτησης στη χώρα μας σε μια παράλληλη αφήγηση με την Ελληνική Επανάσταση, τον αγώνα της εθνικής χειραφέτησης.

Το 1942 γεννιέται ένα μικροκαμωμένο μελαχρινό κορίτσι στο Περόλι. Πολύ μακριά από την Ελλάδα χρονικά και γεωγραφικά, το κορίτσι αυτό θα γίνει μεγαλώνοντας μία από τις πιο αγαπημένες συγγραφείς στη χώρα μας και φυσικά στον κόσμο. Είναι η Ζαμπέλη Αλιέντε. Η συγγρα-

φάας του «Πιπτιού των Πνευμάτων», της «Εύας Λούνα», κ.ά. σήμερα κοι- ντεύει τα 80 τςς έτη. Χρόσδ αυτὸν ταυτὸχρονα με τὴν «Αυτοβιογραφία» τῆς Μουτζάν, οἱ εκδόσεις Ψυχολογὶς κυκλὸφορῶσαν το ποσ αυτοβιογραφικὸ βιβλίὸ τῆς Αλιέντε, με τίτλο «Οἱ γυναῖκες τῆς ψυχῆς μου».

«Δεν υπερβάλλω ὅταν λέω πὼς υπήρξα φεμινίστρια ἀπὸ τὸ νηπιαγωγείο», γράφει ἡ Αλιέντε ξεκινώντας το γοστευτικὸ ταξίδι τῆς ζωῆς τῆς μέσα ἀπὸ αὐτὸ τὸ βιβλίο. Γράφει ὅτι ἄλλες γυναῖκες πολὺ πριν ἀπὸ αὐτὴν ἔδωσαν τὴ ζωὴ τους, πῆλρῶσαν με αἷμα τὸν ἀγῶνα τους γιὰ τὴν προ- σωπικὴ χειραφέτηση, «δεν νιώθω λοιπὸν τὴν ἀνάγκη να εἴμαστε φεμινίστριες, γιὰτὸ φεμινισμὸς ἦταν πῖσῳ μας». Ἀλλὰ ὅπως κατανοοῦμε ἀκόμα καὶ σῆμερα, καμὴ μάχη δεν πῆγε χαμένη ἀλλὰ καμὴ μάχη δεν εἶναι ἀπὸλυτα κερδισμένη ὅταν μιλά- με γιὰ τὴν οριακὴ πλειονότητα τὸν πλανήτη, ἡ ὁποία ἀκόμα καὶ σῆμε- ρα ἀντιμετωπίζεται σε πολλὰ σημεία τοῦ χάρτη ὡς μειονότητα. Ἡ Αλιέντε σε ἀντίθεση με τὴ Μουτζάν βρῆκε το ὑπόβαθρο γιὰ να μὴ ονειρεῦε- ται τὴ δημιουργικὴ ζωὴ ἔξω ἀπὸ τὴν κοινωνία. Ἐξῆς καὶ μπόρεσε να δρε-

φι τους καρπούς των γυναικών πριν από αυτή, όπως ήταν η Μουτζάν. Από ωρίς έδινε μάχες να επιβληθεί στο επίσης καταπιεστικό περιβάλλον της Χιλής, σπούδασε, ταξίδεψε, εργάστηκε, κέρδιζε τα δικά της χρήματα, ερωτεύτηκε, παντρεύτηκε, έκανε δυο παιδιά, έγραφε βιβλία, αναριθμούα βιβλία, ξαναπαντρεύτηκε, βραβεύτηκε κ.ο.κ. Εζησε και ζει μία από τις πιο πλούσιες και ζηλευτές ζωές γυναικών, όχι άκοπα, όχι χωρίς πόνο. Το «Οι γυναίκες της ψυχής μου» είναι η ζωντανή κατάθεση του γενναίου και ανάλαφρου πνεύματός της. Είναι ένας καθρέφτης για όσα τολμήσε, ρίσκαρε, για όσα νόσσε, για όσα την έκαναν να τσακίσει και να ξανασηκωθεί. Το σημαντικό για τις γυναίκες συγγραφείς, όπως είναι και η πρωτοπόρος Ζακυνθινή και η καταξιωμένη διεθνής Αλιέντε, είναι ότι όταν γράφουν για εκείνες, δεν γράφουν για εκείνες. Γράφουν δίνοντας φωνή σε όλες τις γυναίκες που ακόμα και σήμερα παλεύουν σε σκληρά αυταρχικά περιβάλλοντα ενός πατριαρχικού, καταπιεστικού κόσμου αλλά και σε όλες εμάς, που καταμετρώσαμε από τις εσωτερικευμένες πατριαρχικές νοουήσεις.

Μαρί-Ντενίζ Βιγιέρ, πορτρέτο (λεπτομέρεια) της Σαρλότ ντε Βαλ Ονς, ελαιογραφία του 1801.

Η Ελισάβετ Μουτζάν-Μαρτινέγκου έζησε σε χρόνια που καθήκον της γυναίκας ήταν η δημιουργία οικογένειας και η αναπαραγωγή της σιωπής.

Ένας καθρέφτης για όσα τόλμησε, ρίσκαρε, για όσα πόνεσε η Αλιέντε.

Rialto
open air

Θερινό Σινεμά 2021 Summer Cinema

30/6 Vif-argent / Burning Ghost

Γαλλία France 2019, 104'
Ρομαντικό δράμα Romantic drama

Τετάρτη | Wednesday

21/7 Μικρό Έγκλημα Small Crime

Κύπρος, Ελλάδα Cyprus, Greece
2008', 84', Κωμωδία Comedy

Τετάρτη | Wednesday

25/6 Notre Dame

Γαλλία France 2019, 88'
Κωμωδία Comedy

Παρασκευή | Friday

28/6 Felicità

Γαλλία France 2020, 81'
Κωμωδία, δράμα Comedy, drama

Δευτέρα | Monday

7/7 Τα Μαγικά Φασόλια The Magic Beans

Κύπρος Cyprus 2015, 101'
Κωμωδία Comedy

Τετάρτη | Wednesday

13/7 Τρία Υπέροχα Κορίτσια Three Perfect Daughters

Ιταλία Italy 2020, 96'
Κωμωδία Comedy

Τρίτη | Tuesday

28/7 Το Αριστούργημα My Masterpiece

Αργεντινή Argentina 2018, 100'
Κωμωδία Comedy

Τετάρτη | Wednesday

Υπότιτλοι Subtitles: Ελληνικοί, Αγγλικοί Greek, English

@Χώρος Στάθμευσης ΣΕΚ (πίσω από Ριάλτο)
SEK Parking Place (behind Rialto)

Ώρα Έναρξης Screenings Commence 21:00

Tickets €8

www.rialto.com.cy 77 77 77 45

Σε Συνεργασία In Collaboration with:

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΩΝ

Τεχνική Υποστήριξη Technical Partner:

Χορηγοί Επικοινωνίας Media Sponsors:

leventismuseum.org.cy |

LEDRA PALACE

ΕΚΘΕΣΗ / EXHIBITION

01.06 - 31.10 2021

ΧΟΡΕΥΟΝΤΑΣ ΣΕ ΜΙΑ ΓΡΑΜΜΗ
/ DANCING ON THE LINE

ΑΙΘΟΥΣΑ ΠΡΟΣΩΡΙΝΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ
 Ώρες λειτουργίας: Τρίτη-Κυριακή, 10:00-16:30

Λεβέντειο
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ

Λεβέντειο
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

CYENS
CENTRE OF EXCELLENCE

ΧΟΡΗΓΟΙ

Το έργο έχει λάβει χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα για την Έρευνα και την Καινοτομία (H2020) της Ε.Ε. βάσει της συμφωνίας επιχορήγησης No. 739578.

PIK

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

**Ledra Palace
Hotels Plc**

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**Δήμος Λευκωσίας
Nicosia Municipality**

**Τεχνολογικό
Πανεπιστήμιο
Κύπρου**

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΕΜΠΡΙΤΖ Ανθρώπινη επαφή

Πρωτότυπη σε θεματολογία είναι η πολυσυλλεκτική έκθεση που παρουσιάζεται στο Μουσείο Φιτζγουίλιαμ. Με τίτλο «Ανθρώπινη επαφή», η έκθεση επιλέγει έργα τέχνης διαχρονικά και διαπολιτισμικά, καλύπτοντας 4.000 χρόνια πολιτισμού, για να καταδείξει την ανάγκη και την επιθυμία του ανθρώπου να επικοινωνήσει συναισθήματα. Έχει ως πρώτη ύλη το σώμα και την ανατομία, αναδεικνύοντας το ανθρώπινο άγγιγμα σε συνδυαστικό στοιχείο όλων των εκθεμάτων.

ΛΟΝΔΙΝΟ Το Παβίλιον

Η γκαλερί Σέρπενταϊν μέσα στους κήπους του Κένσινγκτον έχει αναγάγει σε παράδοση τον ετήσιο, θερινό, σχεδιασμό ενός νέου περιπτέρου, που κάθε φορά υπογράφει διαφορετικό αρχιτεκτονικό γραφείο. Το φετινό περίπτερο, γνωστό ως Παβίλιον της Σέρπενταϊν, το υπογράφει το γραφείο Counterspace, με έδρα το Γιοχάνεσμπουργκ, με επικεφαλής την 30χρονη Σουμάγια Βάλι, τη νεαρότερη αρχιτέκτονα που συμμετέχει σε αυτόν τον λονδρέζικο θεσμό.

ΘΟΥΡΙΓΓΙΑ Έδρα του Μπάουχαους

Το γερμανικό ομόσπονδο κρατίδιο της Θουριγγίας προτίθεται να υποβάλει αίτημα ώστε να αποτελέσει την έδρα της νέας πρωτοβουλίας «Το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους» που εξήγγειλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σκοπός της πρωτοβουλίας είναι η προώθηση πράσινης και φιλικής στο περιβάλλον αρχιτεκτονικής, βιώσιμης και αισθητικά ικανοποιητικής. Καθώς η Θουριγγία είναι η γενέτειρα του πρωτότυπου Μπάουχαους, διεκδικεί να επωφεληθεί από τον νέο θεσμό της Ε.Ε.

ΜΑΔΡΙΤΗ Νέο απόκτημα

Το φημισμένο Μουσείο Πράδο ανακίνησε την απόκτηση ενός έργου του Αλόνσο Κάνο (1601-1667) με θέμα τη θεά Ηρα. Το έργο είχε πρωτοεκτεθεί στο Πράδο το 1997. Αποκτήθηκε μαζί με ένα σχέδιο γυναικείου γυμνού του ίδιου καλλιτέχνη, που δείχνει τη σχέση του με τη μελέτη των μυθολογικών θεμάτων που ήταν διαδεδομένα στη διάρκεια του 17ου αιώνα. Το έργο απεικονίζει την Ηρα σε ολόσωμη όρθια θέση με διάδημα, σκήπτρο και ένα παγώνι.

ΑΜΒΟΥΡΓΟ Μνημείο Μπίσμαρκ

Το γραντένιο, μοντερνιστικό για την εποχή του, μνημείο για τον Μπίσμαρκ προκαλεί πολλές εντάσεις στο Αμβούργο, καθώς υπάρχουν διαφορετικές οπτικές. Το μνημείο έχει αποκατασταθεί, αλλά οι Αρχές αποφάσισαν, προκειμένου να κάμψουν και τις αντιδράσεις, να δημιουργήσουν εργαστήρια με καλλιτέχνες, κυρίως από την Αφρική, ώστε να δουλέψουν πάνω σε εναλλακτικές εκδοχές του. Τα έργα που θα διακριθούν θα εκτεθούν. Το μνημείο του Μπίσμαρκ στήθηκε το 1906.

Το νέο Εθνικό Μουσείο της Νορβηγίας θα ανοίξει τις πύλες του σε ένα χρόνο, στις 11 Ιουνίου 2022.

Η ανάδυση του Οσλο ως πόλης του πολιτισμού

Επί σειράν ετών, το Οσλο μεταμορφώνεται. Από μια πόλη χωρίς πολλά αξιοθέατα και λιγότερη γοητεία από τη Στοκχόλμη ή το Άμστερνταμ, η πρωτεύουσα της Νορβηγίας παραδίδει το ένα έργο πολιτισμού μετά το άλλο, μεταμορφώνει το διεθνές προφίλ της, κερδίζει σε κύρος και προσελκύει επενδύσεις και επισκέπτες. Το νέο Εθνικό Μουσείο της Νορβηγίας θα ανοίξει τις πύλες του σε ένα χρόνο, στις 11 Ιουνίου 2022, και προστίθεται σε μια ήδη ικανή και θαυμαστή πολιτιστική υποδομή της πόλης στο παράκτιο μέτω-

πο, με την Όπερα και το Μουσείο Εντβαρντ Μουνκ. Το νέο μουσείο είναι το μεγαλύτερο στο είδος του στη βόρεια Ευρώπη και αποτελεί μια παρακαταθήκη για τους εθνικούς θησαυρούς της Νορβηγίας, σε ζωγραφική, γλυπτική, αρχιτεκτονική και ντιζάιν με πάνω από 5.000 εκθέματα σε 90 αίθουσες, που απλώνονται σε δύο ορόφους. Το χρονικό εύρος ακολουθεί όλη την ιστορία του πολιτισμού στη χώρα, από τις απαρχές έως σήμερα. Θαυμαστά τοποθετημένο στο λιμάνι, το μουσείο προσφέρει εξαι-

ρεττη θέα από το καφέ - εστιατόριο στο ρουφ γκάρντεν όσο και από τη διάφανη επιμήκη αίθουσα περιοδικών εκθέσεων που στεφανώνει το οικοδομικό συγκρότημα. Περιλαμβάνει επίσης μια εντυπωσιακή σε βάθος τίτλων βιβλιοθήκη εξεδικευμένη σε βιβλία τέχνης - η μεγαλύτερη στις σκανδιναβικές χώρες. Το Εθνικό Μουσείο της Νορβηγίας είναι έργο των Γερμανών αρχιτεκτόνων Kleihues + Schuwerk και χτίστηκε με την επίβλεψη του νορβηγικού κράτους. Το σκεπτικό των μελετητών αναφέρει πως το κτίριο

χτίστηκε με την προοπτική της ανθεκτικότητας στον χρόνο, προορισμένο συνεπώς να επιζήσει για αιώνες. Γι' αυτό επελέγησαν υλικά που γερνούν όμορφα και με αξιοπρέπεια, όπως ξύλο βελανιδιάς, ορείχαλκος και μάρμαρο. Η πρόσοψη είναι επενδεδυμένη με νορβηγικό σκιστόλιθο. Το περιβαλλοντικό του αποτύπωμα έχει μειωθεί στο ελάχιστο δυνατό. Τα εκθέματα θα συνδυάζονται και δεν θα χωρίζονται με αυστηρή χρονολογική σειρά. Οι συλλογές περιλαμβάνουν 400.000 έργα, από μεσαιωνικές ταπισερί έως

ενοιοιολογικά έργα της εποχής μας. Θα υπάρχει ειδική αίθουσα για τον Εντβαρντ Μουνκ και την «Κραυγή», και τοπογραφίες του 19ου αιώνα μέχρι φορέματα της βασιλικής οικογένειας και αρχιτεκτονικές δημιουργίες του Sverre Fehn. Παράλληλα, όλη η εμπροσθοφυλακή της νορβηγικής αβάν-γκαρντ θα έχει επίσης θέση. Η πρώτη περιοδική έκθεση στον θαυμαστό και αχανή χώρο στην κορυφή του κτιρίου θα είναι, άλλωστε, αφιερωμένη στην σύγχρονη νορβηγική τέχνη με συμμετοχή 150 καλλιτεχνών.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει **Ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Όταν ο Μαγγελάνος κοίταξε τον ουρανό

«**Κάτι** λιγότερο από 500 χρόνια πριν», γράφει ο Αμερικανός δημοσιογράφος Στίβεν Πετράνεκ, «ο Φερδινάνδος Μαγγελάνος πήρε πέντε μικρά πλοία και κατευθύνθηκε δυτικά, σε θάλασσες και στεριές που δεν είχε δει ποτέ μάτι Ευρωπαίου έως τότε. (...) Ο στόλος μετέφερε προμήθειες για κάνα δυο χρόνια, αλλά ο περίπλους διήρκεσε τρία χρόνια. Όλα τα πλοία, εκτός από ένα, κάηκαν ή καταστράφηκαν, πολλά μέλη του πληρώματος πέθαναν και ο ίδιος ο Μαγγελάνος θανατώθηκε από μια εχθρική φυλή στις Φιλιππίνες».

Μέσα από κάτι τέτοιες τραγωδίες γυρίζει σελίδα ο κόσμος. Αυτή ήταν η αυγή της Εποχής των Ανακαλύψεων, με τον περίφημο γύρο της Γης του Μαγγελάνου, το 1521. Ωστόσο, το βιβλίο του Πετράνεκ δεν είναι για τον Μαγγελάνο. Το απόσπασμα προέρχεται από το φρεσκοτυπωμένο «Πώς θα ζήσουμε

Το όραμα του αποικισμού του Αρν: μετά την κλεισούρα της πανδημίας, το όραμα της εξερεύνησης. ΟΞυγόνο.

στον Αρν». Ο Πετράνεκ είναι πρώην αρχισυντάκτης του φημισμένου περιοδικού Discover κι έχει στο ενεργητικό του μια ομιλία στο TED, με τίτλο «Οκτώ τρόποι για να έρθει το τέλος του κόσμου», η οποία έγινε ανάρπαστη.

Ο Πετράνεκ συγκρίνει την εποχή του Μαγγελάνου με τη δική μας: θεωρεί πως η αποίκηση του Αρν είναι μονόδρομος για πολλούς λόγους. Όμως, και μόνον η ιδέα αποικισμού μιας απέραντης, αφιλόξενης κόκκι-

Το «Πώς θα ζήσουμε στον Αρν» περιλαμβάνει όλα όσα θα θέλαμε να εξομουμε για την επικείμενη αποικισμού στον Κόκκινο Πλανήτη.

νης ερήμου με δηλητηριώδη ατμόσφαιρα μού προκαλεί απανωτούς εφιάλτες. Αλλά ο Πετράνεκ μιλάει για την περίφημη «γαιοποίηση» του Αρν: τη μετατροπή του σε μια δεύτερη Γη.

Το βιβλιαράκι αυτό (εκδ. Key Books, σελ. 140) περιέχει όλα όσα θα θέλατε να ξέρετε για όλο το επιστημονικό, τεχνολογικό, επιχειρηματικό, πολιτικό παιχνίδι πίσω από τον αποικισμό του Αρν, κυρίως όμως έχει κάτι οραματικό: μετά την κλεισούρα της πανδημίας, το όραμα της εξερεύνησης. ΟΞυγόνο.

Ο νους μου επιστρέφει στον Μαγγελάνο. Πλέοντας στις νότες θάλασσες το 1521, παρατηρούσε δύο λαμπρά ουράνια σώματα τις νύχτες από το κατάστρωμα του πλοίου.

Τα δύο αυτά ουράνια σώματα είναι γνωστά σήμερα ως Νέφη του Μαγγελάνου. Δύο μικροί ανώμαλοι γαλαξίες, το Μέγα Νέφος και

το Μικρό Νέφος του Μαγγελάνου. Νεαρότεροι σε ηλικία από τον γαλαξία μας, είναι μέλη της τοπικής ομάδας γαλαξιών και οι πλησιέστεροι στη Γη γαλαξίες που είναι ορατοί με γυμνό μάτι, όπως κι εκείνος της Ανδρομέδας. Απέχουν 168.000 έτη φωτός από τον πλανήτη μας. Σε αντίθεση όμως με τον γαλαξία της Ανδρομέδας, τα Νέφη του Μαγγελάνου δεν είναι ορατά από το βόρειο ημισφαίριο.

Ίσως ο Μαγγελάνος να είναι το απόλυτο σύμβολο του πνεύματος της εξερεύνησης: διέσχισε πρώτος όλους τους μεσημβρινούς της Γης και, κατά κάποιον τρόπο, έφτασε ως τα αστέρια. Ποτέ άλλοτε θάλασσα και ουρανός δεν ενώθηκαν μέσα από τέτοια αρμονική ισορροπία, μια σύζευξη μακρινών και φαινομενικά ανόμιων στοιχείων που κατά κανόνα μάς παρέχει μόνον η ποίηση.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ

Ωκεανός ανέχειας, βίας, αντοχής και αισιοδοξίας

«**Α**ν, συγκρινόμενη με την ιστορία του πλανήτη μας, η ζωή ενός ατόμου είναι τόσο σύντομη, ένα βλεφάρισμα όπως λένε, τότε το να είσαι υπέροχος, έστω και από την ημέρα που θα γεννηθείς έως την ημέρα που θα πεθάνεις, σημαίνει ότι είσαι υπέροχος μόνο πρόσκαιρα». Ο Οσιαν Βουόνγκ, όμως, μέσα από τις λέξεις, τις σελίδες και την αλήθεια που αναβλύζει από αυτές, διεκδικεί να γίνει με το βιβλίο του («Στη γη είμαστε πρόσκαιρα υπέροχοι», μτφρ. Εφρ Φρυδά, εκδ. Gutenberg) μόνιμα εκθαμβωτικός στα μάτια, στο μυαλό, στην ψυχή μας. Και το πετυχαίνει. Προσπαθεί να πιστέψει ο ίδιος και να πείσει κι εμάς, ότι η καταστροφή δεν είναι απαραίτητη για την τέχνη. Μπορεί όμως να γίνει τέχνη.

Οφείλει το όνομά του, Οσιαν (ωκεανός), στην επιλογή της μαμάς του. Αρχικά ήθελε να τον βγάλει «ακτή», φτάνοντας επιτέλους σε μια ασφαλή ακτή μετά τη φυγή από το Βιετνάμ, η συνήκηση όμως της λέξης με το «σκύλα» στα αγγλικά, την κάνει να τον ονομάσει ωκεανό. Ωκεανό σκέψεων, αντοχής, καρτερίας, βίας, υπομονής, μυστικότητας· ωκεανό βούλησης, γενναιότητας, ευγένειας, τρυφερότητας, αισιοδοξίας, κατάφασης στη ζωή.

Ο συγγραφέας κοντά στα τριάντα του χρόνια αρχίζει να γράφει στη μαμά του. Εκείνη δεν πρόκειται ποτέ να διαβάσει όσα της γράφει, όχι μόνο γιατί πεθαίνει λίγες εβδομάδες μετά την ολοκλήρωση του βιβλίου, αλλά γιατί είναι αγράμματη, ένα παιδί της βίας του Βιετνάμ που δεν πήγε σχολείο, μια βόμβα, όταν ήταν πέντε χρονών, το έκανε μπροστά στα μάτια της κομμάτια.

Ο ίδιος ο Βουόνγκ θα μάθει να γράφει και να διαβάει στα έντεκά του. Στα δεκαπέντε του θα αρχίσει να ανακαλύπτει τη σεξουαλικότητα του, να αγαπά τον Τρέβορ –θα τον χάσει λίγα χρόνια αργότερα από υπερβολική δόση–, να μπαίνει πιο βαθιά στο περιθώριο που ήδη είχε ορίσει η προέλευση, η φυλή του, η ανυπαρξία του πατέρα του, η σχιζοφρένεια της γιαγιάς του, η μετατραυματική αστάθεια της μαμάς του, η ανέχεια, τα ναρκωτικά, η βία έξω από το σπίτι του και μέσα σ’ αυτό.

Γιατί το μικρό αυτό παιδί, η μαμά του το χτυπάει. Όπως τη χτυ-

Ο Οσιαν Βουόνγκ, μέσα από τις λέξεις, τις σελίδες και την αλήθεια που αναβλύζει από αυτές διεκδικεί να γίνει με το βιβλίο του, «Στη γη είμαστε πρόσκαιρα υπέροχοι», μόνιμα εκθαμβωτικός στα μάτια, στο μυαλό, στην ψυχή μας.

Ο Οσιαν Βουόνγκ προσπαθεί να πιστέψει ο ίδιος και να πείσει κι εμάς ότι η καταστροφή δεν είναι απαραίτητη για την τέχνη. Μπορεί όμως να γίνει τέχνη.

πούσε κι εκείνη ο άντρας της. Ένα γαϊτανάκι απόγνωσης και φόβου, με μόνο αντίδοτο, μοναδική συμβουλή, να παραμένει ο γιος της αόρατος. Πιεσμένη από τη ζωή της, την αγωνία, τις μνήμες, την κούραση, την ευθύνη, τις ατελείωτες συγγνώμες που ξεστομίζει κάθε μέρα στην ξένη χώρα, συγγνώμη που ζει, που υπάρχει, που ανασαίνει, ξεσπά στον πιο μικρό, πιο απροστάτευτο, πιο λατρεμένο της.

Όσο αποκρουστικά κι αν είναι όλα όσα περιγράφει ο Βουόνγκ, δεν μπορούν να ακυρώσουν τις λέξεις του και τη γλώσσα του, που κελαρύζει ρέουσα, αληθινή, ποιητική, περιπαικτική, πανίσχυρη. Τα βιετναμέζικα ως τονική γλώσσα τον καθοδηγούν ακόμη κι όταν γράφει

αγγλικά. Δεν υπάρχει φόβος στη γραφή του. Δεν κρύβει, δεν ωραιοποιεί, δεν στρογγυλεύει, εκτίθεται απόλυτα, αμετάκλητα, καίρια.

Ο σκοπός του όμως δεν είναι να προκαλέσει τον αναγνώστη. Αν αναγνωρίσει κανείς खुδαιότητα, μπορεί να κλείσει το βιβλίο την ίδια στιγμή. Δεν την αναγνωρίζει όμως. Υπάρχει τόσο ευαισθησία και ενσυναίσθηση σε όσα νιώθει, ζει, εκφράζει και γράφει που αναρωτιέσαι πώς άντεξε. Σπάζοντας τους κανόνες μάλλον, αφού οι κανόνες μπορούν να σε πάνε μόνο σε μέρη γνωστά – κι εκείνος επιθυμούσε το άγνωστο, το νέο, το μέλλον.

Ο Βουόνγκ ζει στο παρόν, αλλά υπάρχει εξαιτίας του παρελθόντος. Τον κατατρύχουν οι μνήμες οι δικές του, της μαμάς του, της γιαγιάς του. Οι μνήμες του πολέμου, της επιβίωσης, της φυγής. Αυτές τις μνήμες, όμως, δεν θέλει να τις μεταφέρει σαν βάρος στους άλλους, θέλει να τις καταγράψει για να φανερώσουν τον τρόπο που επέδρασαν στη ζωή του, στη ζωή όλων όσοι είναι σαν κι εκείνον. Δεν ψάχνει φταιχτες, δεν δημιουργεί εχθρούς, χωρίς να γράφει εν θερμώ μεταφέρει με πρεμία αλλά και φοβερή ένταση όλο τον

πόνο που έζησε, όλη τη στενωχάρια που σώρευσε, αυτή που γιγάντωσε τη βούλησή του να ξεφύγει από όλο αυτό, να γίνει ο πρώτος της γενιάς του που θα σπουδάσει, θα ζήσει εσωτερικά ελεύθερος και ισορροπημένος, θα γίνει σιγά σιγά Αμερικανός.

Η μαμά του στην οποία απευθύνεται περιγράφοντας άγνωστες, αθέατες πλευρές του, τον έχει αποδεχθεί όπως είναι, αποφάσισε να τον κρατήσει στη ζωή της όταν της είπε ποια είναι η δική του σεξουαλική ζωή. Αυτή η αποδοχή δεν είναι όμως αρκετή. Η μαμά του είναι σημείο αναφοράς, όλος ο κόσμος του, η δουλειά, η αποφοίτηση, η βία, η φτώχεια, η ιστορία, περνούν μέσα από εκείνη. Η μαμά του, που πίστευε στη μετεμψύκωση, μπορεί να γεννηθεί κοριτσάκι ξανά, με το ίδιο όνομα, Ρόουζ, κι οι γονείς της να έχουν ένα σπίτι γεμάτο βιβλιοθήκες, να της διαβάζουν βιβλία. Τότε, σ’ εκείνη τη ζωή, στο άλλο μέλλον, μπορεί να βρει αυτό το βιβλίο και να μάθει τι απέγιναν, εκείνη κι ο γιος της κι ίσως να θυμηθεί. Και τότε ίσως να χαμογελάσει με ένα χαμόγελο που δεν θα περιέχει τον χαμό.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΛΑ ΣΟΥΛΤΑΤΟΥ

Η Πέλα Σουλτάτου έχει εκδώσει τα βιβλία «Τα φώτα στο βάθος», «Αν-κόρ», «Ανάποδες στροφές», «Μυ-ΧαΤη ή Το μυστήριο της χαμένης τηλεόρασης». Το πρώτο της βιβλίο δραματοποιήθηκε στο «Από Μπχανής Θέατρο». «Η θάλασσα δεν είναι μπλε» είναι το τελευταίο της βιβλίο από τις εκδόσεις Καστανιώτης.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Στο κομοδίνο ακουμπώ πια ένα μονάχα βιβλίο. Επαψα να διατηρώ στοίβες γιατί η αναγνωστική λαιμαργία σε συνδυασμό με την αγχώδη προδιάθεση δεν συνιστούν καλούς συμβούλους. Αποφάσιζα ένα βιβλίο τη φορά να πάρει τον χώρο και τον χρόνο του, να σεβαστώ και τον άνθρωπο που έκανε τον κόπο να το γράψει. Ο Ετγκαρ Κέρετ με την «Αναποδιά στην άκρη του γαλαξία» κοιμάται πλάι μου, για να απαντήσω και στην ερώτησή σας.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;

Ο Ανταμ Γιουράτσεκ από το «Ο άνθρωπος που περπατούσε ανάποδα» του Πάβελ Κόχουτ, γιατί το διάβασα πολύ πρόσφατα και θέλησα κι εγώ να περπατήσω στο ταβάνι. Ευτυχώς δεν πειραματίστηκα. Γενικά όμως θα προτιμούσα να είμαι ο Σεβέκ, ο κεντρικός χαρακτήρας της Ούρσουλα Λεγκέν στον «Αναρχικό των δύο κό-

σιμων», ώστε να βιώσω την αυτοπία της αταξικής κοινωνίας, να δω τι τρολιές θα μου έβγαιναν.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντας και τεθνεώτες;

Τον Πάουλ Τσελάν. Εκείνος δηλαδή μπορεί να έτρωγε, εγώ θα τον κοιτούσα ενεή και δακρυσιμένη.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Ξεκίνησα να διαβάζω συστηματικά σύγχρονη ελληνική πεζογραφία και έχω πραγματικά εντυπωσιαστεί από την πρωτοτυπία στη μορφή και την ποικιλία στο περιεχόμενο. Είχα αποκοπεί από τη νεοελληνική λογοτεχνία ζώντας πολλά χρόνια στο Λονδίνο κι όταν παλιννόστησα είχα μείνει με την εντύπωση πως δεν ήταν αξιόλογη. Εκανα λάθος.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;

Τα «Ηθικά Νικομάχεια».

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;

Την «Ομήρου Οδύσσεια».

Πώς θα περιγράφατε σε μια πρόταση τον κόσμο της τελευταίας σας συλλογής χωρίς να χρησιμοποιήσετε την έκφραση «φαντασμαγορία μύθων, τεράτων και αποκαλύψεων»;

Αν ήξερα να κάνω τέτοια πράγματα, θα δούλευα στο μάρκετινγκ.

Υπάρχει κάποιο βασικό κοινό θέμα που να ενώνει όλα τα διηγήματα;

Από την ανενπίδοτη επιστολή της Καλυψούς προς τον Δία και ως το ομώνυμο προς τη συλλογή εσχατολογικό πεζογράφημα, θαρρώ όλα διατρέχονται από την ιδέα της αποκάλυψης.

Όταν η θάλασσα δεν είναι μπλε, τι χρώμα είναι;

Στο τελευταίο διήγημα της συλλογής θα βρείτε την απάντηση.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Η Αριστερά, η τρομοκρατία και ο σκοτωμένος «Ατακτος»

ΕΛΕΝΑ ΧΟΥΖΟΥΡΗ
Στη σκοτεινή πλευρά του φεγγαριού
Μια παλιά ιστορία
εκδ. Πατάκης, σελ. 220

Η τρομοκρατία συνιστά τραυματική πτυχή της μεταπολιτευτικής τεσσαρακονταπενταετίας. Βγαίνοντας το 1974 από μακροχρόνια περίοδο πολιτικής ανωμαλίας (μεταξική δικτατορία, Κατοχή, Εμφύλιος, μετεμφυλιακός αυταρχισμός, δικτατορία των συνταγματάρχων) η ελληνική κοινωνία ανέπτυξε με τις δυνάμεις ασφαλείας σχέση στρεβλή. Παρά το γεγονός, έτσι, πως τα τελευταία σαράντα χρόνια η ελληνική αστυνομία υπήρξε σχετικά ήπια (πολύ ηπιότερη σε σύγκριση με αρκετές δυτικοευρωπαϊκές), εξακολούθησε ωστόσο να ταυτίζεται με τον δυνάστη του παρελθόντος – με τη μορφή του καφίε και του βασανιστή.

Αυτό είναι το έδαφος πάνω στο οποίο άνηψε η ελληνική τρομοκρατία έχοντας σωπηρό συμπαραστάτη τμήμα της κοινής γνώμης. Κι ακόμα το γεγονός πως παρά τις καταδικαστικές ανακοινώσεις τους, τα κόμματα της Αριστεράς δεν τήρησαν πάντοτε ξεκάθαρη στάση. Με αποτέλεσμα το υψηλό αγαθό της «ασφάλειας του πολί-

τη» να μην αποτελεί προτεραιότητα και να δεινοπαθεί. Παλεύοντας με ανάγκες, ιδανικά, μύθους και ιδεοληψίες, η ελληνική κοινωνία αγωνίζεται να αντιληφθεί τι της συμβαίνει. Και μαζί της η ελληνική πεζογραφία καθώς μαρτυρά το έργο πλείστων συγγραφέων (Δ. Νόλλας, Αλ. Πανσέληνος, Δ. Μαμαλούκας, Ν. Αναστασέα, Κ. Κατσουλάρης, Λ. Μαυρόπουλος, Ν. Δαββέτας, Χ.Α. Χωμενίδης κ.ά.).

Όπως ο Δημήτρης Νόλλας με τον «Καιρό του καθενός» (2010), στο πέμπτο μυθιστόρημά της «Στη σκοτεινή πλευρά του φεγγαριού», η Έλενα Χουζούρη καταπνάνεται με την κρίσιμη σχέση Αριστεράς και τρομοκρατίας. Βρισκόμαστε στο φθινόπωρο του κρίσιμου 1989, οι αστυνομικές δυνάμεις σκοτώνουν τον εικοσιεπτάχρονο «Ατακτο», ο οποίος βρίσκεται στην παρανομία καθώς τον βαρύνει σειρά κατηγοριών. Μέσα σε ένα καταλυτικό 24ωρο, ο στενός φίλος του αδελφού του δημοσιο-

γράφος Δημήτρης Κ. προσπαθεί να ξετυλίξει το κουβάρι. Τι ακριβώς συνέβη; Ποια ήταν η σχέση του «Ατακτου» με τους τρομοκράτες; Ποια η ψυχολογική συγκρότηση του νεαρού που από μικρός δημιούργησε προβλήματα στην οικογένειά του, και κυρίως στον αδελφό του, πιστό στέλεχος του ΚΚΕ; Ποιες δυναμικές αναπτύχθηκαν μέσα σε αυτή την οικογένεια όπου ο πατέρας υπήρξε στενός σύντροφος του Αρν Βελουκιώτη και μετά την ήττα του Εμφυλίου υπέστη τα πάθη του λινariού;

Με τέχνη η Έλενα Χουζούρη ξετυλίγει την ιστορία της. Μαζί με τον Δημήτρη Κ., ο αναγνώστης αναρωτιέται και περιμένει τα σήματα που παλαιότερα ζωντανός και τώρα νεκρός ο «Ατακτος» στέλνει στον φίλο του αδελφού του (που και αυτός υπήρξε μέλος του ΚΚΕ, κάποια στιγμή όμως ως ανυπάκουος διεγράφη). Το εμβληματικό τραγούδι των Πινκ Φλόιντ «The dark side of

the moon» λειτουργεί ως μοτίβο εκφράζοντας τόσο τον νεαρό παράνομο, όσο και τον Δημήτρη Κ. που ζει στο σκοτάδι όσον αφορά τις ιστορίες, αλλά και τον αδελφό που και αυτός ζει μαύρες στιγμές. Κάποιες απαντήσεις δίνουν οι φωτογραφίες (προνομιακό μυθοπλαστικό μέσο της Ελενας Χουζούρη) και ένα παλαιό σημειωματάριο μέσα από το οποίο ο «Ατακτος» δίνει κάποιες απαντήσεις για τα πώς και τα γιατί. Η πεζογράφος κινείται με μαεστρία, κατορθώνοντας να διατηρεί πολύπλευρες ισορροπίες σε ένα τόσο λεπτό θέμα. Δεδομένου ωστόσο ότι το ζήτημα είναι καυτό, όλοι έχουμε άποψη. Μάπως η σκοτεινή πλευρά του «Ατακτου» θα έπρεπε να διατηρήσει λίγο περισσότερο τις σκιές της (μάπως η σχέση με τον ιδιοκτήτη της μηχανής δεν χρειάζεται); Και δεν θα ήταν η ιστορία δυνατότερη αν περιλάμβανε και τον «δραματικό» ρόλο της αστυνομίας – μηχανισμών καταστολής βεβαίως, αλλά και ανθρώπων που καλούνται να μας προστατεύσουν την ίδια στιγμή που κοινωνικώς απαξιώνονται ολοσχερώς; Αυτές όμως είναι επί μέρους αντιδράσεις απέναντι σε ένα γενναίο μυθιστόρημα που επιχειρεί απαντήσεις σε αυτό που μας καίει πολύ.

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα

Δοκίμια, λευκώματα, βιογραφίες

1 «Οδοιπορικό Θεσσαλονίκης»

του Σάκη Σερέφα (Μεταίχμιο)

2 «Καθαρό σπίτι, καθαρό μυαλό - Οδγός ενός βουδιστή μοναχού»

του Σούκει Ματσουμότο (Πατάκης)

3 «Οι γυναίκες της ψυχής μου»

της Ιζαμπέλ Αλιέντε (Ψυχογιός)

4 «Ημερολόγιο Μόσχας»

του Βάλτερ Μπένγιαμιν (Καστανιώτης)

5 «Noise»

του Daniel Kahneman (Harpercollins)

Αυτή την εβδομάδα

Λογοτεχνία

1 «Ο πόλεμος των φτωχών»

του Ερικ Βυγιάρ (Πόλις)

2 «Μια νύχτα του Αυγούστου»

της Βικτόρια Χίσλοπ (Ψυχογιός)

3 «Όταν κοιμούνται οι φίλοι μου»

του Αύγουστου Κορτώ (Πατάκης)

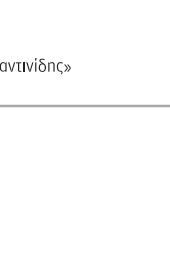
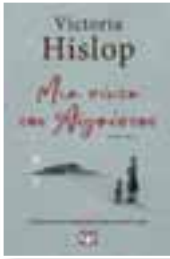
4 «Πράσινο φόρεμα»

της Λένας Μαντά (Ψυχογιός)

5 «They both die at the end»

του Adam Silvera (Simon & Schuster)

• Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από το βιβλιοπωλείο «Κωνσταντίνιδης» (Μητροπόλεως 92, Θεσσαλονίκη)

Τα έργα είναι τα κλειδιά της μνήμης μου

Η Κατερίνα Κοσκινά, επιμελήτρια της έκθεσης «The Tides of the Century», μιλάει στην «Κ» για την τέχνη και όχι μόνο

Συνέντευξη στη **ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ**

Με αφορμή την έκθεση στην Κίνα «The Tides of the Century» με τιωμένη χώρα την Ελλάδα και με τίτλο του ελληνικού περιπτέρου «Θέσις-Αντίθεσις-Σύνθεσις. Στην τροχιά των αλλαγών» όπου εκτίθενται τα έργα 34 Ελλήνων καλλιτεχνών, εκ των οποίων οι τρεις είναι Κύπριοι, ο Θεόδουλος, η Γιούλα Χατζηγεωργίου και ο Stellarc, μιλήσαμε με την επιμελήτρια του ελληνικού περιπτέρου Κατερίνα Κοσκινά. Ξεκινώντας τη διαδικτυακή μας συνέντευξη μέσα στα πρώτα κιόλας λεπτά κατάλαβα ότι αυτή η συνέντευξη θα είναι μια πολύ ξεχωριστή συζήτηση. Με την κα Κοσκινά μιλήσαμε για τη ζωή, για την τέχνη, για τους ανθρώπους, για τις δυσκολίες, αλλά και για την αγάπη και το πάθος για τη δουλειά που επέλεξε να κάνει, μια δουλειά που τη βλέπει ως «Δώρο Θεού», όπως λέει χαρακτηριστικά στην «Κ». Η Ελληνική

““

Η δουλειά έχει να κάνει με τη δουλειά, αυτό που κάνω εγώ το πιστεύω, είναι αυτό που με ευχαριστεί, είναι η ψυχαγωγία μου.

έκθεση φιλοξενείται στο Μουσείο αρ. 6, το οποίο είναι αφιερωμένο εξολοκλήρου στην Ελλάδα.

—Μέσα σε όλα αυτά τα χρόνια της καριέρας σας τι είναι αυτό που ανακαλύψατε για τους καλλιτέχνες;

—Ίσως να ανακάλυψα πιο πολύ πράγματα για εμένα και για τη ζωή πάρα για τους ίδιους τους καλλιτέχνες. Μέσα από τα έργα και τις εκθέσεις, αλλά και την επαφή με τον χώρο, θεσμικό και ιδιωτικό, ανακάλυψα πράγματα για τον κόσμο. Έχω καταθέσει κυριολεκτικά την ψυχή μου σε αυτόν το χώρο, δουλεύω με πάθος, παρατηρώ και διδάσκομαι. Το κίνητρό μου ήταν πάντα το έργο, η δημιουργία του ή έκθεσή του και σε δεύτερη μοίρα το πώς και αν μπορώ να το αποκτήσω. Και εννοώ για τα συλλογή της τράπεζας ή του Μουσείου (π.χ. για την Alpha Bank, το Κρατικό ή το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, όταν εργαζόμουν γι' αυτά). Προσπαθούσα να τα αποκτήσω στην καλύτερη τιμή, αλλά πάντα με μια αμηνανία. Δυσκολεύομαι πάντα ως προς το εμπορικό κομμάτι του έργου. Για εμένα ένα έργο τέχνης δεν έχει αξία εμπορική. Καταλαβαίνω ότι πολλοί έχουν επενδύσει επάνω του, έχουν κερδίσει, έχουν

«Με πολύ καρδιά και πολύ ψυχή, ίσως δεν έχω δώσει πουθενά όπως έχω δώσει στο ΕΜΣΤ, αλλά με απογοήτευση διαρκείας, θα έλεγα, για τον τρόπο που διαχειρίστηκαν και εμένα και την δουλειά μου», περιγράφει η κα. Κοσκινά την εμπειρία της στο ΕΜΣΤ.

στηρίξει προσδοκίες. Και το βρίσκω αναγκαίο για τους καλλιτέχνες και χρήσιμο για τον χώρο της τέχνης, για όλους εμάς, γιατί προσδίδει μια αντικειμενική αξία. Ωστόσο, η δική μου προσέγγιση του έργου τέχνης είναι τελείως διαφορετική. Εάν μπορούσα να γυρίσω τώρα την κάμερα, θα βλέπατε ότι μπροστά μου έχω ένα τοίχο με αναρτημένα έργα. Πέραν αυτών, θα έλεγα ότι στα άλλα συμπεριφέρομαι άκομψα. Άκομψα, με την έννοια ότι πολλά παραμένουν χρόνια ακουμπισμένα στο πάτωμα. Περιμένουν να τελειώσω με τις δουλειές μου... Αστεϊεύομαι, αλλά είναι γεγονός, ότι ταξιδεύω χιλιάδες χιλιόμετρα για να κρεμά-

σω έργα, αλλά τα δικά μου δεν τα βλέπω πια. Δεν με ενοχλεί π.χ. η παρατεταμένη «προσωρινή» εναπόθεσή τους στο πάτωμα. Το δέχτηκα σαν κομμάτι της καθημερινότητάς μου. Όχι ότι μου αρέσει, αλλά δεν έκανα και κάτι... Και μη νομίζετε ότι δεν είναι για μένα πολύτιμα. Τα έργα είναι τα κλειδιά της μνήμης. Είναι ερεθίσματα, αφορμή για να θυμηθώ ή να σκεφτώ κάτι. Ό,τι έχω κάνει στην ζωή μου έχει να κάνει με τα έργα τέχνης και τους καλλιτέχνες. Χρωστάω πολλά σε αυτό. Είμαι πολύ χαρούμενη που κάνω αυτήν τη δουλειά, παρά κάποιες απογοητεύσεις ή διαψεύσεις, και δεν θα ήθελα να κάνω κάτι άλλο.

Δεν τη θεωρώ δουλειά, μπορώ να σας πω ότι δεν τη θεωρώ ούτε λειτουργία. Το κάνω όμως με μια μεγάλη φυσικότητα, είναι αυτό που με εκφράζει, σε αυτό πιστεύω πραγματικά και δυστυχώς ίσως, θα πω ότι είναι αυτό που με χαρακτηρίζει περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο πράγμα στη ζωή μου. Μπορεί να μην ακούγεται ωραίο αυτό που λέω, όμως έχει κυρίως να κάνει με τον τρόπο που προσεγγίζω αυτό που επέλεξα ως επάγγελμα. Το θεωρώ ως δώρο Θεού.

—Τι σας έκανε να ακολουθήσετε τον δρόμο της τέχνης και του πολιτισμού;

—Δεν ήμουν ένα παιδί που είχε ιδιαίτερες κλίσεις σε κάτι. Αυτό που ήθελα όμως πολύ είναι να ταξιδεύω, είχα ένα ενδιαφέρον στις ανθρώπινες συναλλαγές και μια ροπή στην καλή ζωή. Ήθελα να μπω στο διπλωματικό σώμα, αυτή ήταν αρχικά η σκέψη μου ως παιδί. Δεν μπήκα όμως στη νομική που έδωσα εξετάσεις. Τυχαία βρέθηκε στον δρόμο μου μια καθηγήτρια στο Γαλλικό Ινστιτούτο που έκανε μαθήματα Ιστορίας Τέχνης. Τα παρακολουθούσα και πήρα άλλες αποφάσεις. Τέλειωσα σε λιγότερο από 4 χρόνια το Πανεπιστήμιο και πήγα Παρίσι, όπου ξεκίνησα να σπουδάζω Ιστορία Τέχνης. Φυσικά, σημαντικό ρόλο

είπαιζαν και οι παραστάσεις. Πρώτα το περιβάλλον στο οποίο μεγάλωσα, στην Κέρκυρα. Είχα την τύχη να έχω καλούς γονείς, μια πολιτισμένη οικογένεια και με ενδιαφέροντα ανθρώπινα για την τέχνη. Δεν εννοώ ότι ήταν συλλέκτες. Εννοώ ότι είχαν μια αυθεντική σχέση με τη ζωγραφική. Η προγιαγιά μου, η γιαγιά και ο παππούς μου, η θεία μου όλοι ζωγράφιζαν ερασιτεχνικά. Ταυτόχρονα, με τους γονείς μου ταξιδεύαμε κάθε καλοκαίρι, πηγαίναμε Γαλλία, έτσι από πολύ μικρά παιδιά, η αδελφή μου και εγώ, μπαίναμε σε μουσεία. Πιστεύω, λοιπόν, οι παραστάσεις αυτές με έκαναν πολύ γρήγορα να αγαπήσω τον χώρο, αλλά ταυτόχρονα με βοήθησαν να καταλάβω ότι επ' ουδενί είμαι καλλιτέχνης. Αυτό που με ενδιαφέρει να κάνω, είναι να τον στηρίξω.

—Και πόσο σημαντικό είναι να υπάρχουν άτομα σαν εσάς που στηρίζουν την τέχνη...

—Ναι... αλλά δεν είναι τόσο ρομαντικό. Ας πούμε εσείς έχετε στην Κύπρο τον κ. Δημήτρη Πιερίδη, την οικογένεια Λεβέντη, οι οποίοι στηρίζουν την τέχνη χρόνια και προσφέρουν. Η δική μου στήριξη δεν μπορεί να είναι ανάλογη. Είναι πολύ σημαντικό να τη στηρίξω εγώ με την ψυχή και το έργο μου ή εσείς, αλλά δεν αρκεί. Χρειάζεται αυτός που είναι ο πραγματικός μαϊκίνης, έτσι άνηψε η τέχνη. Πάντα υπήρχαν χορηγοί, από την Αρχαία Ελλάδα, ξεκάθαρα πια από την Αναγέννηση και μετά, διότι ο Λεονάρντο, ο Μιχαήλ Άγγελος, ή ο Ραφαήλ, πώς θα μπορούσαν να είχαν κάνει αυτά τα έργα τα οποία ανήκουν σε όλους μας και μας διαμορφώνουν, εάν δεν υπήρχαν οι μαϊκίνες; Αυτό τον ρόλο σήμερα καλείται να κάνει η Πολιτεία, συνεισφορούμενη από ιδρύματα και ιδιώτες που είτε έχουν κληρονομήσει, είτε έχουν φτιάξει τις οικονομικές συνθήκες και έχουν την άδολη—ελπίζω—αγάπη ή το πάθος του συλλέκτη, που όμως το διοικετούν προς το κοινό καλό.

—Σε τι πιστεύετε;

—Σε αυτό που πιστεύω είναι η δουλειά μου, που δεν μου αρέσει να τη λέω δουλειά, γιατί δεν την κάνω σαν δουλειά. Η δουλειά έχει να κάνει με τη δουλειά, αυτό που κάνω εγώ το πιστεύω, είναι αυτό που με ευχαριστεί, είναι η ψυχαγωγία μου. Με την κυριολεκτική έννοια, η αγωγή της ψυχής μου. Η ουσία είναι το έργο, τη μπορούμε να κάνουμε περισσότερο για την τέχνη, την σύγχρονη τέχνη όχι ως ανταξία, αλλά ενταγμένη μέσα ένα ιστορικό γίγνεσθαι παρόν, παρελθόν και με προοπτική. Πρέπει να βελτιωθούν οι συνθήκες, να υπάρξει πραγματικός σεβασμός στους καλλιτέχνες και στο έργο τους, υποστήριξη και βεβαίως με έμμεσο τρόπο να υπάρξει μια καλύτερη διαλεκτική σχέση ανάμεσα στον θεατή και την τέχνη.

Ηταν επίτευγμα το στήσιμο της έκθεσης μέσω διαδικτύου

—Ας πάμε στην Κίνα και στην έκθεση που επιμεληθήκατε με τιωμένη χώρα την Ελλάδα.

—Η έκθεση έγινε διότι υπήρχε η οικονομική υποστήριξη των οργανωτών. Είμαστε προσκεκλημένοι από τους Κινέζους. Είμαι χαρούμενη που η πρόταση που έκανα έγινε αποδεκτή. Περάσαμε από μια διαδικασία διαγωνιστική. Για τη διαδικασία μου μίλησε ο κ. Κ. Κωνσταντινίδης, συνεργαστήκαμε και επιλεχθήκαμε. Είχαμε υποστήριξη από την πρεσβεία της Ελλάδας στο Πεκίνο. Δεν ήταν όλα εύκολα. Ευτυχώς που παρενέβαιναν για να καταλάβουμε τι γίνεται. Είχαμε εναντίον μας, την απόσταση και την αβυσσική τελικά να πάμε, κάτω από συνθήκες Covid-19. Είμαι περήφανη πρώτον που με εμπιστεύτηκαν οι καλλιτέχνες, τα ιδρύματα και οι γκαλερί που δανείστηκαν τα έργα

και δεύτερον που καταφέραμε να ανοίξουμε με ελληνικά έργα σύγχρονης τέχνης ένα νέο Μουσείο. Αυτό είναι το σημαντικό, ένα ολοκληρωμένο μουσείο αφιερωμένο μόνο στην Ελλάδα, σε έναν νέο τόπο που στόχος είναι να είναι το νέο κέντρο πολιτισμού και τουρισμού μιας πολύ μεγάλης χώρας και μιας ευρύτερης περιοχής του πλανήτη. Είναι πολύ σημαντικό ένα μουσείο και όχι μια έκθεση, το τονίζω, να ανοίγει με σημαία και την ταυτότητα της Ελλάδας. Αυτό που θεωρώ ως επίτευγμα, είναι το στήσιμο της έκθεσης εξ αποστάσεως, μέσω διαδικτύου.

—Ποιο ήταν το σκεπτικό σας πίσω από την επιμέλεια της έκθεσης;

—Μέσα στον γενικό τίτλο της έκθεσης που είναι «Η Παλιόρροια των αιώνων» και έχει να κάνει με

τη ροή του χρόνου, η δική μου πρόταση για την Ελλάδα ήταν βασισμένη στη σχέση από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα της διαλεκτικής—και δεν εννοώ μόνο μεταξύ των ανθρώπων, των ιδεών κτλ.—αλλά και σε σχέση με τον κόσμο, με το σύμπαν. Προσκάλεσα 34 καλλιτέχνες, το «προσκάλεσα» είναι σχετικό, διότι κάποιοι από αυτούς δεν ζουν πια, αλλά έπαιξαν ένα σημαντικότατο ρόλο όπως ο Τάκης, ή ο Ζογγολόπουλος, δουλεύοντας με ζητήματα που έχουν να κάνουν με τον χώρο, τον χρόνο, την ενέργεια, τα μαγνητικά πεδία κτλ. Η έκθεση χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Η πρώτη είναι η σχέση του καλλιτέχνη με τον κόσμο, το σύμπαν, την επιστήμη. Η δεύτερη ενότητα είναι πιο εσωτερική. Παραπέμπει στη θρησκεία, όχι με την έννοια του δόγματος, αλλά με την έννοια της αύρας, της πνευ-

ματικότητας του έργου τέχνης. Η τρίτη ενότητα, αφορά σ' έναν άλλο τρόπο προσέγγισης που έχει να κάνει με την εικόνα. Μια εικόνα που διαχειριζόμαστε καθημερινά ως άβαταρ, τεχνολογία, χωρίς αυτό να είναι απαραίτητο ψυχρό. Έχει να κάνει με τις μυθολογίες του παρόντος. Σε αυτήν την κατηγορία εμπίπτει ο Stellarc, ή ο Κώστας Τσόκλης, ή ο Λουκάς Σαμαράς. Θέματα που αφορούν τη μυθολογία του παρελθόντος, αλλά και του παρόντος, φαίνονται στο έργο της Λυδίας Βενιέρη ή ζητήματα ρευστότητας, ακόμη και των συνόρων, σε αυτό της Γιούλας Χατζηγεωργίου. Θα έπρεπε να μιλήσουμε πολύ για να αναφερθώ σε όλους. Επικεντρώνομαι τους καλλιτέχνες που συμμετέχουν από την Κύπρο. Μεγάλη εντύπωση έχει προκαλέσει και το έργο του Θεόδουλου, που βρίσκεται στην πρώτη ενότητα. Πρόκει-

ται για έναν καλλιτέχνη που μου αρέσει και σαν άνθρωπος.

—Μιλήστε μου για τον καινούργιο σας ρόλο στον Δήμο Αθηνών.

—Ο ρόλος έχει να κάνει πάλι με μια συλλογική προσπάθεια. Εγώ εάν πιστεύω ότι κάτι δεν αφορά τους πολίτες, είτε λέγεται μουσείο, είτε Δήμος, δεν κινητοποιούμαι. Ο κύριος λόγος συνεργασίας μου είναι η ελπίδα ότι και με τη δική μου συμβολή, μαζί με άλλων—πραγματικά αξιων εργαζόμενων στον Δήμο και εξωτερικούς συνεργάτες, θα μπορέσουμε να αναδείξουμε στοιχεία, μνημεία, κτήρια παλιότερα που δεν αξιοποιούνται ή νεότερα που θα λειτουργήσουν και γενικότερα να ασχοληθούμε με την εικόνα της πόλης και με τον πολιτισμό της καθημερινότητας. Με τον πολιτισμό για όλους, με την προβολή αναξιοποίητων ή παραμελημένων στοιχείων της πό-

λης, την ένταξη της τέχνης στην καθημερινότητα, είτε με επεμβάσεις, street art, σημαντικά γλυπτά, δράσεις στο δημόσιο χώρο. Στόχος, είναι να ζωντανέψει η καθημερινότητα και να έχει ο κόσμος αναπάντεχες συναντήσεις με την τέχνη.

Διεθνής Έκθεση Τέχνης «The Tides of the Century - 2020 Ocean Flower Island International Art Exhibition». Τιμώμενη χώρα είναι η Ελλάδα, συμμετέχουν 30 σύγχρονοι Έλληνες καλλιτέχνες, εκ των οποίων και τρεις Κύπριοι. Διοργάνωση China International Exhibition Agency και Μουσείο του Ocean Flower Island της πόλης Danzhou, της Κίνας. Στην έκθεση συμμετέχουν 34 σύγχρονοι Έλληνες καλλιτέχνες με 73 έργα. Διάρκεια έκθεσης έως 22 Δεκεμβρίου 2021.

Νέα γυναίκα, μόνη, ψάχνει... εκδίκηση

Δυνατή πλοκή στο φιλμ που κέρδισε το Οσκαρ πρωτότυπου σεναρίου

Υποσχόμενη νέα γυναίκα (Promising Young Woman) ★★★
DRAMA (2020)
Σκηνοθεσία: Εμεραλντ Φενέλ
Ερμηνείες: Κάρεϊ Μάλικαν, Μπο Μπέρναμ, Αλισον Μπρι

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Από τις πιο πολυσυζητημένες ταινίες των φετινών Οσκαρ και νικήτρια τελικά του βραβείου πρωτότυπου σεναρίου, το φιλμ της πρωτοεμφανιζόμενης Εμεραλντ Φενέλ σίγουρα δεν περνάει απαρατήρητο. Βασική αιτία γι' αυτό είναι (και) η πρωταγωνίστρια, Κάρεϊ Μάλικαν, η οποία υποδύεται την Κασάντρα, μια μάλλον βαλτωμένη 35άρα, η οποία μένει ακόμη με τους γονείς της, ενώ τα βράδια «ψαρεύει» άνδρες σε διάφορα ύποπτα καταγώγια. Συντομα ωστόσο η αντιληφούμε πως τα πράγματα δεν είναι όπως φαίνονται και ένα ψυχικό τραύμα από το παρελθόν είναι αυτό που τροφοδοτεί με τρομερή αποφασιστικότητα κάθε της κίνηση.

Η ηθοποιός Εμεραλντ Φενέλ («The Crown») περνάει εδώ πίσω από την κάμερα και ταυτόχρονα καθαλά το κύμα της γυναικείας περπφάνιας, δημιουργώντας ένα φιλμ εκδίκησης, το οποίο ωστόσο αρνείται πεισματικά να τηρήσει κατά γράμμα τις συμβάσεις του είδους. Αυτές ξεκινούν φυσικά από την ίδια τη Μάλικαν, η εύθραυστη εικόνα της οποίας, που έχουμε συνθίσει και από άλλα φιλμ, δεν είναι ακριβώς συμβατή με εκείνη της ηρώιδας που παίρνει την κατάσταση στα χέρια της. Παρ' όλα αυτά, το τελευταίο συμβαίνει, σε βαθμό μάλιστα υπερ-

βολής, με την οποία πάντως το συγκεκριμένο φιλμ δεν έχει κανένα πρόβλημα να φλερτάρει. Βλέπετε, η δημιουργός του είναι εδώ «στρατευμένη» και επομένως έτοιμη να χτίσει με κάθε πιθανό τρόπο τις εντάσεις και τις συναισθηματικές αιχμές, που θα μας οδηγήσουν στο σοκαριστικό φινάλε. Εκεί άλλωστε κρύβεται και η μεγαλύτερη έκπληξη του συνόλου, η οποία διαχωρίζει την ταινία από το είδος και εξυπηρετεί άφογα τον σκοπό της, παρόλο που οι τίτλοι τέλους θα μπορούσαν να πέσουν και λίγο νωρίτερα.

Εκτός πάντως από την όντως αφοσιωμένη και εξαιρετική ερμηνεία της Μάλικαν, εδώ υπάρχουν και άλλα αξιοσημείωτα, όπως το γεγονός ότι η Φενέλ χρησιμοποιεί κωμικούς ηθοποιούς σε δεύτερους ρόλους, δίνοντας μια παιγνιώδη διάθεση σε ένα κατά τα άλλα πολύ «βαρύ» θέμα.

Τέτοια είναι κατά κανόνα η Αλισον Μπρι («Community», «Glow»), αλλά και ο υπέροχος αυτοσχεδιαστικός κωμικός Μπο Μπέρναμ, ο οποίος εδώ υποδύεται τον μοναδικό άνδρα που μοιάζει να ξεφεύγει από την εκδικητική λαίλαπα, όχι όμως για πολύ.

Το βασικό ερώτημα, βέβαια, που τίθεται πάντα με τέτοιου είδους ταινίες είναι κατά πόσον ο (πολύ σεβαστός) σκοπός τους ξεπερνά την όποια κινηματογραφική αξία και, φυσικά, σε τι βαθμό κάτι τέτοιο αξίζει επιβράβευση. Στην περίπτωση της δεύτερης, το φιλμ της Φενέλ παίρνει σίγουρα πάνω από τη βάση, δίχως όμως να φτάνει και τα υψηλότερα στάνταρ.

Η Κάρεϊ Μάλικαν υποδύεται την Κασάντρα, μια μάλλον βαλτωμένη 35άρα, η οποία μένει ακόμη με τους γονείς της, ενώ τα βράδια «ψαρεύει» άνδρες σε διάφορα ύποπτα καταγώγια. Ένα ψυχικό τραύμα από το παρελθόν είναι αυτό που τροφοδοτεί με τρομερή αποφασιστικότητα κάθε της κίνηση.

HOME CINEMA

Στα «βήματα» του Θορ και του Σπύρου Λούη

Επάνω, ο Ντέιβιντ Στάκτον πρωταγωνιστεί στη νορβηγική σειρά «Ράγκναροκ». Κάτω, ο Πάνος Βλάχος σκηνοθετεί και εμφανίζεται στο ντοκιμαντέρ «7 λεπτά ψυχής» για τον άθλο του Σπύρου Λούη.

Ράγκναροκ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2020)
Δημιουργοί: Εμίλι Λέμπεκ Κάε, Άνταμ Πράις
Ερμηνείες: Ντέιβιντ Στάκτον, Γιόνας Στράντ Γκράβλι

Τον άτυπο κανόνα του «λίγα και καλά» φαίνεται πως ακολουθεί η νορβηγική σειρά του Netflix, η οποία πρόσφατα κυκλοφόρησε και τον δεύτερο κύκλο της· όπως και ο πρώτος, αυτός αποτελείται επίσης από έξι επεισόδια, τα οποία ακολουθούν τις εξελίξεις στην άλλοτε φιλόπαιχη κωμωπία πλάι στο φιορδ, που τώρα ωστόσο ετοιμάζεται για σύγκρουση... γιγάντων. Κυριολεκτικά, αφού ο νεαρός Μάγκνε, ο οποίος στην πρώτη σεζόν ανακάλυψε πως, ούτε λίγο ούτε πολύ, είναι κληρονόμος του θρυλικού θεού του κεραυνού, Θορ, βρίσκεται πλέον ανοικτά αντιμετώπισης με τους γίγαντες που ζουν εκεί, υπό την κάλυψη μιας οικογενειακής βιομηχανίας.

Ο δεύτερος κύκλος, ο οποίος μοιάζει να διαθέτει και σχετικά αυξημένο μπάζετ, κυλάει σε παρόμοιους ρυθμούς με τον προηγούμενο, καθώς στο μυθολογικό

παιχνίδι μπαίνουν πλέον όλο και περισσότεροι χαρακτήρες. Ο όρος «Ράγκναροκ» άλλωστε του τίτλου αναφέρεται στην τελική μάχη των και γιγάντων, μια μικρογραφία της οποίας έχει ξεκινήσει τον 21ο αιώνα. Στην πλευρά των πρώτων (και του Μάγκνε) θα θεθούν μερικοί αρκετά απροσδόκητοι σύμμαχοι, ενώ απολαυστικά αμφιλεγόμενος παραμένει ο αδελφός του, ο οποίος ταιριαστά υιοθετεί την προσωπικότητα του «θεού της εξαπάτησης», Λόκι.

7 Λεπτά ψυχής ★★★
ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ (2020)
Σκηνοθεσία: Πάνος Βλάχος
Εμφανίζονται: Πάνος Βλάχος, Δημήτρης Θεοδωρακάκος

Από την πλατφόρμα του Cinobo αυτή την εβδομάδα επιλέγουμε ένα ιδιαίτερο ντοκιμαντέρ διά χειρός του δημοφιλούς ηθοποιού Πάνου Βλάχου, τον οποίο γνωρίσαμε μέσα από τη σειρά «Μην αρχίζεις τη μουρμούρα».

Ο τελευταίος κάνει σκηνοθετικό ντεμπούτο, αφιερώνοντας το φιλμ του στον Σπύρο Λούη και στην ιστορία του πρώτου σύγχρο-

νου μαραθωνίου που έλαβε χώρα στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας, το 1896.

Με τη συνδρομή ιστορικών, δημοσιογράφων και αθλητών, ο Βλάχος αφηγείται τα γεγονότα της εποχής, όχι ωστόσο με (αποκλειστικό) σκοπό να δοξάσει τον Λούη, αλλά προκειμένου να αναδείξει άλλους αφανείς ήρωες και να αντιμετωπίσει το διαχρονικό ερώτημα: κέρδισε δίκαια ο νερούλας από το Μαρούσι τον Μαραθώνιο ή είχε βοήθεια, όπως υποστηρίζουν πολλοί τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό;

Προκειμένου να φτάσει σε (κάποιο) συμπέρασμα, ο Βλάχος διοργανώνει έναν δικό του αγώνα, στην ουσία μια προσομοίωση μαραθωνίου, με τη συνδρομή και σύγχρονων Ελλήνων πρωταθλητών του αγωνίσματος, σαν τον Δημήτρη Θεοδωρακάκο. Σε κάθε περίπτωση, το ντοκιμαντέρ αποτελεί επίσης μια ευκαιρία ώστε να γνωρίσουμε τον δεύτερο εκείνης της θρυλικής κούρσας, τον Χαρίλαο Βασιλάκο, ο οποίος υπήρξε μεγάλος αθλητής της εποχής, όμως έμεινε στην αφάνεια παρά τη σπουδαία επίδοσή του.

PIK1

ΤΗΛ.: 22862000

- 21.15** Παραδοσιακή βραδιά
- 07.30** Θεία Λειτουργία
- 10.00** Καμώματα
τζι αρώματα, VI - (Ε)
Κωμική σειρά εποχής.
- 11.00** Κάποτε το '80
Κωμική σειρά.
- 12.00** Χωρίς αποσκευές, V - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
- 12.30** Η ζωή μας
ένα τραγούδι - (Ε)
Μουσική εκπομπή
με τη Γωγώ Βασιλάκη.
- 14.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 14.15** Αμύνεσθαι περί πάτρης
- 14.45** Επιστήμη
και Κοινωνία - (Ε)
- 16.00** Σε προσκυνώ
γλώσσα - (Ε)
- 17.00** Χρονογράφημα, III - (Ε)
- 17.45** Πολιτιστικό Ημερολόγιο
Με τη Μαρία Αγγελίδου.
- 18.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
(στη νοηματική)
- 19.00** UEFA EURO 2020 -
ΕΛΒΕΤΙΑ - ΤΟΥΡΚΙΑ
Σε απευθείας μετάδοση.
- 21.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
(στη νοηματική)
- 21.15** Παραδοσιακή βραδιά-(Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή
με την Άντρη Καραντιώτη.
- 23.00** Χρονογράφημα - (Ε)
- 23.30** Επιστήμη
και κοινωνία - (Ε)
- 00.30** Κάποτε το '80 - (Ε)
Κωμική σειρά, με τους
Δέσποινα Χρυσάνθου,
Αιμιλία Σέλλη, κ.ά.
- 01.30** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** - (Ε)
- 02.30** Πολιτιστικό δελτίο - (Ε)

PIK2

ΤΗΛ.: 22862000

- 19.00** Ιταλία - Ουαλία
- 07.30** Το κόκκινο λεωφορείο
ταξιδεύει, I - (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.
- 08.15** Παιδική ζώνη
α. Μόγια η μέλισσα
β. Το θαυμαστό ταξίδι
του Νιλς Χόλγκερσον
γ. Ο μικρός Χνουδωτός
δ. Μπόμπι και Μπιλ
ε. Γουίσερ
στ. Τα τρενάκια ρομποτί
στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
- 11.00** Παιδική ζώνη
- 11.30** Ιστορίες
του χωρικού - (Ε)
- 16.25** Μανώλης και Κατίνα-(Ε)
Κωμική σειρά.
- 16.55** Χόρτα του κόμπου
και του βουνού - (Ε)
Ντοκιμαντέρ.
- 18.05** Quest for Knowledge - (Ε)
- 18.30** UEFA EURO 2020 -
(Pregame)
- 19.00** UEFA EURO 2020 -
ΙΤΑΛΙΑ - ΟΥΑΛΙΑ
Σε απευθείας μετάδοση.
- 21.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
(στην Αγγλική)
- 21.10** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
(στην Τουρκική)
- 21.15** Σπίτι στη φύση - (Ε)
- 21.45** Travel Diary - (Ε)
- 22.15** Απαγωγή
(Κίτσαρ). Θρίλερ,
με τους Χάμι Μπέρνι,
Σάγκε Κορία, κ.ά.
- 23.50** ArtCafe - (Ε)
- 00.50** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
(στην Αγγλική
και Τουρκική)
- 01.10** Σπίτι στη φύση - (Ε)

ALPHA

ΤΗΛ.: 22212400

- 09.30** Εύκολα και σπικτικά
- 06.00** Deal - (Ε)
- 06.30** Αστέρια στην άμμο - (Ε)
Ελληνική σειρά.
- 08.15** Έλα στη θέση μου - (Ε)
- 09.30** Εύκολα και σπικτικά
Εκπομπή μαγειρικής,
με την Αθηνά Λοϊζίδου.
- 10.00** Σαββατοκύριακο
με τον Μάνεσφ
Ενημερωτική εκπομπή.
- 13.00** Οικονομικές
ιστορίες - (Ε)
- 13.45** Το σόι σου - (Ε)
Ελληνική κωμική σειρά.
- 15.00** Μην αρχίζεις τη
μουρμούρα - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 16.00** The Λούις
Night Show - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 17.45** Έλα στη θέση μου, V
Κωμική σειρά.
- 18.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
(στη νοηματική)
- 18.10** Έλα στη θέση μου, V
(Συνέχεια)
- 19.10** TET- A-TET στον Alpha
Talk show, με τον
Τάσο Τρύφωνος.
- 20.20** **ALPHA NEWS**
- 21.20** 24 ώρες
- 22.30** The Bachelor 3
Κωμωδία, με τους
Κρίστον Στιούαρτ, κ.ά.
Πάννη Τσιμισέλη,
Νίκο Βουρλιώτη, κ.ά.
- 00.30** TET- A-TET
στον Alpha - (Ε)
- 01.30** World Party - (Ε)
- 03.15** Σαββατοκύριακο
με τον Μάνεσφ - (Ε)

ANT1

ΤΗΛ.: 22200200

- 23.00** American ultra
- 06.30** Solo καριέρα - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 06.00** Santa Γιολάντα - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 09.10** Mamma Mia - (Ε)
- 10.10** Taxi - (Ε)
- 11.00** Τηλεπαιχνίδι.
- 12.00** Πρώτη σταγόνα - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 12.00** Υγεία πάνω απ' όλα
Εκπομπή για την υγεία.
- 12.50** Ενώπιος Ενωπίω
- 14.00** Γειτονίες στο πιάτο
Εκπομπή μαγειρικής, με
τον Δημήτρη Σκαρμούτσου.
- 14.50** Casa De Mikel, II - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 16.30** Ονειροπαγίδα - (Ε)
- 17.10** Taxi
Τηλεπαιχνίδι.
- 18.00** **Τα νέα του ANT1 σε 10'**
- 18.10** Πέτα τη φριτζα - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 20.20** **Τα νέα του ANT1**
- 21.20** Πώς να κλέψετε
έναν ουρανοξέστη
(Tower Heist). Κωμωδία,
με τους Μπεν Στίλερ,
Έντι Μέρφι, κ.ά.
- 23.00** Θανάσιμο όπλο
(American Ultra).
Κωμωδία, με τους
Τζέσι Αϊζενμπεργκ,
Κρίστον Στιούαρτ, κ.ά.
- 00.50** Dark Heart - (Ε)
- 01.40** Δούρειος ίππος - (Ε)
Ελληνική κωμική σειρά.
- 02.30** Έγκλημα και πάθος - (Ε)
Ελληνική αστυνομική
σειρά.
- 03.20** **Τα νέα του ANT1** - (Ε)

OMEGA

ΤΗΛ.: 22477777

- 18.10** Cook beef
- 05.30** Τώρα ό,τι συμβαίνει
Ενημερωτική εκπομπή.
- 09.45** Έλα χαμογέλα
Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 13.00** Τροχός της τύχης - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
- 15.00** Γλυκές αλημνίες
Εκπομπή
ζαχαροπλαστικής
με τον Στέλιο Παρλιάρου.
- 16.00** Εικόνες
Ταξιδιωτική εκπομπή.
- 17.00** Έχω κάτι να σου πω
Με την Αφροδίτη
Γεωργίου.
- 18.00** **OMEGA NEWS**
- 18.10** Cook Beef - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής, με
τους Σταύρο Βαρθαλίτη,
Χρήστο Γλωσσίδη,
Σάββα Αγκανίδη,
Μάνο Σαρρή και
Νίκο Θωμά.
- 19.10** Μια του κλέφτη - (Ε)
Κωμική σειρά,
με τους Χάρη Κκολό,
Μαρίνο Χατζήβασιλειού.
- 20.10** **OMEGA NEWS**
- 21.15** FAKATELIOUS - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
- 22.15** Palmetto
Θρίλερ μυστηρίου,
με τους Γιάννη Χάρησον,
Ελίζαμπεθ Σου, κ.ά.
- 00.00** Travel time.
- 01.00** Έλα χαμογέλα - (Ε)
- 03.30** Εικόνες - (Ε)
- 04.30** Style me up - (Ε)
- 05.00** Ο άντρας των
ονείρων μου - (Ε)
Κωμική σειρά

ΣΙΓΜΑ

ΤΗΛ.: 22580100

- 21.00** Survivor
- 05.30** Οι Αδιάφοροι - (Ε)
- 06.30** Τα χρυσόψαρα - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 07.00** Love it - (Ε)
Μαγκαζίνο.
- 08.30** Καλό μεσημεράκι - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 10.15** Dot.
Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 11.15** Άλλα λόγια
Θκεει παπά - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 12.00** Όρα για φραγτό - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής.
Βουράτε γειτόνοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 13.10** Happy Traveller - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
- 14.30** Συνταγές ψυχής
Εκπομπή μαγειρικής .
Σου Κου Family
Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 15.30** 7 θανάσιμες πεθερές
Ελληνική κωμική σειρά.
- 17.30** Τα γεγονότα σε συντομία
18.10 7 θανάσιμες πεθερές
(Συνέχεια)
- 20.20** **Τομές στα γεγονότα**
- 21.00** Συνίνγορ
Παιχνίδι επιβίωσης.
- 00.30** **Γεγονότα σε τίτλους**
00.40 Συνταγές ψυχής - (Ε)
01.20 Ήρθε κι έδεσε - (Ε)
Πρωινό μαγκαζίνο.
Dot. - (Ε)
- 02.50** The cooking - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής,
με τον Αλέξανδρο
Παπανδρέου.
- 04.20** Super makeover - (Ε)
- 05.20** Λάθος κέρδισες - (Ε)

CAPITAL

ΤΗΛ.: 25577577

- 08.15** Ησσία χόρευε
Ελληνική ταινία.
- 09.40** Τετράποδο θάυμα
Οικονομική ταινία.
- 11.35** Τηλεαγορά
- 12.00** Θου-Βου φαλακρός
πράκτωρ, επικείρση:
Γης Μαδάμ - Κωμωδία.
- 15.15** Ελληνική ταινία
- 17.00** Τηλεαγορά
- 19.15** Οι ναυαγοί (Abandoned)
Ρομαντική ταινία
- 21.00** Ξένη ταινία

PLUS

ΤΗΛ.: 22259000

- 06.30** Παιδικές σειρές
- 08.10** Η Σταχτοπούτα
- 09.00** Cook Eat - (Ε)
- 13.00** ANNITA κοίτα
- 16.35** Τηλεαγορά
- 18.30** Αόρατος φακός
- 19.00** Ταξίδι γεύσεων, III - (Ε)
- 19.55** Αόρατος φακός
- 20.15** Ο καιρός
- 20.20** Για πάντα νέοι - (Ε)
- 21.30** Το ταξίδι της ζωής, III
- 22.30** Ξένη ταινία
- 00.10** Ξένη ταινία
- 01.45** Ξένες σειρές

EXTRA

ΤΗΛ.: 25715111

- 07.45** Διεθνείς Ειδήσεις
- 08.00** Μουσικό πρόγραμμα
- 10.20** Κορίτσι ο Μάρκουλης
- 12.30** Ελιές Θρούμπες
- 13.00** Έξυπνες αγορές
- 14.00** Ασπένια φεγγάρια
- 16.05** Κινημ/φικές
επιτυχίες
- 16.40** **Σύντομο Δελτίο**
- Ειδήσεις**
- 17.15** Αόρατος φακός
- 18.05** Ελληνική ταινία
- 19.45** **EXTRA News**
- 20.20** Ελληνική ταινία
- 22.00** Η προδοσία
- 23.45** Ξένη ταινία

MOVIES BEST

- 15.00** Pretty Woman
- 06.30** The Hurt Locker
- 09.00** Stan & Ollie
- 10.45** Treasure Planet
- 12.30** Le Virgin De Agosto
(The August Virgin)
- 15.00** Pretty Woman
- 17.05** Killerman
- 19.00** Dangerous Remedy
- 21.00** Monster
- 23.00** Vision
- 01.00** Vault
- 02.45** Human Affairs

GREEK CINEMA

- 18.45** Η θεία απ' το Σικάγο
- 06.00** Δις διευθυντής
- 07.40** Η Λίζα και η άλλη
- 09.20** Η γυναίκα μου
τρελάθηκε
- 10.50** Το κοροϊδάκι της
πριγκίπισσας
- 12.40** Η αδελφή μου θέλει
ξύλο
- 13.50** Ο μεθύστακας
- 15.40** Η Ρένα είναι "Οφ-Σάνιτ"
- 17.10** Ο τρομοκράτης
- 18.45** Η θεία απ' το Σικάγο
- 20.00** Δις διευθυντής
- 21.40** Η Λίζα και η άλλη
- 23.20** Η ψεύτρα
- 01.00** Ο μεθύστακας

Κάθε σκηνοθέτης έχει δικό του «ήχο»

Οι δημιουργοί της πολυβραβευμένης ταινίας «Digger» Αθηνά-Ραχήλ Τσαγγάρη και Τζώρτζης Γρηγοράκης μιλούν στην «Κ»

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΙΑ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Ηταν μια συνάντηση διαφορετικών γενιών που «έδεσε», αλλά όχι χωρίς κόστος. Η καταξιωμένη Αθηνά-Ραχήλ Τσαγγάρη, ως παραγωγός, και ο πρωτοεμφανιζόμενος Τζώρτζης Γρηγοράκης, ως σκηνοθέτης, συνυπήρξαν δημιουργικά, επίπονα και αποτελεσματικά, από τη γέννηση μέχρι την πολλαπλή βράβευση και διεθνή πορεία της ταινίας «Digger», που προβάλλεται ήδη στις αίθουσες. Ένα σύγχρονο ελληνικό γουέστερν, μικρό στην αρχή που εξελίχθηκε σε «μικρό έπος», όπως ομολογούν και οι δύο στην από κοινού τηλε-συνέντευξη τους στην «Κ» (η κ. Τσαγγάρη μοιράζει τον χρόνο της μεταξύ ΗΠΑ και Σύρου, όπου βρίσκεται αυτόν τον καιρό). Εκείνη, βασική εκπρόσωπος, μαζί με τον Γιώργο Λάνθιμο, του weird wave («αλλόκοτου κύματος» του ελληνικού κινηματογράφου, που πάφλασε τη δεκαετία του 2010), σκηνοθέτης, μεταξύ άλλων, του βραβευμένου «Attenberg» και συνδημιουργός της εταιρείας παραγωγής Haos Film· εκείνος, με την πρώτη μεγάλου μήκους ταινία του, το «Digger», βρέθηκε στο περυσινό Φεστιβάλ του Βερολίνου, συγκεντρώνοντας το ενδιαφέρον κριτικών και κοινού. Η ιστορία του αναχωρητή Νικήτα, ο οποίος ζει αποτραβηγμένος στην κορυφή ενός ορεινού δάσους, ενώ μια βιομηχανία επεκτείνεται διαταράσσοντας την άγρια φύση, και η σχέση με τον γιο του, ο οποίος εισβάλλει ξαφνικά στη ζωή του, έχει δύο στοιχεία αναπόσπαστα: της σύγκρουσης και του επείγοντος, της κλιματικής αλλαγής. «Δεν έχουμε και άλλη επιλογή», υπογραμμίζει ο Τζ. Γρηγοράκης. «Ο πλάνητής έχει deadline». Η κινηματογράφηση της «άγριας φύσης» δεν ήταν, όμως, η μόνη δυσκολία αυτής της παραγωγής: «Με το “Digger”, ζορίστηκα, ομολογεί η Αθηνά Τσαγγάρη. «Το αναλάβαμε ενώ ολοκληρώνα την ταινία μου “Chevalier” και πιστεύαμε πως θα έπαιρνε 2-3 χρόνια το πολύ. Ήμασταν υπερβολικά αισιόδοξοι! Τελικά λόγω της ατέρμονης διαδικασίας του σπινσματος της διεθνούς συμπαραγωγής και καθυστερήσεων των εγκρίσεων, πήρε έξι χρόνια, κατά τη διάρκεια των οποίων δίδασκα και σκηνοθετούσα για την τηλεόραση στο εξωτερικό, ενώ ετοιμάζα το σενάριο της επόμενης ταινίας μου, μια διαδικασία που εκτός από χρονοβόρος είναι πάντα βασανιστική για μένα. Η απόσταση αυτή ήταν δύσκολη και στενόχωρη και για τους συνεργάτες μου και για τον Τζώρτζη. Χωρίς τη σύμπραξη με τη Φένια Κοσοβίτσα της Blonde, τη Faliero House, την junior παραγωγό μας Χρυσάνθη Καρφή-Κών και τη μοναδική αφοσίωση του συνεργείου και του καστ, δεν θα τα είχαμε καταφέρει». Και καταλήγει με μια «είδηση»: «Μετά την ελληνική πρεμιέρα του “Digger”, νομίζω ήρθε η στιγμή να αποσυρθεί η Haos ως παραγωγός εταιρεία. Επικεντρωνόμαστε στην ολοκλήρωση του υπέροχου ντοκιμαντέρ της Ιωάννας Τσουκαλά “Ladies in Waiting”, που επίσης ξεκινήσαμε πριν από χρόνια – και μετά κάνουμε παύση».

Οι προξεντές

– Πώς όμως διασταυρώθηκαν οι δρόμοι της Αθηνάς Τσαγγάρη και του Τζώρτζη Γρηγοράκη;

Αθηνά-Ραχήλ Τσαγγάρη: Ήταν μέσω της κοινής μας μούσας, του ηθοποιού Βαγγέλη Μουρίκη, που μου πρωτομίλησε γι’ αυτόν «τον μικρό, πολύ ταλαντούχο, σκηνοθέτη». Ο Βαγγέλης δουλεύει σε ταινίες μόνον εφόσον πειστεί ότι υπάρχει νόημα και στο περιεχόμενο και στη συνεργασία του, ότι θα είναι στην «ίδια σελίδα» με τον δημιουργό. Επέμενε, λοιπόν, να γνωρίσουν με τον Τζώρτζη Γρηγοράκη. Εμείς, πάλι, στη Haos Film, η Μαρία Χατζάκου κι εγώ, αναζητούσαμε την ταινία ενός πρωτοεμφανιζόμενου για να συνεχίσουμε την παράδοση της εταιρείας παραγωγής. Η Άννα Νικολάου, βοηθός σκηνοθέτη και casting director, η Μαρία Χατζά-

κου, ο Βαγγέλης Μουρίκης ήταν οι προξεντές. Χρειάζεται γερή κοινότητα στη μικρή μας κινηματογραφική βιοτεχνία... ή αλλιώς «it takes a village».

– Είναι τόσο μικρός ο χώρος;

Τζώρτζης Γρηγοράκης: Σκεφτόμουν πολύ για τον παραγωγό. Η Haos και η Αθηνά ήταν στην κορυφή της λίστας εκείνων που πραγματικά ήθελα. Δεν νομίζω ότι υπάρχει κάτι αντίστοιχο με την Αθηνά στην Ελλάδα: να είναι και σκηνοθέτης και παραγωγός με τέτοιο εύρος διεθνούς εμπειρίας.

Αθ. Το.: Είμαστε κάπως σαν εργαστήριο στη Haos. Υστερα από τις πρώτες ταινίες που κάναμε, είπαμε να δούμε προς τα πού πάει το ελληνικό σινεμά μετά το weird wave.

– Τι είδατε στο σενάριο που σας έπεισε να αναλάβετε την παραγωγή;

Αθ. Το.: Είδα όλες τις μικρού μήκους του Τζώρτζη, διάβασα το σενάριο. «Είδα» έναν σκηνοθέτη. Είχε και το θέμα, και την κινηματογραφική γλώσσα, και την πολιτική φωνή. Επίσης στο κέντρο αυτού του αφηγηματικού κόσμου που είχε χτίσει ο Τζώρτζης ύστερα από πολλή έρευνα, «είδα» τον Νικήτα, τον κεντρικό χαρακτήρα, που ήταν ένα σύμβολο αντίστασης και ουμανισμού, είδος υπό εξαφάνιση. Παράλληλα με ένα σινεμά υπό εξαφάνιση... Ο Τζώρτζης τόλμησε να ανατρέξει στις ρίζες του ελληνικού σινεμά. Η ταινία του δεν είναι weird wave. Είναι νατουραλισμός, είναι ουμανισμός, με ερμηνείες ρε-

αλιστικές, με πολύ κέντημα. Ήταν το τέλειο στοίχημα.

– Ποιες είναι οι καταβολές σας, κ. Γρηγοράκη;

– Ήθελα να γυρίσω μια κλασική ταινία. Με την έννοια της κλασικής δραματουργίας και αφήγησης. Δεν είναι εύκολο να κάνεις μια ταινία με αρχή, μέση και τέλος. Είναι μια φόρμα τόσο αναγνωρίσιμη και είναι δύσκολο να κρατήσεις το ενδιαφέρον του θεατή. Δεν είχα συγκεκριμένες αναφορές για το ελληνικό σινεμά. Μπορεί, βέβαια, να διακρίνει κανείς μια συγγένεια στις σχέσεις πατέρα - γιου, όπως στις σχέσεις πατέρα - κόρης στο «Attenberg» της Αθηνάς, ή τη βιομηχανία στο φόντο και των δύο ταινιών. Η Αθηνά με βοήθησε πολύ στο σενάριο, στην οικονομία της ταινίας. Πρότεινε λύσεις, ιδέες, πώς θα πετάξουμε το λίπος, όπως λέει. Δεν λειτούργησε ως παραγωγός που θέλει να περιορίσει το κόστος, αλλά με φροντίδα και ευαισθησία προς έναν πρωτοεμφανιζόμενο.

– Η κλασική δραματουργία είναι πιο απαιτητική από το weird wave;

Τζ. Γρ.: Οχι. Έχει άλλες απαιτήσεις νομίζω. Στο weird wave μπορείς να αφαιρέσεις κάποια πράγματα, να μην είσαι πολύ συγκεκριμένος. Νομίζω ότι δεν υπάρχει υπέρ και κατά. Προσωπικά, ήθελα στο πρώτο μου βήμα να πατήσω κάπου σταθερά, στη γη. Και ο ζωγράφος μπορεί να καταλήξει στη μία ευθεία γραμμή, αλλά έχει ξεκινήσει από το πορτρέτο και το τοπίο. Αυτό ήθελα κι εγώ. Ίσως, στην επόμενη ταινία, να πει-

ραματιστώ με άλλα πράγματα.

Αθ. Το.: Το στοίχημα για μένα ήταν πώς μπορεί κάποιος να γυρίσει μια κλασική ταινία, χωρίς αφαίρεση, και να μην καταλήξει σε ένα μπανάλ αποτέλεσμα. Η κλασική αφήγηση μπορεί να δώσει συγκλονιστικά αλλά και μπανάλ, επιφανειακά, αποτελέσματα. Συγκρουστήκαμε πολλές φορές με τον Τζώρτζη. Ήταν το «μωρό του» η ταινία, κι εγώ του έλεγα «αυτό δεν το πιστεύω» ή «αφαίρεσέ το».

Τζ. Γρ.: Η σύγκρουση υπάρχει με όλους τους δημιουργικούς συνεργάτες. Και αυτό είναι θεμιτό. Μου αρέσει να με στηριμώνει κάποιος στον τοίχο. Γιατί κι εγώ έτσι σκάβω πιο βαθιά στο υλικό μου, σκέφτομαι αν χρειάζομαι κάτι ή όχι. Η θέση/αντίθεση είναι αναγκαία για να προχωρήσουμε στη σύνθεση καινούργιων ιδεών. Βρεθήκαμε στην «ίδια σελίδα», όπως είπε η Αθηνά. Και αυτό είναι μεγάλη τύχη... Τι περισσότερες φορές παλεύεις να είσαι στο «ίδιο βιβλίο» με κάποιον άνθρωπο.

– Τι διακρίνετε, κ. Τσαγγάρη, στη γενιά των σκηνοθετών στην οποία ανήκει ο κ. Γρηγοράκης, που δεν διαθέτει η δική σας γενιά;

– Πάντα ξεκινάω την κάθε ταινία, είτε ως παραγωγός είτε ως σκηνοθέτης, σαν να μην έχει προηγηθεί άλλη. Με την ίδια απορία και ανησυχία. Στη γενιά του weird wave, αν και «weird», υπήρχε μια αθωότητα και καθαρότητα. Η «Κινέτα» του Γιώργου Λάνθιμου, η πρώτη ελληνική παραγωγή της Haos, γυρίστηκε χωρίς κρατική χρηματοδότηση, με ένα συνεργείο επτά φίλων, με δεκαεξάρα κάμερα στο

χέρι και μετρημένα κουτιά φιλμ. Οι ταινίες της Haos που ακολούθησαν, «Attenberg», «Αλπεις», «Chevalier», ήταν καθαρά ελληνικές παραγωγές, στημένες με υποστήριξη από ΕΚΚ, ΕΡΤ και Nova, μαζί με μια μικρή ομάδα γενναιόδωρων ιδιωτών παραγωγών. Σε αυτήν την ομάδα πρωτοστατεί ο Χρήστος Β. Κωνσταντακόπουλος (Faliero House), ο οποίος με την πίστη του και τον ενθουσιασμό του έκανε το σινεμά μας δυνατό. Το «Digger» ήταν η πρώτη ευρωπαϊκή συμπαραγωγή μας που, παρότι πρωτοεμφανιζόμενου σκηνοθέτη, ήταν η πιο φιλόδοξη ταινία της Haos. Και σίγουρα η πιο δύσκολη. Στην τωρινή γενιά Ελλήνων κινηματογραφιστών υπάρχει φόρα, πείσμα, εξωστρέφεια.

Τζ. Γρ.: Εσείς τη δώσατε... Βλέπετε ότι μπορείτε να γυρίσετε μια ταινία που θα πάει σε μεγάλα φεστιβάλ, που μπορεί να έχει διεθνή διανομή... Το ελληνικό σινεμά έγινε παγκόσμιο. Πιστεύω ότι ο ήχος κάθε «κύματος», είτε είναι weird είτε όχι, είναι ξεχωριστός. Και στη δική μου γενιά, ο κάθε σκηνοθέτης έχει τον δικό του «ήχο».

Αθ. Το.: Το κύμα της γενιάς Z, μετά τη δεκαετία του weird wave, μπορεί να είναι προσωπικό και ταυτόχρονα πολιτικό, χωρίς να γίνεται μπανάλ και νοσταλγικό. Ο Τζώρτζης, η Κωνσταντίνα Κοτζαμάνη, η Ζακλίν Λέντζου, ο Γιώργος Ζώης, ο Αλέξανδρος Βούλγαρης, η Τζάνις Ραφαηλίδου... Δημιουργοί που, ο καθένας με τη γλώσσα του, διερευνούν φόρμα και ιστορία, απελευθερωμένοι από συναισθηματισμούς και παρακαταθήκες.

Ο Τζώρτζης Γρηγοράκης και η Αθηνά-Ραχήλ Τσαγγάρη στα γυρίσματα της ταινίας.

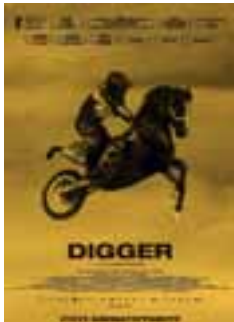
“

Στην τωρινή γενιά Ελλήνων κινηματογραφιστών υπάρχει φόρα, πείσμα, εξωστρέφεια.

“

Ηθελα στο πρώτο μου βήμα να πατήσω κάπου σταθερά, στη γη. Και ο ζωγράφος μπορεί να καταλήξει στη μία ευθεία γραμμή, αλλά έχει ξεκινήσει από το πορτρέτο και το τοπίο.

«Ο Τζώρτζης τόλμησε να ανατρέξει στις ρίζες του ελληνικού σινεμά. Το “Digger” είναι νατουραλισμός, είναι ουμανισμός, με ερμηνείες ρεαλιστικές», λέει η Αθηνά-Ραχήλ Τσαγγάρη. Στις φωτογραφίες διακρίνονται οι ηθοποιοί: Βαγγέλης Μουρίκης, Αργύρης Πανταζάρας και Σοφία Κόκκαλη.

Η εκπληκτική αφίσα της ταινίας «Digger», ενός σύγχρονου ελληνικού γουέστερν, που προβάλλεται ήδη στις αίθουσες,

γαστρονόμος

ΒΡΑΒΕΙΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΥΠΡΟΣ 2020

ΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

Τράπεζα Κύπρου

Τα βραβεία
ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ
ΧΑΛΛΟΥΜΙ
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΠΡΟΪΟΝ
ΠΡΟΪΟΝ ΕΥΡΕΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ
ΕΡΥΘΡΟΣ ΟΙΝΟΣ
ΛΕΥΚΟΣ ΟΙΝΟΣ
ΡΟΖΕ ΟΙΝΟΣ
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ

